6/ 26

Flemish, early 15th century [?]

Manuscrit in 4°, sur parchemin, à longues lignes, les initiales peintes en couleur et élégamment ornées, les capitales en rouge et bleu, de 4 à 500 ans contenant

1° 5 libri Beati Bernardi de consideratione ad Eugenium papam.

2° 7 libri ejusdem de colloquio Jesu et Symonis [?].

3° 7 libri ejusdem de amore Dei.

In isto libro continentur.

Quinque libri beati Bernardi de consideracione ad Eugenium papam

Item eiusdem liber unus de colloquio Ihesu et Symonis

Item unus liber eiusdem de amore dei

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Incipit prefacio exhortacionum beati Bernardi abbatis clarevallensis: ad eugenium papam

Subit animum dictare aliquid quod te papa beatissime eugeni. vel edificet. vel delectet. vel consoletur. Sed nescio quomodo vult et non vult exire leta quidem sed lenta oratio: dum certatim illi contraria imperare contendunt maiestas atque amor. Nempe urget ille: inhibet illa. Sed intervenit dignacio tua. que hoc non tam precipit quam petit: cum precipere magis te deceat. Maiestate igitur dignanter tam cedente: quid ni cedat pudor? Quid enim si cathedram ascendisti? Nec si ambules super pennas ventorum: subduceris affectui. Amor dominum nescit: agnoscit filium et in infulis. Per se satis subiectus est obsequitur sponte: gratis obtemperat. libere reveretur. Non sic aliqui non sic: sed aut timore ad ista impelluntur aut cupiditate. Hii sunt qui in facie benedicunt: mala autem in cordibus eorum. Blandiuntur coram: in necessitate deficiunt. At caritas numquam excidit. Ego ut verum fatear matris sum liberatus officio: sed non deprivatus affectu. Olim michi inviseratus es non mihi e medullis tam facile abstraheris. Ascende in celos descende in abissos non recedes a me: sequar te quocumque ieris. Amavi pauperem spiritu: amabo pauperum et divitum patrem. Non enim si bene te novi quia pater pauperum factus es: ideo non pauper spiritu es. In te hanc mutacionem factam esse confido non de te: nec priori statui tuo successisse promocionem sed accessisse. Monebo te proinde non ut magister sed ut mater: plane ut amans. Amencior magis videar sed ei qui non amat et qui vim non sentit amoris. Explicit prefacio

Incipit liber primus. Conquestio super occupa-
Unde iam ergo condicio eius prima.
incipiam? Libet ab occupationibus tu-
is: quia in his maxime condoleo tibi.
Condoleo dixerim: si tu doles et tu. Ali-
ter enim doleo magis dixisse debueram:
quia non est condolere: ubi nemo qui doleat. Itaque si
doles: condoleo. Si non: doleo tamen et maxime. sciens
a salute longius abesse membrum quod obstupuit et
egrum sese non sentientem periculosius laborare. Absit
autem ut de te id suspicer. Novi quibus deliciis dulcis
quietis ante non longe fruebare: non potes te
sensisse tam cito: non potes ita subito non dolere nunc
subtractas. Plaga recens dolore non caret. Nec enim
occalluit vulnus iam nec in tam brevi versum est in in- (occalluit)
sensibile. Denique si non dissimules: non deest tibi ingens
materia iusti doloris a cotidianis dampnis. Invitus ni
fallor avelleris a tue Rachelis amplexibus: et quociens
id pati contingerit: dolor tuus tociens renovetur necesse
est. At quando non contingit? Quociens vis et in cassum. quoci-
ens moves nec promoves. quociens conaris et non datur
ultra. eniteris et non paris. temptatis et abrumperis: et
ubi magis ibi deficis: et dum adhuc ordiris succidunt te.
Venerunt filii usque ad partum aut perplexis: et vires non habet
parturiens. Nosti hoc: nemo te melius. Attrite frontis
es et instar vitule effraim doctus diligere trituram: si pa-
ce tua sic se tue res habent. Absit. Hec est pars illius

qui dignus sit in reprobū sensū. Ab hijs sane cupio ti
bi pacē: non cū hijs. Nichil plus metuo tibi pace ista
Ne iratus si umqꝫ possit accidere. Etiā dico tibi: si sic
res ut assolet ꝑ consuetudinē in insaniam venerit.

Exhortacio secūda de periculo nimie occupacionis

Noli nimis credere affectui tuo q̄ nūc est. Nil tā
firmū est animo: qd̄ neglectu et tēpore nō obso
lescat. Vulneri vetusto et neglecto callus ob
ducitur: et eo insanabile quo insensibile fit. Deniqꝫ dolor
cōtinuus et acerbus diuturnus ē non patit̄. Nā si nō
aliunde excluditur: necesse ē cedat vel sibi. Cui uero cito aut
de remedio cōsolacōem recipiet: aut de assiduitate stu
porē. Quid nō inuertat consuetudo? Quid nō assiduitate
durescit? Quid non usu cedat? Quotiens qd̄ ꝑ amaritudine
ꝑus exhorrebāt: usu ipso male ī dulce cōuersū ē. Au
di iustū q̄ lamentantur sup huiusmodi. Que ꝑus īquit
tangē nolebat aīa mea: nūc pre angustia cibi mei sūt.
Primū tibi īportabile videbit̄ aliquid. ꝓcessu tpis si
assuescas iudicabis nō adeo graue. paulopost et leue
sencies: paulopꝰ nec sencies paulopꝰ etiā delectabit. Ita
paulatī in cordis duriciā itur: et ex illa ī auersionem.
Si ē gr̄uus et cōtinuus dolor citius nec dici habitus ē
certū: aut sanitatē ꝑfecto aut īsensibilitatē. Hinc prius
hinc tibi timui semp et timeo. ne dilato remedio dolorē
nō sustinēs: piculo te irreuocabilit̄ desperatus immi
gas. Vereor īgi ne in medijs occupacōibꝫ quā multe
sūt dū finem diffidis fronte dures: et ita sensim te ipsū

quodammodo sensum pre assuetudine doloris. Multo
prudencius te illis subtraxeris vel ad tempus: quam patiare
trahi ab ipsis et duci paulatim quo tu non vis. Que-
ris quo? Ad cor durum. Ne pergas querere quid illud sit
si non expavisti tuum est hoc. Solum est cor durum: quod
semetipsum non exhorret quia nec sentit. Quid me interro-
gas? Interroga pharaonem. Nemo duri cordis salutem
umquam adeptus est: nisi quem forte miseratus deus abstulit
ab eo iuxta prophetam cor lapideum et cor dedit carneum. Quid
est cor durum? Ipsum quod nec compunctione scinditur. nec pieta-
te mollitur: nec movetur precibus. minis non cedit. flagellis
duratur. Ingratum ad beneficia est. ad consilia infidum. ad iu-
dicia sevum. inverecundum ad turpia. impavidum ad pericula.
inhumanum ad humana. temerarium in divina: preteritorum
obliviscens. presencium negligens futura non providens. Ipsum est
cui preteritorum preter solas iniurias. nichil omnino non prete-
rit: presencium nichil non perit. futurorum nulla nisi forte ad
ulciscendum prospectio seu preparacio est. Et ut in brevi omnia
horribilis mali mala complectar: ipsum est quod nec deum
timet nec hominem reveretur. En quo te trahere habent
hee occupaciones maledicte: si tamen pergis ut cepisti ita
dare te totum illis. nil tui tibi relinquens. Perdis tempus
et si licet nunc alterum me tibi exhibere iethro: tu quoque in
his stulto labore consumeris: que non sunt nisi afflictio spiritus
evisceracio mentis exinanicio gratie hoc est consumpcio glorie. Nam
fructus horum quid nisi aranearum tele? Exhortacio circa
de infinitate et dignitate occupacionum eius

Queso te quale est illud de mane usque ad vespe
ram litigare: aut litigantes audire? Et utinam
sufficeret diei malicia sua. Non sunt libere noctes.
Vix relinquitur necessitati nature quod corpusculi pau
sacioni sufficiat: et rursum ad iurgia surgitur. Dies
diei eructat lites et nox nocti indicat maliciam: usque adeo
non est respirare in bonis non est alternam capessere requiem:
non vel raras interseri ocia. Non ambigo te quoque ista deplo
rare: at frustra istud si non et emendare studueris. In
terim tamen sic facias semper hortor: nec te unquam ad ista durabis
quolibet usu vel assiduitate. Percussi eos et non dolue
runt ait dominus. Nichil tibi et illis. Justius potius tibi
aptare curato et affectionem et vocem qui ait. Que est enim
fortitudo mea ut sustineam: aut quis finis meus ut pa
cienter agam? Nec fortitudo lapidum fortitudo mea: nec
caro mea enea est. Magna virtus paciencie: sed minime
hanc tibi ad ista optaverim. Interdum inpacientem
esse probabilius. Tu ne approbes illorum pacienciam:
quibus paulus dicebat. Libenter suffertis insipientes
cum sitis ipsi sapientes. Ni fallor yronia erat et non
laus: sed suggillacio quorundam mansuetudinis. qui qua
si datis manibus pseudo apostolis a quibus et seducti
erant. ad quecumque ipsorum peregrina et prava dogmata
trahi se pacientissime ferrent. Unde et subdens. sustine
tis enim inquit. si quis vos in servitutem redigit.
Non bona paciencia cum possis liber esse: servum te
permittere fieri. Nolo dissimules servitutem in quam

terre in dies dum nescias redigeris. Hebetati cordis in
dicium est propriam non sentire continuam vexati
onem. Vexacio dat intellectum auditui ait quidā.
Verum est: sz si nimia non fuerit. Nam si sic: nō
plane intellectum dat sz contemptum. Denique im
pius cum in profundum malorum venerit contēp
nit. Expergiscere ergo et pessime seruitutis iugum
iam iamque imminēs immo iam non modice p̄mēs
non tantum caue sz horre. An ideo non seruus: qz
non vni seruis sz ōnibus? Nulla turpior seruitus
grauior ve quam seruitus iudeorum: quā quocumque
qz ierint post se trahunt. et vbique dominos ostendūt
suos. Tu quoque dic queso vbicumque sis liber vbi tu
tus vbi tuus? Vbique strepitus vbique tumultus v
bique iugum tue seruitutis te premit. Nec michi
reponas nunc apostoli vocem qua ait. Cum essem
liber ex omnibz: oīm seruum me feci. Longe est istud
a te. Numquid hac ille seruitute hominibz inseruie
bat in acquisicione turpis q̄stus? Numqd ad eum de
toto confluebant orbe ambiciosi auari symoniaci
sacrilegi concubinarij incestuosi et queque istiusmo
di monstruosa genera hominū: ut ipsius apostoli
ca auctoritate vel optinerent honores ecclesiasticos
vel retinerent? Ergo seruū se fecit homo cui viuē
xp̄us erat et mori lucrum ut plures lucrifaceret
xp̄o: non ut lucra augeret auaricie. Non igitur est
qz te sollertissima pauli industria et caritate tam

libera quam liberali. servili conversacioni tue perca-
uimini sinas. Quam tuo dignius apostolatu quam sa-
lubrius tue consciencie. quam fructuosius ecclesie dei audi-
as potius ipsum alibi dicentem precio empti estis: no-
lite effici servi hominum. Quid servilius indignius quam presertim summo pontifici: qui non solum omni die sed pene
omni hora insudare talibus rebus et pro talibus? Denique quando
oramus? Quando docemus populos? Quando edificamus
ecclesiam? Quando meditamur in lege? Et quidem cotidie
perstrepunt in palacio leges: sed iustiniani non domini.
Iuste ne etiam istud? Tu videris. Nam certe lex domini
inmaculata convertens animas: hec autem non tam
leges quam lites sunt et cavillaciones subvertentes
iudicium. Tu ergo pastor et episcope animarum
qua mente obstrato sustines coram te semper illam silere
garrire istas? Fallor si non movet tibi scrupulum
perversitas hec. Puto quod et interdum compellat cla-
mare ad dominum cum propheta. Narraverunt michi
iniqui fabulaciones: sed non ut lex tua. I ergo et te
aude liberum profiteri sub mole tam gravi inconvenien-
tie huius: et cui fas non sit cervicem subducere. Nam
si potes et non vis: multomagis servus huius ip-
sius tam perverse voluntatis tue. An non servus cui
dominatur iniquitas? Et maxime nisi tu forte in-
dignius iudices hominem tibi quam vicium dominari.
Quid interest volens servias an invitus? Nam
et si coacta servitus miserabilior: sed affectata mi-

ſenior eſt. Et quid vis me facere inquis? Vt tibi ab
his occupacionibus parcas. Impoſſibile forſitan reſ-
pondebis: facilius cathedre valedicere poſſe. Recte hoc
ſi rumpere et non magis interrumpere iſta hortarer. Au-
di ergo quod reprehendam quod ſuadeam. Exhortacio quarta

Si quod viuis et ſapis ſatis meticuloſa.
totum das actioni conſideracioni nichil: laudo
te in hoc non laudo. Puto quod et nemo qui a
Salomone audierit: qui minoratur actu percipiet ſapienciam.
Certe nec ipſi actioni expedit: conſideracionem non preue-
niri. Si tecum vis eſſe omnium totus inſtar illius qui omnibus
omnia factus eſt laudo humanitatem: ſed ſi plena ſit. Quomodo
autem plena: te excluſo? Et tu homo es ergo vt integra ſit
et plena humanitas: colligat et te intra ſe ſinus qui omnes
recipit. Alioquin quid tibi proderit iuxta verbum domini ſi vniuer-
ſos lucreris: te vno perdito? Quamobrem cum omnes te ha-
beant: eſto etiam tu ex habentibus vnus. Quid ſolus
fraudaris munere tui? Vſquequo ſpiritus vadens et non rediens?
Vſquequo non recipis te et ipſe inter alios vice tua? Sa-
pientibus et inſipientibus debitor es: et ſoli negas te tibi? Stul-
tus et ſapiens. ſeruus et liber. diues et pauper. vir et fe-
mina. ſenex et iuuenis. clericus et laicus. iuſtus et
impius omnes pariter participant te. omnes de fonte
publico hauriunt pectore tuo: et tu ſeorſum ſitiens ſta-
bis? Si maledictus qui partem ſuam facit deteriorem:
quid ille qui ſe penitus reddit expertem? Sane deri-
uentur aque tue in plateas. homines et iumenta

et pecora bibant ex eis: qui et camelis pueri abrahe
potum tribuas: sed inter ceteros bibe tu de fonte putei tui.
Alienus inquit non bibat ex eo. Numquid tu alienus?
Cui non alienus: si tibi es? Denique qui sibi nequam:
cui bonus? Memento proinde non dico semper non dico
sepe: sed uel interdum redde te ipsum tibi. Vere tu quoque
te inter multos aut certe post multos. Quid in
dulgentius? Hoc enim dico secundum indulgentiam:
non secundum iudicium. Puto et ipso apostolo me in
dulgentiorem in hac parte. Ergo plusquam oportet inquis?
Non inficior. Quid si ita oportet? Nam tu ut con
fido nostra non eris meticulosa insinuatione con
tentus: sed habundabis magis. Sane sic decet te scilicet
habundantiorem quam me audaciorem esse. Ego quoque in
tutius iudico apud maiestatem timiditate quam teme
ritate periclitari. Et fortassis non secus monere sa
pientem oportuit: ut quod sic scriptum est. Da oc
casionem sapienti: et sapientior erit. Exhortatio quia
Audi tamen apostolum: ita quod videtur presentius
quid de huiusmodi sentiat. Sic non est inter
vos sapiens ait ille. qui iudicet inter fratrem
et fratrem? Et infert. Ad ignominiam vobis dico: con
temptibiliores qui sunt in ecclesia: illos constituite ad
iudicandum. Itaque secundum apostolum indigne tibi tu apostolice
vsurpas officium vile gradum contemptibilium. Vnde et
dicebat episcopus episcopum instruens. Nemo militans deo im
plicet se negotiis secularibus. Ego autem tibi parco

Non enim fortia loquor sed possibilia. Putas ne hec
tempora sustinerent: si hominibus litigantibus pro ter-
rena hereditate et flagitantibus abs te iudicium vo-
ce domini responderes o homines quis me constituit iudi-
cem super vos? In quale tu iudicium mox venires?
Quid dicit homo rusticanus et imperitus ignorans
primatum suum inhonorans summam et precelsam sedem:
detrahens apostolice dignitati? Et tamen non monstra-
bunt puto qui hoc dicent ubi aliquando quispiam apostolorum
iudex sederit hominum: aut divisor terminorum. aut dis-
tributor terrarum. Stetisse denique lego apostolos iudican-
dos: sedisse iudicantes non lego. Erit illud: non fuit.
Ita ne imminutor dignitatis servus: si non vult esse
maior domino suo. aut discipulus si non vult esse maior
eo qui se misit: aut filius si non transgreditur
terminos quos posuerunt patres sui? Quis me
constituit iudicem ait dominus et magister: et erit iniu-
ria servo discipuloque nisi iudicet universos? Michi
tamen non videtur bonus estimator rerum: qui in-
dignum putat apostolis seu apostolicis viris non iu-
dicare de talibus quibus datum est iudicium in maiora.
Quid ni contempnant iudicare de terrenis possessi-
unculis hominum: qui in celestibus et angelos iudicabunt?
Ergo in criminibus non in possessionibus potestas
vestra. quoniam propter illa et non propter has accepistis claves
regni celorum: prevaricatores utique exclusuri non
possessores. Ut sciatis ait quia filius hominis habet

potestatem in terra dimittendi peccata et cetera. Que nam tibi videtur maior et dignitas et potestas dimittendi peccata: an predia dividendi? Sed non est comparatio. Habent hec infima et terrena iudices suos reges et principes terre. Quid fines alienos invaditis? Quid falcem vestram in alienam messem extenditis? Non quia indigni vos: sed quia indignum vobis talibus insistere quippe potioribus occupatis. Denique ubi necessitas exigit: audi quid censeat non ego sed apostolus. Si enim in vobis iudicabitur hic mundus indigni estis qui de minimis iudicetis. Sed aliud est incidenter excurrere in ista causa quidem urgente: aliud ultro incumbere istis tamquam magnis dignus quoque tali taliumque intentione rebus. Itaque hec et innumera talia dicerem: si fortia dicerem. si recta si sincera. Nunc autem quoniam dies mali sunt sufficiat interim admonuisse non totum te nec semper dare actioni: sed considerationi aliquid tui et cordis et temporis sequestrare. Hoc autem dico necessitatem intuens non equitatem: quamquam non sit preter equum cedere necessitati.

Exhortatio sexta de utilitate considerationis

Nam si liceret quod deceret. absolute preponenda et in omnibus preferenda et vel sola vel maxime colenda esset et fovenda que ad omnia valet id est pietatem prorsus irrefragabilis ratio manifestat. Quid sit pietas queris? Vacare considerationi. Dicas forsitan me in hoc dissentire

ab illo: qui pietatem diffinivit cultum dei. Non
est ita. Si bene consideras illius sensum meis expressi
verbis: licet ex parte. Quid enim tam pertinens ad
cultum dei: quam quod ipse hortatur in psalmo. Va
cate et videte quoniam ego sum deus? Quod quidem in
primis considerationis precipuum est. Quid denique
tam ad omnia valens. que ipsius quoque actionis
partes benigna quadam presumptione suas facit: prea
gendo quodammodo et preordinando que agenda sunt?
Necessario sane. ne forte que previsa et premedi
tata poterant esse proficua: precipitata magis peri
culo fiant. Quod tibimet si recordaris in ipsis
actionibus causarum et in magnis quibusque
negociis magnatum de consiliis rerum frequen
ter accidisse non ambigo. Et primum quidem ipsum
fontem suum idest mentem de qua oritur purifi
cat consideratio. Deinde regit affectus. dirigit actus
corrigit excessus. componit mores. vitam honestat
et ordinat: postremo pariter divinarum et huma
narum rerum scientiam confert. Hec est que confusa
determinat. hiancia cogit. sparsa colligit. secreta
rimatur: vera vestigat verisimilia examinat. fic
ta et fucata explorat. Hec est que agenda preordi
nat recogitat acta: ut nichil in mente resideat aut
incorrectum aut correpcione egens. Hec est que
in prosperis adversa presentit et in adversis qua
si non sentit quorum alterum fortitudinis: alte

rum prudentie est. Ibi etiam aduertere tibi est
suauissimum quendam concentum complexumque
uirtutum: atque alteram pendere ex altera. Sicut hoc
loco uides fortitudinis matrem esse prudentiam:
nec fortitudinem sed temeritatem esse quemlibet
ausum quem non parturit prudentia. Hec item
est que inter uoluptates et necessitates media quasi
quedam arbitra sedens utrimque certis limitibus de-
terminat fines: istis assignans et prebens quod sat
est illis quod nimis est demens: et sic ex alterutro
terciam formans uirtutem quam dicunt temperantiam.
Nempe intemperantem ipsa consideratio censet: tam eum
qui necessariis priuatione deuit: quam qui indulget superfluis.
Non est ergo temperantia in solis resecandis superfluis:
est et in admittendis necessariis. Huius sententie non fautor tantum
sed auctor esse uidetur apostolus qui curam carnis nec docet
non perficiendam in desiderio. Dicens siquidem curam carnis
non perficiendam superflua cohibet: addens in desiderio necessaria
non excludit. Unde michi uidetur non omnino absurde diffi-
nire temperantiam: qui hanc nec precedere necessitatem nec
excedere dicat iuxta illud philosophi: ne quid nimis.
Iam de iusticia que una ex quattuor est nonne constat considera-
tione mentem preuenire ut se formet in ea. Necesse enim
est prius cogitet: ut ex se normam ducat iusticie: nec faciat
utique alii quod sibi fieri nolit: nec quod sibi fieri uelit
negatura. In hijs nempe duobus liquet integrum
esse iusticie statum. Sed nec ipsa solitaria est.

Exhortatio septima de convenientia quatuor virtutum.

Iuuat etenim nunc meum etiam huius
pulcram connectionem et coherenciam cum temperancia:
et item ambarum cum duabus superioribus idest pruden-
cia et fortitudine. Nam cum iusticie dicatur porcio quod
sibi non vult fieri quis alii non facere: porro perfectio
quod ait dominus quecumque vultis ut faciant vobis homines
et vos facite illis. Neutrum horum erit nisi ipsa volun-
tas de qua tota ducatur firma sic ordinata fuerit. ut
nec velit aliquid superfluum: nec necessarium quod
superstitiose nolit: quod quidem temperantie est. De-
nique et ipsi iusticie ut iusta sit. temperancia modum
imponit. Noli nimium esse iustus ait sapiens. osten-
dens per hoc minime esse approbandam iusticiam: que
temperantie moderamine non frenetur. Quid quod et
ipsa sapientia hoc temperantie frenum non respuit:
dicente paulo secundum sapientiam a deo sibi datam
non plus sapere quam oportet sapere sed sapere ad sobri-
etatem. Sed et econuerso quod temperantie necessaria
iusticia sit ostendit dominus arguens in euangelio illo-
rum temperantiam qui abstinebant ut viderentur ho-
minibus ieiunantes. Erat in illo temperancia sed non
iusticia in animo: quia non deo placere sed hominibus intendebant.
Quid rursum illa vel ista sine fortitudine: cum constet
fortitudinis esse non mediocris cohibere velle et nol-
le suum inter angustias parum et nimis: ut sit con-
tenta voluntas modo illo. medio. muto. puro. solo.

constante sibi equali undique sui utpote ex omni pariter circumsepto parte quem solum constat esse virtutis. Dicito michi queso si potes. cum unam ponas summam trium harum virtutum meditullium hoc tantum censeas: quod ita cunctis conterminum est ut videatur proprium esse singularum. An ipsum virtus est et nichil aliud? Sed sic virtus non esset multiplex: sed essent omnes una. An potius quia sine eo virtus non est. omnium quodammodo intima vis una est et medulla virtutum in qua sic uniuntur ut proinde una videantur omnes? proferam quod non illud participando communicatur sed totum a singulis atque integrum possidetur? Verbi causa. Quid tam iusticie quam modus? Alioquin si quid extra modum relinquit non plane cuique tribuit quod suum est: quod tamen huius plius est facere. Quid tam rursum temperantie quam non aliud de profecto temperancia est. nisi quod nil immoderatum admittit? Sed puto fatebere etiam non minus esse fortitudinis. cum vel maxime ipsa sit que ab irruentibus viciis et qui suffocare hinc inde conantibus purum illud potenter eruit: et vendicat in quoddam stabile fundamentum boni sedemque virtutis. Ergo modum istum tenere iusticia est temperancia est fortitudo est. Sed vide ne in hoc differant. ut iusticie quidem in affectu res sit: a fortitudine autem efficacia eius. Porro possessio atque usus apud temperantiam. Restat iam ut doceamus ab hac communione prudenciam non excludi. Nonne ipsa est que modum diu animum neglectum post habitum. et magnum im-

dia quasi in abditis reclusum et opertum quadam
vetustatis caligine prior repperit et advertit. Pre-
terea dico tibi a paucis advertitur: quia pauco-
rum prudentia est. Itaque iusticia querit. prudentia
invenit: vendicat fortitudo. temperantia possidet. Non
enim hoc loco propositum de virtutibus disputare: sed hec
dicerem hortans ad vacandum consideracioni: cuius
beneficio hec et similia advertuntur. Cui tamen pro reliqua
vita ocio nullam in vita operam dare: nonne vitam perdere est?

Exhortacio octava: de malicia dierum istorum.

Quid tamen? Si te philosophie huic totum devo-
veris repetere. predecessores tui non ita consueve-
runt: eris molestus qui pluribus qui quasi a primi vesti-
giis subito deviaveris. Nempe id videberis agere in sug-
gillacionem eorum. Sed et notabere vulgari proverbio: qui hoc
facit quod nullus mirantur omnes. velim quod cupias ad
miracioni fore. Nec potes eorum omnia simul et sub-
ito vel errata corrigere vel excessus redigere in modum.
Erit cum acceperis tempus ut secundum sapientiam tibi a deo datam paulatim
et oportune id studeas. Interim sane mala aliorum vertere in bo-
num quod potes. Quamquam si de bonis et non de novis sicientur
exempla: non deerunt pontifices romani qui sibi ocia inter maxima
negocia invenerunt. Obsidio urbi et barbaricus ensis cunctis cunc-
tis imminebat. Nunquid enim illud tenuit beatum papam gregorium:
quo minus sapientiam scriberet in ocio. En nempe temporis quod ex eius
presencia liquet obscurissimam et extremam partem ezechielis
tam diligenter quam eleganter exposuit. Sed esto. Alius

insolescunt mores. Dies alii sunt, alii hominum mores: et
tempora periculosa non instant iam sed extant. Fraus et circumventio
et violentia invaluere super terram. Calumniatores multi,
defensor rarus. Ubique potentiores opprimunt pauperes.
Non possumus deesse oppressis: non negare iudicium patientibus iu-
dicari. Nisi agitentur et audiantur partes: et quomodo iudicare quis poterit?
Agitentur cause sed sicut oportet. Nota de advocatis
Nam is modus qui frequentatur execrabilis plane et qui non
dico ecclesiam sed nec forum decet. Miror namque
quemadmodum religiose aures tue audire sustineant
huiusmodi disputaciones advocatorum et pugnas verbo-
rum: que magis ad subversionem quam ad inventionem proficiunt
veritatis. Corrige pravum morem: et precide linguas
vaniloquas: et labia dolosa claude. Hii sunt qui doce-
runt linguas suas loqui mendacium: diserti adversus
iusticiam. eruditi pro falsitate. Sapientes sunt ut fa-
ciant malum: eloquentes ut impugnent verum. Hii
sunt qui instruunt a quibus fuerant instruendi: astruunt non
comperta sed sua. Struunt de proprio calumnias innocentie:
destruunt simplicitatem veritatis. obstruunt iudicii
vias. Nichil itaque absque labore manifestam facit
veritatem: ut brevis et pura narratio. Ergo illas
quas ad te necesse erit intrare causas: volo enim ne
omnes cum diligentia velim sed breviter decidere assuescas.
Frustratorias quoque et venatorias precide dilationes.
Causa vidue intret ad te. causa pauperis: et eius
qui non habet quod det. Aliis alias multas poteris com-

mittentem tinniendas: qui plures nec digne audientia iudi-
care. Quid enim opus est admittere illos: quorum per se manifesta
sit perfidia ad iudicium? Decima de ambitiosis

Tanta est impudentia nonnullorum ut cum manifeste am-
bitionis prurigine scateat tota facies causae eo-
rum non erubescant audientiam flagitare: pub-
licantes seipsos ad ultorum conscientias: in quo vel sue
solius satis poterant confundi iudicio. Non hucusque
invenerint attritas frontes: et ubi plures sunt ibi et ma-
gis induruerunt. Sed et nescio quomodo vitiosi conscientias
vitiosorum non refugiunt: et ubi omnes sordent unius
minime fetor sentitur. Numquid enim ubi causa usque ava-
rus avarum: immundus immundum, luxuriosus luxuri-
osum erubuit? Plena est ambitiosis ecclesia: non est
quod exhorreat in studiis et molitionibus ambitionis:
non plus quam spelunca latronum in spoliis viatorum.
Si Christi discipulus es ignescat zelus tuus: exur-
gat auctoritas adversus impudentiam hanc et generalem
pestem. Intuere magistrum sic facientem et audi dicentem. Qui
mihi ministrat me sequatur. Non parat aures ut au-
diat: sed flagellum quo feriat. Verba nec facit nec
recipit: nec enim sedet iudicans: sed insequitur puniens.
Causam tamen non tacet: quod videlicet domum orationis
negotiationis fecissent. Ergo et tu fac similiter.
Erubescant vultum tuum istiusmodi negotiatores:
si fieri potest si non timeant. Et tu flagellum tenes.
Timeant nummularii. nec fidant in nummis: sed diffi-

dant. Abscondantur eis suum a te. sueveris istiusmodi: qui ac-
cipere parati sunt. Hoc studiose et constanter agendo mul-
tos lucrantes tempus sectatores lucrum: honestati de-
officiis vendicando multos: ne ulterius audeant huiusmodi
accipere studentes. Adice illud quod non parum proficiet:
et adscias quos tibi suadeo. Ita nempe non pauca tibi
momenta temporis redimes ad vacandum considerationi:
quando ut dixi negotia non audiendo: quando aliis com-
mittendo: quae tua digna putaveris audientia. Sed
haec quidem et ratione ipsa causae compendio terminandum. De
qua consideratione his addere aliquid cogito: sed sub alterius
sane principio libri. Atque hic sit finis istius. ne
duplex te oneret minus suavis quando: si et longe fuit

Explicit liber primus beati bernardi de consideratione.

Incipit liber secundus eiusdem de consideratione.

Meminens promissi mei. quod exigere iam aliquam-
diu teneor apud te vir optime
papa eugeni. volo ipso absolvere
me vel sero. Puderet dilationis si in
consilio fore sciam aut incepto. Non est ita. Sed in-
cidimus ut ipse nosti tempus grave: quod et ipso pene
vivendi usui videbatur indicere cessationem nedum
studiis. Cum scilicet dominus provocatus peccatis nostris: ante tempus
quodammodo visus sit iudicasse orbem terre in equitate
quidem: sed misericordie sue oblitus. Non pepercit populo suo non
nomini suo. Nonne dicunt in gentibus ubi est deus eorum?
Nec mirum. Filii ecclesie et qui christiano censentur

nomine prostrati sunt in deserto: aut interfecti gladio aut
fame consumpti. Effusa est contentio super principes:
et dominus errare fecit eos in invio: et non in via. Contri-
tio et infelicitas in viis eorum. Pavor et meror et
confusio in penetralibus regum ipsorum. Quam confusi
pedes evangelizancium pacem: evangelizancium bona.
Diximus pax et non est pax: promisimus bona et
ecce conturbacio. Quasi vero temeritate in opere is-
to. aut levitate usi simus. Cucurrimus plane
non quasi in incertum: sed te iubente immo per te deo. Quare
ergo ieiunavimus et non aspexit: humiliavimus
animas nostras et nescivit? Nam in hiis omnibus non est aver-
sus furor eius: sed adhuc manus eius extenta. Quam
pacienter interim audit voces sacrilegas: et Egyp-
tiorum blasphemantes: quia callide eduxit eos. ut
occideret in deserto. Et quidem iudicia domini vera. Quis
nesciat? At iudicium hoc abissus multa. ut vi-
dear michi non immerito pronunciare beatum qui non fuit
scandalizatus in eo. Tamen humana temeri-
tas audet reprehendere: quod minime apprehendere va-
let? Recordemur supernorum iudiciorum que a seculo
sunt: si forte sit consolacio. Nam quidam ita dicit.
Memor fui iudiciorum tuorum a seculo domine: et
consolatus sum. Rem dico ignotam nemini: et nunc
nemini notam. Nempe sic se habent mortalium corda: quod
scimus alias necesse non est: necessitate nescimus? Moyses
educturus populum de terra Egypti: meliorem illis

ē pollicitus t'rā. Nā qn̄ ppl'm illū seq'ret' p'tes: solam
sapiēs t'rā? Eduxit: eductos nō ī t'rā quā p'miserat
nō īduxit. Nec ē qd̄ dicat' temeritati ducis hanc
illis eē īopinatam euētus. Oīa faciebat dn̄o īperan
te dn̄o coopante: et op' ɋ̄firmāte seq̄ntibȝ signis. Sȝ
p'pl's ille īq's dure c'uicis fuit: sp̄ ɋ̄tentiose agēs ɋ̄ dn̄m
et moysē fam̄l eī. Bn̄ illi increduli et rebelles. Hii aūt
qd̄? Ipsos īt'roga. Qd̄ me dicē opus ē: qd̄ ip̄i fate
tur? Vnū ego dicā. Qd̄ poterant facere: q̄ sp̄ re
u'tebāt' cū ābularēt? Qn̄ isti p totā viā nō re
dierūt corde ī egyptū? Qd̄ si illi ceciderūt et p'i
erūt p'pt' īiq̄tatē suā: miramur istos eadē passos:
eadē facientes? Sȝ nūqd̄ illo4 casus: adu'sus p
missa dei? Ergo nec isto4. Neq; enī aliqn̄ p'mis
siōes dei: iusticie dei p'iudicāt. Et audi aliud.
Peccauit beniamī: accingūt' reliq̄ tribus ad ulciscēdū
nec sin̄ nutu dei. Deniq; ip̄e designauit ducē p'
liaturis. Itaq; p'liāt' freti. et manu ualidiori.
et causa potiori: et qd̄ his mai' ē fauore diuino.
At q̄ t'ribil' ī̄ cōsiliis ~~[illegible]~~ sup filios hoīm!
Terga dedēt scelerat'. ultores scelerū: et pauciori
bȝ plures. Sȝ recurrūt ad dn̄m: et dn̄s ad eos. Ascē
dite it'ū. Ascēdūt it'um. it'umq; fusi et ɋ̄fusi
st̄. Ita deo p'mū q̄dē fauēte: scd̄o et iubēte. iusti
iustū c'tamē ineūt: et succūbūt. Sȝ q̄ īferiores ē
tamē: eo fide sup'iores inuēti sūt. Qd̄ putas de
me facerēt isti: si meo hortatu it'ato ascēderēt

necario succumbebant? Cum me audirent monentem: cito
iterum iter repetere operosum: in quo semel iam et secundo frus-
trati fuerant? Et tum insolite unam et alteram non reputantes
frustrationem: cito pareret et superaret. Sed dicit for-
sitan ille. Unde scimus quod a domino sermo egressus sit? Que
signa tu facis ut credamus tibi? Non est quod ad ista ipse
respondeam: parcendum verecundie mee. Responde tu pro
me et pro te ipso secundum ea que audisti et vidisti: aut
certe secundum quod tibi inspiraverit deus. Sed forte miraris
me persequi ista: qui aliud proposueram. Facio
non oblitus propositi: sed quod a proposito non videtur
esse aliena. Nempe de consideratione ut meminimus
sermo iam ad nostram dignationem. Et sane magna
ista res et egens consideratione non minima. Quod
si res magnas a magnis considerari oportet:
cui ergo ut tibi hoc studium competit: qui parem non habes?
Sed tu scis: sapientia et potentia tua est desuper facies et
hoc. Non est mee humilitatis dicere sic est ut sic
fieri quod debet. Sufficiat interim esse: oportere aliquid fieri:
dicentem et etiam consolatur et obstruat os loquentium iniqua.
Hec pauca vice apologie dicta sint ut ipsa conscientia
habeat gloriam tuam ex me. Utinam me habe-
at excusatum ex te pater. Et si non apud eos qui facta
ex eventibus estimant: certe apud te ipsum. Perfecta et
absoluta cuique excusatio testimonium conscientie sue.
Michi pro minimo est ut ab illis iudicer: qui dicunt
bonum malum et malum bonum: ponentes lucem

tenebras et tenebras lucē. Et ſi uicte ſit vnū
fieri e duobz: malo ī uos ītrare hominū
q̄ī ī deū ee. Bonū m̄i: ſi dignet' me vti p clipeo.
libēs excipio ī me detrhētiū maledicas lingu-
uas: et venenata ſpicula blaſphemorum.
vt nō ad ipm p ueniāt. Nō recuſo īglori' fieri
vt nō irruat' ī dei glām. Quis m̄ det gl'ia-
ri ī voce illa: qm̄ ppt te. ſuſt. obp. op. fa-
ci. m.? Gl'ia m̄ ē conſortē xpi fieri ī illa
voce ē: obp ba. exp. t. cen. ſup me. Nūc iā
reuertat' ſtilus ad ſuā materiā: et ī ea q̄ p
poſuerām' ſuo tinite gdiat' mō. Et primo
qd ē ipāz gſideracōēz qd dicā gſidera. Non
eni id p oīa qd gtemplacōem īntelligi volo.
qd hec ad rerū certitudinē: illa ad īquiſitōēz
magis ſe habeat. Iuxta quē ſēſū pt gtempla-
cio qdē diffiniri: verus certus qz intuitus aīmi
de q̄cūqz re: ſeu apphēſio veri nō dubia. Co-
ſideracio aūt ītēſa ad veſtigādū cogitacō:
ul' ītēcio aīmi veſtigātis verū. Qūqz ſoleāt
ābe p miſcuē vſurpari. Iā qd ad gſideracōis at
tinet fructū: q̄tuor occurrūt t' gſiderāda vt
reor: te. q̄ ſub te. q̄ circa te. q̄ ſup te ſūt. A te tu
a gſideracō īchoet: ne fruſtr' extēdaris ī alia
te neglcō. Qd t' pdeſt ſi vniūſū mūdū lu-
creris te vnū pdēs? Et ſi ſapiēs ſis: deeſt t'
ad ſapiam. ſi t' nō fuis. Quātū vero? Ut

q̄ fecerī ego: totū. Noueris licet oīa mistē
ria: noueris lata t̄re. alta celi. p̄funda maris.
si te nescieris: eris simil' edificanti sine fūdamē
to. ruinā nō structurā faciēs. Qdq̄d ex
truxeris extra te: erit instar cōgesti pulueris uē
tis obnoxiū. Nō ḡo sapiēs: q̄ sibi nō ē. Sa
piēs ″ sapiēs sibi erit: et bibz de fōte putei
sui p̄mꝰ. A te p̄in incipiat tua ꝯsideracio: nō
solū aūt s; et ī te finiat̄. Quocūq̄ euaget̄: ad te r̄
uocaueris eā cū salutis fructu. Tu p̄mꝰ t̄ tu
ultimꝰ. Sume exēplū de sūmo oīm p̄re: vbū
suū ꝛ emittēte ꝛ retinēte. Vbū tuū ꝯsideracio
tua. Si p̄cedit nō recedat. Sic p̄grediatur:
ut nō egrediat̄. Sic exeat ut nō deserat. In ac
q̄sitōe salutis: nēo t̄ ḡmanior unico matris tue.
Cōt̄ salutē p̄pā cogites nichil. Minus dixi
dixī: p̄ter dixisse debueram. Qdq̄d se cogitacōi
offerat: qd̄ nō q̄q̄mō ad tuā ip̄ꝰ salutē p̄ti
neat: respuēdū. Et hec tua ꝯsideracio ī tria
q̄dā diuidit̄: si ꝯsideres q̄d. q̄s. ꝛ q̄lis sis. Qd
ī natura. q̄s. ī p̄sona: q̄lis ī moribꝫ. Qd. u
bi gen̄: homo. Qs: papa. ul' sūmꝰ pōtifex.
Qual': benignꝰ. māsuetꝰ. ul' q̄dq̄d tale. Qm̄
q̄ p̄mū illud p̄hicī sic magis q̄ aplicī
inuestigare. Attā ē ī diffinicōe hoīs: q̄ dicit̄
aīal rōnale mortale: qd̄ diligētꝰ inq̄ri fort' li
ceat. Nō ē qd̄ mireris si p̄fessioni obuiet aut

dignitate. ē uero qđ salutē afferre q̄at. Nā cō-
siderani hec duo sil': carnale inq̄ lege. Et ob-
gem̄ oriāt tenens: ut et mortale qđ tūc ē. carna-
le humiliter: et carnē cōnale. mortale glorietur:
qđ terrenū neglectū erat hoīs cōspectu. Si q̄
adhuc p̄sēs gloriandum sequitur locus: tūc iubē-
tur istā et forte vnū ex p̄mū collatōe. Hunc
q̄s sis et de q̄ sis tēs aduertendū. Quam qđ digna
te q̄. id ut p̄scendū puerē: tue pot' religionis
agnitōe. Illud dico: indignū ē nō p̄fīn age-
re tāta assūpto p̄fectōe. Quo ni erubescas nū-
m' tuam i magnis: q̄ te recordaris magnū
i minimis extitisse? Nō es oblit' p̄me p̄fessionis?
Nō excidit mēti: q̄ sbdita ē in manu: sz ne
assūn q̄de. Ipsam ad singula tua tpra. indu-
na illiam hēes p̄ oclis: nō erit inutile. Hec te cō-
siderando: satis honoris q̄tēptorē in honore
tēpo. Atq3 id magnū. Nō recedat a pectore
dispe'ē d: ē ut'a saguita illa. Hō cū i honore
eēt nō intellexit. locū q' ē. Abiectus ēam in
domo dei mei. Quale ē hoc de paupe et ab-
iecto leuari sup gētes et regna? Quis ego
sum q̄ domu' p̄ris mei: ut sedeā excelsis so-
lium icē? Sane q̄ dicit uo: amice ascende supius
sacū tēe fidut. Si minus ualeat nō expe-
dit q̄dē. Qui eleuauit et deice p̄t. Dicat q̄-
rela: qm eleuās allisisti me. Nō ē q' blan-

dicatur celsitudo: sollicitudo maior. Ista discutiun-
tur: hec sicut putas? Huic accinguntur si
nolumus cum tubis omnes novissimum locum tenere. Fatetur
superiorem dissimulat ac ... Sed enim ad quod omni-
modis attendendum. Non enim ad dominandum opi-
nor. Nam et propheta cum similiter levaretur: audivit: Ut
evellas et destruas: et disperdas et dissipes: et
edifices et plantes. Quid horum fastum sonat? Rus-
ticani magis sudoris scemate quodam: labor
spiritualis expressus est. Et nos igitur ut multum sen-
tiamus de nobis: impositum sentiamus ministerium: non
dominium datum. Non sum ego maior propheta: etsi forte
sim par potestate: sed meritorum non est comparatio. Hec loque-
re tibi et doce teipsum: qui alios doces. Puta te
velut unum aliquem de prophetis. An non satis ad
te? Et nimium. Sed gratia dei es: id quod es. Quid?
Esto quod propheta: numquid plus quam propheta? Si sapis:
eris contentus mensura quam tibi mensus est deus.
Nam quod amplius est: a malo est. Disce exemplo prophe-
tico presidere: non tam ad imperandum quam ad factitandum
quod tempus requirit. Disce sarculo tibi opus esse non
sceptro: ut opus facias prophete. Et quidem ille non reg-
naturus ascendit: sed extirpaturus. Putasne et
tu invenias aliquid elaborandum in agro domini tui?
Et plurimum. Non plane totum emundavere quique
prophete: aliquid filiis suis apostolis quod agerent re-
liquerunt: aliquid ipsi parentes tui tibi. Sed nec

tu ad omne sufficies? aliquando Petro tuo relinquen-
dus es successori: et ille alijs. et alijs alius
usque in finem. Circa undecimam denique horam opera-
rij ociosi arguuntur: et mittuntur in vineam. Ante-
cessores tui apostoli audierunt: Messis quidem mul-
ta: operarij vero pauci. Patrimonium tu vendicato
hereditatem. Nam et filius et heres. Ut probes te here-
dem evigila ad curam: et non ocio torpeas. ne et
tibi dicatur. Quid hic stas tota die ociosus? Mul-
to minus inveniri oportet: aut delicijs reso-
lutum: aut resupinum pompis. Nil horum tibi
tabule testatoris assignant. Sed quid? Si illius
tenore contentus sis. curam potius hereditabis
et operam: quam divicias et gloriam. Blanditur cathe-
dra? Specula est. Inde denique superintendis: sonans
tibi episcopi nomine: non dominium sed officium. Quid ni loce-
ris in eminenti. unde prospectes omnia: qui specula-
tor super omnia constitueris? Cum vero prospectus iste
procinctum parit non ocium. Cum liber gloriari: ubi
ociari non licet? Nec locus est ocio: ubi sedulitas
urget sollicitudo omnium ecclesiarum. Nam quid aliud di-
misit tibi sanctus apostolus? Quod habeo inquit: hoc tibi do.
Quid illud? Unum scio. non est aurum neque argentum:
cum ipse dicat. Argentum et aurum non est mihi. Si ha-
bere contingat: utere non pro libitu: sed pro tempore. Sic
eris utens illis quasi non utens. Ipsa quidem quod ad animi
bonum spectat: nec bona sunt nec mala. Usus

non horum bonus: abusio mala: sollicitudo pe-
ior: questus turpior. Esto ut alia quacumque ratione
hec tibi vendices: sed non apostolico iure. Nec enim
ille tibi dare quod non habuit potuit. Quod habuit
hoc dedit sollicitudinem ut dixi super ecclesias. Numquid
dominationem? Audi ipsum. Non dominantes inquit in clero.
sed forma facti gregis. Et ne dictum so-
la humilitate putes non etiam veritate: vox domini
est in evangelio. Reges gentium dominantur eorum:
et qui potestatem habent super eos benefici vocantur. Et
infert. Vos autem non sic. Planum est: apostolis in-
terdicitur dominatus. I ergo tu et tibi usurpare
aude aut dominans apostolatum: aut apostolicus dominatum.
Plane ab alterutro prohiberis. Si utrumque simul
habere voles: perdes utrumque. Alioquin non te ex-
ceptum illorum numero putes: de quibus queritur
deus sic. Ipsi regnaverunt et non ex me: prin-
cipes extiterunt et non cognovi eos. Iam
si regnare sine deo iuvat: habes gloriam
sed non apud deum. At si interdictum tenemus: au-
diamus edictum. Qui maior est vestrum ait:
fiat sicut iunior: et qui precessor est sicut qui
ministrat. Forma apostolica hec est: dominatio interdi-
citur. indicitur ministratio. Que et commendatur ipsius
exemplo legislatoris: qui secutus adiungit. E-
go autem in medio vestrum sicut qui ministro.
Quis se id titulo hoc inglorium putet: qui

se per quam dominus gloriae persignivit. Denique paulus
gloriatur in eo dicens. Ministri christi sunt: et ego. Et
addit. ut minus sapiens dico: plus ego. In
laboribus plurimis. in carceribus habundantius. in pla-
gis supra modum. in mortibus frequenter. O quam preclarum
ministerium. Quo non est gloriosius imperium. Si
gloriam operaris. forma tibi scriptum est ut quis: aposto-
lorum preminet gloria. Parva ne tibi illa videtur? Quis
non estimat similem esse in gloria Christi? Clamat propheta.
Michi autem nimis honorati sunt amici tui deus. nimis confortatus est principatus eorum.
Clamat apostolus. Michi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri ihesu christi.
Hoc gloriosum opus. hec optima gratie gloriae: quod apostoli
quod apostolice delegere sibi. reliquere tibi. Agnosce here-
ditatem tuam in christi cruce: in laboribus plurimis.
Felix qui dicere potuit: plus omnibus laboravi.
Gloria est: sed nil in ea inane. nil molle. nil resu-
pinum. Si labor terreat: merces invitet. Unusquisque
enim secundum suum laborem: mercedem accipiet. Et si
ille plus omnibus laboravit: non tamen totum ela-
boravit. adhuc locus est. Exi in agrum domini tui:
et considera quantis adhuc et hodie de veteri maledicto
silvescat spinis ac tribulis. Exi inquam in mundum:
ager enim est mundus: isque creditus tibi. Exi in
illum non tamquam dominus: sed tamquam villicus videre et procurare
unde exigendus es rationem. Exi autem quibus dicam nisi
pedibus? certe sollicitudinis: et sollicitate [illegible].
Neque enim quia in cubili tuo es: in [illegible]

orbem conveniret presentia corporis. sed mentis prudentia.
Et tu leva oculos quosdam tue considerationis: et vi-
de regiones si non sunt magis sicce ad ignem: quam
albe ad messem. Quam multe quas putaveras fru-
ges. diligentius inspecte: vepres potius apparebunt.
Immo ne vepres quidem antiquose et vetuste arbores sunt
Sed non proferunt fructum: nisi forte glandium aut siliquarum
quas porci manducant. Quousque occupabunt terram?
Move si eris et tu istas: pudebit otiosam iacere
securim: pudebit sine causa falcem apostolicam accepis-
se. Iam hunc quondam agrum ysaac patriarcha exierat:
cum primo rebecca occurrit ei: et ut scriptura habet ex-
ierat ad meditandum. Ille ad meditandum: tu ad
extirpandum egrediaris necesse est. Tibi iam precessisse
meditatio debet: tempus faciendi non meditandi.
Si nunc hesitare incipias: id quidem sero. Ante iuxta
consilium salvatoris sedisse debueras: ante esti-
masse opus. metiri vires. ponderasse sapientiam:
merita comparasse. sumptus computasse virtutum. Age
ergo. puta tempus putationis advenit: si tamen meditationis
preivit. Si cor movisti: movenda lingua iam:
movenda est et manus. Accinge gladio tuo:
gladio spiritus quod est verbum dei. Glorifica manum
et brachium dextrum in faciendo vindictam in nationibus:
in increpationes in populis in alligando. re. e. in co. et no.
eo. in ma. ferreis. Si hec facis: honorificas mini-
sterium tuum. et ministerium te. Non mediocris iste

ꝑincipatus. Exturbaſti hic malas beſtias
a finibus tuis: quo greges tui ſecuri ī paſ
cua educantur. Domabis lupos: ȝ ouibus
nō dn̄aberis. Paſcēdas uerꝫ nō ꝑunēdas
ſuſcepiſti. Si uis cōſideraſti qs ſis: hec te opor
tē face nō ignoras. Porro ſciēn et nō faciēn
ꝑcām ē tibi. Nō es oblitus ubi legeris. Seru⁹
ſciēs voluntatē dn̄i ſui et nō faciēs digna: va
pulabit plagis multis. Sic ꝓphe ſic apli
factitabant. Fortes fuerūt ī bello nō molles ī
ſericis. Si filius es aplōꝝ et ꝓphetarū et tu fac
ſilr̄. Vendica tibi nobile genus ſimilibus
moribꝫ: qd̄ nō aliūde nobile q̄ morū īgenu
itate et fidei fortitudīe fuit. Per hāc vice
rūt regna opati ſūt iuſticiā: adepti ſūt ꝓ
miſſiones. Hoc cyrographū ꝑrie tue heredi
tatis: qd̄ ē euoluimus ubi īſpicias portōem
ſubſtāne q̄ te cōtīgit. Indue fortitudīem et ſic
duraſti. Poſſide fidē. poſſide pietatē. poſſide
ſapīam: ȝ ſapīa ſcōꝫ ipa ē timor dn̄i: et ha
bes qd̄ tuū ē: habes ſine defraudacōe īegrū
ꝑmiū fidei. Preciosiſſim⁹ fidus virtus eſt.
Vir⁹ fūd⁹ humilitas: ī quo oē edificiū cōſtru
ctū ſpūale: creſcat ī tēplū ſcm̄ ī dn̄o. Per hāc
nōnulli poſſedēt etiā portas inimicorū. Que
enī virtutū eque potēs demonū debellare ſu
pbiā: tirānidē hoīm. Ceterū cū oēs īdifferēt

plane hec sit quedam virtutis fortitudinis a tante in-
iuria: nescio quo pacto tamen vis eius maior in
maioribus. et in clarioribus clarior comprobatur.
Nulla splendidior gemma: in omni precipue orna-
tu summi pontificis. Quo enim celsior ceteris:
eo humilitate apparet illustrior et seipso. Ar-
guar fortassis: quod non satis plenius explicans
proprietates. in sedibus nescio quomodo stilus excur-
rerit: describere inchoans que te oporteat esse:
cum necdum quis sis plenius expressissem. Credo e-
rubesceres in summo positum apice videre hominem
nudum: festinavit induere unguibus suis. Absque
hiis nempe eo deformior quo illustrior pareret.
Numquid par civitatis abscondi super montem po-
site desolatio: aut laterem fumus lucerne extinc-
te super candelabrum. Simia in tecto: rex fatuus
in solio sedens. Et nunc audi canticum meum quod
minus suave. sed salutare. Monstruosa res:
gradus summus. et animus infimus: sedes prima. et vi-
ta ima. lingua magniloqua. et manus ocio-
sa: sermo multus. et fructus nullus: vultus
gravis. et actus levis: ingens auctoritas. et nu-
tans stabilitas. Admovi speculum. Fedus se in
eo vultus agnoscat. Tu tuum gaude dissimi-
lem invenit. Inspice tamen et tu: ne forte et si sit un-
de merito placeas tibi. etiam in quo debeas
displicere non desit. Volo glorieris testimonio

cōſtāc: ſꝫ nō nimꝰ ut eodē ipō humilieris. Rara
vox: nichil m̄ ꝯſciꝰ ſū. Caueꝗꝫ ī bonis ā-
bulās: ſi et mala nō lateāt. Quomodolibet ut
dixi: noueris te ut īter āguſtias q̄ nō deſu-
ſuaris ꝯſtāe bono: magis aūt ut ſcias
q̄d deſit t̄. Nam cui nō deſit? Cia ille de-
ſit: q̄ nil ſibi deeſſe putat. Quid ſi ſūmꝰ
pontifex ſis? Nunqͥd q̄ ſūmꝰ pontifex ideo
ſūmꝰ? Infimū noueris eē. ſi ſūmū putas. Quis
ſūmꝰ? Cui addi nō poſſit. Grauiť erras: ſi
te illū ꝯſtimes. Abſit nō tu de illis es: qui
dignitates virtutes putāt. Tibi autē experta
veritas q̄ dignitas fuit. Auguſtinꝰ reliqui-
te illā ſentētiā: aliꝗꝫ diuis soli honoribus
q̄ nō ēnuerūt: verbi gr̄a nabugodonoſor
alexandro āntiocho herodi. Tu vero ꝯſiderā
nō ꝯſūmacōe ſūmū te dic: ſꝫ operacione.
Nec me putes operacōem dicē ꝯueniētē: ſꝫ
miſteriū. Sic te exiſtimet homo ut mi-
niſtrū xp̄i: et qd abſꝗ preiudicio ſcātis cū
iuſticiā dixerī: ſūmū plane īter miniſtros.
Alias niſi te ad ſūmū velī: nō putare ſū-
mū aut velle putari ſūmꝗ ſis. Nā q̄mō
p̄fias? ſi iā ſufficias tibi? Non hic p̄ñte obi aut
pigrū veſtigare qd deſit: aut fateri quod
deſit verecūdū. Loq̄re et tu voce ſucceſſoris
tui: nō q̄d iā acceperī: aut iā pfectus ſim.

Et verum. Ego me non arbitror praeter rem dixisse. Haec
sola scientia hic longe ab illa quae inflat. Haec quae
apponit, apponit et dolorem. Sed dolorem hunc
nemo unquam sapientes subterfugit. Est quippe me-
dicinalis dolor, per quem stupor ille letalis
animi ducitur et impenitentes exhibuntur. Et
video sapientes quam dicere potuit. Et dolor meus
in conspectu meo semper. Sunt iam repetere considerationes,
quae sunt loca quae desecuimus. Age indagemus
adhuc diligentius quis sis: quam geras videlicet
pro tempore personam in ecclesia Dei. Quis es? Sacerdos
magnus, summus pontifex. Tu princeps episcoporum,
tu heres apostolorum. Tu primatu Abel, gubernatu
Noe, patriarchatu Abraham, ordine Melchise-
dech, dignitate Aaron, auctoritate Moyses,
iudicatu Samuel, potestate Petrus, unctione
Christus. Tu es cui claves traditae sunt, cui oves cre-
ditae sunt. Sunt quidem et alii caeli ianitores et
gregum pastores; sed tu tanto gloriosius quanto et
differentius utrumque prae caeteris nomen hereditasti.
Habent illi sibi assignatos greges, singuli
singulos; tibi universi crediti, uni unus. Nec
modo ovium, sed et pastorum tu unus omnium
pastor. Unde id probem quaeris? Ex verbo Domini. Cui
enim, non dico episcoporum, sed etiam apostolorum, sic abso-
lute et indiscrete totae commissae sunt oves?
Si me amas, Petre, pasce oves meas.

Quas? Illius vel illius populos civitatis? aut regionis
aut certe regni? Oves meas inquit. Cui non planum
non designasse aliquas: sed assignasse omnes?
Nichil excipitur: ubi distinguitur nichil. Et
forte presentes ceteri condiscipuli erant: cum committen-
tes uni unitatem omnibus commendaret: in uno grege
et uno pastore. secundum illud. Una est columba me-
a. formosa mea: perfecta mea. Ubi unitas:
ibi perfectio. Reliqui numeri perfectionem non habent:
sed divisionem. recedentes ab unitate. Inde est quod alii
singuli singulas sortiti sunt plebes: scientes sacra-
mentum. Denique iacobus qui videbatur columpna ec-
clesie una contentus est iherosolima: petro uni-
versitatem cedens. Pulcre vero ibi positus est sus-
citare semen defuncti fratris: ubi occisus est ille. Nam
dictus est frater domini. Porro cedente domini fratre: quis se
alter ingerat petri prerogative? Ergo iuxta
canones tuos: alii in partem sollicitudinis: tu in
plenitudinem potestatis vocatus es. Aliorum po-
testas certis artatur limitibus: tua extenditur
et in ipsos qui potestatem super alios acceperunt. Non-
ne si causa extiterit: tu episcopo celum claudere. tu ipsum
ab episcopatu deponere: etiam et tradere sathane po-
tes? Stat ergo inconcussum privilegium tuum tibi:
tam in datis clavibus quam in ovibus commendatis. Acci-
pe aliud: quod nichilominus ipsum confirmat tibi.
Discipuli navigabant: et dominus apparebat in

littore quod et iohannes dicit in corpore rediuiuo.
Hac de causa petrus quia dominus erat in mare se misit: et
sic venit ad ipsum aliis nauigio peruenientibus.
Quid istud? Nempe signum singularis pontificii
petri: per quod non nauem vnam ut ceteri quique suam: sed
seculum ipsum suscepit gubernandum. Mare enim
seculum est: naues ecclesie. Inde est quod altera vice instar
domini gradiens super aquas. vnicum se christi vicarium
designauit: qui non vni populo sed cunctis preesse
deberet. Siquidem aque multe: populi multi. Ita cum
quisque ceterorum habeat suam: tibi vna commissa
est grandissima nauis: facta ex omnibus ipsa vniuersalis
ecclesia toto orbe diffusa. Ecce quis es. Sed noli ob-
liuisci etiam quid. Nam et ego non sum oblitus
me promisisse repetiturum in opportunitate.
Nunc opportune cum eo quis es etiam quod eras con-
sideras. Quid dico eras? et nunc non es. An
desinas itaque quod non desisti esse? Vna sane
consideratio: quid fueris et quid sis. Nam quis sis factus:
altera. Non oportet ut ista excusat illam in
scrutinio tui. Es enim ut dixi adhuc quod eras:
et non minus hoc es quam quod factus es potius forte et
magis. Denique illud natus es: numquid
hoc. non in hoc mutatus. Non deiectum illud:
sed istud adiectum. Tractemus vtrumque simul:
nam ut prefatum me memini: collate ex alterutro
ambe res vtiliores fient. Dixi supra consideratum

quod sis: naturam occurrere quod es homo. Nam homo natus
es. Porro partem tuam quis? persone respondebitur
nomine quod est episcopus: quod quidem factus non natus es. Quod
tibi horum videtur ad partem esse tuam principaliter pertinere
quod factus an quod natus? nonne quod natus? Hoc ergo consu-
lo consideres maxime. quod maxime es: hominem vide-
licet quod et natus es. Nec modo quod natus sis et
qualis natus oportet attendas: si non vis tue con-
siderationis fructu et utilitate fraudari. Tolle
itaque nunc hereditaria: hec perizomata ab initio
maledicta. Disrumpe velamen foliorum celancium
ignominiam: non plagam curancium. Dele fucum fu-
gacis honoris huius et male colorate nitorem glorie: ut
nude nudum consideres. quia nudus egressus es de utero
matris tue. Numquid infulatus? Numquid micans gem-
mis. aut floridus sericis: aut coronatus pennis. aut suffar-
cinatus metallis? Si cuncta hec velud nubes
quasdam matutinales velociter transeuntes. et cito
pertransituras dissipes et exsuffles a facie considera-
cionis tue: occurret tibi homo nudus et pauper et mi-
ser et miserabilis. Homo dolens quod homo sit. erubes-
cens quod nudus sit: plorans quod natus sit murmurans quod
sit. Homo natus ad laborem: non ad honorem.
Homo natus de muliere: et ob hoc cum reatu. brevi
vivens tempore. ideoque cum metu: repletus multis
miseriis. et propterea cum fletu. Et vere multis quia
corporis et anime simul. Quid enim calamitate va-

cat nascim̄ i pc̄o: fragili corpe. ⁊ inerte statu:
Vere q̄ repletus: an ifirmitas corpis ⁊ fa
tuitas cordis cumulatᷣ: tradunt cordis mor
tis adductōe. Salubris copula. ut cogitās
te sūmū pōtificē: attēdas parit̄ vilissimū cine
rē. nō fuisse s; ēē. Imitetur cogitacio naturā.
imitetur et qđ dignius ē auctorē natē:
sūma imaq; ꝯsocians. Nōne natura ī psona
hōis vili limo vite spiraculū colligauit.
Nōne auctor natē ī sui psona v̄bū limū
q; cōtēꝑauit. Ita tibi sume formā tā de nr̄e
condicione originis q̄ȝ de sacr̄o redēpcōis:
ut altus sedēs nō alta sapiēs sis: s; humilia
de te sētiēs. humilib; q; cōsētiēs. Proīde si ꝯsi
derās q̄ntus es: cogita eciā q̄lis et maxime.
Hec te sane ꝯsideracō tenet ī te. nec a te auola
re sinit: nec ābulare ī magnis neq; ī mira
bilib; sup te. In te cōsistito. Nō īfra decidere nō
attolli sup̄: nō euadere ī lōgius nō extēdi ī
lat̄. Tene mediū si nō vis pdere modū. Lo
cus medius tutꝰ ē. Mediū sedes modi. et mo
dus v̄tus. Om̄ē ext̄ modū habitacōem sa
piēs exiliū reputat. Propterea nō ē illi habi
tare ī lōgo qđ ult̄ modū sit: s; nec ī lato q̄de
qđ ext̄ sit. Porro nec ī alto ul' īmo: qđ al
terū sup̄ alterū īfra sit. Denique et lōgitudo
extremū habere solet. ⁊ dilatacō scissurā: et

altitudo ruinam et profundum absconditum. Dico hec
planius ne me putes ea loqui que apostolus comprehendere hor-
tatur cum omnibus sanctis: longitudinem latitudinem subli-
mitatem et profundum: quod est eternitatis et dispensacionis
temporis. Nunc autem longum dico. cum sibi ipso longiorem
promittit vitam: latum cum in superfluas animus dilate-
tur curas. altum: cum de se plus presumit. profundum. cum
se plus deicit. Qui igitur sibi longa metitur spa-
cione ve ingreditur nec exterminij: transiens vitet
nimios providere sollicitudines. Inde est quod homines in
presentia sese exules per oblivionem: in alia per iam
sollicitudinem migrant secula. non presentia
immo nec futura. Dimulti animi dilatant in ea
multis lacessitur curis vane est. Neque immoderata
contractio extenuacionem: et extenuacio nimia
scissionem facit. Iam vero alta presumpcio: quid nisi
ruinosa precipitacio est. Legisti namque ante ruinam
exaltatur cor. Quid de regione nimie pusil-
lanimitatis deiectio: nisi desperata quedam ab-
scisio est. In hanc fortis non deicit. Prudens lon-
ginquis parte non abducetur incerto. Modestus
moderabitur curas: temperabit a superfluis. non
deerit necessarijs. Porro iustus altiora se non
presumit: sed loquitur cum iusto. Si iustus fuero:
non levabo caput. Tu ergo in hac consideracione cau-
caute ambules: et tota equitate verseris ut nec
plus vero contribuas: nec plus iusto parcas

Porro plus vero timeas. non modo arrogando
tibi quod non habes bonum: sed et quod habes ascri-
bendo. Vigilanter discute qualis ex te et qualis sis
munere dei: et non sit in spiritu tuo dolus. Erit
autem nisi fideliter partiens tua tibi: et que sunt
dei deo sine fraude resignes. Et te mala
bona a domino esse persuasum tibi non ambigo.
Restat iterum intendendum qualis sis: et qualis fueris
ad memoriam revocandum. Conferenda posterio-
ra prioribus. Profeceris necne in virtute. in sapientia in
intellectu: in mansuetudine morum. an ab his for-
te quod absit defeceris? Patientior sis. an im-
patientior solito: iracundior. lenior necne. insolen-
tior an humilior. affabilior. an austerior:
exorabilior an difficilior. pusillioris animo. an
magnanimior: serius magis an plus soli-
to dissolutus. timoratior an forte fidentior
quam oportet. Quam latus in patet campus in hoc
genere considerandi. Memoravi ego pauca velu-
ti quedam seminaria plurium: non tamen ipse seres
sed dominus serue serenti. Oportet in moderatione tibi
zelus tuus clementia tua: discretio quoque
moderatrix existere virtutum. Qualis item
in donandis iniuriis. qualis sis in vindicandis:
quam in utroque providus modo. loco. temporis observare.
Preterea consideranda tua hec in parte virtu-
tum: ne non sint virtutes si preter hec reperi-

ātur. Neque huius modi nō natura v̄tute
s; v̄sus fecit. Nā ex se īdifferētes ēē noscūt.
Cui ē aut abutēdo et cōfundēdo facē vicia:
aut bn̄ ordinateq; vtēdo v̄tutes. Solent
discretōis oculo caligīe alteruū sibi
pprie loca: tīnimos occupare. Porro cali-
ginis sūt due cause: ira et mollior affēc-
tus uidicq; cēsurā eneruat. illa pcipitat. Quo-
nō cū ab alio nō piudicet: aut pietas de-
mētie aut zeli temeritudo? Turbatus ꝑ ira
ocul' meus nil ītuet: suffusus eius
q̄dā et muliebri mollicie animi rectū
nō uidet. Nō eris innocēs si aut punies
eū qui forte pecādū ēēt: aut pcas eis q̄ fuerāt
puniēdus. In tribulacōib; q; q̄lēte inue-
neris noto dissimules. In cōstāciē ītuis:
cōdolēte ī alienis: gaude. Recta quidē hoc
ē regione prudēciam si cū ī ꝑp̄is depħēdis
īpacēs' tenasse: minime cū ī alienis
īpacēs tenearis. Quid ī ꝑspēus: nichil
ne ē qd' cōsideracōem colliares? Est utiq; si
diligēt' attēdas q̄ rarus sp̄ gaudeat: q̄ nō vel
modice ī ꝑsperitate aīm relaxauit a sui
custodia et disciplina. Quā hoc ītauits nō
sunt ad disciplinā: qd' ignis ad cerā qd' so-
lis radius ad niuē vel glaciē? Sapiens
dauid sapiēcior salomon fuit: s; blādē-

nisi nimis secundis rebus alter ex parte alter ex toto de-
sipuit. Magnus qui incidens in adversa non excidit
vel parum a sapientia: nec minor cui presens fe-
licitas sic arrisit ut non irrisit. Quamquam facilius
invenias qui sapientiam retinuerint contraria sibi for-
tuna: quam qui prospera non perdiderint. Preferendus
ille et magnus est cui ne prospera quidem saltem risus
indecentior: aut sermo insolentior aut immoderan-
tior cura vestis vel corporis non irrepsit. Etenim
recte sapiens hortatur sapientem sibi in ocio
cavendum et in ocio ocium est. Fugienda proinde o-
ciositas mater nugarum noverca virtutum. Inter
seculares nuge. nuge sunt in ore sacerdotis
blasphemie. Interdum tamen si incidant: ferende
fortassis. referende nunquam. Magis interveniendum
nugacitati caute et prudenter. Prorumpendum
sane in serium quid: quod non modo utiliter sed libenter
audiant. et supersedeant ociosis. Consecrasti os
tuum evangelio: talibus iam aperire illicitum: as-
suescere sacrilegium est. Labia sacerdotis custodi-
unt scientiam et legem requirunt de ore eius: non
nugas profecto vel fabulas. Verbum scurrile
quod faceti urbanive nomine colorant: non suf-
ficit peregrinari procul ab ore et ab aure re-
legandum. Fede ad cachinnos moveris: fedius
moves. Porro detrahere an detrahentem audi-
re quid horum dampnabilius sit: non facile dixe-

cium. De auaricia nō ē qd̄ tuā tangē īten-
tiū: cū pecuniā tāq̄ paleā ducaris habē
Nō p̄cius: nō ē qd̄ p̄ illa timeat a iudicia-
is tuis. Sz ē qd̄ nō minus sepe. nec noxie
min⁹ īsidiari iudicātibȝ solet: te q° maxīe
qd̄ ī tua ɔsciā maneat. latere te nolim.
Qd̄ illud sis q̄ris? Accepcio p̄sonarū. Nō
pui te reū p̄ta existimes: si facies p̄sono-
rum us et non potius causas iudicas
meritorū. Est item uiciū. cui⁹ si te īmu-
nē sentis: īter oēs quos noui ex hijs q̄
cathedras ascēderūt: sedebis me iudi-
ce solitarius qr̄ veraciter singulariq̄z le-
uasti te sup̄ te iuxta p̄phetiam. Facilitas
credulitatis hec ē: cui⁹ callidissime vulpe-
cule magnorū neminē comp̄i satis ca-
uisse versucias. Īn̄ eis ipsi p̄ nichilo ire
multe. īn̄ īnocētiū frequens addicio. īn̄ p̄-
iudicia ī absentes. Gratulor aūt q̄ nec
cūi assētacōis apud te veterē īuenē no-
tā. Gratulor igr̄ p̄side te usq̄z adhuc abs-
q̄ horū oīum q̄rela multa: an et sine cul-
pa tu videris. Iā ad ea q̄ sub te sūt cōside-
racio ītendenda. At alterius p̄ncipij hoc
Si q̄dē tuis occupacōibȝ sermo brevior cō-
petencior est. Explicit liber secundus.

Incipit liber tercius de consideracione

Huius superioris libri hunc propria propositum posuit. Itaque iuxta promissum illius: consideranda que sub te sunt. Que vero sint illa: non est quod a me querendum putes optime eugeni: certius fortassis quam non sint quas. Orbe exeundum ei qui forte velet explorare: que non ad tuam pertinent curam. Parentes tui destinati sunt non aliquas regiones: sed ipsum orbem debellaturi. Ite in orbem universum dictum est illis. Ipsi vero vendentes tunicas emere gladios: ignitum eloquium et spiritum vehementem. arma potentia deo. Quo non pervenerunt victores illi: filii excussorum? Quo non sagitte potentium acute cum carbonibus desolatoriis? Et quidem in omnem terram exivit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum. Penetrabant et incendebant verba illa instar ignis: quem dominus misit in terram. Occumbebant fortissimi bellatores: sed non succumbebant triumphabant et mortui. Nimis confortatus est principatus eorum: constituti sunt principes super omnem terram. Eorum successisti in hereditatem. Ita tu heres et orbis hereditas. At quatenus hec portio te contingat aut contigerit illos: id sobria consideratione pensandum. Non enim per omnem rem modum: sed sane quodammodo. Ut

nunc videre. dispensatio tibi super illum credita est:
non data possessio. Si pergis usurpare et
hanc: contradicit tibi qui dicit. Meus est orbis
terre et plenitudo eius. Non tu ille de quo ~~dicit~~
propheta. erit omnis terra possessio eius. Christus
hic est qui possessionem sibi vendicat et iure
creationis: et merito redemptionis et dono pa-
tris. Cui enim alteri dictum est: postula a
me et da. t. g. h. t. et p. t. t. terre. Posses-
sionem et dominium cede huic: tu curam illius
habe. Pars tua hec: ultra ne extendas
manum tuam. Quid inquis? Non negas preesse
et dominari vetas? Plane sic. Quasi non
bene preesset qui preest in sollicitudine. Numquid non
et villa villico: et parvulus dominus subiectus
est pedagogo? Nec tamen ville ille nec is
sui domini dominus est. Ita et tu presis ut provide-
as et consulas: ut procures. ut servias. Pre-
sis ut prosis. Presis ut fidelis et prudens
quem constituit dominus super familiam suam. Ad
quid? Ut des illis escam in tempore: hoc est ut dispen-
ses non imperes. Hoc fac et dominari ne affec-
tes hominum homo: ut non dominetur tui omnis iniusti-
cia. At satis super quid intimatum est supra:
cum quis sis disputaretur. Addo tamen et hoc: nam
nullum tibi venenum. nullum gladium plus
formido quam libidinem dominandi. Certe ut

59 Early MS. by an English Scribe.—Bernardus (S. Abbas Clarevallensis) Tractatus de consideratione ad Eugenium Papum lib. V., de Colloquio Jesus et Symonis; et de Amore dei, Manuscript on vellum, 125 ll., 9 by 5½ in., *written in bold* gothic letter, *long lines, 27 to a full-page, headings in red, fine ornamental pen letters, probably by an English Scribe*, sm. 4to, half bound, £3 3s

Sæc. XIV.

multum tribuas. si multum deceptus non
es: nisi te existimas plus accepisse a mag
nis apostolis. Recordare nunc vocis illius:
sapientibus et insipientibus debitor sum. Et si
non indebitum tibi censes: hoc quoque summe memen
to: debitoris molestum nomen servienti po
tius quam dominanti congruere. Servus in evangelio
audit. Quantum debes domino meo? Ergo si
te agnoscis sapientibus et insipientibus non
dominatorem sed debitorem: curandum summopere
et tota vigilantia considerandum: quomodo
et qui non sapiunt sapiant: et qui sapiunt non
desipiant. et qui desipuere resipiscant. At
nullum genus insipientie: infidelitate ut
sic loquar insipientius. Ergo et infidelibus
debitor es: iudeis grecis et gentibus. Interest
proinde tua dare operam quantum possis: ut increduli
convertantur ad fidem: conversi non avertantur: aversi
revertantur. Porro perversi ordinentur ad rectitu
dinem: subversi ad veritatem revocentur. Sub
versores invictis rationibus convincantur. ut vel
emendentur ipsi si fieri potest: vel si non:
perdant auctoritatem facultatemque alios sub
vertendi. Non omnino et ab hoc insipientium genere
pessimo tibi dissimulandum. Dico autem here
ticos scismaticosque: nam hii sunt subversi
et subversores. canes ad scissionem. vulpes

ad fraudem. Erunt igitur huiusmodi maxime tuo
studio aut corrigendi ne pereant: aut ne
perimant cohercendi. Esto de iudeis excu-
sat te tempus: habent terminum suum quem preveniri
non poterit. Plenitudinem gentium preire o-
portet. Sed de ipsis gentibus quid respondes?
Immo quid tua consideratio respondet percunc-
tanti sic. Quid visum est patribus ponere metam
ewangelio: verbum suspendere fidei: donec infide-
litas durat? Qua ratione putamus sub-
stitisse velociter currentem sermonem? Quis primus
inhibuit hunc salutarem cursum? Et illis
causa forte quam nescimus aut necessitas
potuit obstitisse. Nobis que dissimulandi
ratio est? Qua fiducia que gloria Christum non
vel offerimus eis qui non habent? An verita-
tem dei in iniusticia detinemus? Et quidem quandoque
perveniat gentium plenitudo necesse est.
Expectamus ut in eas incidat fides?
Cui credere casu contigit? Quomodo
credent sine predicante? Petrus ad Corne-
lium: Philippus ad eunuchum missi sunt.
Et si exemplum recentius querimus: Augusti-
nus a beato Gregorio destinatus est formam
tradere fidei Anglis. Et de hiis tu ita tecum.
Ego addo et de pertinacia Grecorum. qui no-
biscum sunt: et non sunt iuncti fide pace

diuisi. Quamquam et in fide ipsa claudicauerunt a
semitis suis. Et item de heresi que clam pene ubique
serpit: apud aliquos seuit palam. Nam puerorum
carnes passim et publice deglutire festinat. Que-
ris ubi sit hoc? Viri qui terram australem tam sepe
uisitarunt: ecce hii sciunt et possunt dicere tibi. Eunt
et redeunt per medium eorum aut transeunt secus: et quod
boni adhuc cum illis egerint necdum audiuimus.
Et forsitan audiuissemus: nisi pre auro hispa-
nie salus populi obstitisset. Tuum est plage huic
remedium prouidere. Zelus est insipientia: qui ipsam quoque iam
quemadmodum stultam fecit sapientiam fidei. Quo-
modo et ipsam catholicam pene totam hoc ui-
rus infecit. Nam dum et in ipsa que nostra sunt queri-
mus: fit ut inuicem inuidentes. inuicem prouocantes.
excitemur ad odia. accendamur ad iniurias: arme-
mur ad lites. cauillemur ad dolos. feramur
ad detractiones: precipitemur ad maledicta. oppri-
mamur a fortioribus. opprimamus inferiores.
Quam digne et laudabiliter occupatur medi-
tatio cordis tui aduersus tam pestilentissimum impietatis
genus: quod corpus ipsum christi quod est multitudo
credentium occupasse consideras. O ambitio am-
bientium crux quomodo omnes torquens omnibus places?
Nil acerbius cruciat. nil molestius inquie-
tat: nil tamen apud miseros mortales cele-
brius negotiis eius. An non limina apostolorum plus

ita ab ultimo terre quam a vicino? An non vocibus eorum tota die
resultat palatium? An non questibus eorum tota legum canonumque
disciplina insudat? An non spoliis eorum omnis Italie in-
hiat inexplebili aviditate rapacitas?
Quid ita tua ipsius spiritualia studia non
saltem interscindit sed abscindit? Quociens sancta
ac fecunda tua abortire ocia fecit inquietum
et inquietans malum. Aliud est quod ab oppressis
appellatur ad te: aliud autem quod ambitio
in ecclesia per te regnare molitur. Nec deesse
illis: nec huic aliquatenus assentire opor-
tet. Quam vero longe fovetur illa. spernuntur
illi. Utrisque tamen debitor es: illis ut erigas.
istis ut reprimas. Et quoniam incidit de appel-
lacionibus prosequi aliquatenus non erit ab re.
Magno in hiis et pio opus intuitu est: ne
quod magna inventum est utilitate pernicioso
utendo reddatur inutile. Michi videtur et in
multam posse eas devenire perniciem: si non
summo moderamine actitentur. Appella-
tur de toto mundo ad te: id quidem est in testimoni-
um singularis primatus tui. At tu si sapis:
non primatu gaudebis sed fructu. Apostolis
dictum est. In hoc nolite gaudere: quia spiritus
subiciuntur vobis. Appellatur ut dixi ad
te: et utinam tam fructuose quam necessarie.
Utinam cum oppressus clamat. sentiat op

prestat et non suspicetur ipsius vim incedens paup
Quando tamen decretum: ut ad invocationem tui nominis
oppressi effugiant. vel certe non confugiant. De
regione tam procul. tam remota alienum: ut lete-
tur qui malum fecit et qui tulit in vanum fatigetur.
Iniquissime non moveris erga hominem cui
illata iniuria cumulare dolorem: et labor iti-
neris et dampna expensarum. Sed nichilominus
ignavissime non moveris in illum qui huic tot
calamitatum particule auctor et causa extitit cau-
sa. Evigila homo dei cum hec contingunt: move-
atur miseratio moveatur et indigna-
tio tua. Alteram leso. alteram ledenti debes.
Consoletur ille dampnorum resarcitione suorum:
satisfactione iniuriarum fine calumpniarum.
Cum isto ita agatur ut peniteat eum fecis-
se quod non timuit facere: et non de penis inno-
centis rideat. Arbitror idem debere pati illum
qui sine causa forte appellavit. Formulam
hanc iusticie prefigit tibi et divine incommutabi-
lis racio equitatis: et ni fallor ipsa appellacio-
num lex: ut illicite usurpata appellatio
nec prosit appellanti nec appellato obsit.
Ut quid enim frustra fatigatus sit homo? Cum
plenum iusticie. ut sese potius leserit qui vo-
luit primum. Appellasse inique iniquum est: inique
et impune iniquum appellationum fomes. Omni-

qua aut oīs appellatio: ad quā iusticie
inopia nō coegit. Appellare nō ut graues
s; si graueris licet. Appellandū a sententia.
Ante sententiā improbe oīo n̄ ob manifes-
tū grauamē p̄sumit' appellatio. Qui igit'
nō grauatus appellat: liq̄t q̄a aut grauare i-
tendit aut tēpus redimere. Nō ē suffugiū aut
appellatio s; refugiū. Quantos nouimus
appellasse pulsatos: q̊ interim liceret qđ
nūq̄ licet. Nōnull' etiā q̊ adusq; uiuerēt liceret
isse appellacōis suffragio nefaria sanx-
isse verbi g'ra. incestū adulteriū. Quale est
hoc turpitudini patrocinari: qđ uel maxime
formidari oportebat a turpib;. Quousq;
murmur uniuerse terre aut dissimulas aut nō aduer-
tis? Quousq; dormitas: quousq; nō euigi-
lat consideratio tua ad tantā appellacōnum
confusionem atq; abusionem. Preter ius
et fas: p̄ter morē et ordinē fiunt. Nō loc'
nō mod' nō tēp' nō causa discernit' aut p'so-
na. Presumuntur leuit' passim: plerumq;
et neq̄t'. Volētes malignari nōne his
potissimū terreri solebant: Nunc terrori ipsi ex
his magis fiunt atq; id bonis. Antidotū
uersū in uenenū: nō mutacio dextere excel-
se hec. Appellant' boni a mal' ut nō faci-
ant bona: et supsedent a uoce tonitrui

tui formidãtes. Deniqȝ appellãtur qđm ne
illicita audeãt matrimonia solue᷑ vł phi-
be᷑. Appellãt᷑ ne rapinas. ne furta. ne sa-
crilegia. et q̄ eiusmodi sūt. punire vel ca-
tenas vł cohibe᷑ p̄sumãt. Appellãt᷑ ne
indignas et īfames p̄sonas a sacris of-
ficijs beneficijs ve repelle᷑ seu amoue᷑
q̄ãt. Quod tu inueīs remediū morbo
huic. ne qđ repertū ad remediū fuit re-
periat᷑ ad mortē. Zelatus ē dn̄s domū
orōis factā speluncā latronū. Tu eius
minister dissimulas miserorū refugi-
ū datū arma iniquitati. Videas p̄rim
passim p̄tes oppssor᷑. et p̄ncipe ad ap-
pellãdū nō tã grauatos: q̄ grauare vo-
lētes. Qđ hoc misteriū. Tuū ē cōsidera-
re. istud nō meū cōmentari. Et uīt iq̄
nō pereat male appellati obstinatū suā
īnocētiā malicia cōuincit. Dico qđ dice᷑
ad hec solet. Nolumus vexari fratres.
In curia ē q̄ prolimus foueãt appel-
lãtib;: foueãt appellacōes. Cesariis
rome: domui cedere satius. Fateor me
dio nō decredē hijs. Quē dicꝫ p̄ in ita
actibus appellacōib; q̄ hodie fiūt. qui
p̄ expēsis iniueīs vł minimū restitueit
illi quē forte appellauit. Minimū vero

si ita o͞es et appellātes iusti: et appellati re-
i inueti iusto examine suo. Diligite i͞gitur iusti-
ciā q̄ iudicatis t͞rā. Parū ē iusticiā tenere
nisi et diligas. Qui tenēt tenēt et q̄ dili-
gūt zelātur. Amator iusticie i͞gitur iusticiā
q͞rit et p͞seq̄t͞ eā. Porro omnē iniusticiā p͞seq̄t͞.
Nichil t͞ibi et illis q̄ appellacōes venacōes
putāt. Pudet eloq̄i q͞d apud ethnicos
iā v͞tit͞ i͞ parabolā: duos inueni͞ tauros
pingues. Hoc minus loquar plus facere
q͞ iusticie hic. Tu si amas iusticiā: appellacōes
nō affectas s͞ȝ sustines. Deinde q͞d emolu-
mēti affert ecclesiis dei tua vel hoīs iusti-
cia: ubi sētēcia p͞ualet alte͞ri͞ affectioni͞? At
istud loq̄ illius ēnt: cui cepit versari q̄ ar-
ca te sint. Nūc vero nō te existimes ocio se
vacare q͞ sicuti͞ cōm hunc: q̄ appellacōes ad le-
gitimū si fieri p͞t reuoces vsū. Et si hinc
ut q͞rat͞ ul͞ poti͞ auct͞ sētēcia: dico appel-
lacōes ut nō cōtēpnēdas: sic nec vsurpan-
das omnino. Porro q͞d hactenus isto tenus cōcess͞a
haut facile dixeri. Nisi q̄ vsurpando q͞n-
dā videt͞ iducē cōtēpnēdi necessitatē: ac p͞
hec fortè nāis i͞ secc͞āda q͞ āplius nocet. Aut
nō vere nocētiq͞ ē. mala i͞ se i͞ ptu peior?
Nōne ipa ē que q͞na ius q͞ nature: aut
extenuat aut exterminat? Nam sepe reb͞ȝ

etiā p̄sumpcionis p̄ij grām nō modo deuiīc
ꝫ adinuit. Qd sacramentis accepimus: Usur
pata nō tā ab īdignis. īdigne ve tractata:
minime acceptāt. Magis sūt dāpnaci
onē: qa debitā venerācōem nō habent.
Fateor grande et gnale mūdo bonū ēē ap
pellacōes: idqꝫ tā necessariū qȝ solē ipm
mortalibꝫ. Reuera qdā sol iusticie ē: pdēs
ac redarguēs opa tenebrarū. Prorsus fo
uēde et manutenēde ꝫ quas extorsit neces
sitas: nō calliditas adinuenit. Usurpatorie
sūt eiusmodi oēs nō subueniētes ī necessitate: ꝫ oppi
mētes iniqtati. Qd ni veniāt ī ↄtēptū? Quāti
ut talibꝫ qȝ deferrēt. etiā de ꝓprio cessisse iure. ne
lōgo et casso itinē fatigaretur. Plures tn̄ su
a iniurie nō ferentes: appellacōes minus o
portunas: et cessa nōia inoportunius cōtēp
serūt. Dico aliqd qd ad rē ptinet exēpli cau
sa. Quidā sibi publice despōsauerat uxorē:
aderat dies celebris nupciarū: parata oīa īuita
ti multi. Et ecce hō cōcupiscēs uxorē proximi
sui: ī vocē appellacōis inopinate prorupit af
firmās sibi tditā prius: suā potꝰ ēē debere.
Stupet spōsus. herēt oēs. sacerdos nō audet
pgredi: frustratꝰ oīs apparatus ille: discedū
dic qsqꝫ ī domū suā. suā cenā mādicaturꝰ.
rus. Spōsa a mēsa et a thalamo spōsi sus

penditur: quousque roma reditum est. Parisius contigit hoc nobili galliarum civitate. sede regia. Rursum in civitate eadem: quidam sibi desponsata uxore die constituto nupciarum. Interim emergit calumpnia dicentibus quibusdam non debere coniungi. Ad iudicium ecclesie causa delata est. Sed non expectata sentencia appellatum est sine causa sine gravamine: solo frustracionis dilacionis intuitu. At ille sive pro eo quod parat sive dolente consorcio tamdiu frustrari nolens: neglecto omnino quod proposuerat contempta sive dissimulata appellacione peregit. Quid illud quod in Autisiodorensi ecclesia nuper a quodam adolescentulo presumptum est? Nempe defuncto sancto episcopo: volentibus clericis alium ut moris est eligere sibi: intervenit ille appellans et vetans ne fieret quousque isset et redisset ab urbe. Cui cum appellacioni nec ipse detulit. Nam cum videret se contemptum tamquam qui irracionabiliter appellasset: assumptis quos potuit sibi tercia die post factam ab aliis electionem fecit suam. Cum itaque ex hys et [illegible] talibus liqueat non ex contemptu gigni usurpacionem: sed ex usurpacione contemptum videns [illegible] quod sibi velit: quod zelus vester assidue pene vindicat unum. istam dissimulat. Vis perfectius compescere contemptum? Cura in ipso ovo pestem [illegible] prefocari genimine nequam: quod ita fiet si usurpacio digna animadversione mulctetur. Tolle

usurpacionem et contemptus excusacionem non habet. Porro tercius abusus ausu expiandus deest. Nam usurpator et contemptor invenitur aut admodum rarus. Benefacis tu qui negato appellacionum suffragio immo suffugio: multa remittis negocia ad cognoscentes vel qui nosse cicius possunt. Ubi enim cercior et facilior notio: ibi decisio tucior esse expedicior potest. Quam plenum gracie quod multorum per hoc et laboribus parcis et sumptibus. At quibus sic credas in omnimodis attendendum. Poteram multa de eodem addere hijs: sed memor propositi mei contentus iterum occasionem dedisse, ad alia transeo. Et primum quod occurrit minime transeundum reor. Preces et singularia. Ad quid? Ego tibi dico quid occurrit. Num quid ut de subditis curias? Neque enim sed ut ipsum de te. Principem te constituerunt non dominum. Alioquin quo pacto te reputas superiorem hijs a quibus beneficium mendicas. Audi dominum. Qui potestatem habent super eos benefici vocantur. At istud de hijs qui foris sunt. Quid ad nos? Tu ergo mendaciter diceris: si non eos beneficos esse quibus beneficia prestare intendis. Parum decentius esse animi est: de subditis non presumere que subdi torum. Sed consuetum ipsum. In summo prestantium omnium nichil nimius. Quam putas magister gentium

tuum. parentes filiis: non filios debere censuit
thesaurizare parentibus. Sed non mediocris glorie
vox illa eiusdem generis: non requiro datum sed fructum.
Et iam transeamus ex his: ne quis moram
in hiis moram avaricie in te notam interpretetur.
Que quam longe a te sit in libro secundo testati
sumus: scies quanta et in quanta tua necessitate
respueris. Ad te [provincie] locupleti ista non
propter te. Respice quod tibi scribitur solum prodesse
non decet. Hic locus avaricie caruit a quo
modo immunis satis tua opinio est: an et
opus tu videris. Vidimus tuum ut oblata
a paupere tacta quam tangere non acquiescas:
quanticos detinuisse saccos. Sed pro non
massa. Argentum reputatum est tenue: sumptum
non levari sarcinis: omnino nichilominus
reportatur vel invito. Nova res. Quando
hactenus aurum Roma refudit? Et nunc
Romanorum consilio id inchoatum non credimus.
Duo venerunt ambo locupletes et ambo rei:
sed unus Maguntinus, Coloniensis alter:
alteri gratia gratis reddita est. Alter indigus, credo
cui gratia redderetur audivit. Cum qua veste
intrasti cum tali egredieris. O vocem magnificam
vocem plenam apostolica libertate. Quid minus
ab illa [illegible] pecunia tua tecum sit
in perditionem? Nisi quod in illa plus zeli: in

iſta plus modeſtie ſonuit. Qd ille de trāſ
marinis ꝑtib3 pene a finib3 orbis terre mai
orēs ꝑparauit: ſuis et alienis faculta
tib3 rurſus emēdo. Iā cui emerat plus.
Tulit iſta ſ3 retulit nō oīa tm̄. Incidit
miſer ī manꝰ alias: accipe qͥ dare potē
tiores. Beneficiaſti tuas ī vrb3 ſeruās in
norias: nec īponere ſati3 ā vicioſo: nec ſup
ponere ūqͦ mammone acqͥeſcēs. Nō ſic a pau
pe epō cōtinuiſti: dās qd daret ne ī mu
nificus notaretur. Accepit clam qd palam
dedit. Sic de tuo ſacculo glutitū ē v'ecūdie
viri. Sic q̄ aute morē geres: tuo b'ñficio in
vidiā declinauit eorū q̄ diligūt mūnia.
Nō potes abſcōdere et factū nominis et ꝑ
ſonā. Audire grauat. Et ego eo liberius
ꝑdico: q̄ tu id moleſtius audis. Sic ē ſic
expedit. et tm̄ ſic. Tā nō oportet xp̄i gloriā
me ſilere: qͥ nec q̄rere te tuā. Et ſi ꝑgis mur
murare adhuc: reſpōdebitur tibi ex euāgelio.
Quāto eis p̄cipiebat: tāto plus p̄dica
bāt dicētes. Bn̄ oīa fecit. Audi aliud: ſi
tm̄ aliud. Ad idem fortaſſis ꝑtinet cui qs
dicat. Tua glideraac videtis hoc. Sicut mihi
videtur nō lōge a vero diſtantie: q̄ id forte
te īter auaricie ſpēs locādū ē ꝑtinacia.
Ego vero illius aut ſpēm eē aut ſpēm

habē nō negaueri. Sane itērē tue pfectōis
et malas res et malas pīter spēs deuitac.
In altero glīe: ī altero fame cōsulis. Puta
t' nō licē: et si alias fortasse liceat q̄d q̄d ma
le fuit cotidianū. Deniq̄ interroga maiores
tuos et dicēt t'. Ab oī spē mala abstinete vos.
Sane nīlt' dñi dñm imitet': q̄a ipse ait.
Qui m̄ nīstt' me seq̄tur. Et habes de illo.
Dñs regnauit. decorē induit: induit dñs
fortitudinem. Tu q̄z esto fortis ī fide. decorus
ī glīa: et pbasti te imitatorem dei. Fortitu
do tua. fiducia fidelis glīe: decor tuus
splendor bone opinionis. Ita q̄so indue for
titudinem: etenī gaudiū dñi fortitudo tu
a. Porro spē tua et pulcritudīe tua intento
mir' tāq̄ ppa similitudine delectatur. Indue
vestimētis glīe tue veste duplicib;, q̄bus
domesticos suos fortis illa mulier indue
cōsueuit. Nō sit ī csciā nitās īfirmitas
modice fidei: nō sit ī fama neuus male
spēi et vestitus duplicib;. Et gaudebit
spōsus sup spōsā aīam tuā: et gaude
bit sup te deus tuus. Miraris quorsū
hec ignarus usq̄ adhuc q̄d dicē velim
Nō te tollo diucius. Murmur loq̄r et q̄
rimoniā cāuarū. Cāncī se clamitāt ac
demēbrari. Vel nulle vl' pauce admo

dū sint: q̄ plagā illatā ꝗ nō doleāt ꝗ nō ti-
meāt. Queris quā? Subtrahūt abbes ep̄is
ep̄i archiep̄is: archiep̄i p̄arch̄is siue p̄ma-
tibꝫ. Bona ne sp̄es hec? Mirū si excusari
q̄at uł opus. Sic factitādo pbatis vos
hr̄e plenitudīe p̄tatis ſꝫ iusticie nō ita
forte. Facitis hoc q̄a potestis: ſꝫ utrū et
debeatis q̄stio ē. Honor̄ et dignitatū gd̄us
et ordīes q̄bꝫ suos seruād̄e positi estis: nō ī-
uide. ut q̄dā uestrorū ait. Cui honorē hono-
rem. Sp̄ūalis homo ille q̄ oīa diiudicat ut ip̄e a
nemine iudicetur. Omne opus suū t̄na q̄dā q̄si
de̅cōe p̄ueniet. Primū q̄dē an liceat. deīde an
deceat: postremo an ⁊ expediat. Nā et si cōste
ī xp̄iana utiq̄ ph̄ia nō dece̅ nisi qd̄ licet: nō
expedire nisi qd̄ decet et licet: nō ꝯtinuo tn̄ omne
qd̄ licet, dece̅ aut expedire ꝯsequens erit. Age ap-
temus si possimus t̄ia ip̄a op̄i huic. At q̄m
nō idcirco ē voluntate p lege uti. et qr̄ non ē
ad quē appelleris: potestatē exerce̅. neglig̅
rōnē. Tu ne maior dn̄o tuo. q̄ ait nō veni
face̅ voluntatē meā? Quamq̄ nō minus indi-
ti q̄̄ elati aı̄ ē. veluti rōnis expte̅: nō p rōe ꝗ
mo libitu agē: nec iudicio agi ſꝫ appetitu.
Qd̄ tā bestiale? Et si īdignū cunctis ratio-
nē utē̄ pecus: q̄s ī te rector omniū tātā gnīr
tā uate̅ honoris iniuriā ferat? Sic degenerati

do quod absque gratiale obsequium fecisti proprium tibi.
Non nisi in hoc. est non s. in. e. i. i. et s. satis est illis.
Quod inter tam indignum videtur: qui ut totum teneres non sis
contentus totum. nisi minutias quasdam. atque exiguas
portiones ipsius videreris credere universitatis. tamquam non
sit tuum. satagas nescio quomodo adhuc facere tuas.
Ubi etiam meminisse te volo parabole. Nathan
de homine qui centum oves habens unam que erat pau-
peris concupivit. Huic quoque vereor factum. immo factum
regis achab qui regni summam tenebat: et unam
vineam affectavit. Vitet deus a te quod ille
audivit: occidisti et possedisti. Nolo autem
predas in fratrum manum pro meritis illius nullus est
enim. Nusquam idem episcopi insolentiores: monachi et
abbates dissolutiores facti. Quid quod etiam pauperio-
res. Inspice diligentius utrorumque ubique libera-
norum et facultates et vitas: si non pudenda
admodum et tenuitas in istis. et in illis secularitas
invenitur. Matris nostre libertatis genuina sobo-
les hec. Quid ni peccet licentius vagum et ina-
nitum vulgus cum non sit qui arguat. Quid ni
licentius spoliet ac depredet inermis religio:
cum non sit qui defendat. Quod enim refugium illis.
Numquid ad episcopos dolentes iniuriam. Ridentibus
profecto oculis aspiciunt: sive que faciunt mala.
sive que patiuntur. Que denique utilitas in sang-
wine isto. Vereor ne illa quam in propheta com-

minatus ē deus: ille īgrēs ī īiq̄tate sua mo
rietur: sāguinē aūt eius de manu tua req̄
rā. Si enī et extollitur q̄ subtrahit: et cui sub
trahitur viuit: q̄ subtrahit qm̄ ī eo ē ĩnocēs?
Panē ē. inolutum igne. Audi aplm̄. Si is qui
īmutat scd̄m aīam mortuus ē: q̄ īstigat
q̄m viuit? Quomodo nō reus mortis ā
bor? et sue pr̄t: q̄ gladiū dedit vnde ābo
morerēt? Hoc ē qd̄ dixerā: occidisti et pos
sedisti. Adde qd̄ q̄ audiūt scādalizātur īdig
nātur detrahūt et blasphemāt: hoc ē vul
nerātur ad mortē. Nō bona ē arbor faciēs
fructus tales: insolēcias. dissolucōes. dila
pidacōes. simultates. scādala. odia: qdqz
magis dolēdū īter eccl̄ias īimicitias q̄ues
ppetuasqz discordias. Vides q̄ verus sit ser
mo ille: oīa m̄ licēt s; nō oīa expediunt?
Quid si forte nō licet? Indulge m̄ nō faci
le adducor cōsētire licitū: qd̄ tot illicita p
turit. Tu ne denuqz ī licitū cēseas. suis enim
mutilare mēbris: q̄ tū de ordine pturbāc
terminos q̄s posuerunt prēs tui. Si iusticie
ē ius cuiqz seruare suū: auferre cuiqz sua
iusto quō poterit quēire? Erras. si vt su
mā: ita et solā īstitutā a deo vrām aplicā
potestatē existimas. Si hoc sentis: dissētis
ab eo q̄ ait. Nō ē potestas nisi a deo. Proīde

qđ seqt᷑. q̄ potestati resistit. dei ordinacōi
resistit: ⁊ si p̄ncipat᷑ p te facis. nō tñ sigu
larit᷑. Deniqȝ idē ait: oīs aīa ptātibȝ sub
limioribȝ s͛bdita sit. Nō ait sublimiori tāq̄
ī vno: s; sublimioribȝ tāq̄ ī multis. Nō ena
q̊ sola ptās a dn̄o: sꝫ ⁊ mediocres sūt ⁊
īferiores. Et q̄ro q̊s deus ꝯiūxit nō sūt se
pandi: sic nec q̊s subiūxit ꝯpandi. Mon
strū facis: si manū submouēs digitū
facis pendē de capite superiorē manū
brachio collateralē. Tale ē si ī xp̄i corpe
mēbra alit᷑ locas: q̄ disposuit ipse. Nisi
tu putas aliū eē q̄ posuit ī eccl̄ia q̊sdā q̄dē
aplos: q̊sdā aūt pphās alios vero euā-
gelistas. alios doctores ⁊ pastores: ad ꝯsū-
macōem scōꝝ ī opus ministerij ī edificacio-
nē corpis xp̄i. Atqȝ hoc corpus qđ ⁊ ipe pau
lus suo vt᷑ aptissīo figurās eloqo: et capi
ti ꝯuenientissīe aptās totū ex eo ꝯpactū p-
hibet et ꝯnexū: ⁊ p oēm iūcturā subministr-
acōis scđm opacōem: ī mēsurā vniuscuiusqȝ
mēbri facēs augmētū corpis: ī edifica-
cōem sui ī caritate. Hec vtiq̄ reputes for
mā hāc q̄a ī terra ē exēplar hꝫ e celo. Neqȝ
eīn fr̄ibus ꝯo p̄r facē q̊dq̄ ñ q̄ videat p̄rem
facientē: p̄fectū eē et sub moysi nōie dictū
sit. Vide oīa facias scđm exēplar qđ tibi

in monte monstratum est. Viderat hoc qui dicebat.
Vidi civitatem sanctam iherusalem novam descendentem
de celo a deo paratam. Ego autem propter similitudinem
dictum reor: quod sicut illic seraphin et cherubin
ac ceteri quique usque ad archangelos et angelos or
dinantur sub uno capite deo: ita hic quoque sub v
no summo pontifice primates vel patriarche. archi
episcopi. episcopi. presbyteri. vel abbates. et reliqui in hunc modum.
Non est parvipendendum quod et deum habet auctorem:
et de celo ducit originem. Quod si dicat episcopus nolo esse
sub archiepiscopo: aut abbas nolo obedire episcopo:
hoc de celo non est. Nisi tu forte angelorum quempiam
dicentem audisti. nolo sub archangelis esse: aut ex
alio quovis inferiorum ordinum aliquem non ferentem
subesse nisi deo. Quid inquies? Prohibes dispen
sare? Non, sed dissipare. Non sum tam rudis ut
ignorem vos positos dispensatores: sed in edifi
cationem non in destructionem. Denique queritur inter
dispensatores: ut fidelis quis inveniatur. Ubi ne
cessitas urget: excusabilis dispensatio est.
Ubi utilitas provocat: dispensatio laudabi
lis est. Utilitas dico communis: non propria.
Nam cum nichil horum est. non plane fidelis
dispensatio: sed crudelis dissipatio est. Non
nulla tamen monasteria sita in diversis episcopati
bus quod specialius pertinuerint ab ipsa sui fundatione
ad sedem apostolicam pro voluntate fundatorum

qui nesciat. Sed aliud est quod largitur devocio:
aliud quod molitur ambicio impaciens subiec-
cionis. Et hec de hiis satis. Superest ut ge-
neraliter super universum ecclesie statum vigilet
consideracio tua: si plebes clericis. si cleri-
ci sacerdotibus: si sacerdotes deo in ea qua opor-
tet humilitate subiecti sint. Si in monasteri-
is et religiosis locis servetur ordo: vige-
at disciplina. Si super pia opera et dog-
mata ecclesiastica censura vigeat. Si flore-
ant vinee honestate et sanctimonia sacerdotum:
si flores fructus parturiant obediencie fideli-
um populorum. Si denique mandata apostolica
et instituta ea qua dignum est sollicitudine ob-
serventur: ne quid in agro domini tui aut negligencia
incultum. aut fraude subreptum inveniatur.
Noli putare non inveniri. Immo in prompu-
tu est. ut multa et innumera pretermittam:
que passim neglecta iacent. nonnulla ex hiis
etiam que plantavit dextera tua quomodo mo-
dicare. Pone os tuum in celum. concilio sub
terra sepulta pene mulgavit. Quis ea tenuit?
Quis tenuit? Falleris si tenere putas.
Si non putas: ipse peccasti. aut statuens
que non tenentur: aut que non tenentur dissi-
mulans. Decrevimus autem ut tam episcopi
quam clerici neque in superfluitate seu inhonesta

varietate colorũ: aut fiſſura veſtiũ neqꝫ
ī roſtura. ītuentiũ ꝯſpectũ forma et exēplũ eē
debeāt: offendant aſpc̄ꝰ. ſꝫ potius ita ī ſuis ac
tibꝫ circata ꝯtēpnēt: et amorē īnocētie ꝯſci
ētie demōſtrent. ſicut dignitas exigit ordinꝭ
clericoꝝ. Quod ſi monita ab ep̄is ſuis infra .xl.
dies nō obtēperauerīt: eccleſiaſticas bñficijs
eoꝝ ꝯtīnue pōtificū auctoritate ꝑuentur. Ep̄i vero ſi
ꝯſtitutã penā irrogare neglexerīt. qꝛ ſenioꝝ al-
pe ad nullos magis refēnde ſūt: qꝫ ad deſi-
des negligētesqꝫ rectores: tā diu ab officio
pōtificali abſtineāt: donec penā a nobis
ꝯſtitutā clericis ſibi ſubiectis īponāt. It-
hīc enī dixīmus obuictēdū: vt nullus ī
archidiaconũ. vel decanũ. niſi diaconus
ꝑ p̄ſbr̄ ordinet. Archidiaconi vero decani
ꝑ īpoſiti. qui īfra ordines ꝓnūciatos ſunt:
ſi īobediētes ordinari ꝯtēpſerīt honore
ſuſcepto ꝑuētur. Prohibemus autē ne a-
doleſcētibꝫ vel īfra ſacros ordines ꝯſtitutis:
ſꝫ qui prudentia et vite merito clareſcāt: ꝑ-
ſonatꝰ ꝯcedantur honores. Verba tua hec tu
ſanxiſti. Quid effectui mācipatũ: Adhuc
adoleſcentes adhuc qui īfra ſacros ordīes
ſūt ī eccleſia promouētur. Quod ad p̄mũ[b] per-
tinet luxus [a]capitulũ veſtiũ ītēdictus
ſꝫ nō reſtrictus. Pena dicta[m] ſꝫ minime ſeru-

ta est. Iam quintus annus est: ex quo decretum mandatum au-
divimus: et neminem adhuc clericorum privatum benefi-
cio: neminem quorum suspensum ab officio vidimus.
At vero amantissimo dignum quod severum est.
Ad hoc: Impunitas incurie soboles: insolentie
mater radix impudentie. transgressionum nutrix. Et
bis si omni satagas cura malorum omnium primam
cavere matrem incuriam. Sed ad hec tu operam dabis.
Et nunc leva oculos tuos et vide si non eque
ut prius pellicula discolor sacrum ordinem deco-
lorat: si non eque ut prius fissura enormis prope
inguina nudat. Solent dicere. Cura de vestibus nul-
la est deo et non magis de moribus? At forma
hec vestium deformitatis mentium et morum indi-
cium est. Quid sibi vult quod clerici aliud esse. ali-
ud videri volunt? Id quidem minus castum minus
sincerum. Nempe habitu milites. questu
clericos: actu neutrum exhibent. Nam neque pu-
gnant ut milites: neque ut clerici evangelizant.
Cuius ordinis sunt? Cum utrumque esse cupiunt. u-
trumque deserunt utrumque confundunt. Unusquisque
inquit in suo ordine resurget. Isti in quo? An qui
sine ordine peccaverunt: sine ordine peribunt?
Aut si vere sapiens deus veraciter creditur
a summo usque deorsum nichil inordinatum reli-
quere: vereor ordinandos ubi nullus ordo sed
sempiternus horror inhabitat. O miseram-

dam suppositam talibus medium parietibus: quae assigna-
ta aliunde eius pro sermone quaestio non vertitur. Non
aliena profecto suppositi: sed tamen sunt. Et de his satis
quae sub te sunt. Et si non ad materiae copiam quae est
multa nimis: est ad id quod proposui ego. Re-
liqua iam quae circa te sunt: hoc modo ostium nobis li-
ber quartus aperiet. Explicit liber tertius

Incipit liber quartus de consideratione

Et inde plenius innotuit a-
mantissime Eugeni fore quod
accepimus: scandalum honoris tui fu-
turus in reliquum passionis vel
tentationis: aut recte subsequentes ... Nunc vero
quod ob locorum distantiam id minime latuit. Non
mireris si prout cetera semota quaeque: verum
dum tamen ad medium venimus. Primis
utique considerationis partibus proxime sibi pertinet:
in meritis est. De his adde quae circa te sunt. Et tamen
quidem sub te sunt quae propria eo ipso cominus tibi.
Itaque mea posita in inimica non admittuntur
non dissimulationem, non oblivionem. Vehe-
mentius urgent, turbulentius irruunt. Vereor
dum ne obruant. Licet quamvis quod solum ...
tantum consideratione opus sit pro te gerenda
to edoctum satis non ambigo. Nunc quam bene
multa operiuntur sermo ... consideratione:
[illegible] continuabitur et vera ... non

cum modus et sollicitudinis non erit finis.
Non quietis vacuum, non liberum otium: plus la-
boris et minus utilitatis. Duo autem instantia
illa tua continua: ab urbe et curia a do-
mestica ecclesia tua. Haec igitur circa te sunt. de-
cus et gloria tua cui spectatur conspectus: ac per
hoc spatiis animi tenentis debent. Hii quos quo-
tidie assistunt seniores presbyteri quibus iudi-
ces: eo quod tu in domo et mensa tua sunt ca-
pellani, cubicularii, ministri quos diversis
deputant officiis in obsequium tui. Hii te fami-
liarius visitant: frequentius pulsant, mo-
lestius sollicitant. Hii sunt qui non verentur
sollicitare dilectam: et amicam sponsam velut. Et
primo quidem clerum illum ordinatissimum esse de-
cet: ex quo praecipue in omnem ecclesiam clerus for-
ma prodiit. Deinde quod propriam agitur
et plenius et ubi turpius. Interest gloriae san-
ctitatis tuae: ut quos prae omnibus habes, ita or-
dinati, ita sint conformati: quatenus totius
honestatis et ordinis ipsi speculum, ipsi sint
forma. Inveniantur prae ceteris opportuni expe-
diti ad officia, idonei ad sacramenta: ad
plebes erudiendas solliciti: circumspecti ad se
se custodiendos in omni castitate. Quid de
palatinis? Postulus nominatus est. Nec hic
minus potens nec excellentius tecum apparet

de tuis parochianis quod sentio. Quid tam no-
tum seculis quam proteruia et ceruicositas romanorum?
Gens insueta paci: tumultui assueta. Gens
immitis et intractabilis usque adhuc: subdi
nescia nisi cum non valet resistere. En plaga: tibi in-
cumbit cura hec: dissimulare non licet. Rides me
forsitan. fore incurabilem persuasus. Noli diffidere
curam exigeris non curationem. Denique audisti curam
illius habe: et non cura uel sana illum. Verum
dixit quidam. Non est in medico semper releuetur ut eger. Sed
melius de tuis propono tibi. Paulus loquitur:
plus omnibus laboraui: non ait plus omnibus profeci: plus
omnibus aut fructificaui: verbum insolens religiosis-
sime uitans. Alias autem non erat homo quem
docuit deus: quod unusquisque secundum suum laborem
accipiet non secundum prouentum. Et ob hoc in labori-
bus potius quam in profectibus gloriandum putauit. Sci-
tur alibi quod habes ipsum docentem in laboribus plu-
rimis. Ita quisque fac tu quod tuum est. nam deus quod suum est sa-
tis absque sollicitudine et anxietate curabit.
Planta. riga. fer curam: et tuas explevisti par-
tes. Dabit incrementum ubi voluerit deus
non tu. Ubi forte noluerit: tibi depereat nichil
dicente scriptura. Reddet deus mercedem labo-
rum sanctorum suorum. Securus labor quem nullus
valet euacuare defectus. Et hec dixerim
absque preiudicio diuine potentie et boni

tare. Sed et ipsi iudicatum huius: sed potens est deus
de lapidibus istis suscitare filios abrahe. Quis
scit si convertatur et ignoscat: convertat et sanet eos?
Sed non est positum in dictare deo quid facere debeat:
tibi interim possum quid oporteat et puto oportet
suadere. Ac totus dubius et scrupulosa indiget
disputatio. Nam ubi adoriar dicere quod sentio:
video satis quid immineat. Clamabitur insue-
tum: nam iniustum negari non poterit. Ego vero
ne insuetum quidem esse assenserim. Nempe assuetum
fuisse scio; at pro hoc in dissuetum potuisse ve-
nire: sed non redire in insuetum. An vero assuetum
quis negarit: quod constat non modo aliquando factum
sed aliquotiens factitatum? Quid illud sit: dicam.
Et non placebit. Cur? Quia non placebit sa-
pientibus: plus maiestati quam veritati faven-
tibus. Fuerunt ante te qui se totos ovibus pascen-
dis exponerent: pastoris opus et nomen glorian-
tes: nil sibi reputantes indignum, nisi quod salu-
ti ovium obviare putarent. Non querentes que su-
a sunt: sed impendentes. Impendere curam. impendere
substantiam: impendere et seipsos. Unde unus
illorum. Et ego ait superimpendar pro animabus vestris.
Et tamquam dicerent: non venimus ministrari sed
ministrare ponebant quando nos oportebat sine sumptu
evangelium. Unus erat de subditis
questus. una pompa: una voluptas

n quomodo eos posset pace dono plebē ꝑferen
do diversimodis satagebant: cura in multa quadam
modis et ingenijs. in labore et erumna: in fame et
siti. in frigore et nuditate. Ubi nunc consuetudo
hec? Subijt dissimilis valde et longe in aliud
mutata sunt studia: et utinam non in peius.
Cura tamen et anxietas et emulatio et sollicitu-
do satis permanserunt. Translata hec: non imminu-
ta. Testimonium vobis perhibeo: quia nec sub-
stantie parcitis. non magis quam antiqui. Diversus
autem locus dissimilitudinem facit. Mag-
na abusio: parum ad se legislatoris. Omnis
ad [illegible] relinquunt. Pro summo tenent.
Omne papale negotium illic agitur. Cum
labris tam decora [illegible] [illegible] ipa-
pa recepit: [illegible] sua spe [illegible]; non [illegible]
ctis? Et nunc potissimum [illegible]
professi fuerint sequuntur. Fideles se spondent
ut opportunius fidelibus nocerent. Ex hoc
non erit consilium tibi a quo se amicos pu-
tent: non secretum quo se non ingerant. Si [illegible]
re. p[er] singulis [illegible] [illegible] [illegible]
ferent [illegible]: ego nunc [illegible] nolo.
Et nunc experiar paululum: [illegible]
[illegible] magis [illegible]. Amici [illegible]
[illegible] sunt ut foveant mala et bonum [illegible]
[illegible] nesciunt. [illegible] et [illegible]

terre utrique iniecere manus. impii in deum: temerarii in
sancta. seditiosi in invicem: emuli in vicinos. inhuma-
ni in extraneos. Quos neminem amantes a-
mat nemo. et cum timeri affectant ab omnibus:
omnes timeant necesse est. Hii sunt qui subesse
non sustinent. preesse non norunt: superioribus infide-
les inferioribus importabiles. Hii inverecundi ad
petendum: ad negandum frontosi. Hii importuni
ut accipiant inquieti donec accipiant: ingra-
ti ubi acceperint. Docuerunt linguam suam gran-
dia loqui: cum operentur exigua. Largissimi
promissores: et parcissimi exhibitores. Blan-
dissimi adulatores: et mordacissimi
detractores. Simplicissimi dissimulato-
res: et malignissimi proditores. Et nim-
ius usque ad hec. prolixius atque expressi-
te ad monendum: putantes bonum quatenus ea ce-
sunt in hac presertim ad ordinem remittimus.
Quale est quod de spoliis ecclesiarum emun-
tur: qui dicant euge euge. Pauperum
vita in plateis divitum seminatur. Argen-
tum micat in luto. Accurritur undique. tol-
lit illud non pauperior sed fortior: aut qui
forte citius precurrerit. At tamen iste mos
vel potius mors ista non a te cepit: in te
utinam desinat. Sed reliqua prosequamur. Inter
hec tu pastor prodis deauratus: tam

multa circundatus varietate. Oves quid capiunt?
Si auderem dicere: demonum magis quam ovium pas
cua hec. Scilicet sic factitabat petrus: sic
paulus ludebat. Vides omnem ecclesiasticum ze
lum fervere pro sola dignitate tuenda. Honori to
tum datur: sanctitati nichil. aut parum. Si causa
requirente paulo summissius agere. ac socialius
te habere temptaveris: absit inquiunt: non decet.
tempori non congruit. maiestati non convenit: quam
personam geras attendito. De placito dei ulti
ma mentio est: de iactura salutis nulla cunc
tatio. Nisi quod sublime est hoc salutare
dicamus: et quod gloriam redolet id iustum.
Ita omne humile probro ducitur inter palati
nos: ut facilius qui esse quam apparere humilis
velit invenias. Timor domini simplicitas repu
tatur: ne dicam fatuitas. Virum circumspectum
et amicum proprie conscientie: calumpniantur ypocritam.
Porro amatorem quietis. et sibi interdum vacantem
inutilem dicunt. Quid quaeso tu? Evigilas nec ad
huc ad istos. qui te circumdederunt laquei mortis?
Queso sustine paululum et supporta me.
Summo in venia non tam temere quam timide lo
quenti hec. Emulor te emulatione bona: et
utinam quam vehementer tam utiliter. Scio ubi ha
bitas: increduli et subversores sunt tecum. Lupi
non oves sunt: talium tamen tu pastor. Utilis

consideracio quod forte invenies quomodo fieri possit si non
veritas eos ne ipsi subvertant te. Quid diffi
cilius posse convertere in oves: que iam vero in lu
pos potuerunt. Hic hic non pro te sed pro te
deus. Pastorem te populo huic certe aut nega aut
exhibe. Non negabis. ne cuius sedem tenes. te
neget heredem. Petrus hic est qui nescitur pro
cessisse aliquando vel gemmis ornatus vel sericis:
non tectus auro. non vectus equo albo: nec sti
patus milite. nec circumstrepentibus septus
ministris. Absque hiis tamen credidit satis pos
se impleri salutare mandatum: Si amas me
pasce oves meas. In hiis successisti non
petro sed constantino. Consulo tolleranda pro tempore
non affectanda pro debito. Ad ea te potius incito:
quorum te scio debitorem. Et si deauratus et si
purpuratus incedens: non est quod horreas o
peram curamve pastoralem pastoris heres.
Non est quod erubescas ewangelium. Quamquam si vo
lens ewangelizes: inter apostolos quidem est etiam gloria
tibi. Ewangelizare pascere est. Fac opus ewan
geliste: et pastoris opus implesti. Dracones
inquis me mones pascere et scorpiones non o
ves. Propterea inquam magis aggredere eos: sed
verbo non ferro. Quid tu denuo usurpare
gladium temptes: quem semel iussus es po
nere in vaginam? Quem tamen qui tuum negat: non

satis tibi videtur: attende verbū dñi dicentis
sic. Conuerte gladiū tuū ī vaginā. Tuus
ergo ⁊ ipse. tuo forsitā nutu: ⁊ si nō tua ma=
nu euaginādus. Alioquin si nullo modo
ad te ptineret et is dicentibus aplis. ecce gla=
dij duo hic. nō respōdisset dñs satis ē sꝫ ni=
mis ē. Vterque ergo ecclie et spiritualis scilꝫ gladi⁹
et materialis: sꝫ is quidē pro ecclesia. ille vero ab
ecclia exerēdus. Ille sacerdotis. is militis
manu: sꝫ sane ad nutū sacerdotis. et ius=
sū īperatoris. Et de hoc alias. Nunc vero
arripe illū. qui tibi ad feriēdū creditus ē et
vulnera ad salutē si nō oēs. si nō vel mul=
tos. certe quos possis. Nō sū inquis melior quam
patres mei. Cum illorū dominis contenderūt
nō dico audiunt. sꝫ nō timent. Ideo in=
siste magis si forte audiāt ⁊ quiescāt. Insi=
ste et resistentibꝫ. Dicendo tibi: forte nimiū
dicitur. Sit tibi illa vox. Insta oportune
importune. Hunc si audes appellato nimi=
ū. Noli prophete sapientes. clama ne cesses. Ad quos
nisi ad sceleratos ⁊ peccatores. Annūcia inquit
populo meo scelera eorū. et domui iacob peccata eorū.
Prudēter aduerte. et sceleratos plebem
et populū dñi. Puta te hiis idem. Et si sce=
lerata. et si nūquā vide ne audias: quod nunquam
hiis tuis nō fecisti. nec tu fecisti. Parco:

ipsam istam extinxisse usque ad hunc diem frontem et indomito corde: durum eam immobilem. nescio unde liquido facere possis. Potest fieri quod verendum fuit. Si diffidis tibi: scito apud deum non esse impossibile esse verum. Si dura fronte fuit: durato et tu eam tuam. Sed tamen durum quod durior non cedat. Vidi frontem tuam duriorem frontibus eorum. Bonum est quod te absolvit a conscientia tua peccato isto ut possis dicere. Possidens meus quod [illegible] facere debui et non feci. Si sic tibi nec presentia: est nimium quod facias et quod dicas. Eu de te taliter [illegible] et dicito quod oportet me et aliis civitatibus evangelizare. Puto ne peniteberis [illegible]: urbe pro urbe mutato.

Vereris ad collaterales tuos et coadiutores. Hii secundum te tui sunt. Si mores si boni sunt: est potissimum sunt si mali est plus timere te dicens sanum videre tamen: hore ne te dicens bonum malis immiscere. Aut si bonus sis: bonitas tua solius quem fructum afferre potest? Sicut in superiore libro dixisse me memini. Quid igitur emolumentum affert ceteris divina cuius hominis iustitia: ubi serena simul et alie afferentes? Sed nec tuta est tua bonitas obsessa malis: non magis quam sanitas vivitur serpente. Non est quo te

subducitis malo intestino. Et e regione
bonum domesticum eo amplius quo sepius iuuat.
Sed siue leuent siue grauent: cui rectius impu-
tandum quam tibi qui tales aut elegisti aut admi-
sisti. Non de omnibus dico: nam sunt quos non ele-
gisti sed ipsi te. At potestatem non habent nisi
quam tu eis tribueris aut eis permiseris. Ad
uerum ergo reuertimur. Tibi imputa quicquid pa-
tieris ab eo: quem sine te prorsus facere nichil. Hiis
exceptis. de cetero non inconsiderate ut uides
eligendi quos seu colligendi sunt in opus mini-
sterii huius. Tuum est vnuiquaque vocare et
asciscere tibi. exemplo moysi: senes non iu-
uenes: sed senes non tam etate quam moribus
quos tu nosti quia senes populi sunt. An non
eligendi de toto orbe orbem iudicaturi?
Sane huic negocio non se ingerant rogati.
Consilio non prece agendum est. Sunt que neces-
sario a nobis rogantium aut extorquet
importunitas: aut necessitas merentium.
At istud in hiis que nostra sunt. Ubi autem non
licet quod volo facere: quis locus rogandi?
Nisi forte qui me rogat hoc rogat vt
quod vult hoc liceat michi: et non magis
vt velim. Alius pro alio: alius forte pro se
rogat. Pro quo rogatur sit suspectus.
Qui ipse rogat pro se iam iudicatus est.

Nec interest per se an per alium quis roget. Clericum curiam frequentantem qui non sit de curia ad idem nostris pertinere arbitrium genus. Adulantem et ad placitum nunquam loquentem vivum te rogantibus puta: et si nichil rogaverit. Scorpioni non est in facie quod formides: sed pungit cauda. Si ad talium blandicias cor tuum ut assolet molliri senseris: memineris scriptum. Omnis homo primum bonum vinum ponit: cum autem inebriati fuerint. tunc id quod deterius est. Parci pondere estimaveris eius humilitatem qui timet et eius qui sperat. Viri callidi et dolosi proprium esse solet tunc pretendere humilitatem cum aliquid optinere voluerint. De quibus dicit scriptura. Est qui se humiliat nequiter et interiora eius plena sunt dolo. De vobismetipsis sumite sententie huius evidens ac familiare exemplum. Quantos quos supplices admisistis: per modum sustinuistis graves: insolentes contumaces rebelles. Quod quidem iterum malum regnum(?) principia: posteriora prodiunt(?). Verbosum adolescentem et studentem eloquentie cum sapiens sit tacitus: non aliud quam iusticie hostem reputes. Pro huiusmodi falsis fratribus dicitur tibi magister. Manus nemini cito imposueris. Excluso itaque universo hoc pestilenti genere hominum. cave tibi maxime sic introducere tales: quos per modum introduxisse non peniteat. Turpe est tibi sepius temptare quod feceris

et iudiciū tuū sequitur pditum nō iret.
Diligenter prius oē qd faciendū est tracta apud te:
et cū hijs q̄ te diligunt. Tracta tecū: q̄a
post factū sera retractatio ē. Sapientis consiliū ē:
oīa fac cū consilio et post factū nō penitebis.
Et hoc ē pluraliter q̄ administrandi sunt difficile
i cura posse pbari: et ideo si fieri pt viros
pbatos oportet eligi nō pbandos. Nos in
monasterijs oēs recipimus tpe meliorandi.
At cura bonos facilius recipe q̄ facere q̄uenit.
Quod si plures i ea intrasse bonos. q̄ malos
pfecisse pbamus? quēdam tamen q̄ nec dele-
ctantur. nec pfectos operum recipere iā pfectos. sꝫ ita
q̄ nō volentes. neq; curare accipientes: si cura-
tes. Si renuentes. Eam cogit illos ꝛ compelle-
re. In talibꝫ vo optimus cupiscet tps nunc
q̄ nō sit acrior frons: si vericundi. si timorati
preter deū nō timent. nichil nichil sperent ni-
si a deo. Qui aduersantiū nō mali attendunt: si
utilitates. Qui sitet cōtinuo p assiduitatem ꝛ in-
ducent lectionem p mansuetudinem. Qui sit apti
ad mores: pbati ad testimoniū. parati ad
obedientiā. mansueti ad patientiā: subiecti ad
disciplinā. rigidi ad censurā. catholici
ad fidē. fideles ad dispensationē: concordes ad
pacē. conformes ad unitatē. Qui sit timidi
ad rem. i consilio puidi. i iubendo discreti. i

diſponēdo īduſtīi. ī agēdo ſtrēuui. ī loq̄ndo
modeſti: ī aduſitate ſecuri. ī pſpitate deuo
ti. ī zelo ſobīi. ī miſcdia nō remiſſi. ī ocio nō
ocioſi: ī hoſpicio nō diſſoluti. ī quiuio nō
effuſi. ī cura rei familiaris nō āxij. aliene
nō cupidi: ſue nō pdigi ubiq̄ī oībꝫ circūſpci.
Qui legacōe p xpo ſi q̄n īcūbit nō recu
ſent: nec ābiant nō iniūctā. Qui qd̄ verecūde
excuſant: obſtinate nō renuāt. Qui miſſi
p̄ aurū nō eāt. ſꝫ xp̄m ſequātur: q̄ q̄ſtū
legacōez nō eſtimēt nec reqrāt datū ſꝫ
fructū. Qui regibꝫ iohānē. egiptijs moyſē.
fornicātibꝫ phinees. heliā ydolatris.
heliſeū auaris: petrū mētiētibꝫ paulū
blaſphemātibꝫ. negociātibꝫ xp̄m exhibeāt.
Qui vulgus nō ſpnāt ſꝫ doceāt. diuites nō
palpēt ſꝫ terreāt: paupes nō grauēt ſꝫ
foueāt: minas pncipū nō paueāt ſꝫ
otēpnāt. Qui nō cū t̄ba īrēt. nec cū ira
exeāt: q̄ eccl̄ias nō ſpoliēt. ſꝫ emēdēt.
Qui marſupia nō exhauriāt. ſꝫ corda
reficiāt ⁊ crīia corrigāt. Fame puideāt
ſue nec īuideāt aliene. Qui orādi ſtudiū
gerāt ⁊ vſū habeāt: ac de ōni re orōi
pl̄ fidāt q̄ ſue īduſtrie uel labori. Quoꝝ
īgreſſus pacificus. modeſtꝰ exitus ſit.
Quoꝝ ſermo edificacio. quoꝝ vita iuſticia.
quoꝝ p̄ſēcia gr̄a:

quorum memoria in benedictione. Qui se amabiles
prebeant non verbo sed opere: reverendos exhibeant
sed actu non fastu. Qui humiles cum humilibus et
cum innocentibus innocentes. duros duriter redargu-
ant: malignantes coherceant. reddant retribu-
cionem superbis. Qui non de dote vidue et patrimo-
nio crucifixi se vel suos ditare festinent:
gratis dantes quod gratis acceperunt. gratis facientes
iudicium iniuriam patientibus: vindictam in nacioni-
bus. increpaciones in populis. Qui de tuo denique
spiritu instar illorum lxx. moysi accepisse videantur:
per quem sive absentes sive presentes contendant placere
tibi placere deo. Qui ad te redeant fatigati quidem
sed non suffarcinati. Sed et gloriantes non quod
curiosa seu preciosa queque terrarum attulerint sed
quod reliquerint pacem regnis legem barbaris. quie-
tem monasteriis. ecclesiis ordinem: clericis disci-
plinam. deo populum acceptabilem. sectatorem bo-
norum operum. Dignum est ad medium venire factum
dulcis memorie martini nostri. Nosti hoc:
sed an memineritis ignoro. Is cardinalis presbyter fun-
ctus aliquando legatione in dacia: tam pauper remea-
vit. ut pene expensis et equis deficientibus vix per-
venerit florenciam. Ibi episcopus loci donavit ei equum
quo pisas usque ubi eramus tunc pervectus est. Post-
ridie credo secutus episcopus. erat enim illi causa
cum adversario: et agendi aderat dies. cepit requi-

ire suffragia amicorum. Cumque per singulos sollicita-
retur: ventum est ad Martinum. Fiducia maior erat
in illo: quod non posset immemor esse recentis beneficii.
Tum Martinus. Decepisti me inquit: nesciebam tuum
esse negotium. Tolle equum tuum ecce in stabulo est.
Et hora eadem resignavit illi. Quid dicis mi
Eugeni? Nonne alterius seculi res est redisse lega-
tum de terra auri sine auro: transisse per terram ar-
genti et argentum nescisse. Donum insuper quod poterat
esse suspectum illico reiecisse? Ergo in locum su-
ave est. ubi incidit occasio memorandi et nominan-
di suavissimi odoris virum episcopum loquor Gau-
fridum Carnotensem: qui legationem in partibus Aquita-
nie propriis sumptibus strenue administravit multos
annos plures. Rem loquor quam vidi ipse. Eram cum
eo in terra illa cum a quodam presbytero presentatus est illi
piscis quem vulgo vocant sturgionem. Percon-
tatus legatus quanti venerit. Non accipio in-
quit nisi receperis precium: et reliquavit solidos quinque
invito et verecundo. Item cum essemus in quodam oppido. domina
illius oppidi obtulit ei pro devocione cum manu-
tergio duas vel tres parapsides pulcras ligne-
as tantum. Quas aliquamdiu intuens homo scrupu-
lose conscientie laudavit eas: sed non acquievit accipere.
Quando argenteas recepisset: qui ligneas refutavit?
Non fuerit qui posset legato dicere ditavimus
abraham. Ipse vero cum samuele libere con-

nabat ad omnes. Loquimini de me coram domino et co-
ram christo eius utrum bovem alicuius tulerim aut asinum.
pmā si quem calumpniatus sum: si oppressi aliquem. si
de manu alicuius munus accepi. et contempnam il-
lud hodie vobisque restituam. O si talium vi-
rorum copia que hic erat et quales tunc esse
descripsimus. Quid te felicius quod illo omnibus
seculo. Nonne salva ab exclusione illorum ipsum beati-
tudo videretur: cum te quoque suis pariter stipatum
videres. tamen ideo agnusce bonorum. Sed te novi
habere altum et estimes suspirium tenui longius. Pu-
tas fore posse quod dicimus. Putas hic sumus
b quibusque hec fiant. O si videam in diebus meis eccle-
a siam dei talibus innixam columpnis. O si non vivam vi-
vum contingat. O si dum mea sponsa cernam tante
quietis fide: tante credita puritati. Quid me
beatius quod me securius cum eiusmodi circa me vite me
e custodes spectatores simul et testes. Quibus omnia me-
a secreta secure committerem. communicarem consilia quibus
me totum refunderem tamquam alteri michi. Qui si vel-
lem aliquatenus deviare non sinerent: frenarent pre-
cipitantem. dormitantem suscitarent. Quorum me re-
verentia et libertas extollentem reprimeret excedentem
corrigeret. Quorum me constantia et fortitudo nu-
erigēt tantem firmaret diffidentem. Quorum me fides et
sanctitas ad queque sancta. ad queque honesta ad queque
pudica ad queque amabilia et bone fame pro-

non caret. Et nunc reduc oculos in eugeni ad
eum qui nunc est curie statum seu ecclesie et studia pre-
latorum eorum presertim qui sunt in circuitu tuo. Sed de hijs
hactenus ego p alpaui non fodi parietem. Ti-
bi hoc fode et vide utpote prophete filio. Michi
progredi non est fas. Unum dico quod in facie est. Ridi-
cule nimis tam parvis se complens assistere conantur.
Non hoc tamen lex non antiquitas tradit non consentit
auctoritas sed ex sua consuetudine tantum ipsi
assumuntur: nulli prorsus illa qui summus ordo gene-
ris. Frivolum tamen scias unde dignitate obti-
nere id voluit. Nos sumus tamquam in celebritate
domino pape quicumque assistimus. Sed in principes
assistimus: presertim posteriores predicant. Hoc
totum non dignitatis privilegium sed sedulitatis
debitum est: diaconi nomen solempni ipsa annun-
tiatione interpretans. Denique plenis ordinata consessi-
one adversus maiestatem: vos ad pedes seden-
tis. Priores assistunt: ut habeat patiores. In eu-
angelijs legimus: que tam contemno in discipulos quos
eorum videtur esse maior. Beatus esses: si sic ce-
tera circa te tenerentur.

Tacet iam nunc excludunt palacio domini ex-
pectant vos. Hij non modo circa: sed quam intimo
circa te sunt. Non est suspiciosa consideratio: que intendis
disponere domum tuam: providere hijs qui in sinu
tuo et in gremio tuo sunt. Ego dico necessaria est.

Paulum audi. Si quis domui sue preesse nescit: quomodo
ecclesie dei diligentiam habebit? Item. Si quis suorum et max
ime domesticorum curam non habet: fidem negavit et est infide
li deterior. Et hec dicens non te moneo summis occu
pari intentius: et quam minimum fieri. minimis impendere
quod maximis debes. Quid te intricas unde te eripuit
deus? Hec loquitur omnia adicientur vobis. Verumptamen et hec
oportet facere: et illa non omittere. At illa per te agens
per te tamen oportet provideas: quatenus te de hijs providente
Nam si unus vel servus per se non sufficiat sibi et custo
die liminum [illegible] et cure mensarum: cui pro te quomodo intendere
valeas [illegible] et domini presit de quo scriptum est. O israel
quam magna est domus domini. Vacuum prorsus a sollicitu
dine rerum minorum et vilium oportet esse animum tam magnum
et tam multis intentum rebus. Oportet liberum quem nulla
sibi vendicet violenta occupatio. Oportet integ
rum quem nulla deorsum trahat indigna affectio. Oportet
equum quem nulla seorsum avertat sinistra intentio. Oportet
cautum: quem nulla subeat furtiva suspicio. Oportet
vigilem quem nulla a sese abducat peregrina et curiosa
cogitatio. Oportet firmum quem nulla concutiat repen
tina perturbatio. Oportet invictum: quem nulla fatiget vel
continua tribulatio. Oportet amplum: quem nulla coarctet
rerum temporalium amissio. Hijs te non dubites et bonis pro
videndum et ferendum malis: si animum dividens et dei rebus
et tuis preesse volueris ipsum. Procurandus qui
in pluribus: qui pro te moliatur. Pro te dico non tecum. Quedam

per teipsum facies: quedam per te et alios simul: quedam per alios et absque
te. Quis sapiens et intelliget hec. Non est quod inter ista dor
mitet consideratio tua. Et vero agenda domus tue sub eo ge
nere quod novissimum posui locandam censuerim. Per alium ut
dixi illa facies. At is si fidelis non fuerit: fraudabitur. Si
non fuerit prudens: fraudabitur. Querendus proinde fidelis et
prudens: quem constituas super familiam tuam. Adhuc inutilis
est si tertium desit. Queris quid hoc? Auctoritas. Quid enim prodest
ei velle et scire que disponenda putet necesse est: si quod scit et
vult non potest? Danda ergo facultas agendi pro libitu. Si
in preiudicium rationis putas hoc fieri: memento fidelem qui
agere nichilominus pro ratione volet. Attende prudentem qui agere
nichilominus pro ratione sciet. Si fidelis sollersque volun
tas tua pervenit cui ei affatim suppetit unde tota facultate
te mancipetur effectui: cunctis sine cunctatione paren
tibus. Subiciendi ergo omnes. Nullum patiatur contradictorem. Nemo qui
dicat: cur fecisti sic. Potestatem habeat excludendi et ad
mittendi quos voluerit: mutandi ministros. transferre ministeria
ad quos et quando voluerit. Ita timori sit omnibus: ut sit et utili
tati. Presit omnibus: ut omnibus prosit et de omnibus. Clandestinas
et susurratas delationes non recipias adversus eum: ma
gis detractiones censueris. Et hanc velim generalem tibi constituas
regulam: ut omnem qui palam veretur dicere quod in aure loquitur
esse suspectum habeas. Quod si te iudicante dicendum coram
ille renuerit: delatorem iudices non accusatorem. Itaque
unus omnibus facienda iniungat: et uni omnes respondeant.
Tu illi habeas fidem: vacans tibi et ecclesie dei. Siquidem

nec aut fidelem inveniat aut prudentem: fideli potius committen-
dum. Sane e duobus tutius hoc. Quamquam si prudens non
reperitur et sic minus fidelem sustinere potes consulo: qui te minime
gravet laboribus huiusmodi. Memento salvatorem iudam [?]uo-
num habuisse. Quid est episcopi qui in tota suppellectili et
substantiola sue scrutari omnia: sciscitari de singulis.
mordere suspicionibus. moveri ad quaeque perdita vel neg-
lecta? Ad verecundiam dico quorumdam eiusmodi scrutantium
cotidie omnem substantiam suam. numerantium singula de mi-
nutis et quadrantibus exigentium rationem. Non ita ille e-
gyptius: qui ioseph omnibus traditis ignorabat quid haberet
in domo sua. Erubescat christianus christiano sua non cre-
dens. Homo sine fide: fidem tamen habuit servo: super omnia bo-
na sua constituens eum. Et hic erat alienigena. Mi-
ra res. Satis superque episcopi ad manum habent quibus animas
credant: et cui suas committant facultates non inveni-
unt. Optimi videlicet estimatores rerum qui magnam de
minimis: parvam aut nullam curam de maximis ge-
rant. Sed ut liquido datur intelligi: patientius ferimus christi
iacturam quam nostram. Cotidianas expensas cotidia-
nas reciprocamus scrutinio: et continua dominici gre-
gis detrimenta nescimus. De precio escarum et numero pa-
num cum ministris cotidiana lis est: rara admodum
cum presbiteris celebratur collacio de peccatis populorum. Cadit
asina et est qui sublevet eam: perit anima et nemo qui reputet.
Nec mirum cum nec nostros quidem assiduos sentiamus
defectus. Nonne ad singulas supputaciones istas irasci-

minor. pretium extimaui? Quanto tolerabilius rerum quam uirtutum sustinetur iactura. Quare igitur non magis fraudem patimur? Queso tu qui alios doces. doce teipsum: si tamen iam non docuisti. pluris te habere quam tua. Transitoria ista que stare tibi nullo pacto queunt: fac ut a te transeant non per te. Riuus qui fluit cauat terram: sic discursus temporalium conscientiam rodit. Si potes torrentes in agros discurrere sine lesione sationum: tu te ista sine uulnere mentis posse contrectare confide. Omnimodis consule studeas auertere a te curam horum. Multa nescias. plura dissimules: nonnulla obliuiscaris. Sunt tamen que ignorare te nolim: mores singulorum et studia. Non oportet ut uitia domus tue ultimus scias: quod compluribus nouimus contigisse. Quapropter ut dixi in aliam dispensatio: de disciplina tu prouide. Illud neminem credas: si insolentior coram te uel sermo sonuerit uel habitus apparuerit. conuertant tua super huiusmodi: tu ulciscere iniuriam tuam. Impunitas ausum parit ausus excessum. Domum episcopi decet sanctitudo. decet modestia: decet honestas. horum disciplina custos. Sacerdotis domestici aut ceteris honestiores. aut fabula omnibus sunt. In uultu. in habitu. in incessu illorum qui circa te sunt nichil residere impudicum nichil indecens patiaris. Discant a te episcopi tui comatulos pueros et compositos adolescentes secum non habere. Certe inter mitratos discurrere calamistratos non decet. Et memento quod sapiens admonet: Filie tibi sunt noli faciem tuam hilarem ad eas ostendere. Nec austeritatem tamen tibi suadeo: sed grauitatem.

Illa timidiores fugat: hec reprimit leuiores. Illa si
assit odibilem. hec si desit. contemptibilem reddit. In omnibus
tamen modus melior. Ergo nec seuerus velim nec disso
lutus. Quid hac mediocritate gratius: ut nec de seueri
tate sis onerosus. nec de familiaritate contemptui. In pa
latio papam: domi te patremfamilias exhibe. Ament
te domestici tui: si non: facito ut timeant. Utilis sem
per custodia oris: que non tamen affabilitatis gratiam exclu
dat. Ergo ubique frenanda lingua principis: maxime autem
in conuiuio. Ille congruentior habitus. si actu quidem seuerus
sis: vultu serenus. verbo serius. Capellani et qui tecum
iugiter diuinis intersunt officiis: non sint sine honore.
Tum et tales esse prouide quos dignum sit. Seruiatur eis
ab omnibus tamquam certi necessaria de manu tua accipiant.
His contentus sit quod tu prouideris illis: tu vide ne egeant.
Super hoc si forte ab aduenientibus petere deprehendantur
iudica grauitatem. Idem de hostiariis: idem de ceteris officia
libus decernendum. Uerum hoc ex habundanti: nam formam
istam iam olim a te positam recordamur. Quid tuo digni
apostolatu. Quid salubrius ad conscientiam: honestius ad fa
mam. utilius ad exemplum. Optimus canon qui piat aua
ritiam ex calumpnia: hoc est non a conscientia tantum.

Liber iam et hunc claudere librum: sed in calce a
liqua velim ut audisti quasi epilogando repetere:
ut ad dicta premissa. Considera ante omnia sanctam roma
nam ecclesiam: cui deo auctore preest. ecclesiarum matrem
esse non dominam: te vero non dominum episcoporum. sed unum ex

ipsis. Porro sicut diligentium deum: et precipue timentium
eum. Denique oportet te esse quasi formam iusticie. sancti-
monie speculum: pietatis exemplar. assertorem veritatis
fidei defensorem. doctorem gentium: christianorum ducem. amicum
sponsi. sponse paranimphum. Cleri ordinatorem. pastorem
plebium. magistrum insipientium. refugium oppressorum.
pauperum advocatum: miserorum spem. tutorem
pupillorum. iudicem viduarum. oculum cecorum.
linguam mutorum: baculum senum. ultorem scele-
rum. metum malorum. bonorum gloriam. virgam
potentium: malleum tirannorum. regum patrem.
legum moderatorem. canonum dispensatorem:
sal terre. orbis lumen. sacerdotem altissimi. vi-
carium christi. christum domini. postremo deum
pharaonis. Intellige que dico. dabit tibi dominus
intellectum. Ubi malicie iuncta potentia est:
aliquid tibi supra hominem presumendum.
Vultus tuus super facientes mala. Timeat
spiritum ire tue qui hominem non veretur gladium
non formidat. Timeat orationem: qui admonitionem
contempsit. Cui irasceris tu: deum sibi iratum non hominem
putet. Qui te non audierit: auditurum deum et contra
se paveat. Quod reliquum est de hiis que super te sunt iam
sibi disputatio. Cum uno libro eo adiuvante
te solvere spero: et me pariter absolvere promissione mea.

Explicit liber quartus de consideratione.
Incipit liber quintus de consideratione.

Etsi superiores vel sine de consideratione inscribantur
tamen plurimum eorum in actionis admix-
tum: dum res aliquas non considerandas tantum.
sed agendas docent vel monent. At quae in
manibus modo est: sola in consideratione versabitur.
Quae enim super te sunt: id quod instat actu non indigent: sed in-
spectu. Non est quod in eis actites: quae vero modo sunt et sem-
per erunt. Porro aliqua et ab aeterno. Et hic velim sollers adsit
tua vis sagacissime exigentis: quia toties peregrinatur consi-
deratio tua: quoties ab illis rebus ad ista deflectitur corporea
et visibilia: sive intuenda ad notitiam. sive appetenda ad
usum. sive pro officio disponenda vel actitanda. Sic tamen ita
versatur in his ut per haec illa requirat: haud procul exsu-
lat. Sic considerare: repatriare est. Sublimior iste praesentibus
ac dignior usus rerum: cum iuxta sapientiam Pauli
invisibilia dei per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur. Sane
hac scala cives non egent: sed exsules. Quod vidit ipse
huius sive auctor scalae cum addidit: a creatura mundi.
Et vere quid opus scalae tenenti iam solium? Creatura
caeli illa est praesto habens per quod potius ista intueatur. Videt
Verbum et in Verbo facta per Verbum: nec opus habet ex his quae facta
sunt factoris notitiam mendicare. Neque enim ut vel ipsa
noverit ad ipsa descendit: quae ibi illa videt ubi longe
melius sunt quam in seipsis. Unde nec medium requirit ad ea
corporis sensum: sensus ipsa sibi seipsa sentiens. Optimum
videndi genus si nullius egueris: ad omne quod li-
buerit te contentus. Alioquin iuvari alterius obnoxie

ū fieri ē: minusq̨ a pſto illud ⁊ minꝰ liberū. Ecce qđ
⁊ iſſioribꝫ eges. Pone ꝓpoſterū hoc ⁊ idignumꝰ.
Plane ſupiorꝫ q̄dā iniuria ē: iſſeriorꝫ opaꝫ deſiđare.
At q̄ iniuria nec hoīm ptē videatur: n aīi qſq̨ e
valeīt i libtatē filiorꝫ dei. Prope enī hi oēs coa
biles dei: et nulla ītelligente creatā ſolo bn̄ deo.
Repatiaſſe enī hic. euaſiſſe te ꝑa corpm i regiōez
ſpūm. Ipa ē dš ut maximꝰ ēpiſ. maria maſſio ſpū
ū bt̄oꝝ: neqđ ⁊ hic ſibi uſurpet ſenſus ſeu ima
ginatio: veritas ē. ſapiā ē: virtus. eternitas. ſūmū
bonū. Vn̄ īterī abſumꝰ: ⁊ ubi ſumꝰ valle ē ⁊ valle
lacrimarū. In q̄ ſenſualitas regnat: ⁊ q̄ſiđatio ex
ulat. In q̄ libe q̄lē ⁊ ꝓbatiē ſe exercit. ſenſus corpe:
ſꝫ ītentus caligat oculꝰ ſpūal. Ecce q̄ minū ſco
pe idigene aduena idiget. Et felix ſcđm tēpuꝰ
viator. q̄ aīuīū bn̄ficiū ſn̄ q̄ tñſire nō pōt: i oble
q̄ū qūće potuit: vtēs nō fruēs. vrgēs nō petēs.
exactor nō ſupplex. Magnus ille q̄ vſū ſenſuū
q̄ſā veluti aīuīū opes expēde ſatagit: diſpēſādo
i ſuā ⁊ multorū ſalutē. Nec ille minor q̄ hunc
ſibi gđū ad illa iuiſibilia phyloſophādo gſti
tuit: n q̄ hoc dulci. illud vtileꝰ. hoc felici. illd
forci ēē gſtat. At oīm maxīus. q̄ ſpreto ipo vſu
rerū ⁊ ſenſuū q̄tū q̄lē hūane fragilitatis fas ē:
nō aſcēſoriis gđibꝫ ſꝫ iopinatis exceſſibꝫ auolare
ſcđm q̄ꝓplādo gſueuit ad illa ſublimia. Ad hoc
vltimū gēꝰ illos pertinē reor exceſſus pauli. Ex

celus nō ascēsu. Nā raptū poti⁹ fuisse q̄ ascē
disse ipe se phibz. Jn̄ ē qđ dicebat. Siue mēte ex
cedim⁹ deo. Porro hec tria ita ɔtingūt. cū ɔsideracio
ꝛ si ī isto loco pegrinacōis sue. virtutis studio et
adiutorio grē tm̄ supior: sēsualitatē aut pre
mit ne īsolescat. aut cogit ne euagetur: aut fu
gat ne īquinet. Jn pmo potētior. ī sc̄do liberior ī tcio
purior. Puritatis siqdē ꝛ alacritatis pēnis fit
ille volatus. vis ꝛ has ɔsideracōis spēs nōis disti
gui nostris? Dicam⁹ si placet pmā dispēsatiuā:
scdā estimatiuā. tciā speculatiuā. Horū noim
rōes: diffinicōes declarabūt. Dispēsatiua ē ɔsideracō
sēsibz sēsibilibzqz rebz ordinate ꝛ sociabilr vtēs
ad pmerēdū deū. Estimatiua ē ɔsideracio. prudēter
ac diligēter q̄qz scrutās et pōderans ad vestigādū
deū. Speculatiua ē ɔsideracio se ī se colligēs: ꝛ qtū di
uinitus adiuuat rebz hūanis eximēs: ad ɔtēplā
dū deū. Puto vigilanter aduertis. aliarū hāc ee fruc
tū: ceteras si nō referāt ad istā qđ dicit. videri
posse s; nō ee. Et pōr qdē absqz sequētibz mul
ta serit. et nichil metit. Sequēs vero nisi ad i
stā se dirigat vadit: s; nō euadit. Ergo qđ pri
ma optat. scđa odorat: tcia gustat. Ad qē tñ
gustū pducūt ꝛ cete. ꝛ si tardius. prima
laboriosius: scđa qetius pueniūt. Dixisti īquis
satis qua ascēdat. ecīa qđ hēs dicē. Falleris si id
speras: ineffabile ē. Tu me existimas loqui qđ

oc̄l's nō vidit: nec auris audiuit: ⁊ ī cor hōis
nō ascēdit. Nobis igr̄ reuelauit ds̄ p spm̄ suū.
Ergo q̄ sup̄ sūt nō ūbo docētur ſ; spū reuelātur.
Verū qđ sermo nō explicat: ꝯsideracio q̄rat. orō
expetat. mereat' vita: puritas assequat'. Hanc eorū
āmonitus q̄ sup̄ sūt: nō te existimes mitti a me sus
picē solē. lunā. stellas. nō ipm̄ firmamentū. nō
aq̄s q̄ sup celos sūt. Ista sūt q̄dē oīa: ⁊ sūt sup̄ loco:
p̄cio īfra sūt et dignitate nature. Sūt enī corpora.
Tui porcio sp̄s ē: q̄ sup̄' ꝯ̄paria frustra q̄ris qđ nō
sit sp̄s. Porro sp̄s ē ds̄: sūt ⁊ āgeli sc̄i. ⁊ hij sup̄ te.
Sz deus natura: āgli grā superiores sūt. Vnū sūt q̄
dē tu ⁊ āgli: optimū tn̄ ē. Deus vo nō sui ali
qđ hr̄ optimū: vnū optimū totus. Ips ⁊ q̄ cū
eo sūt vbi sūt: trib; modis velud vijs totidē
nr̄a sūt ꝯsideracōe vestigādi. opinione. fide. ī
tellcū. Quorū ītellcūs rōi īnitit': fides auctori
tati: opinio sola verisimilitudīe se tuet'. Hūc il
la duo ctā veritatē: ſ; fides clausā ⁊ īuolutā:
īttelligēcia nudā et manifestā. Ceterū opini
o ctī nil habēs: vēr p veri silia q̄rit potius
q̄ apph̄edit. Oīo cauenda ꝯfusio: ne aut inc̄
tū opinionis fides figat: aut qđ firmū firmū
q; ē fidei. opinio reuocet ī q̄stionē. Et hoc sa
ciēdū q opinio si hr̄ assercōēz temaria ē: fides
si hr̄ hesitacōēz ifirma ē. Itē ītellcūs si signa
ta fidei temptet irrūpe: reputatur effractor.

scrutator maiestatis. Multi suam opinionem intellectum pu-
taverunt: et erraverunt. Et quidem opinio putari potest intellectus: in-
tellectus opinio non potest. Unde hoc accidit? Profecto quia hec falli potest:
ille non potest. Aut si falli potuit: intellectus non fuit: sed opinio.
Verius nempe intellectus certam habet non nisi veritatem: sed notitiam ve-
ritatis. Possumus singula hec ita diffinire. Fides est voluntari-
a quedam et certa presumptio necdum propalate veritatis. Intellectus est
rei alicuius invisibilis certa et manifesta notitia. Opinio est
quasi per vos habere aliquid quod falsum esse nescias. Ergo ut dixi fi-
des ambiguum non habet: aut si habet: fides non est. sed opinio. Quo
igitur distat ab intellectu? Nempe quod et si non habet incertum non ma-
gis quam intellectus: habet tamen involucrum quod non intellectus. Denique quod
intellexisti. non est de eo quod ultra queras: aut si est non intellexis-
ti. Nil autem maius scire quam quod fide iam scimus. Nil superest
ad beatitudinem: nisi que iam certa sunt nobis erunt eque et nuda.

His ita expeditis age iam dignatur consideratio in eam que
sursum est ierusalem matrem nostram: ac totis viribus memorantis
viis caute et diligenter vestigiis eius investigabimus: quantum-
cumque vel magis quantum nobis donabitur. Et primo quidem sanctos
spiritus esse illic potentes. gloriosos. beatos. distinctos in personas.
dispositos in dignitates: ab initio stantes in ordine suo. per-
fectos in genere suo. corpore ethereos. immortalitate perpetuos:
impassibiles. nec creatos sed factos. id est gratia non natura-
mente puros. affectu benignos. religione pios: casti-
monia integros. unanimitate indivisos: pace securos.
a deo conditos. dei laudibus et obsequiis deditos. Hec omnia
legendo comperimus. fide tenemus. Quamquam de corporibus horum non

mō vñ sit: s an aliqñ sit. h̄ et silia aliqñ. Vñ si
q̄s īter opinabilia mag' id ponēdū cēsueit: nō gtēdo.
Porro itellcū p̄dictos. nō fide. nō opinioē. s itellcū ca
piut: q' nō p̄nt hui' exptes. sed sil' pticipes eē. Sūt ẽ
noīa q̄dā nota nob' sictit ex auditu: per q̄ harū btitu
dīm eciā q̄ nō liq̄do mortaliū p̄cepit auditus. officia
mita. gdus. ordies. utrūq a nob' cōuīci ⁊ discui pn̄t.
Scuū qd ex auditu nō ē: iā nō ex fide. Nā fides ex audi
tu. Itaq opinādo ista dixerim. Nō qd enī celestiū noīa
inotuerūt: si ne opinari q̄dē sanus fide aliq̄d lz de reb'
q̄rū noīa sūt. Angli. archāgli. virtutes. p̄tates. p̄ncipa
tus. dñacões. thrñi. cherubin ⁊ seraphin. Hec noīa. Que
sigficacō eorū? Nulla ne īter illos q̄ siplr angeli:
et eos q̄ archāgeli nūcupāt' distācia? Qd sibi g' vult
gdatus distīctio hec? Putem' āglos dici: n̄ tn̄ queñtes
aliqd gcāsti. q̄ sigli siglis hoīb' dati credūt'. missi ī
mistiū s'cdm pauli doctiā p̄t eos q̄ hēditatē capiūt
salutis. De q̄b' salvator. Angli eorū sp vidēt faciē pr̄is.
Putem' his p̄ēē archāglos: q̄ gscii mistior' diuior'
nō n̄ ob p̄cipuas et maxīas causas mittūt'. Et q̄te
magne ille archāgls gabriel missus legit' ad mariā:
ob causā vtiq q̄ maior eē nō potuit. Putem' sup is
tos v'tutes eē: q̄r' nutu ul' ope sign' ⁊ p̄digia ī elemētis
seu ex elemētis fiūt apparēt ad gmōicōē mortaliū. Vn
ē forsitan qd cū ī euāgelys legas: erūt sign' ī sole ⁊ lū.
⁊ stell' paulo p' habes. Nā virtutes celorū mouebūt'.
Putem' p̄tates sup̄iores istis: q̄rū v'tute potestas

tenebrarū cōprimit̄ ⁊ cohibet̄ malignitas aeris hui͛. ne q̄ntū
vult noceat: ne malignari n̄ ut ꝓsit possit. Putem͛ principat͛ hos q̄ p̄latos: q̄ꝝ moderamine ⁊ sapiēcia oīs ī t̄ris p̄ncipatus cōstituit̄. regit̄. limitat̄. trāsfert̄. mutilat̄. mutat̄.
Putem͛ dn̄acōes adeo cet̄is supeminere p̄statis ordib;. ut respectu hoꝝ cet̄i videant̄ oēs adminstatoꝝ sp̄s: ⁊ ad istos tanq̄ ad dn̄os referri regimina p̄ncipatuū. tuitamīa p̄tatū. opacōes uītutū. reuelacōes archāgloꝝ. curā ⁊ puidēciā āgloꝝ. Putem͛ thronos adeo etiā ab hijs euolasse resessu: q̄ ex eo q̄ sedēt throni dicunt̄. ⁊ ex eo sedēt q̄ sed; ī eis d̄s. Neq; eīn sede ī eis q̄ nō sederit possz. Queris qd illā sēciā sessioēz: Sūmā tranq̄llitatē. placidissimam serenitatē. pacē q̄ exsupat oēz intellctū. Tal̄ ē q̄ sed; ī thronis dn̄s sabaoth. iudicās oīa cū trāq̄llitate: placidissim͛ pacatissim͛. Et tales sibi cōstituit thronos simillimos sibi. Putem͛ cherubin ex ip̄o sapiēcie fōte ore altissimi haurientes ⁊ refūdētes fluenta sciē vniūsis ciuib; suis. Et vide ne is sit quē ꝓpheta loq̄bat̄. Flūis impetus letificās ciuitatē dei. Putem͛ seraphin sp̄s totos diuino igne succēsos. succēdēt̄ vniūsa: ut singli ciues singule sint lucerne ardētes ⁊ lucētes: ardētes ī caritate lucētes cognicōe. O eugeni q̄ bonū ē nos hic eē. q̄ bonū fore melī͛: si q̄n tn̄ tota seq̄m͛ q̄ ex pte p̄cessim͛. Precedim͛ aīo ⁊ ne ip̄o q̄dē toto: sz pte. ⁊ pte īmodica nimis. Affcūs iacēt ī mole corpea p̄grauati ⁊ luto hērētib; desiderijs: sola interim arida ⁊ tenuis cōsideracō p̄uolat. Et tn̄ ex tantillo qd iā dat̄. lib; exclamare. dn̄e dil. de. do. tue. ⁊ lo. habi. g̃. tue. Qd si totā se colligat aīa. et

reductis affectibus e contra locus quibus captivi tenentur timendo
quod non oportet. amando quod non decet. dolendo vane. gaudendo va
nius. Cum his iam tota libertate volatum. pulsat in impetu spiritus.
et in pinguedine gratie dilatabatur. Nonne cum ceperit circuire lucidas
mansiones. et sinum illum etiam Abrahe curiosius perscrutari: et
sub altari quodcumque illud est martirum revisere animas in prima
stola. secundam pacientissime expectantes: multo magis ut ista
videt. loquens cum propheta. Unam petii a domino hanc requiram: ut inhabitem in
domo domini omnibus diebus vite mee? Quid ni ibi videat cor dei. quid ni ibi pro
bet. que sit voluntas dei bona et beneplacens et perfecta. Bona
in se. placens in effectibus: beneplacens fruentibus. perfecta perfectis. et
nichil ultra querentibus. Patent viscera misericordie. patent cogitationes
pacis. divitie salutis. misteria bone voluntatis. benig
nitatis archana: que clausa mortalibus etiam ipsis electis sus
pecta sunt. Id quidem salubriter. ne desinant timere donec inveniantur
digne amare idonei inventi. Cerne est in his qui seraphim
appellantur quo amat qui unde amet non habet: Zelus est et qui nichil
horum que fecit odit. quos salvandos fecit quo foveat: qui
non puchat. quo impleret. quo delicta electe iuven
tutis. et paleas ignorantiarum ei ignis ille consumens:
ipsam sibi pergratissimam et suo amore dignissimam reddat.
Cerne est in cherubim. qui plenitudo scientie dicitur dominum scientiarum
dominum esse. qui solus sola ignorantiam nesciat: qui totus sit
lux. et tenebre in eo non sint ulle. totus sit oculus: et quem nu
me aliquando fallat. quem nichil claudat: qui ex se non querat
lumen. qui admoveat ut videat ipse qui videt. ipse unde
videt. Cerne est in thronis qui non suspectus omnino innocentie iudex

ſedeat ī hiis q̄ īuenire nolūt: ꝗrāt nō poſſūt: q̄ppe
ſic amās ꝛ ſic vidēs. Hec vacat ſeſſio tranq̄llitatis ī
ſigne ē. De vultu tuo iudiciū meū p̄deat opto. cui ī
ſit amor. error abſit ꝛ p̄bacio. Cernē ē ī dn̄acōibꝫ
q̄nte ſit dn̄s maieſtatis: cui uniti ipsū ꝯſtat: ꝛ ipi
o vniuſitas atqꝫ eternitas cunne ſūt. Cernē ē ī p̄nci
patibꝫ. p̄ncipiū ex q̄o oīa: ꝛ quo a cardine oſtiū. ſic ab
ipo regi vniuſitatē. Cernē ī p̄tatibꝫ q̄ p̄tacione uēr
p̄nceps q̄s regit, p̄regit: ꝯtras p̄tates arcēs ꝛ p̄pulſās
Cernē ī v̄tutibꝫ vnā vbiqꝫ eq̄liter p̄ſto eē uirtutē: p̄ qua
oīa viuificā. efficacē. īuiſibilē. īmobilē qꝫ oīa tū mo
uētē. vnitū. tenētē. forcat. Que cū ī mūd̄ viſitā eſtiā
apd̄ mortales erupit: miracula ſūt, p̄digia vocāt.
Cernē p̄mixto ꝛ mirari ē ī āglis ꝛ archāglis vitatē
atqꝫ experiētiā vocis illius. q̄m ipi cura ē de nobis: q̄ ta
liū nos ꝛ tātoꝝ nō deſinit locūdare viſitacōibꝫ. īſtruē
reuelacōibꝫ. ſuggeſtiōibꝫ ꝯmonē ſedulitate ſolan
ati. Hec oīa gaudēt illis ſp̄ūalibꝫ ipe q̄ ꝯdidit illos
vn̄ atqꝫ idē ſp̄s ſumē diuīdēs ſīglis, put voluit. Hec opa
t ī illis: hec ꝯdit opari ꝛ illis ſꝫ alit. Ardēt ſeraphin
ſꝫ igne dei uel potꝰ igne deo. Q̄d p̄cipuū ē ī eis amāt
ſꝫ nō ꝗrū d̄s nec quō. Lucēt cherubin ꝛ ſciā emināt
ſꝫ p̄ncipio v̄itatis: ac p̄ hoc nō ut vitas u̅ ꝗtū.
Sedēt thrni ſꝫ ſedētis beneficio. Iudicāt ꝛ ipi cū tranq̄l
litate. ſꝫ nō ad meſurā modiue pacis p̄ ꝯſtās
pacis q̄ exupat oēz ſēſū. Dn̄ant dn̄acōes. ſꝫ ſb dn̄o
dn̄ant: ſꝫ ſeruiūt p̄re. Q̄d ſꝫ ad ſūmū ſēpitnū ſūn-

glare dñū. Preſūt p̄ncipatus ⁊ regūt ꝗ regūtur ⁊ ipi:
ita ut regē iā nō norīt ſi regi deſierīt. Precellūt ī ipā
tibꝫ fortitudo ꝗ eū debēt qd̄ fortes ſūt: ⁊ aliū ē fortis
⁊ pl' pret tā fortis ꝗ̄ ipa fortitudo ē. Virtutes p ſuo
miſterio ſatagūt excitare corda torpētia hōīum exhibi
cōe ſignoꝝ. Virtus vō ī eis manēs ipa facit opa: faciūt
⁊ ille. ꝗ ī opacōe eī nō faciūt. Denique tūn ītere uiqꝫ
ſignāret pph̄a dicat ad eū. Tu es dꝰ q̄ facis mirabili
a. Et itē de eo. Qui facit mirabilia magna ſolus.
Adſūt āgli ⁊ archāgli: ꝗ ille gtinuanior ē nobis q̄ nō
nō adē ꝗ īeſt. Qd̄ ſi dicas poſſe īeē ⁊ āglm̄: nō ītra
or. Azeum̄ ſcptū: et āgl's q̄ loqbat ī me. At q̄ differē
tia ī hoc. Ineſt āgl's ſuggerēs bona nō īgens. Ineſt
hortās ad bonū: nō bonū creās. Deus ſic īeſt ut
afficiat: ut īficiat ut' potꝰ ut īficiat ⁊ participet. Ita
ut unū p'de cū tuo ſpū ēē dicē q's nō timuerit ⁊ ſi
nō unā pſonā unāue ſbam. Habes eū. Qui adheret
dō: vnꝰ ſpūs ē. Angl's ꝗ̄ ai aīa: dꝰ ī aīa. Ille ut gaudiual'
aīe īeſt. dꝰ ut vita. Itaqꝫ ſicut aīa videt ī oclis. audit
ī auribꝫ. odorat ī naribꝫ. ī faucibꝫ guſtat: tāgit ī re
liq̄ toto corpe. ſic dꝰ diuiſa ī diuiſis ſpiritibꝫ opatur
ubi cauſa ī aliꝫ amāte ſe exhibēs. ī aliꝫ agnoſcē
te ī aliis alia faciēte. ſicut uniuiqꝫ datur maiſeſta
no ſpūs ad utilitatē. Qs ē iſte tā gtinuus ī uocabꝫ
tā lōge rebꝫ. Quo quē uīis loquꝰ ubis. ī ſua vero
dictus maieſtate urōs peiuitus ⁊ aſſpcus effugit ⁊
affcꝰ. Audi ipm̄ q̄ loquitur hoīm. Sicut exaltantur

celi a terra: sic exaltate sunt vie mee a viis vestris et cogitationes
mee a cogitationibus vestris. Dicimus amare et deus. dicimus nosse et
deus: et multa in hunc modum. Sed deus amat ut caritas. novit
ut veritas. sedet ut equitas. dominatur ut maiestas: regit ut
principium. tuetur ut salus. operatur ut virtus. revelat ut lux. as-
sistit ut pietas. Que omnia faciunt et angeli. faciunt et nos:
sed longe inferiori modo. Non utique bono quod sumus sed quod parti-
cipamus. Nunc tu si iam transis istos: si forte cum sponsa dicere pos-
sis et tu: Paululum cum pertransissem eos inveni quem diligit anima
mea. Quid est? Non sane occurrit melius quam qui est. Hoc ipse de se
voluit responderi. hoc docuit dicere moysen ad populum
ipso quidem iniungente. Qui est misit me ad vos. Merito quidem.
Nil competentius eternitati que deus est. Si bonum si magnum. si
beatum si sapientem vel quidquid tale de eo dixeris: in hoc verbo in-
stauratur quod est. Nempe hoc ei esse. quod hec omnia esse: et si centum
talia addas. non recessisti ab esse. Si ea dixeris: nil ad-
didisti. Si non dixeris. nil minuisti. Si vidisti hoc tam
singulare. tam summum esse. nonne in comparatione huius quidquid hoc non est
iudicas potius non esse quam esse? Quid item deus? Sine quo nichil est.
Tam nichil esse sine ipso: quam nec ipse sine se potest. Ipse sibi ipse
omnibus est. Ac per hoc quodammodo solus ipse est. qui suum ipsius est et omnium esse.
Quid est deus? Principium. Et hoc ipse de se responsum dedit.
Multa in rebus dicuntur principia. sed respectu posteriorum. Alioquin
si aliquid precedens respicias: ipsum potius principium dabis.
Quamobrem si queras verum simplexque principium invenias oportet
quod principium non habuerit. Ex quo universum cepit: ipsum pro-
fecto minime cepit. Nam si cepit aliunde cepit necesse est.

A se enim cepit nichil. Nisi forte quis putauit quod non erat dare sibi potuisse ut esse inciperet: aut fuisse aliquid antequam esset. Quod utrumque quia ratio non concedit: constat nichil sibimet principium extitisse. Quod non aliud principium habuit: principium non fuit. Verum ergo principium nequaquam cepit: sed omnia ab ipso ceperunt. Quid est deus? Cuius scientie nec accesserunt nec decesserunt: nec coeterna sunt tamen. Quid est deus? Ex quo omnia per quem omnia in quo omnia. Ex quo omnia creabiliter non seminaliter. Per quem omnia ne alium auctorem atque alium opificem arbitreris. In quo omnia non quasi in loco: sed quasi in uirtute. Ex quo omnia tamquam uno principio auctore omnium. Per quem omnia ne alterum induceret principium artificem. In quo omnia ne tertium induceret locum. Ex quo omnia non de quo: quia non est materia deus. Efficiens causa est non materialis. Frustra philosophi materiam querunt: non eguit deus materia. Non officinam quesiuit non artificem. Ipse per se in se omnia fecit. Unde? De nichilo. Nam si ex aliquo fecit illud non fecit. Ac per hoc nec omnia. Absit ut de sua incorrupta incorruptibilique substantia tam multa fecerit: et si bona corruptibilia tamen. Queris si in ipso omnia: ipse ubi? Nichil minus inuenio. Quis capiat locus? Queris ubi non sit? Ne hoc quidem dixerim. Quis sine deo locus? Incomprehensibilis est deus. Sed non parum apprehendisti si hoc tibi de eo compertum est: quod nusquam sit qui non clauditur loco et nusquam tamen non sit qui non excluditur loco. Suo autem sublimi atque incomprehensibili modo sicut omnia in ipso: sic ipse in omnibus est. Denique sicut ait euangelista. in mundo erat. Ubi uero erat antequam mundus fieret: ibi est. Non est quod queras ultra ubi erat: preter ipsum nichil erat.

ergo ī ſeipſo erit. Qd ē deꝰ? Quo nichil meliꝰ cogitari
pt. Si approbas nō oportet aſſentans eē aliqd q deꝰ
ſit: ⁊ qd deꝰ nō ſit. Hoc autē ſine dubio meliꝰ. Quō nō
meliꝰ deꝰ: ſi deꝰ nō ē qd dat deo ut ſit? At meliꝰ illā di-
uinitatē q dicit deū eē: nō aliud q deū eē fatemur.
Nō ē ī deo niſi deꝰ. Qd igitur? Negas deū hr̄e diuinita-
tē? Nō. Sz qd hr̄ hoc ē. Negas diuinitatē deū eſſe?
Non. Sz nō alia q q ipſe ē. Aut ſi tu aliā inueſti-
adinuenies tue tuitas deꝰ aduſus illā porta me gru
maca ergo. Quantitas orbē diſtinuat: nō ſigt
deitatē. Deus ciuitas ē. De tū ſigla plonarū. In
qrtā diuinitatē adiec placz: itēri ego hāc q deꝰ nō ē
pſuaſi in nūme adorādā. Puto qd ⁊ tu. Nēpe
dnm deū tuū adorabis ⁊ illi ſoli ſeruies. Gloſa
uō diuinitas: q ſibi nō audeat honorē arrogare
diuinū. At meliꝰ qntū hoc oīo reſpuimꝰ q ſine
etquidē honore recipim. Multa dicut eē ī deo. Sanc cha-
tholice. ſz multa unū. Alioqn ſi diuiſa putemus
nō qtinuitatē habem: ſz trinitatē. Ubi cauſa.
Demus magnū. bonū. iuſtū ⁊ innumera talia. ſz
niſi oīa unū ī deo ⁊ ai deo qſides: hēbis multiplicē deū
Nichil uō nō deeſt qd cogitē meliꝰ eiuſmodi deo tuo.
Queris qd? Mera ſimplicitas. uō iudicio ura ſimplex
multiplica anferat. Sed qd ad hec reſpōdē ſolent.
Nō multa igitur. ſz unā tm diuinitatē q oīa illa ſit
deo ut ſit qferre aſſerim. Nēpe eius ſ ⁊ ſi nō multi-
plicē. duplicē deū: ⁊ nō ad merū ſimplex puenis.

Neq̃ ad id q̄ melí cogitari nō pt. Tā nō ē ſiplex
qd̄ ul' vni fuit obnoxiū forme: q̄ ũgo nec ul' v
nu cogitetr vno. Bernardꝰ loq̄r: ne is q̄ ul' du
plex eſt erit melius. Habeo em̄ meliorē. Ergo q̄ hūc
numoſo ⁊ multiplici ſuppona: ſe plane ſ̄ ſiplici
ſpno. Meus iſte deus catholice ē: tā nō hic hoc ⁊ illud
q̄ nō hic ⁊ illa. Eſt q̄ ē: nō q̄ ē. Purus. ſiplex. integ̃. pfcūs.
gſtās ſibi: nichil de tpib;. nichil de locis. nichil de reb;
trahēs in ſe: nichil ex ſe deponēs ī eis. Nō numꝰ q̄d ad nūm
diuidatr: nō q̄ colligat ad vnū. Vnū q̄ppe ē ſʒ nō vni
tū. nō ptib; gſtat ut corpus. nō affcīb; diſtat ut aīa:
nō formis ſubſtat ut oē qd̄ fcīm ē. Sʒ neq̄ forme ut
iſtis vnū ē. Magna laus. videt; do ut ſe ab īformi
tate uēdicet forma vna ee gtētū. Hoc ē dice. Ceta
plurib; ait nō ū vni debē qd̄ ē. Quid? Cui bn̄ficio ſuit
q̄ ſit: ipē p ſuo ee alti bn̄ficio īdinabit? Laus iſta ut
vulgo dicit: blaſphemiā valet. An nō plurꝰ ē nul
lo īdigē q̄ vno. Habe reuerentiā deo ut qd̄ plurꝰ ē
illi tribuas. Sin cor tuū uſq; huc aſcēdē potuit: adū
tuū ītra q̄no collocabis? Ipē ſibi forma. ipē ſibi ēēn
tia ē. In hoc ītim q̄du ſuſpicio illū. ⁊ ſi alit' potior appa
ret illū potiꝰ dicē ē. Nūqd̄ vendū ne cogitatio tn̄ ſublet
illū? Quātūcūq; pficiat ī altū: ultr̄ ē. Iuſta q̄ hō co
gitare poſſit: altiꝰ ſin q̄re ridiculū ē. ſtatuē ipūi.
Vltra nō citra q̄rēdus ē. Aſcēde adhuc ſi potes ad me
altius ⁊ exaltabitr' deus. Nō ē formatus deus: for
ma ē. Nō ē affectus deus: affectio ē. Nō ē gpoſitus.

d's: meritū ſiplex ē. Et ut liq̄do noueris q̄d ſiplex dicā id qd' v-
nū. Tā ſiplex d's q̄ vn' ē. Eſt autē vn' ⁊ quo aliud nichil: ſi-
dica poſſit vniſſim' ē. Vn' ē ſol q̄ nō ſit alt'. vna luna q̄
eq̄ altā nō ſit. Atq; id q̄d ē d's. ſ; plus. Qd plus? Vn' ē etiā ſi-
bi. Et hoc vis tibi declarari? Jpe ē ſp̄ ⁊ vno mō. Nō ſic vn'
ſol nō ſic luna. Clamat vtq; nō ē ſe vnū ſibi. Jlle moti-
b;: illa ⁊ defectib; ſuis. De' autē nō mō vn' ſibi: ⁊ i ſe vn' eſt.
Nichil i ſe n̄ ſe h̄t. Nō ex tpe altitacoem h̄t: nō i ſba alti-
tate. Hic de eo boecius. Hoc v'e vnū i q̄ null' ē nūs: nullū
i eo aliud p̄t id qd' ē. Neq; eni ſbiectū fieri p̄t: ſorē eni ē.
Cōpa vni huic ōe qd' vnū dia p̄t ⁊ vnū nō erit. Trinitas
ē tn̄ de'. Qd g'? Deſtruim' qd dn̄i ē de vnitate? nq; īduam'
tiuitatē? Nō. S; ſtatuim' vnitatē. Dicim' p̄rem. dicim' filiu-
ū dicim' ſpm ſcm̄. Nō tn̄ tres d's ſ; vnū. Qd ſibi vult
iſte ut ſic loq'r abſq; vllo numer'? Si tn̄: quo nō nūs?
Si vnū ē: ubi nūs? S; habeo iq̄s qd numerē: ⁊ qd nō
numerē. Sba vna ē: p̄ſone tres ſt. Qd mirū: qd uel ob-
ſcurū i hoc? Nichil ſi p̄ſone ſeorſū a ſba cogitētur. Nūc
vero cū t's ille p̄ſone. illa ſba ſit. et illa vna ſba tres
ille p̄ſone q̄s mirū neget? Nā v'e tres ſt. Qs numer-
tū? Nā v'e vnū ſt. Aut ſi tu facile explicatu id putas di-
cēdo t's dicito. Qd numeraſti? Naturas? Vna ē. Eēncias?
Vna ē. Sbas? Vna ē. Deitates? Vna ē. Nō hec ſ; p̄ſo-
nas numerō iq̄s. Que nō ſit illa vna natā: illa vna
eēncia? Jlla vna ſba: illa vna diuinitas? Catholicus
es: Minime hoc dabis. P̄ſonarū p̄prietates nō aliud
q̄ p̄ſonas. ip̄aſq; nō aliud q̄ vnū deū. vnā diuiā ſbam

vnā dīnā naturā. vnā dīnā ⁊ sūmā maiestatē catho
lica ꝯfitetur. Diuina igit᷑ si potes. aut sūt s̄bā ꝑsonas
q̄ ipa ē: aut sine ꝑsonis ꝓprietates q̄ ipe sūt. Aut si dicit q̄s
co netur ul' ꝑsonas a s̄bā. ul' ꝓprietates a ꝑsonis: nescio
q̄uo trinitas se ꝓfiteri possit auctorē. q̄ i tātā rerū im
mositatē excellerit. Dicam⁹ itaq₃ tres s₃ nō ad ꝑiudi
tiū vnitatis: dicam⁹ vnū s₃ nō ad ꝯfusionē trinitatis.
Neq₃ eni nōia vacua sūt: neq₃ absq₃ significatōne tal
se voces. Querit q̄s quō hoc possit ēē: sufficiat ei te
ne sic ēē. Atq₃ hoc nō rōni ꝑspicuū nec tn̄ opinione
ābiguū: s₃ fidei ꝑsuasū. Sacramētū hoc magnū est
et q̄d' venerādū nō scrutādū. Quō pluralitas ī vni
tate. ⁊ hac vnitate aut ipa ī pluralitate. Scrutari te-meritas ē. credere pietas ē: nosse vita ⁊ vita eterna est.
Dn̄ siope pau᷑ ceteres o eugeni. ꝑtrat nūc ꝯsideratō mul
ta vna: q̄ eminētia hui⁹ significans vni⁹ fiat euidētior.
Est vnitas q̄ collatiua p̄t dici. cū ut' causa multi lapi
des faciūt vnū aceruū. Et ē vnitas ꝯstitutiua. cū mul
ta mēbr̄ vnū corp⁹. ul' multe ꝑtes vnūq̄dq₃ totū ꝯsti
tuūt. Est ⁊ ꝯiugatiua q̄ fit ut duo iā nō duo sūt s₃ v
na caro. Est ē natiua. q̄ aīa ⁊ caro vn⁹ nascit᷑ hō. Est ⁊ v
nitas ꝑtatiua q̄ hō nō virtutis īstabil'. nō dissilis: s₃ v
n' sibimz ꝑ mitit' inueni. Est ꝯsētanea cū ꝑ karita
tē multorū hoīm ē cor v- nū ⁊ aīa vna. Est ⁊ vota
na cū aīa votis oīb; adherēs deo vn⁹ sp̄s ē. Est ⁊ dignatia
vnitas q̄ limus noster a dei v- bo ī vnā assūptus ē ꝑso-
nā. Verū hec oīa q̄d ad illud summū atq₃ ut ita

dicā unitate unū: ubi unitatē ꝯsbalitas facit. Huic
uni qđ vis illoꝝ si assimiles erit q̄d̄ nō unū: si cō-
pares. nullo. Igit̄ inť oīa q̄ rc̄e unū dicit̄. arcē tenet
unitas trinitatis q̄ tres ꝑsone una sb̄a sūt. Scđo loco
illa ꝑcellit: q̄ e ꝯūso tres sb̄e una ī xp̄o ꝑsona st̄.
Porro hec ꝛ q̄cūq3 alia dca una put̄. si unie illi uni-
tatis unitatē nō ꝯparent̄: una appellari uera sola q3
ꝓbat ꝯp̄atio. Nec abducim̄ ab hac unitatis ꝓfessiōe
assertione tn̄: cū ī hac trinitate nō recipiam̄ multipli-
citatē: sicut nec solitudiē ī unitate. Qmobrē cū dico
unū nō me trinitatis turbat nūs: q̄ eēntiā nō multi-
plicat. nō variat nō ptit̄. Rursū cū dico tria nō me
arguit intuit̄ unitatis: q̄ illa q̄cūq3 tria seu illos tres
nec ī ꝯfusioēz cogit: nec ī singlaritatē redigit. Idē me
sentire fateor ꝛ de illa unitate: cui scđm ab ista lo͡cū
una honorē dedi. Dico ī xp̄o ūbū aīam ꝛ carnē
sn̄ ꝯfusioē eēntiarū. unā eē ꝑsonā: ꝛ nē absq3 ꝑiu-
dicio ꝑsonal̄ unitatis ī sua immobilitate manere.
Nec negauerī hāc ad illud q̄dāq3 genꝰ unitatis ꝑtinē:
q̄ aīa ꝛ caro unꝰ ē hō. Decuit q̄ppe familiarē sumi
tā3 cū hoīs q̄uēire ꝯstitutiōe: qđ ꝓ hoīe ꝯstitutū
ē sacramētū. Decuit ꝛ cū sūma q̄ ī deo ē ꝛ ds̄ ē unitate
ꝯgrue: ut quō ibi tr̄s ꝑsone una eēntia. ita
hic q̄ue ē ꝯtrario q̄dā ꝯgru etate tres eēntie sit una
ꝑsona. Vides ne pulchre inť utrāq3 unitatē hāc
collocatā: ī eo utiq3 q̄ ꝯstitutus ē mediator dei
hoīs q3 hō xp̄c ih̄s. Huic p̄xima ig̃ q̄uē cantant

ſalutare ſacramentū cōgrua q̄dā ſolitudie ab oībꝫ reſpōderat ⁊
ſaluāti videlꝫ ⁊ ſaluato. Ita ħ et vnitas duarū cōſiſtēs
media vnitatū alti ſuauib' altri pximine cōgruo ſat':
qītū ſupiore īfior. tātū īfiore ſupior. Tāta deniqꝫ tā
expſſā vnionis vi ī ſe pſert ea pſona. ī q̄ deus ⁊ hō
vn' ē xp̄s. ut ſi duo illa de ſe īuicē p̄dicas nō errauis
deū videlꝫ hoīez. ⁊ hoīez deū vē catholice pnūcias.
Nō aūt ſiliter ul' carnē de aīa. ul' aīam de carne. niſi
abſurdiſſiē p̄dicas: ⁊ ſilit' aīa ⁊ caro vn' ſit hō. Nec ſi
minū ſi nō exp potius aīa ſit. ſua illa vitali. ⁊ ſi valida
ītētōe ꝯnecte: atqꝫ ſuis affātibꝫ aſtrigē ſibi carnē ut ſi-
bi diuitas hoīem illū q̄ p̄deſtinat' ē fili' dei ī vtute.
Lōga chathena ⁊ fortis ad ſtrīgēdū diua p̄deſtinatō.
Ab etno ē eni. Qd lōgi' eternitate: Qd diuitate potē
ti': Id ē qꝫ nec morte īcidēte nullatenꝰ īterādi hec vni
tas potuit: ⁊ ſi carne ⁊ aīa ab īuicē ſepatis. Et for
taſſis hoc ſēſit ille: q̄ ſe īdignū pfeſſus ē ſoluē cor-
rigiā calciamēti hui'. Sꝫ ⁊ illa ſata de euāglio mix- ſata
ta ⁊ fermētata ī panē vnū: ſiqs ad hec tria dixerit
ptine: nō īcōgrue id tā facē videbit'. Quē vn ea
mulier fermētauit: ut nec diſiōe q̄dē tā carnis ⁊
aīe: a carne ul' aīa vbū diſcedet'. Mālit ⁊ ī ſepa-
ratōe. ⁊ īſepabil' vnitas. Nec eni q̄ ex pte ꝯtigit ſepa-
ratio potuit vnitatē pſoluere pmanētē ītotꝰ tbꝰ:
ſiū ꝯiūctis ſiū diſiūctis duobꝫ. nichominꝰ pſeua-
uit ī tbꝫ vnitas pſonalis. Exꝫ vn' xp̄c. vna cꝫ pſo-
na: vbū. aīa. ⁊ caro. etiā mortuo hoīe pdurauit.

In utero v̄gis ut ſētio ego ꝯmixtio hec ꝛ fermētatio ſc̄a
ē: ꝛ ipſa mulier q̄ miſcuit ꝛ fermētauit. Nā fermētū
nō inimico fortaſſe dixeri ſuē mane. Plane bt̄a q̄ credi
dit: quī pfc̄a ſt̄ ī ea q̄ dc̄a ſt̄ ei a dn̄o. Dic̄a aūt nō eēnt
ſi q̄nī ūx v̄bū dn̄i eēt fermētatū totū ꝛ ꝯpetuo fer
mētatū: ſeruās nobis tā ī morte q̄ ī uita pīr unū at
q̄ īteḡrū mediatorē dei ꝛ hoīm cū ſua deitate hoīem
ihm xpm. Aduertere ē ī hoc admirabili ſacrāmēto: ūx
numerū ſacroꝝ mire ꝛ diſtīctionis detētiſſīe ḡdus.
Nouū. āntiquū. etnū. Nouū. aīam. q̄ de nichilo tūc cre
ta credit̄ cū īfuſa. Antiquū carnē. q̄ a p̄mo uſq;
hoīm. ex aīa ī ꝯ uita ꝯgnoſcit̄. Etnū. v̄bū qd̄ ab et
no p̄re coetnū illi genitū īdubitā veritate aſſeritur.
Et ī his ꝯplex ſi diliger̄ aduitas diue potēte ḡeri:
qd̄ ſit de nichilo ſcm̄ aliqd̄: de uetuſto nouū. etnū
v̄niq; de dāpnato ꝛ mortuo. Ad hoc ad ntām ſalu
tē: ꝯſultū p oēm modū. Pmū q̄re q̄ p pc̄ō redacti in
nichilū: p hoc q̄ dm̄ nō ītato creati ſim̄ ue ſim̄ ūtiū
aliqd̄ creatē ei. Deīde q̄ ex uetuſta ſeruitute ī libta
tē filioꝝ dei tranſlati: ī nouitate ſp̄s ābulātes.
Poſtremo q̄ de p̄tāte tenebꝛū uocati. ad regnū
claritatis etne: ī q̄ iā ꝛ ꝯglice nos ſecit ī xp̄o. Alienū
ſit a nob̄ q̄ xpm̄ a nob̄ carnē alienare conāt̄: nouā
creatā ī ūgine: ꝛ nō de ūgīe ſūptā ipīe aſſerētes.
Pulare ꝓphīc̄ ſp̄s lōge ān̄ occurrit huic ſuē īmo
blaſphemie ipioꝝ. Egredietur īq̄t ūga de radice ieſ
ſe: ꝛ flos de radice ei aſcēdet. Dixiſſe poterat ꝛ flos

de virga: sed maluit de radice: ut virgam non de flore divul-
se originem demonstraret. Non igitur sumpta caro. Virgo orta vir-
go: nec nova in virgine quae prodiit ex radice. Forte sollicito mo-
tatis si adhuc pergimus quaerere quid est deus: tum quia dulcius iam quaesi-
tum est. tum quia difficilius inventum est. Dico tibi pater Eugeni: solus est
deus: qui frustra nunquam quaeri potest. nec cum inveniri non potest. Doceat te
de hoc experimentum tuum. aut si non: experto credito non mihi sed sancto
qui ait. Bonus es domine sperantibus in te animae quaerenti te. Quid igitur est deus?
Quod ad universum spectat finis. Quod ad electionem salus. Quod ad
se ipse novit. Quid est deus? Voluntas omnipotens. benivolentissi-
ma virtus. lumen eternum. incommutabilis ratio. summa beatitudo: creans
mentes ad se participandum. vivificans ad sentiendum. afficiens
ad appetendum. dilatans ad capiendum: iustificans ad pro-
merendum. accendens ad zelum. fecundans ad fructum. dirigens ad equi-
tatem. formans ad benivolentiam: modificans ad sapientiam. robo-
rans ad virtutem. visitans ad consolationem: illuminans ad cog-
nitionem. perpetuans ad immortalitatem: implens ad felicitatem. Circum-
dans ad securitatem. Quid est deus? Non minus pena pravorum quam glo-
ria humilium. Est enim rationabilis quaedam aequitatis directio. inflexibilis
atque indeclinabilis: quippe attingens ubique cui illisa omnis pravi-
tas conteratur necesse est. Quid ni in hanc omne tumidum vel distortum
impingat et conquassetur. Vae universo quod obvium forte offendit tam ve-
hementem rectitudinem: nam et fortitudo est. Quid his voluntatibus tam
contrarium et adversum. quam semper conari impingere. frustra semper. Vae oppositis
voluntatibus solam suae pertinacis aversionis referentibus penam.
Quid tam penale quam semper velle quod nunquam erit: et semper nolle quod
nunquam non erit? Quid tam dampnatum quam voluntas addicta

huic neccitati volēdo: nolēdoqȝ ut ad vitulū iā
sicud nō nisi p̄use ita nō n̄ inuite moueatur. Iuēt
nū nō obtinebit qd̄ vult: et qd̄ nō vult ītērim
nichilominꝰ sustinebit. Digne oīo ut q̄ ad nichil
assueat̄ nūqȝ qd̄ decet: ad nichil nūqȝ qd̄ libeat eua
dat. Quis hec facit? Beatus dn̄s ds̄ nr̄. q̄ ⁊ cū p̄uso
puerit̄ nūqȝ recto p̄uoqȝ queiet. Hec enī sibi iuicē
adūsātur: ⁊ si nō inuicē ledāt: lesio alter̄ ē. Absit ut
dei. Durū ē iquiet̄ ē qd̄ stimulū calcitr̄e. Hoc ē nō si
mulo durū: ȝ calcitrāti. Est ⁊ ꝑpriū pena sceus. Lux
ē enī. Et qd̄ tā iuisū obscenis flagitiosisqȝ mē
tibꝰ: P̄ptēa oīs q̄ male agit odit lucē. Ḡ dico. Nū
qd̄ nō poterit declinare? Nequaquā oīo. Lucet ubiqȝ
⁊ si nō oībꝰ. Deniqȝ ī tenebris lucet ⁊ tenebre eā
nō cōp̄hēdunt. Videt tenebras lux. cui hoc ē vidē
qd̄ lucē: ȝ nō videri a tenebris ip̄a videt: qr̄ tene
bre eā nō cōp̄hēdūt. Et videt̄ ḡ ut cōfūdāt: ⁊ non
videt̄ ne cōsolētur. Nec mō a luce ⁊ ī luce videntur.
Aq̄ ul̄ a qbꝰ? Ab oī videre: ut p̄ multitudiēe inuen
tū sit cōfusio multa. At nullus de tāta numiosi
tate spectātiū molestiqȝ oculus suo cuiqȝ. Nō ē
aspectus siue ī celo siū ī t̄ra: qm̄ tenebrosa ꝯsciā suf
fugē mag̃ velit minꝰ possit. Nō latet̄ tenebre
ul̄ ceperas. Se videt̄ q̄ aliud nō videt. Opa tene
brarū secūtur illas. nec ē q̄ se abscōdat ab illꝰ: ne
ī tenebris qdē. Hic ē uiuus q̄ nō morit̄ memoria
p̄teritor̄. Semel inctus ul̄ potiꝰ irratus p̄ p̄tm

heser [illegible]

heſit firmit' neq̄q̄ deinceps auellēdus. Nec ceſſat
rodē ɔſciam eaq3 paſtus eſca v'mē īɔſūptibili
ꝑpetuat vitā. Horreo v'mē mordacē: & mortē viua
cē. Horreo īcidē ī man' mortis viuētis: & vite mo
riētis. Hec ē ſcda mors q̄ nūq̄ꝑ pimit: ſꝫ ſp occi
dit. Quis det ill' ſemel mori: & nō moriātur ī et'nū?
Qui dicūt mōtibꝫ cadite ſup nos. & collibꝫ opite
nos: q̊d ñ mortē mortis bñficio aut finire aut eua
dē volūt. Deniq3 īuocabūt mortē ait & nō veniet.
Intuere id clari'. Cōſtat īmortalē aīam ēē: nec aliqñ
abſq3 memoria viuē: ne nō aīaz aliqñ ēē ɔtīgat.
Itaq3 durāte aīa durat & memoria. Sꝫ qualis?
Feda flagitiis. horrida facinoribꝫ: vanitate tumi
da. ɔtēptu hiſpida & neglcā. Que ꝑo trāſierūt
& nō trāſierūt. Trāſierūt a manu ſꝫ nō a mente.
Qd' factū ē: factū nō ēē nō pt. Porro & fecē ſi ī tpe
fuit: ſꝫ feciſſe ī ſēpit'nū manet. Nō trāſit cū tpe:
q̊d tpa trāſit. Ineternū g° v'ū ē cuiaet: q̊d ꝑperā
te egiſſe ī et'nū meminēris. Experieri erit hoc vita
tē vocis illi': arguā te & ſtatuā ɔ faciē tuā. Dñs
loq̄t' ē cū oē adūſū & ſibi adūſari neceſſe ē ut ſit
ſecra q̄rela. O cuſtos hoīm. q̄re me poſuiſti me ɔ̄tra
ri' ti: & fcūs ſū mihimetipi g̊uis: Ita ē o eugeni. nō
pt deo ēē ɔt̄riū q̊d & ſibimꝫ ɔt̄riē: ſꝫ q̄ arguet' a dō
arguet' & a ſeipō. Nō ē ſane iā nichil q̊d aut v'itatē
diſſimulet tēī: aut tōni īuicē aīa deducat attrita
mēbris corpis ī ſeſe collcā. Quo enī valeat ſem

tis ↄclusisq(ue) ī morte sedib(us) p(er) q(uo)s vtiq(ue) curiosi(us) q(ue)rere
et a se ire solebat ī eā q(ue) p(re)terit mūdi hui(us) figu
rā. Vides tēporib(us) nichil deē ad ↄfusionē: cū p(ro)du
ctū spectaculū fieri deo āgelis. hoīb(us) sibiip(s)is. O
q(uam) male mali oēs locati sūt. vtiq(ue) oppositi torrēti
huic diuine eq(ui)tatis: et huic lumī (pro)palate verita(tis)
expositi. Nōne hoc ē (per)uerso iudi(cio) (per)uersoq(ue) ↄfū
di. Dupla q(ui)dē ait ille q(ue)rere eos dūē de n(ost)r(o).
Qd ē deus? Lōgitudo latitudo: sublimitas (et) pfū
dū. Qd i(n)q(ui)s? Tenere te q(ua)ternitatis quā abhoīar(is)
es p(ro)fessorē? Minime. Abhominatus sū et abhoī
nor. Visus sū protulisse plura: s(ed) vnū ē. Qui de signa
tus ē: p(ro) captu n(ost)rō nō p(ro) statu suo. Diuisus hic ē:
nō ille. Voces diuise. semite multe: s(ed) vnū p(er) eas
significatur. vn(us) q(ue)rit(ur). Nō diuisiones s(u)b(stanti)e ī q(ua)t(er)nario
isto exp(re)sse sūt: nō dimēsiones q(ua)les ī corp(or)ib(us) ī
uenim(us). nō distictio p(er)sonal(is) q(ua)lis ī t(ri)nitate adoramus:
nō numer(us) (pro)prietatū q(ua)les ī p(er)sonis ip(s)is esse fate
mur: (et) si nō aliud a p(er)sonis. Alioquin hoc signū
horū ī deo q(uo)d q(ua)tuor simul: hoc q(ua)t(er)nitas q(uo)d signū ipsa
ē ipsa. Nobis aūt q(ui)a nō possum(us) cū deo simplici
tate ↄtēdere: dū ↄtēdim(us) app(re)h(end)ere vnū o(mn)iū veluti
q(ua)druplicatū. Facit hoc speculū (et) enigma: p(er) q(uo)d
solū i(n)terī videre datur. Cū aūt videbim(us) facie ad
faciē: videbim(us) sicuti ē. Nec enī iā tūc fragilis
acies mētis n(ost)rē. q(ua)ntulib(et) vehemēter ītēdens: a
uigoratus resiliet dissiliet ue ī suā pluralitatem.

Colliget se magis. adunabit. conformabitqȝ uni
tati illi. vel potius unietur illi: ut una uni facies
respōdeat faciei. Nēpe siles ei erimus: qa videbim᷒
eū sicuti ē. Bēā visio: ad quā nimio suspirabat q̄
ait. Exq̄siuit te facies mea: faciē tuā dn̄e reqrā.
Et qa adhuc i corp̄e deg̃ns res ē. iterū ascēdam᷒ q̄drigā
istā: utpote ifirmi ⁊ imbecilles idigētes tali ve
hiclo: si forte ul sic app̄hēdam᷒ i q̄ app̄hēsi sumus
idē tñ ipī vehiculi rōez. Nā hoc monitū habe
m᷒ ab ipo auriga ⁊ p̄mo ēius ex̄hibitore: ut
studeam᷒ cōp̄hēdē cū oībȝ scīs q̄ sit lōgitudo. latitu
do. sublimitas ⁊ p̄fūdū. Cōp̄hēdere dicit nō co
gnosc̄e: ut nō curiositate quēa scīe. tota cura fruc
tui īp̄endat᷒. Nō i cognitiōe ē fructus: s̄ȝ i cōp̄hēsione.
Alioq̄n sciēti bonū ⁊ nō faciēti ut ait q̄dā pc̄m
ē ei. Et ipse paulus alio loco. Sic currite inq̄t ut
cōp̄hēdatis. Qd̄ sit cōp̄hēdē: iterū declabo. Qd̄ g̃ ē ds̄:
lōgitudo inq̄. Qd̄ ipa: Eternitas. Hec tā lōga ut
nō habeat terminū: nō magis loci q̄ t̄pis. Est ⁊
latitudo: et ipa q̄d: Caritas. Quibȝ ⁊ ista termini᷒
āgustet᷒ i do: q̄ nichil odit hoȝ q̄ fecerit. Deniqȝ
solē suū oriri facit sup̄ bonos et malos: et pluit
sup̄ iustos et iniustos. Ergo et inimicos icludit sin᷒
ille. Nec hoc cōtētus: euadit īfinitū. Omnē nō
mō affectiōem. s̄ȝ et cognitiōem excedit: adtestāte
ap̄lo et dicēte. Scire ⁊ sup̄eminētē scīe caritatē
xp̄i. Qd̄ plus dicā: Etna ē. Nisi qd̄ hoc plus for

sitā ē: qa etnitas ē. Vides tātā ēē latitudinē: quātā
lōgitudinē. Neq̄uā sic videas nō tātā ēē. ʒ ip̄az
ıā ēē unā qđ altam: nō min⁹ unā q̄ duas. nec
plus duas q̄ unā. Deus etnitas ē: deus caritas
est. Lōgitudo sine ꝓtēsione: latitudo sine distēn
sione. In utroq̄ pit⁹ locales q̄ excedit tꝑales ꝗȝ ā
gustias: ʒ libtate natē nō enormitate sbē. Tali
mō imēsus ē. q̄ oīa fecit ī mēsura: ꝗ̄uis imē
sus. hic tñ modus ⁊ ipi⁹ imēsitatis. Qđ itē ēē?
Sublimitas et ꝓfūdū. In alto sup oīa: ī alto in
ter oīa. Itaq̄ ī deitate nulla q̄ claudicare eq̄litatē:
stare eā undiq̄ firmit⁹ ꝯstare imobilit⁹ sibi. Sub
lime potētiā: ꝓfūdū sapiam eⁱ q̄ uidā. Ex equo
et ista respōdent sibi: quia sublimitas īattingibi
lis et ꝓfūditas eqȝ īuestigabil⁹ ꝗ̄uo scit⁹ pau
lo admirāte et exclamāte. O altitudo diuitia
rū sapie et sāe dei: q̄ īcōṗhēsibilia sūt iudicia
eⁱ et iuestigabiles vie illius. Libz et nos excla
mare cū paulo horū utruq̄ īuētes ī dō ⁊ cū dō
sīplicissimā unitatē. O sapiā potēs: attigēs
ubiq̄ fortit⁹. O potētia sapiēs disponēs oīa
suauit⁹. Res una effectus multiplex opacōēs
q̄ diuse. Et illa una res ē lōgitudo ꝓpt̄ etnita
tē. latitudo ꝓpt̄ caritatē: sublimitas ꝓpt̄ ma
iestatē ꝓfunditas ꝓpt̄ sapiam. Nouim⁹ hec:
nō ideo et arbitramur nos ꝯphēdisse: Nō ea dis
putatio ꝯphēdit ʒ sāitas: si q̄ mō ꝯphēdi pt̄. qđ

incomprehensibile est. At non potuit non dixisse apostolus: ut com-
prehendatis cum omnibus sanctis. Sancti ergo comprehendunt. Queris quomodo?
Si sanctus es comprehendisti et nosti. Si non: esto et tuo
experimento scies. Sanctum facit affectio sancta et ipsa ge-
mina. Timor domini sanctus: et sanctus amor. His perfecte
affecta anima velut quibusdam duobus brachiis suis
apprehendit amplectitur stringit tenet et ait. Tenui e-
um nec dimittam. Et timor quidem sublimi et profundo:
amor lato longoque respondet. Quid tam timendum quam
potestas: cui non potes resistere. quam sapientia cui abscon-
di non potes? Poterat minus timeri deus alterutro ca-
rens. Nunc autem perfecte oportet timeas illum: cui
nec oculus deest omnia videns. nec manus potens omnia.
Quid item tam amabile: quam amor ipse quo amas et
quo amaris. Amabiliorem tamen iuncta eternitas fa-
cit: que dum non excidit. foras mittit suspicionem.
Ama ergo perseveranter et longanimiter et habes lon-
gitudinem: dilata amorem tuum usque ad inimicos
et latitudinem tenes. Esto etiam in omni sollicitudine
timoratus: et sublime profundumque apprehendisti.
Aut si mavis quatuor ex tuis divinis quatuor res-
pondere: facias hoc si stupes. si paves. si fervens
si sustines. Stupenda plane sublimitas maies-
tatis. pavenda abyssus iudiciorum fervorem exi-
git caritas: eternitas perseverantiam sustinendi. Quis
stupet: nisi qui contemplatur gloriam dei? Quis pavet:
nisi qui scrutatur profundum sapientie? Quis fervet: nisi q

meditat᷑ caritatē dei: Que sustinet et pseuerat i a
more: ut q̄ emulat᷑ eternitatē caritatis: Nēpe eter
nitatis q̄ndā ymaginē pseuerācia p̄fert. Denique
sola ē cui eternitas redditur ul' potius q̄ eternitati ho
minē reddit: dicēte dn̄o. Qui pseuerauit u. i. fi.
hic s. erit. Et nūc aduerte i q̄tuor istis: cōtēpla
cōis sp̄es q̄tuor. Prima et maxima cōtēplacō
ē admiracio maiestatis. Hec reqrit cor p̄gatū
ut a vicijs liberū atq̄ exoneratū pc̄tis: facile ad
sup̄na leuet: interdū q̄z ul' p aliq̄s morulas stu
pore et extasi suspēsū teneat admirātē. Secūda
aūt: necc̄aria ē huic. Est aūt intuēs iudicia dei.
Quo sane pauido aspc̄u dū vehemēti' cōcutit i
tuētē: fugat vicia. fūdat v̄tutes: iniciat ad sapiēz
humilitatē seruat. Etenim siqͥdē bonū ac stabile
fūdamētū v̄tutū humilitas. q̄d q̄dā nēpe si nutet illa: v̄
tutū aggregacio nō n̄i ruina ē. Tercia cōtēplacō
occupatur ul' poci' ociat᷑ circa memoriā bn̄fia
orū: et ne dimittat igratū. sollicitat memorā
tē ad amorē bn̄fc̄oris. De talibz dicit pp̄ha: lo
quēs ad dn̄m. Memoriā habūdācie suauitat'
tue eructabūt. Quarta q̄ retro st̄ obliuiscēs:
i sola reqescit expectacōe pmissorū. Que cū sit
meditacio eternitatis. siqͥdē q̄ pmittūt᷑ eterna sūt:
lōganimitatē alit. et pseuerācie dat vigorē.
Puto iā facile ē q̄tuor ucā hec. q̄tuor illis

apostoli assignare dum longitudinem comprehendit
meditatio promissorum. latitudinem recordatio bene-
ficiorum: sublimitatem contemplatio maiestatis
profundum inspectio iudiciorum. Querendus adhuc fu-
erat: qui nec satis adhuc inventus est nec quaeri nimis
potest. Sed orando quam disputando forte dignius quaeritur:
et invenitur facilius. Proinde is sit finis libri:
sed non finis querendi.

Explicit quintus liber beati bernardi abbatis: ad
eugenium papam de consideratione.

Incipit prologus beati bernardi abbatis: de colloquio symo-
nis et ihesu.

Ut tibi dilectissime p̄sentes ex-
hortacōis cedulas destinarem:
q̄ ociosa ēē nō patitr: nimirū
credēs oīa et oīa sperans caritas
psuasit. Ubi sane nō tibi me
ipa condidisse putes: nec tāq̄
nr̄a suscipias: s; e multis sermonibz patrū nr̄orū q̄-
rū satis digna laus ē i ecc̄a q̄ huic videbātur
apte negotio noveris decerpsisse sentētias: et in
unā utcumq; formulā redigēdo: copiosi cuiusdam
declamatorij sermonis istar huic tue dilecōi edi-
disse libellū. Hoc nimirū credēdi gravius ad p-
suadēdū efficacie arbitrabar: qd solent apli movē
lectorē: vivacas magis voces q̄ mutos apices re-
p̄sentās. Ceterū qm suspecta m̄ ignorācia ppa
paciq; oblivio ē: hortor et moneo ut si q̄ reprehē-
deris digna reprehēsione. aut ipe ea corrigē stu-
deas: aut si id forte ex māsuetudie refugis. m̄
saltē q̄tinq; te monerit nō dissimules aīcabilit̄
intimare. Atq; id q̄dē de sētēcia dixerī. Nā de ūbis
erit inveīre forsitā nōnullos ad q̄rū aures si venīt
subsānēt ea dicētes. Quis ē iste involuēs sniās
sermonibz ipitis? Verū nil tale m̄ sup tua eru-
dicōe verēdū. Quippe ꝑ metū hūc ꝑ pudorem
carēs suspicōe caritas foras mittit. Affirm̄ ni
fallor ī hijs q̄ ūba p̄sabit aīcus: p̄serti qd nō
ostētacōis s; edificacōis ebrū paginā cogitarī.

operaris magis si possibile videtur sine vobis ipum̄e
het cordi tuo. faciat hoc q̄ invisibilis̄ operat̄ i cor
dib; electoꝝ: et pia dignatiōe sua suā hanc vocē
reputās. voce ei v̄tutis et efficacie largiatur.
Ugit enī qd̄ p̄t oposita dixi: oportune istās ter
castis et iportune. Nulla sane huic opi idonea
magis occurit digniorue materia: q̄ euāgelica
lcō: ubi felicissimi illud symonis et ihu eulogi
ū gtinet. Hāc sumpe libuit ƀ exhortacōis grā
q̄ exposicionis: ut ex ea satz sermonis ocasio
sumeret. Sz et sinūs breuib; distīguē studui lcōez:
ut distīccio ipā fastidium non admittat
Explicit prologus
Incipiunt capl̄a eiusdem libri beati bernardi.

De colloquio symonis et ihesu. capitlm p̄mū.
De relinquendis omnibus. ij
De eo qui iuga boum emit quinqz. iij
De multiplici dominio viroꝝ. iiij
De duabus sāguisuge filiab;. v
De diuicijs p̄rm veteris testamenti. vj
Quō incedis iter aq̄s: petrus sup aquas. vij
De remedio imperfectorum. viij
De periculo clericorum. ix
Quō alia a sigillis gentz hoīm qd̄ relcāt vsurpēt. x
De officio clericorum. xj
Excusacio q; nō ū manifesta loquatur. xij
Quō intrent ecclesiastica beneficia. xiij

De locutis uite xiiii
De q̄tuor v̄tutibȝ xv
Quō obseruāt dicta q̄ de celis h̄nt xvi
Quō cōsīe redditus expendāt xvii
De ūga & baculo xviii
Quis sit ām̄cus mūdi xix
De impudentia xx
De nutacōe crudeli xxi
De gn̄acōe hūane pn̄ue xxii
De iudicio abrahe xxiii
Quō reliqt oīa q̄ nichil habebat xxiiii
De inali & īexplebili fame xxv
De circuitu ipiorū xxvi
De accelerata cōfusione xxvii
De tribȝ cōfusionibȝ dn̄i ad eos q̄ puniebāt leg̃ cū xxviii
De scala regnacōe xxix
Ut tps siue regnacōis corpus expectet xxx
Ut nō reliceam' ī uia xxxi
Quō ex nulla pte nūc sederi'. xxxii
De ip̄tā sessione xxxiii
De lateribȝ scale xxxiiii
De gradibȝ scale. xxxv
De uia orientali q̄ a bn̄ bndā cella procedit xxxvi
De basibȝ scale xxxvii
De capitellis xxxviii
De iudicio xxxix
De grossis fictum xl

Querimonia saluatoris xli
De excusatiōe secularium xlii
De duplici promissione xliii
De incredulitate xliiii
De labore ficto xlv
De nigredine et decore spōse xlvi
Quō egestas foras eiciat xlvii
De timore q̄ nō moritur xlviii
Quō aliter spiritum nostrum spiritualia q̄ corporalia tangant xlix
De terra in carne terra in cruce l
Quō cum exceptiōe centuplum promittitur li
De hiis q̄ viderentur oīa reliquisse nec centuplum habent lii
Que celesti glorificatiōe se priuant q̄ cruce parati sunt ad eterna liii
De centuplo et vita eterna liiii
Que centuplum hoc spirituale sit lv
Quō sit hoc centuplum lvi
Exhortatio breuis de vita eterna. lvii

Expliciunt capitula libri beati bernardi abbatis de colloquio simonis et ihesu.

Incipit liber beati bernardi abbatis: de colloquio symonis et ihesu.

Dixit simō petrus ad ihm̄. Ecce nos
reliquim̄ oīa: et sumꝰ secuti te. Fidelis
sermo: et dignū oī acceptōe colloquū
simonis ꝑ ihu. Familiaritas siquidē cū ... / per
nica saluti obia ē. ꝗ obia firma et
stabil. q̄ fūdata ē sup̄ firmā petrā.
Melior enī obia q̄ victime: ariolādi
p̄cc̄m̄ ē nolle ut p̄cīn arioladi ē. Vn̄ ꝑ vite q̄ ip̄e saluator
p̄ducit hāc tūicē: eli
gēs magꝰ aīam pone: q̄ obiam nō ip̄se. Postmo ꝑ ip
sū nomē ihu qd̄ ē sup̄ nomē oē. et ī quo oē flectit̄ ge
nu ap̄lo teste obie remunacō ē. Vbi p̄ce sacꝰsimo
huic īterē collo qō: ꝑ īterna cordis aure pape q̄ dicitur.
Arbitror enī v̄ba labiis huiꝰ ea eē de q̄bꝰ ad īmortalē
sp̄ōliū a fīnibꝰ tre clamat eccīa: ꝓpt̄ v̄ba labiorū tuo
rū ego custodiui vias duras. Hec nēpe sūt v̄ba q̄ cōtēp
tū mūdi vniuso mūdo: ꝑ voluntariā p̄suasē ꝗ oītꝰ
pauptatē. Hec sūt q̄ monachis claustr̄ replēt deserta a
nachoritis. Hec iq̄in sūt q̄ v̄ba egiptū spoliāt. et opti
ma q̄q̄ eiꝰ vasa diripiūt. Hec sermo viuꝰ et efficax cōu
tēs aīas felici emulacōe sc̄itatis. et v̄itatis ꝓmissiōe
fideli. **De relinquendis omnibus: capitulum secundum.**

Dixit enī simō petrus ad ihm̄. Ecce nos relīq
mꝰ oīa. Bn̄ optime: et nō ꝯ īsipiētā tūn.
nā et mūdus trāsit et cōcupiscēcia eiꝰ: et
relīq̄re magis expedit q̄ relīq. Ecce igit̄ r. o. ꝑ s. s. te.
Nimirū exultauit ut gigas q̄ ad currēdā viā: nec cur
rēte seq̄ potās onāt. Sꝫ nec sulat ꝯmutacio: ꝓ eo q̄

super omnia est omnia reliquisse. Nam et sic cum eo donantur omnia. et
ubi apprehendis eum: eris vir ipse omnia in omnibus. qui pro eo omnia reli-
querunt. Omnia sane dixerim. non tantum possessiones: sed etiam cu-
piditates et eas maxime. Plus enim mundi concupiscentia
quam substantia nocet. et hec fugienda tamen cum divitiarum propria est:
quod aut vix aut numquam sine amore valeant possideri. Immo
sicut liquide et glutinosa nimis non modo exterior verum etiam
interior substantia mea videtur: et facile cor humanum omnibus quibus fre-
quentatur adheret. De eo quod iuga boum emit quinque capitulum tertium

Hec ergo qui relinquere universa disponis:
te quoque inter relinquenda numerare memento. Immo
vero maxime et principaliter abnega temetipsum:
si velis sequi eum qui exinanivit semetipsum. Pone
gravissimam sarcinam: pone asinariam molam. tirannam molem.
Pone illa quinque non hominum plane iuga sed boum que insipi-
enter emisti. Alioquin sequi sponsum et venire ad nuptias spiritu-
ales: quamdiu hac pellis et oppellus corporis sensualita-
te non potes. Sed et si novissime veneris et pulsaveris: mi-
nime propterea aperietur tibi. Sed audiebit sentius: qui non sicut bobus
et asinis ceterisque iumentis insipientibus circa do. Aut vero compa-
tum iumentis esse quis dubitet hominem: qui sibi iuga emerit iu-
mentorum? Nisi quod eo sane peius quam iumentis censetur esse sto-
lidior et bestiis bestialior comprobatur: qui iuga nativitatis
earum propria ipse voluntate subierat. Non enim illis natura est
huic culpa: dum tamen unum ex hiis que ratione careret sine ratione re-
gens: et ipse sibi corporis sui sensibus famulatur. Sed quod eum iu-
ga similia emit: arguam magis emisse. Illud enim solu-

ditatis miseracio: illud extreme demẽcie est. Dignus
ẽ operarius mercede sua. Nã ut pro opere mercedẽ tribuat in
auditũ. Deniq3 loquitur dñs sup hoc vbo p prophetam:
sub typo mulieris fornicarie scelera arguẽs israhe
lis. Omnibus igitur meretricibus dantur mercedes. Tu autẽ
dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis: et donabas
eis ut intrarẽt ad te vndiq3 ad fornicãdũ. Factũq3
ẽ ĩ te contra gsuetudinem mulierũ ĩ fornicacõibus tuis:
et post te nõ erit fornicacio. In eo enĩ qđ dedisti
mercedes et nõ accepisti: factũ ẽ ĩ te gtrariũ. Plane
et ĩ eo q iuga emit gtrariũ fieri manifestũ est.
Quid enĩ iuga emit ꝫ iuga boũ: an iugũ suaue
gratis offert? Nã iugũ xpi iugũ hoĩs ẽ: siqđẽ ꝫ
xp̃s hõ. Nec mõ gratis tribuit: sed et copiosa huius
q acceperit remuneracio ẽ: ut a mercede nõ dicã e
mi sz gratis sustinen dat. Quid ergo p iuga bo
ũ distrahis aĩam tuã: q iugũ xpi suscipiẽs emẽ
potes regnũ dei. mercari vitã. lucrari eternũ:
Nã sine iugo ĩterim eẽ nõ potes: hõ nimirũ q
natus es ad laborẽ. Sz graue iugũ sup oĩs
filios adã q vtiq3 sequitur eũ: nã sup eũ q xpm
sequitur leue ẽ et suaue. Postremo ut certa sciãt
qui sine iugo eẽ nõ possunt: quale ẽ hoc ipm eli
ge vocatus quisq3 qui vivit. Quis enĩ pt seruire quib3
dñis: nedũ tirannis quibusq3 quibusq3 passionibus: Siquidem
oculus meus depredatur aĩam meã: an nõ sepe
gula aliud exigit ad aliud pruritus aurium

vocat. Sic et odoratus et tactus divisa in domum
imperant forsitan et adversa: dum utraque sibi communem
gestit vendicare servum: et trahit sua quemque voluptas.
Dices excusacionem hominis: qui contra Christum non sequitur.
contra excusat a nuptiis. qui iuga boum emit quinque.

De multiplici dominio viciorum: capitulum quartum

Quid si eorum laborem et dolorem consideres. Si
minores iuga: qui varijs vicijs serviunt
minorum magis quam corporum sensibus. Erit pro-
fecto invenire iam homines qui multo magis in labore ho-
minum non sunt, sed longe amplius aliena ab homine fla-
gella sustineant: erit invenire euntes non modo quinque
sed plus quam quinquagintaquinque non plane iumentorum iuga:
sed demonum. Contendunt ambicio et elacio cordis: al-
tera videtur. altera foveam parat. volare altera iubet: reve-
monet altera: cum neutrum pro certo sit hominis. Quis enim
es tu [ait] qui iudicas. quis vero ille vel ille est. aut quid dominus prestat cor:
ut eis in aliquo cedas ut teneant eos ut eis aliquatenus
blandiaris. At bonus sermo bonum invenit locum ait
ambicio: et medium quod quis pretendere non potest: potest obtinere. Dissi-
mula parum. parum virgam bonum pone: donec veniat
hora tua. Avaricia quoque et appetitus laudis sibi in-
vicem adversantur: et quod hec congregat: hec et dispergit.
Nec minus contraria sunt que simulacio et pu-
sillanimitas suggerunt impudentie impaciencieque clamo-
ribus: et utraque labor et dolor et afflictio spiritus.

De duabus sanguisuge filiabus. capitulum quintum.

Hec autẽ oĩa similiaq3 ac dissilia mala: ex una
radice pullulãt ꝓprie voluntatis. Huiꝰ eni sã-
guisuge due sũt insaciabiles filie: clamã-
tes affer affer. Siquidẽ nec animꝰ vanitate nec volup-
tate corpꝰ saciatur: ut sc̃ptũ ẽ. Nõ saciatur oculus vi-
su: nec auris impletur auditu. Fuge sãguisugã hãc:
et oĩa reliq̃sti. Hec eni oĩa trahit ad se. Pone hãc:
et iugũ tã iportabile q̃ multiplex abiecisti. Nõ ẽ eni
dñs crudelis ad illã: nõ ẽ tirãnus ipius: ⁊ ĩhumanus:
sic urgẽs servulũ et nõ parcẽs. Fatigatũ magis insti-
gat: subditũ ꝑimit diucius. Ingeniũ malũ qḋ sẽp
ĩaniãs ĩexcogitabilia meditatur. Custos hoĩm
q̄re posuisti me ꝯtrariũ tibi: et factus sũ michimetipsi
gravis. Nullũ tñ onus iportabiliꝰ: nulla gravior sar-
cina ẽ. Factus sũ tñ talentũ plũbi: et resedit iniq̃tas
sup illud. Sz audiã vocẽ solacii: audiã qḋ loq̄tur
magni ꝯsilii ãgelus. Venite inq̃t ad me q̄ labora-
tis et onerati estis: et ego vos reficiã. Tollite iugũ
meũ sup vos: et invenietis requiem aĩabꝰ v̄ris. Verũ
hec alias. Invenient forte i novissimus locũ sibi. In-
terim sane felices: liq̄t eẽ q̄ exonerati sũt: et sequũtur
dñm expediti. Arctissimũ eni nos foramẽ expectat
si quẽ sequi ꝯseq̄ volumꝰ. Per angustã ꝯtẽdamus
ingredi portã necesse est. Quid tu camele gib-
bꝰ: quid tu pecuniose pdiciis loculos tollis:
Nõ sic ipse nõ sic igredieris. Foramẽ acus: hui-
modi sarcinas non admittit. De diviciis prim

Sed excusant veteris testamenti. capitulum sextum
aliqui fortasse dicentes. Abraham ysaac et
iacob ceterique sancti: numquid non terrenas divitias
habuisse leguntur. Sufficiat nobis esse sicut illi fuerunt.
Neque enim sumus nos patribus meliores. Si culpabilis esset
possessio divitiarum: numquam illi a domino in divitiis tantam
gratiam obtinerent: aut tantam gratiam consecuti divitias
nichilominus possiderent. Quid respondebimus novis i-
mitatoribus sanctorum veterum. Imponant certe vitulos
super altare domini. mactent arietes. hircos immolent: quia
et hoc abraham fecit et hic ceteris patribus quibus non modo
non meliores sumus: sed nec digni qui solvere corrigiam
calciamentorum eius. Sed hec iniquum statum velut non habent:
ubi revelata est veritas tenere. Quod si ipsas quoque
sanctorum divitias temporales umbram dixerimus fuisse futu-
rorum: in figura siquidem eis omnia legimus contigisse. Denique
quod in terrenas divitias palam possident sancti et patres veteris:
cum sola adhuc terrena promitterentur a domino. Sicut enim
sacrificiis illis sic et divitiis: carnalibus adhuc populis
dispensatio divina morem gerebat. Primum ut tamquam
populi paulatim a gentium ritu discederent. quam gentes eadem
demoniis. domino immolantes: eadem quam et illi sed a domino non
a demoniis expectantes. Ubi sane celestis promissio
sonuit: spiritualia iam necesse est spiritualibus comparari et mutata
in sacrificium spe mutata. Noverant hec quamquam ut eo
tempore fuere patres: sed ex caritate populo coherebant ut in ma-
nifesto quidem et agere eadem et eadem querere viderentur.

11

An forte violenta videtur extorsio: quod se umbra dica-
tur et significatione? Olim alius super hoc scripserat in hunc
modum. Nullus mihi opponat aurum templi iudeorum. Tunc
enim hoc fuit quando sanguis immolabatur: quod totum fuit fi-
gura. Aurum igitur repudietur cum ceteris superstitionibus iudeorum:
aut si aurum placet, placeant et iudei. Postremo non
multos legisse me recolo: aut non afflictos graviter:
aut non graviter in ipsa sancti huius prosperitate temptatos:
forte et periclitatos. Quomodo iudeus inter aquas pe-
Nimirum longe trus super aquas. capitulum septimum.
aliud est in luto aquarum multarum divisi
fundo maris iter carpere tuta licet possi-
dendo: aliud ipsam novis gressibus undam calcare omnia
relinquendo. Sed tunc gratie prerogativa hec debebatur. Pe-
tro novum iter: et novum typus itineris servabatur. Ante
quorum sane presentiam diebus donec in terris videretur et conversaretur inter
homines dominus maiestatis: non erat evangelice forma perfectionis:
sed spiritum domini solo interiori spiritu sequebantur. At ubi verbum caro
factum est et habitavit in nobis: iam nobis in eo edita est imago
vite et conversationis exemplar: quod oporteat etiam corporaliter
imitari: ut utroque sequentes vestigio non ulterius cum patri-
archa iacob altero femore claudicemus. Ubi enim audivi-
mus quia damnandus sit aliquis. nisi quis renunciaverit omnibus que possidet:
non potest meus esse discipulus. Et iterum. Si vis perfectus esse vade et vende omnia que
habes. et da pauperibus: et habebis thesaurum in celo: et veni
sequere me. Neque id dicimus tamquam salvari quis in hoc tempore
negetur si secus egerit: sed ut gradum perfectionis agnosceret et locum

pfectiōis. aut disciplinatus officiū non vsurpet. De
Habet enim remedio imperfectorū. capitulum octauū
euāglia et pfectiōis ꝯsiliū: et remediū īfir
mitatis. Nolite vobis thesaurizare thesau
rū in terra. Nec pfectio ē. Si quidē filius hoīs nō caput
reclinaret nō habebat. Petro et iohāni nec argētū
nec aurū erat. Paulus victu et vestitu simplici ꝯtentus:
hec ipa labore manuū acquirebat. Sz nō oēs capiūt
vbū hoc: sicut nec ꝯsiliū castitatis. Qd dicat ꝓplo:
Facite vobis amicos de mamona iniquitatis: ut cū defeceritis
recipiāt vos ī eterna tabnacla. Verba dn̄i sūt: et qd lo
quar tale ē. Firma eqdē stat īmobilitz sña. eos q vo
lūt ī hoc sclō diuites fieri: īcidē ī tēptacōem laqūqz dia
boli. Sz qz miserator sup oīa: et ipm eqz camelū qd hō nō
pt p foramē acus traducē possūt. Cauete saltē a vbo
aspo: q laqū venātiū minime declinatis. Vestite nudū.
egenū alite. visitate īfirmū: ne forte audire ꝯtingat
sermonē durū asperū verbū audicōem malā. Ite
maledci ī i. et. q. p. d. et a. e. Facite vobis amicos d. m. ii.
Ac si manifestius dicat. Ve vobis diuites q hētis ꝯsolacōem vrām.
Alterū vrm iā sup ēē videt. ꝯmunicate cū pauperibz qrū
ē regnū dei: ut cū venerit hora eorū remunistatur
et deficiētes vos recipiāt ī tabnacla sua: et ꝯsolacōem
suā qm mō prudent expectāt. Dū vitam ipi puipitis:
misericorditer ꝯmunicātes desolatis. Mensurā cū bonā
et coagitatā. et supeffluētē dabūt ī sinus eorz: nō erit illud
palliū breue qd duos operire nō possit. aut stratum

cõgustacõi vnde sentiat alter. **De peccato clericorum. capitulum nonum.**

Hinc est quod dotatas et ditatas videmus ecclesias a potentibus et diuitibus huius seculi. qui in operibus bonis diuites iuxta pauli ammonicionem amicos sibi facere studuerunt de mamona iniquitatis: a quibus in eterna tabernacula recipientur. Modo
ni sparent ab hiis recipi qui claues videntur habere: Sed
heu facta est ipsa prudentia eorum in occasionem carnis:
et quod sibi pro alijs in celo tabernacula eterna parare
debuerant: in terra iungunt domum ad domum et copulant
agrum agro. Res rapuit ab ore apostolorum temporis huius
verbum gratie fiducie verbum. Erue nos redemptor noster et salua nos tecum. Erue enim
ut populus: sic sacerdos. Similiter volunt diuites fieri: simi
liter immo et habundancius suam hic percipiunt consolacionem:
similiter amicis egent et ipsi. ut in aliena saltem tabernacula
suscipiantur: ut pote propria non habentes. Beati enim pauperes
spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum. Ceterum hominibus qui prelacionis obtinent locum
dignitate pollent auctoritate preminent. Fugiunt offi
cio: quamuis non habent infirmitatis. et ipse prelacionis qui usque adeo diffi
cetur liceat saltem sperare remedium: ipsi hic quoque sit iudi
ces. Nam qui nemine deceat manifestum. Nobis sane li
ceat ut audiuntur dicere. Si sal infatuatum fuerit: in quo
salietur: Ad nichilum valet vltra: nisi ut mittatur foras
et conculcetur. Sed et prelatorum forsitan derogare timebunt
quin sanctis est: vt liceat soluta spiritus libertate. nulli blandi
palpare nequeuntes: sed nude nudam proferre veritatem. Cleri
cus igitur qui partem habet in terra: non habebit partem in celo. Itemque

Clericus si quippiam habuerit preter dominum: pars eius
non erit dominus. Verbi gratia. Si aurum si argentum. si pos
sessiones. si variam suppellectilem: cum istis dominus par
eius fieri dedignatur. Quod clerici a singulis generi
bus hominum quod delectat usurpent. Capitulum decimum.

Vidit et scivit David cautio qui currere quosdam:
ipsi viderunt quos hec parabola tangat. In la
bore hominum isti non sunt: et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia.
Habent enim singula genera hominum quedam laboris aliquid: aliquid
voluptatis. Sed advertere est prudentiam aliquorum. et mira
ri quemadmodum novo quodam artificio hec discernentes et
abiunctim sequestrantes ex toto quod delectant eligunt et amplec
tuntur. quod molestum est fugiunt et declinant. Cum militibus
nempe superbie fastus. amplam familiam. et nobiles appara
tus. equorum phaleras: accipitres. aleas. et similia
que frequentant. Aliqui forte et dependentes a collo rub
ricatas murium pelles. ornatos thalamos. balnea.
et mollitiem omnem atque gloriam vestium a mulieribus
mutuant. Caveant omnino lorice pondus. et insomnes in
castris noctes. incertaque discrimina proeliorum. Mulie
brem quoque verecundiam et disciplinam: aut si quid aliud la
boris sexus ille habere videtur declinantes. Sudant agri
cole. putant et fodiunt vinitores: et qui inter hec torpent
otio. accedente fructuum tempore innovari sibi horrea iu
bent. et promptuaria eorum plena utinam non pro illis.
vel cum illis. Bibunt tamen: bibunt uve sanguinem
meracissimum. Pani ē impinguantur et dilatantur adi

pe firmamenti. Herbarii viribus peregrinis mutuantur vina sa-
pore: et additur oleum camino. Et gulā et negotiatores.
Circuient mare et aridam in labore corporis et periclo vite:
plurimas sibi divicias congregantes. Dura sunt hec. Cave-
ant prudentes viri: dulces in terra capiant somnos. ne di-
cam in stratis lasciviant suis. Erit tamen in die festo incur-
gues vasis aureis et argenteis ministrorum cernis: refer-
tas variis opibus mensas. preciosas ornatas: et in scriniis
tam multiplices loculos ut si mensas adhibueris
nummularios putes. Quid fabros aut cementarios
ceterosque huiusmodi operarios opus est numerare? Victum
sibi multo labore querunt. Illi maderent deliciis: copiis
affluunt ociosi. An non merito tales poeta subsannet
ne cum forte suas repetitum venit omnium grex avium plu-
mas moveat cornicula risum furtivis nudata colo-
ribus. Magis autem magnus ille propheta et plusquam propheta in-
crepet dicens. Genimina viperarum quis demonstravit
vobis fugere a ventura ira: Ubi nunc sit eum prius fruc-
tus: Cum resurgere ceperint homines unusquisque in ordine
suo: ubi putas generacio ista locabitur: Si ad mili-
tes forte diverterit: exsufflabunt eos qui minime sciunt
laborem aut pericula tolerarunt. Sic agricole sic negocia-
tores et singuli quique ordines hominum a suis eos simili-
tudinibus arcebunt: utpote qui in hominum labore non fuerunt.
Quid igitur restat nisi ut quos omnis ordo repellit perit et accu-
sat. cum sortiantur locum ubi nullus ordo sed sempiternus
horror inhabitat:

De officio clericorum. capitulum undecimum

An forte ad electionem cleri audeant aspirare?
Magnum enim vere est locus in regno dei: et bo-
num sibi. Sed qui ministraverit bene gradum acquirit. Cetera-
rius et ipsis nec modicus labor esse videtur: et dicebat qui
plus omnibus laboravit. Qui non laborat non manducet.
Et petro dictum est. Symon iohannis amas me? pasce oves
meas. Idemque tercio repetitum. Tercio dictum pasce. nec
mulge seu tonde ut semel additum est. Sperent ergo discipuli
locum. gradum minus: qui dominicum pascere gregem satagit qui
condere. Pasce ergo triplici. exemplo conversationis verbo predica-
tionis. fructu orationis: et pasce ad mandatum christi: ut
nemo sibi tunc sumat honorem: sed qui vocatus fuerit
a deo tamquam aaron. Per eum nempe si quis introierit salvabitur: quis
et inveniet pascua. Si vero ascenderit aliunde: plane
fur est et latro. Atque utinam vel iam querantur inter
dispensatores: ut fidelis quis inveniatur. Excusa-
cio quod non nisi manifesta loquantur: capitulum tricesimum.

Nemo tamen indignetur nobis: aut moleste accipiat
quod dicimus. Si scius est et nimie sibi horum conscius
congratulamur ei: doleat et ipse nobiscum in pluribus hoc
invenimus. Nec enim revelamus nunc occulta tenebrarum: nec
parietem fodimus ut abhominacio maior appareat. Nullum
adhuc de fornicatore fecimus verbum, quamvis et hec in multis
etiam multipliciter requiretur. quod puritatis auctori etiam in im-
puro corde et corpore ministrantes non verentur stare ante angelum
domini qui secernet medios et dispiciat: sed omnino audent agni in-
maculati sacras contingere carnes, et tingunt in sanguine

saluatoris manus nephanas. quibus paulo ante peccati dolor
carnes meretricias attrectauerunt: sic altaria tangere sic fre-
quentare psalmos: cum huiusmodi laus execrabilis. et oratio
sit in peccatum. Sed nec eorum sacrilegia recensemus. qui diligunt
munera. sequuntur retribuciones: vendunt sacramenta iusticiam
perdunt: quorum guttura necdum traxit ad laqueum. necdum per-
forauit fauces verbum blasphemie. vox sacrilega. sermo
nequam: quid vultis mihi dare et ego eum vobis tradam. Videmus hec omnia
et quodammodo non videntes. quippe quibus nec flagellum est: nec ge-
dens zelus. Manifesta loquimur: et que vix aliquis erubescat.
Postremo et nos in clero sumus liceat vel nostra sancitam.

Quomodo intrent ecclesiastica beneficia. ca. tricesimumquintum

Videte vocacionem vestram ait apostolus. Consideremus
et nos an vocati venerimus. et vocati a deo:
cuius minimum hec vocacio est. Nec communem
modo vocacionem dixerim: qua sane iuxta eundem apostolum.
quos predestinauit. hos et vocauit. Sed quis vocauit
clerici nos in honorem: querite vel conscientias singulorum: ut secundum
preceptum domini ad cor illum loquar. Hunc enim paruulo
adhuc. aut forsitan necdum nato: ecclesiasticum beneficium
iam procul sane parentum sollicitudo parabat. Hunc
nos inquies in quietis illi tradentem episcopo: apud quem habemus
graciam. aut cui forte seruiuimus. ut diceret de bonis domini:
neci in cor tuos nostra diuidatur hereditas. Illum prepositus
aut decanus ut sibi succederet plus quam nimio educauit
eam affatim in delicijs nutriens et delectus. Ille dignus archidi-
aconatum. utpote regis filius principis. magnus autem si sit

epi gsobuus: ĩ quo nimirũ tota ẽ expata pgenies.
Ambitus undiqꝫ circuit sedul' explorator: via diu' obse-
quiis. simulat ꝛ dissimulat: missaqꝫ sibi suffragia
mendicare nõ erubescit: manibꝫ ꝛ pedibꝫ repẽs si quo
mõ tãdẽ aliquã sese ĩgerẽ q̃at ĩ patrimoniũ crucifixi:
ꝛ bona dñi q̃ sola fuerũt hodie ex oĩbꝫ exposita.
Nimirũ pegre pfectus ẽ: hĩ plenilunio forte ut sui-
a districte repetat redditur? Quis ea ĩtencõe gradus
ecclesiasticos ꝛ misteria sctuarij q̃rit: imo q̃rit ; q̃ri nẽpe
q̃ q̃rere ipse debuerat: ut sine cura scli ĩ scã mõia
cordis ꝛ corpis illuminand' accedat ad dñm: ꝛ suã
pri ꝛ primor' oper' salutẽ orõnis studio redimat
ꝛ ubo pdicacõis? Nam si eo q̃rit aut tenet aio
corꝫ iaiatu ut huic vite habeat necessaria: euãgli-
zat ut mãducet et pisco nimis ordine celestibꝫ
terena mercet. Qui certe dignu' ãpli vo' q̃ scẽtaneũ nõ
ut p carnali victu carnalia mag' opa ꝛ negocia
exercẽt: nec fieret ĩuersor rerũ aut ĩhonoraret
misteriũ spũale. Sz modica ẽ natura gtẽta. Nec ius-
ta sola ĩ his nccaria q̃rit: q̃ppe minori facile satis
obtinẽda pcio. Honorari tãtẽ volũt: placẽ studẽt
hoibꝫ. ditari. ꝛ suppbire. ꝛ huic sclo p oĩa gformari.
Audi q̃relas dñi qd hac sup tãta hoim temitate
loquat': patiẽs redditor. ymmo nimi cupiẽs q̃ vindictã.
Ipi inq̃t regnauerũt et nõ ex me: pncipes extite-
rũt et ego nõ vocaui eos. Vniuersos siq̃dem ĩ ordibꝫ
ecclesiasticis cetusqꝫ ad scuariũ ptinẽtibꝫ honorẽ q̃ren-

tes ipsum. aut divicias seu corporis voluptatē. poste-
mo q̄ sua sunt nō q̄ ihesu xp̄i. Manifeste ꝑsus ⁊ indu-
bitāter nō ea q̄ deus ē caritas: sed aliena a deo ⁊ omnium
radix malorum cupiditas introducit. Quid istud temi-
tatis imo quid insanie ē: ubi timor dei ubi mortis
memoria: ubi gehēnae metus. ⁊ terribilis expectacio illa
iudicii? Sponsa nec cubiculū nec cellā ingredi nisi rege
introducente presumit. Tu irreverenter irruis nec vocatus
nec introductus. Trahe me post te ait illa: in odore un-
guentorum tuorum curremus. Nunc autem trahit sua quemque
voluptas: et odorē turpis lucri sectantes questum
estimāt pietatē quorum certa dampnacio est.

De loculis iude capitulum quartumdecimum

Temptamē irreprehensibilis videtur ingressus:
incertū cauta. Nichil ne ulterius timendū est?
Timendum quidē ⁊ maxime. Neque enim quicumque
spiritu ceperunt. etiā spiritu consumārunt: sed carne nō multi.
Denique ⁊ saul princeps constitutus a dn̄o: ⁊ iudas nō
ab alio electus in apostolatū meminerat. Nonne ego inquit
vos duodecim elegi: ⁊ u. e. u. d. ē. Utinā in duodecim un-
hodie petrus. unus qui reliquit omnia: unus qui loculi careret
inveniatur. Unus inquit ex vobis diabolus est. Ex duobus
utique vel diabolus dicitur: ⁊ iudas nō loculum sed locu-
los sit. Utinā sapes miser ⁊ intelligeres. cum thesauro
pecunie thesaurum ire preter accumulari. Utinā no-
vissima provideres. animadverteres facile per foramen acus
transituros nō diviciarum cumulos sed delictorum.

Nichil enī intulim͛ ī hūc mūdū: haut dubiū q͛ nec au
ferre poterim͛ q̄d q̄. Sane argētū ⁊ aurū nō nichil ē:
sibi vtrūq; retinet mūdus. Inexorabilē ꝯstituit ianui
torē: foramē āgustū ē. Nichil ex oīb; asportare lice
bit: nā peccā quī nichil ē: nulla pt̄ foraminis āgustia
retinū. Solū hoc te seq̄t͛ quocūq; ieris ꝗ̄cūq; itraueris:
pellē hāc nō depones. Que aūt pasci īsipiēs cū erūt:
Ve ve ī domo dei horrēdū videm͛. Q̄d ni ꝓdolatras
inūstūtes: Mēcior si nō idolorū seruit͛ auaricia ē. Si
nō eciā q̄bz dā venter suus deus ē ⁊ deꝰ suus. Q̄d enī quisq;
p̄ ceteris colit: id sibi deū ꝯstituisse ꝓbat. Quos sane
videm͛ q̄ diligūt munera sequūt͛ retribucōem: quan
tos qui xp̄o dn̄o non seruiunt. s; suo ventri.

De quatuor virtutibus. capitulū quintūdecimum.

Quis putas fidelis seruus ē ⁊ prudēs: quē ꝯsti
tuit dn̄s sup̄ familiā suā ut det illis ī tpe
escā. Queris fortasse q̄in escā. Meus īq̄t
cibꝰ ē ut faciā voluntatē p̄ris mei. Nimirū vita ī volunta
te eius: q̄ q̄ nec pasci nec alios pascē potit: ū fidelis
sit ⁊ prudēs ut eā ⁊ itelligat ⁊ diligat. Diligat aūt
fortit͛: diligat ⁊ feruēter. Q̄ū enī excusare possit hōiem
q̄ magnū ī statū doctorē sapiētū ꝓficit ignorātia.
Ignorās vtiq; ignorabit͛. īmmo ⁊ multos ignorare
faciet: faciet ignorari. Q̄d enī piculi sit ubi nō īuenit
pastor pascua. ignorat dux itineris viā. vicarius nes
cit dn̄i voluntatē: eccl̄ia cotidie īnitupliat ⁊ miserabilit͛
experit͛. Est enī ut sacratissima. sic et secretissima res

(margin:) se

(margin:) ignorāntia

volūtas dei et occultū oīno ɋsiliū: de quo et aptius ɋgra-
t^r. puto īquiēs q: et ego ɋsiliū dei habeā. Vn̄ et ipsa ve-
ritas ait. Nemo scit q̄ sūt ī hoīe: n̄ sp̄s hoīs q̄ ē in
ipo. Sic et q̄ dei sūt nemo nouit n̄ sp̄s dei q̄ ī ipo est.
Vtilis pūr lcō: vtil' erudicio. Sz multomag' vnctio
necāria: q̄ppe q̄ sola docet de oībz. Vn̄ aūt scire vide-
bit^r. q̄ sit volūtas dei bona et bn̄placēs et pfca: q̄ nec
pulsare nec q̄rere nec pete ɋsueuit^r: q̄ donec alienā-
rū curā suscapet aīarū. nūq̄ sue gessisse curā s; mā-
no eā visus ē accepisse. Nā vnā vel nūc curaret
suā: ut meā q̄p posteā curaturū sparet licet: et de su-
o pus oclo festucā eiceret. ut de meo vider' eice trabem.
Nā de hiis q̄d ē q̄ et vbi forte dū ītei ligūt volūtatē
negligūt cū et q̄ntū pualēt adusāt^r ei: q̄ dederūt ma-
nus morti. et cū īferno īiere fedus: ut odiētes bonū
adherētes malo. pati sīt q̄tis ɋsētire pcō: foue ma-
liciā. faue īiq̄tati: qm̄ odibiles deo et mūdo execrabiles
ēē ɋstat: melī' ē silere q̄ loq̄. Saue nemo repēte fit
turpissim': et vix aliq̄s ī hīc affcm̄ nequaq̄ nisi p̄ lōga
ɋsuetudīe puīsimt. Sz nō īfermi et tepidi amatores
iusticie q̄bz aut vigor aut feruor deest: aut fortas-
sis vtcq;: cū vtcq; sit sūope necessari' īter pspa q̄ppe
et adusa versāti. Vt enī vigoris ēē dinoscit nequaq̄
cede tribulacōi: s; p iusticia psecucōem viriliter sustine:
sic feruori videt' attribuēdū nullis capi voluptatibz.
nullis illecebris eneruari. Que q̄dē cū oī studio tum
maxime et sp̄e ait' duabz sp̄li sūt necāria: ne forte

ī p̄niciē oīm errorū ꝯgregat. Qd enī refert q̄ occasione
viā veritatis deserāt. Seducāt̃ ignari. sequitur spōta
nei. ꝯpellāt̃ inuiti. seu attrahātur illecti: qd ītm̄ dūmō
eāt ī ꝑdicōem. Hic enī deest prudētia. alter temꝑancia. cui
ōino iusticia. petro deficit fortitudo. Quā ꝗre v̄tutis
ꝯdonare ꝑfectōem et cathedrā sc̄itatis ōimodis exigit
ministeriū ꝑ corde quolibet: ut hac dote carēs fruct̃ sibi tā
q̄ ꝑ xp̄m sederit videat. Hi q̄ dicūt̃ ignorāti. Si
cecus ceco ducatū p̄stet: nōne ābo ī foueā cadunt.
Et itē. Sacerdotes nōne dixerūt vbi ē dn̄s. tenētes legē
nescierūt me: ꝑpi ꝑfecte ⁊ pastores abierūt ī terrā quā
ignorauerūt. Dicat ⁊ ꝯiquo. Fur nō venit ñ vt mac
tet et ꝑdat. Et illud. Dilexisti maliciā: sup benignitatē.
Dicitur pusillaīi: mercennarii et q nō ē pastor videt
lupū venietē ⁊ fugit. Dicat ei q post ꝯcupiscētias va
dit. Mors ē posita secus īgressū delectacōis. Dicat item.
Omēs q̄ sua sūt q̄rūt: nō q̄ ihū xp̄i. Verū hec hacten̄.

Quomodo deseruant clerici que de ecclesiis habēt capitulū sextumdecimum.

Iam qui p xp̄m sibi in
sorte ministerii intrasse videt̃: de cetero q̄ādmodū minis
tret. q̄ādmodū ei seruiat. q̄ādmodū pascat ꝯpluat
ut p̄dictum grege dn̄i: sollicita sed examinacōe discu
tiat. Indignus enī lacte ⁊ lana ꝯuiat. si nō pascat o
ues: si nō vigilat ī custodia gregis. iudiciū sibi mā
ducat ⁊ bibat. Veue tibi clerice mors ī olla. mors ī ol
lis carnium: mors ī huiusmodi deliciis ē. Nōne ꝗ se
cus īgressū delectacōis mors posita ē cognoscitur.

ſz ob id maxime q2 ꝑpli conſtat eē pcc̄a q̄ comedis.
Sūptus eccliaſticos gratis hr̄e te reputas: cātando
ut timuit tibi ꝓuenire videtur. Sz bonū erat fodere
magis: aut etiā mendicare. Peccata eni ꝑpli come
dis: ac ſi ꝓpa tibi minus ſufficere viderētur. Solli
citus eſto tanq̄ redditurus rōnem: dignos ꝑ eis
gemitus fundere: dignos agē pn̄ie fructus.
Alioq̄n tibi noveris īputandū q̄ modo inter de
licias comedis: et ꝑpēdis. et diſſimulas tāq̄
nichil attinētia tibi. O iudicioꝝ dei abiſſus
multa: o terribilis deus ī ꝯſilijs ſup filios hoīm:
ffruſtra īcipiēt dicē montib3 cadite ſup nos mi
ſeri: et collib3 operite nos. Veniet aute veniet
tribunal xpi: audietur ꝑplorū q̄rela grauis.
accuſacio dura: quorū viuere ſtipēdijs. nec di
luere pcc̄a: quib3 tn̄ ſūt duces ceci: fraudulēti
mediatores. Quid tibi īſipiēs delicate ſapiūt:
q̄d diuicie ille tecos obcecant oculos: q̄b3 mer
caris tam gr̄ue iudiciū. tā dure temetipſū tibi
obligas? Uniuerſa ſiquidem uſq3 ad nouiſ
ſimum quadrantem exigeris. Quomodo eoſ
dem reddi… expendat. capitulum decimumſeptimum
Sed eſto ſtudioſe quis et fructuoſe la
boret: dignus plane operarius mercede
ſua ē: ut qui altario ſeruit. de altario
viuat. Uiuat īquā de altario: ut iuxta ā
apl̄m alimēta et q̄b3 tegatur habēs: his ꝯ

tētus sit. Tertiū aūt hoc preceptū est. De altario inq̄t
viuat. Nō supbiat. nō luxurietur. denique nō ditetur:
nō gtia sā cunusā plane dignā oī acceptōe suam
ex dicatu ditior fiat. Nō sibi de bonis ecclie āpla
palacia fabricet mutās ꝗdrata rotūdis: uel locu
los uide ꝯgreget: uel ī vanitate aut supfluitate
dispgat. Nō extollat de facultatib₃ ecclie ꝯsāguīeos
suos aut neptes: ne filias ditū nuptui tradat.
Res paupum nō paupib₃ dare: par sacrilegii crimē
ēē dinoscitur. Sane pmonia paupum facultates
sūt eccliarū: et sacrilega eas crudelitate surripiunt:
qdqd sibi ministri et dispēsatores nō utiq₃ dnī vel pos
sessores ultˀ victū accipiūt et vestitū. Hec aūt ordina
uit deus his q euāglio seruiūt. de euāglio q̄rere deli
cias uel ornatū: sꝫ viuē ait paulus ex eo // videlꝫ sit // vt
ꝯtētū vt alimēta corpis. nō gule irritamēta. aut
īcentiua libidinis. et q̄b₃ tegātur. nō q̄b₃ ornētur.
accipe. Sane q nō fidelit̄ intrauit neq₃ p xp̄m: q̄d
nisi fidelit̄ agat et cōtra xp̄m. Manifestū ⁊ sine du
bio faciet arborē fructus. radicē palmes. opus
īcentiuū eius: faciet ad qd̄ venit. vt mactet utiq₃ et dis
pdat. Quādo aūt altario seruiat q eiusmodi ē:
seruiat aūt ī spū et veritate. Tales nimirū p̄r a
doratores q̄rit. Alioqui ministratio mortis ē in iu
diciū et ꝯdēpnationē. Aut qūr poterit necariꝯ ēē
ꝯtētus: q eo aīo intrauit ut stipēdia cleri ī vsus
voluptatis. curiositatis. ⁊ vanitatis ꝯgreget. ser

nec expectat. Triplex ergo stimulus q̄ difficile cū
pitur: hoīem miserū in puicē trahit. Qui ipū
re itrat. īdigne ministrat: ꝫ ipso fructu abutitur
temporali. De virga et baculo caplm decimum⁊ octauum⁊

Quid cui si in hoc mūdo floret
et ꝓsperatur ī via sua? Arescet velociter
cito decidet flos feni et vapor ad modicū
parēs. Parcit virge: qm̄ minatur īiqitas eius ad
odiū: vtiqꝫ nō ad iram. Virga īquit tua et bacu
lus tuus: ipā me ꝯsolata sūt. Habet cui virgā:
ꝫ hēt etiā baculū et hec ꝯsolacio ē: qr is q̄ virga cedi
tur. baculo sustētetur. Aut certe parat pastor vgā
et baculū: illā ouibꝫ. illū lupo: oīa autē ꝓpt electos.
Siqͥdem et vga eos ꝯsolatur a stimulis ꝯsciē: dū hoc
modo sētiūt sibi pctā dimitti dicēte dn̄o: ego sū ego
sū q̄ deleo īiquitates tuas? et baculus iuuat ad to
lerātiā virge: dū illius ꝯparacōe fit leuior. Econtra
vō dicitur indignātis. Frons mulieris meretricis fcā
ē tibi: et erubescē noluisti. et addit. Recessit zelus
meus a te: vltra nō irascar tibi. Quē eīn diligit
arguit: et flagellat oēm filiū quē recipit. Liquet
ꝑinde eos q̄ ī labore hoīm nō sūt: et cū filijs nō fla
gellabūtur nec diligi ab eo nec recipi. An forte di
ligi putas? Audi quid sup hoc scptura loquitur.

Quis sit amicus mundi. Caplm decimumnonum

oīa q̄ voluit

Omnis q̄ voluit ee amicus huius mūdi: inimi-
cus dei ɔstituitur. Et alio loco. Si quis dili-
git mūdū: nō ē caritas p̄ris ī eo. Primū q̄dē
iacobi vbū: scd̄m eius discipli ē quē diligebat ih̄s:
et q̄ ipsius nō possū ignorare amicos. Sz vis nosse q̄s
sit q̄ diligat mūdū? Neqȝ enī creaturas dei iubis
odisse: sȝ q̄ a deo nō sūt ea dilige̅ p̄hiberis. Que vo
sūt hec: iohes ip̄e loq̄tur. Nolite aūt dilige̅ mūdū:
neqȝ ea q̄ ī mūdo sūt. Oīa enī q̄ ī mūdo sūt: ɔcupis-
cētia carnis ē et ɔcupīa oculorū et ambicio sc̄li: q̄ nō
sūt inq̄t ex p̄re: sȝ ex mūdo. Videt hic q̄sqȝ omnis
sit sp̄c: q̄d diligat q̄d cupiat q̄d sectetur. Ecce enī
spectaculū veritatis: ne quis tm̄ ɔsidato vultu ɔsciē
sue p̄tereat: et q̄lis sit obliuiscatur. Ambicio cu-
riositas et voluptas nō ex p̄re sūt: sȝ ex mūdo. Aut
ēe q̄ multi codices hūt. nō ābicoēm sc̄li: sȝ sup̄bi-
ā vite. In ɔcupiscētia carnis vniuersā accipe corpo-
ralīū sensuū delectacoēm: qua q̄dē nec ipsa curiositas
caret. Ac deinceps ɔcupiām oculorū. q̄aiqȝ ad hu-
manū die quē p̄pha minime ɔcupiuit: et sclarē
glām ad extrīsecā ptinēt vanitatē. Porro ī sup-
bia vite: elacoēm cordis ītellige. Nec enī tria q̄ di-
ligit mūdū diligit: et dei ɔstitutus ē inimicus
Suscipiat aūt q̄ eiusmodi ē cetoaliacōis officiū.
nomē mediatoris: z pdicoris scelē īimicitias ai-
mulauit: vt amico iā nō vt hostis sȝ vt traditor
iudicetur: vt iudas vtiqȝ non vt saulus

aut

De impudentia. capitulum vicesimum.

Nam impudentia et frontoſitas cum obdu-
ruerit ut non paveat non horreat non gar-
uiſcat: ea iam demum deſperatio est. Quid
enim? Horum conſcius ſibi tamquam qui iuſticiam fecerit. di-
uino ſeſe vultui ſiſtere non veretur: tamquam domeſticam
intrat et exit. magnum ſalutat. genua flectit. oſculatur
ore ſacrilego. Doloſe agit ſed in conſpectu dei: ut inveniatur
iniquitas eius ad odium. Odibilis plane deo frontoſi-
tas: et impudentia execranda. Propter quod cum irrita-
verit ipſum deum. exacerbavit dominum peccator. ut ſecundum mul-
titudinem ire ſue non querat. Nam per fornicationes in-
aut ceſtus ſacrilegia: Nichil horum propheta memorat: ſed
quod in corde ſuo dixerit. non requiret. Sermo cordis affectio
est: et dicere non requiret. non expaveſcere requiſicionem. Hec im-
pietas cum ſecundum multitudinem ire ſue miſeretur de-
us: nec querit. nec arguit. nec flagellat. nec ulciſca-
tur in adinventiones eorum: ſicut de moyſe et aaron et ſa-
muele legimus. quibus iminenti propicius fuit. Sed expreſſe
atque ſignanter quiuis ſit hec impietas audiamus

De miſeratione crudeli. capitulum vicesimumprimum.

Miſeratur impio ait deus: velut in conſi-
lio angelorum et congregatione deliberans
Miſer eos tantum crudeliore omni indignatione
miſeram iudicium meditari. quod non diſcat homo iuſ-
ticiam facere. ſed obdormiſcens miſer et dicens: oblitus
est deus avertat faciem ſuam: dies ſuos ducat in bonis

i puncto ad inferos descendunt: et cum dixerint pax et secu-
ritas: tunc subitaneus eis superveniet interitus nec effugient. Non
discet inquit facere iustitiam. In terra sanctorum iniqua gessit
sic ait dominus: ac si diceret. Nolo discat iustitiam facere:
inventa est iniquitas eius ad odium. An adhuc queritis
quis iste sit impius? In terra igitur sanctorum iniqua gessit. In
ecclesiasticis possessionibus que sanctorum fuerant usibus assig-
nate: in domo dei que sacerdotibus datur: et qua paulus dis-
cipulum studiose sollicitatus. ut scias inquit quomodo te
oporteat conversari in domo dei: que est ecclesia dei vivi co-
lumpna et firmamentum veritatis. In clero quippe tam-
quam in celo geres iniqua: quod in ce ministerio indicatur?
Celeste tenet officium. Angelus domini exercituum factus est:
tamquam angelus aut eligitur aut reprobatur. Inventa
quippe in angelis pravitas: districtius iudicatur nam
est quam et ignorabilius humana. Age ergo qui graviter
iudicium hiis qui presunt. et potentes potenter tormenta
patientur: ascendat superbia tua semper: sequere regem tuum;
omne sublime videat oculus tuus. Festina multiplicare
prebendas: sic ad archidiaconatus evola: deinde
aspira ad episcopatum: ne ibi quidem requiem habiturus:
quia sic itur ad astra. Quo progrederis miser? An
ut ab altiori gradu sit casus gravior? Neque
enim sic paulatim decides: sed tamquam fulgur in impetu
vehementi: quasi alter sathanas subito decidens. In
labore inquit hominum non sunt et cum hominibus non flagellabuntur.
Ideo tenuit eos superbia per manum diaboli: quo tenere

cū q̄ opant̄ iniq̄tatē. Hec ē q̄ nō recipit discipli
nā. curari renuit. medelā nō sustinet: vicius
pessimū q̄d nec sumis saltē digitis patiatur
attrectari. Huius et ipse indignacōēz vīeoꝝ sup
bus et gñe iudiciū. Quid in timeā morsus
spūalē isanīā: ꝛ ātarū frenesi nō ignorās?
Sꝫ dñi sūt vba q̄ replico: et eadē ipī legūt q̄
et intelligūt pit. legē q̄ppe scientes. In tra iniquo
sc̄oꝝ iniqua gessit: ꝛ nō videbit glām dñi. Du
rus ē hic sermo et cōminacō valde terribilis:
nō videbit glām dñi. Quid g̃ cecā vidisse
pstat? Hinc inde tot' mīe finis. Hāc miām
ego nolo: p̄aul fiat miscāco tā crudelis: nec
veniat in eoꝝ consortiū anima mea:

De commutacione humane penitencie. capitulū vicesimū secundum.

Quis enī vobis miseris
demōstrauit fugē a vētura ira? Quo p̄scte
tātope fugitis irā: flagellū timetis: ꝛ
declinatis virgā? Ecquidē ī hac die vīā q̄ ad pacē
vob: sꝫ si cognouissetis et vos. Putatis nō effu
gitis puniam: nā malū ipunitū ēē nō pt. Nō pu
nit' hic p̄pa volūtate: punīet alibi sine fine. Mi
sera sane et extreme plena demēcie cōmutacio. hūa
nū declinare laborē: et patū diabolo cruciatū eli
gē sepitenū. Attēdite et videte: nō hoībꝫ
sꝫ diabolo et āglis eius ignē illū ēē paratū. Ille
enī hostis et lupus: nos aūt pplis eī et o. p. eius.

Illi securis et malleus: nobis flagellū et ūga debetur.
Illius iniquitas inuenta ad odiū ē: suū habeat carcerē. ubi
nulla redemptio. uū nemini liceat respirare. Mihi
sane ꝛ labore totā uilior carcer et tpe breuior assig
natur: ubi cū iratus fuit dn̄s mīe recordabit: redemptio cū
ipso mittens suo copiosā. Denique ipsi īn gstatuit:
nō dicat. donec illi paratur eternū. In sudore iquit uul
tus tui gedis panē tuū: donec i terrā de q̄ sumptus es
reuertaris. Pessim⁹ ille āgelus de tra sumptus nō est.
nec i trā aliqn rediturus: ꝑpetua nō h̄t donec. s; ig
nis paratur a eternus. Numne g̃ expedit ut i sapia
tam⁹ scti auctoris sci nō uerear⁹ frustrari iudiciū:
et deliuē uelle sentam declinādo uidelz laborē hoīm
et sudorē: ac si nullo modo nos ꝑtinge uideatur qui
ate dictū ē: aut nō i eo sentam laboris excepimus:
i quo sū exceptiōe peccauim⁹ oēs: aut nō quimus
culpe. nichilominus eē debeat pena communis

De iudicio abrahe. capitulum vicesimumtercium.

Forte eui aliq̄ dicat. Quid peccamus.
Bona ē oīs creatura dei: nīā licite possi
demus: nīs utimur facultatibz a rapi
nis et latrociniis abstinentes. Et ideo nō pascimur aut
i cruciatos. Ego sane diuitē illū cui saluator meum
ut i euāgelio: i multo hoc audio accusari. Induc
batur purpura et bisso: cotidie epulabatur splendide.
Si auaricias arguit. qr substanciam mūdi habēs et
uidēs fratrem suū egē clauserit uiscera sua ab eo: qm

hec diuiti deest. Quātos videtis et ipi lazaros e
surientes. nudos. egrotos: et plus de iumētis. plū
de eorū phaleris: q̄ de istorū miserijs cogitatis.
Sȝ ad tremēdū abrahe iudiciū veniamus. Nō eīn
abrahe: sȝ dei abrahe sētentia est. Memēto inq̄t fili
q̄r recepisti bona ī vita tua: et lazarus silit̄ mala.
Verū vtrūqȝ ē. Nō p̄t oīno negari: fer sniam: q̄a
paucis expressa totius sūma negocij ē. Ille bona:
et iste mala recepit. Q̄d modo? Nūc aūt hic inq̄t
cōsolatur: tu vero cruciaris. Expgissimum ebrij
et flere. Terribil' enī deus ī iudicijs sup filios hoīm
est. Hec tue cruciatuū causa tota: q̄ ī hoc seclo
bona recepit. Ipsa plane. Neqȝ enī ad hoc nos
de paradiso voluptatis aīaduersio diuina eiecisse
videtur: ut alterū sibi hic paradisū adinueniendo pa
humana
reret. Homo ad laborē natus si laborē refugit:
nō facit ad q̄d natus ē: ad q̄d venit ī mūdū.
Q̄d respōdebit ei q̄ misit: et q̄ istituit ut laboret:
Memēto ait. q̄r recepisti bona ī vita tua: et lazarus
silit̄ mala. Nūc aūt hic cōsolat': tu vō cruciaris.
Quid dicimus ad hec? Si talis ē finis. et tale ē
iudiciū. ut extrema gaudij luctus occupet: nū
q̄d p̄ferenda sūt ī hoc sclo mala bonis? Quippe q̄
nec illa vera bona: nec illa mala eē vera ma
nifestū ē. Vera potius snīa salomonis. Meli9
ē ire ad domū luctus: q̄ ad domū conuiuij.
Ceterū si sic cruciandi sūt q̄ in vita sua bona.

recipiunt: et huanis cōsolacōēz p̄seute. ue reposicū est
scriptum: cū ī supioribꝫ inuenta sint aliq̄ de sapīa carnī
saētes ī oībꝫ et p oīa reprobare magnū et elige bo
num: q̄liā eorū potior eē simus: si scdm multitudinē
cōsolacōum eorū dolores apphēderīt aīas miserorū.
Consequēs enī videt̄. ut bona oīa ⁊ oēm sclī huius
recipientes cōsolacōem: nichilominus vniuisū
ve. ⁊ vniuisi maneant cruciatus. An vero ad illud
eque ex eadē abrahe sinā contiendū videt̄. eos q̄ cō
trario ducti spū. vite p̄sentis oīa bona respuunt.
eligūt mala: oīa quoqꝫ bona dūi et oēm habituos
cōsolacōem. Forte enī hoc erat qd̄ petrus audire
voluit: cū tanta fiducia dūm tātaqꝫ libertate cō
uenit. Ecce inquit nos reliq̄mus oīa: et secuti sum
te. Quid erit ergo nobis. Quomodo reliquit
omnia qui nichil habebat. ca. vicesimū quartum

Nota admodū q̄stio ē. quadmodū pe
trus cū nichil fere ex oībꝫ habuisse sca
tur: tā fiducialr̄ gl̄etur sese oīa reliq̄sse.
Unde scītū q̄spiā oīa inquit deserunt: q̄ volūtatē
hūdi reliq̄t. Fidelis sermo: sꝫ forsitā clausus ⁊ ipe
ē. Nūq̄d enī voluntas hūdi oīa sic cōplectit̄: ut
reliq̄sse illā. sit oīa reliq̄sse. Quis hoīum desidare
oīa possit: nedū piscator ille. ille paup et mo
dicus. Sꝫ qd̄ auqꝫ sufficere possit diligētius inuesti
gato: et facile ē inuenire oīa desidarātē. Neqꝫ enī
ponē ē cōcupiscētie modū. donec videat̄ īpleta:

donec adepta sit q̄bꝫ valeat eē contenta. Ceterū nec
amator pecunie dicat aliqñ sufficiat: nec libidinosus
saciabitur voluptate. Sic et crudel' q̄sqꝫ sp̄ sāguinē
sitit: et ābiciosus aut cupidus laudis hūane adepti
dignitatū titulis seu fauoribꝫ: nullū exitꝰ capit et
mediū: sꝫ desiderio exestuat āplior. Minus aūt īueīt
requiē q̄ sibi placē cupit: et suis idꝫ cunulātā fatui de
semetipo testimoniis glat' dicēs. Manus mea excel
sa: et putās sese aliquid esse cum nichil sit. De ī
naturali et inexplebili fame. ca. vicesimūquintum.

Vidi ego aliqñ quīqꝫ viros: q̄s ꝺ in freneticos
arbitrarer: Primꝰ sig̃ dē buccis tumētibꝫ:
marinā masticabat arenā. Secūdus sub
pluuio astans lacu: exalātē teterrimū fetidissimūqꝫ
gestiebat haurire vaporē. Porro tercius fornaci incū
bās vehementer accēse: micātes scintillas hiātibꝫ ex
ape fauribꝫ lectabat'. Quartus sup̄ pinaculū tēpli
residēs leuiores aure spūs apto attrahebat ore: et
si quo minus īflue videtur. flabello vētum ipē cie
bat: ac si totū sparet aerē deglutire. Quītus secꝰ sū
positus videbat cetōs ipē nudus et marime. Pas
eū carnes īcredibili q̄dā ~~modo~~ studio suggere la
borabat: nūc manū. nūc brachiū. nūc alias ptes ap
plicās ori. Miratus hoīes causāqꝫ scisatatus mi
serie a singlis: vnā oībꝫ eē reperio: validissimā vicꝫ
famē. Tum vero macilentissimas eorū facies cōtēpla
tus: recordabatur p̄ph̄e gementis miserabiliter et dicentis.

Aruit cor meū: q2 oblitus sū comedere panē meū. Quid
Nemo enī vobis hec plura? Nō sūt tales cibi. Famē magis
hec provocāt q̄ extīguūt. Panis nāq3 aīe iusticia ē:
et soli vere q̄ esuriūt illā. q̄m ipi saturabūtur. Anim
enī ad ymaginē dei f̄c̄a aīa rōnalis. ceteris oībz oc
cupari pt: repleri oīno nō pt. Capacem dei: q̄dq̄d
deo minus est nō implebit. **De circuitu impiorū**
Inde ē q̄ nāli q̄dem desiderio sū **ca. vicesimū sextum**
mū quis probat appetere bonū: nullā ñ adepto eo re
quiē habiturus. Ceterū errāt miseri nō invenientes
viā: et ut scriptū ē ambulant impii in circuitu: dū nimi
rū q̄q3 bona q̄rentes sp illud desiderant. q̄d sibi vi
cinius necdū videtur adepti. Atq3 utinā si fieri pos
set. cuncta oīa obtinuisset unus, eodem pculdubio. et
ipm q̄d sibi solū deesse videret summū utiq3 bonū de
siderio q̄siturus quo cuncta sp expetit nō adepta.
Sz inania sūt hec: et a ceteris quoq3 requirūt pariter.
Nō valet q̄sq3 trahere ī ptē: nec aliq̄s potit hūc
circuitus pagrū. Omis pvenire? Incipe trāsilire. Alio
q̄n ꝑpetuo miser ī desiderio terrenorū. et a sūmo
bono eo lōgius ēvacuaris: quo te āplius dedis caducas
rebz et cōsiliariis appetendis. In circuitu siq̄dē ābulas:
et q̄d ipe erat ī corde et ī ore tuo. si corde credēs ꝛ ore cō
fitearis: erga circuitus declinas. et elōgaris ab eo. Hic ē q̄d
vocatur dives. Cōvertimini filii hoīm. Et cetera. Revertere igr̄
vertere simulacris rectius vertere ut inveniamur te. Infructuosa
siq̄dē via ē et inābulabilis. facilius veniēs spēs oībz q̄ adeptis-
bilis:

De acceleranda conuersione. capitulũ vicesimũ septimum

Ecce nos reliqm̃ oĩa et secuti
sum⁹ te. Qd̃ g̃ erit nob̃? Dignũ plane aplica
fide et deuocõe verbũ. Iã reliqsti oĩa iã dñm
petre secutus es: et nũc demũ qd̃ sis accepturus īte-
rogas? Ve simon ve obediēs ī auditu e auris sũ pacta
cõuẽcione. Ad vni⁹ eñ vocis iussionẽ petr⁹ et ãdreas
relictis oĩb; secuti s̃t redeptorẽ. Qd̃ si hoĩ carnali stul-
ticia forte videt̃. audiat qd̃ stultũ ẽ dei. sapiẽti⁹ ẽẽ hoĩ-
b;: et qm̃ placuit deo p stulticiã p̃dicacõis saluare
credẽtes. q̃ppe cũ mũdus cũ ī sapia mĩme cognouisset.
Amicos eñ mũdi sapia maledcã supplãtat. ⁊ cõcep-
tũ ī eis extinguit spm̃: q̃ voluerat dñs vehemẽter ac-
cēdi. Noli īquit p̃cipitãt̃ agẽ: diu cõsidera. diligẽtius
īuiere. Magnũ ẽ qd̃ ꝓpoĩs et opus tãtis multa deli-
bacõe. Experire qd̃ possis amicos cõsule: ne post
tãm penitẽt cõtingat. Hec sapia mũdi terrena. aĩal-
diabolica. ĩmica salutis: suffocatrix vite. Mater te-
piditatis ẽ q̃ do sol; vomitũ puocare. Caue t̃ aia.
Vrq̃d eñ cũ a deo verbũ ẽẽ nõ dubites: qd̃ opus
ẽ delibacõe? Vocat magnũ cõsiliũ ãgl's qĩ aliena
cõsilia p̃stolaris? Qs eñ fidelior q̃s vl̃ sapiẽtior
illo? Deduc me dñe et educ me: sic tu sci ⁊ īualesce.
Noui ego q̃ oportz fieri q̃nã sic̃ ceo. Ab ore putei
gehẽne eripior. et īsidias petã et cõtractabo et nũc
tabor exire: si forte iterũ fieri aliq̃o. Absõdo ignẽ
ĩ sinu meo. et exuro iã. tace. iã. nudans nisarib;.

iā ſane defluēte diu in delibandū. an expgiſcar. q̄ gra-
ciā q̄ abiciā illū. Magnū dīno ē q̄d offert. ſʒ eo vtiqʒ
libētius et feſtināti ſuſcipiēdū: et obuijs amplectēdū
manibʒ cū feruore et hilaritate. Probet aūt ſcptū q̄ de
ꝓpa vtute pſumit: nā dīna q̄c̄ dīno pbata ē. Alios
cōſulat. q̄ nō legit. Inimici hominis domeſtici eius.

De tribus reſponſionibus domini ad eos qui pro-mittebant ſequi eum. capitlm viceſimumoctauum.

Quid frequētat euāgeliū: q̄ euāglio nō obe-
dit. Ait i eo ſane legimꝰ ꝓmittēti audā ſeq̄
dūm: ſʒ deficietū pus prēm ſepelire volēti.
reſpōſū ab eo: ut ſineret mortuos ſepelire mortuos
ſuos. Alii q̄q̄ tm̄ ſuis q̄ i domo erāt valedicē cupiēti:
nemo igr̄ manū mittēs ad aratrū et reſpiciēs retro:
aptus ē regno dei. Sʒ q̄d audierat pimus: Magiſt̄
ait volo te ſeq̄ quocūqʒ ieris. Cui reſpōdēs dn̄s vul-
pes foueas hn̄t iqt. et volucres celi nidū: filius autē
hoīs nō hʒ ubi caput reclinet. Prudētiā carnis i fo-
uea vulpis: i nido volucris arguēs cordis elacōēm.
Eſt enī īterdū vidē nōnullos q̄ relictis oībʒ abrenūcia-
re ſclo diſponētes. cū ſe offerre velīt. nolūt ſe diui-
dē: calliditate hūana totos diuino ſeſe cōmitte nutui
formidātes: ſʒ reſeruātes neſcio q̄d fermētū ut totā
maſſā corrūpat: q̄d i multis frequēt expitū ē. Alius
ſn̄ duce et pceptore ſpūale ſtudiū agp̄ henē ſcale co-
gitās. ābulari i magnis et mirabilibʒ ſup ſe: ut vul-
go dicit̄ ſaliēs āuq̄ videat. caſurus anteq̄ debeat.

Petrus cogitatum suum iactans in domino. et omnem sollicitudinem
suam in eum proiciens. tantus quod illi cura foret de eo: reliquit omnia. Securus
est dominum ne interrogans quid esset de premio. donec ex parte illo divitum quod
salvator prosequitur sumeret occasionem.

De secunda regeneratione. Capitulum vicesimum nonum.

Quid ergo erit nobis? At illi dixit Amen dico vobis. Verbum confirmationis premittit: magnum novum esse quod sequitur.
Amen dico vobis quod vos qui secuti estis me in regeneratione cum sederit filius hominis
et cetera. Quid est quod dicit in regeneratione? aut que est hec nova regeneratio? Neque enim iam ignoramus quoniam oportet hominem nasci
denuo: non ex sanguinibus neque ex voluntate viri: sed ex aqua et
spiritu sancto. Ceterum animam nullatenus ad eam regenerationem valere hic promisso
pertinere. Forte et altera regeneratione opus esse videtur: nec solum
denuo sed et tertio hominem nasci necesse est. Infelix ego et miserabilis casus meus: cui non una sufficiat cui duplex necessaria est regeneratio. Nimirum ex corpore et anima constans cecidi totus
sic: sic totus resurgere non possum. Cui vero dignum non est ut
ea que videtur potior: prior quoque portio reparetur. At ipsam sane
animam esse nemo sane mentis ignorat. Prior ergo reficiatur
que prior corruit. presertim cum ab eius culpa alterius pena procedat: et ipsius corruptio corporis quoque huius causa corruptionis. Hic est quod animabus primum salvator advenit: tollere
utique peccata venit mundi non molestias carnis.
Quod sane manifestius docuit in seipso penis omnibus corpus exponens: animam autem prorsus immunem
custodiens a peccato.

Ut tempus sue regenerationis corpus expectet. Capitulum tricesimum.

Non sic hodie filii hoīm nō sic. ſʒ aīe curā negli-
gūt: curā aūt carnis pficiūt ī oī desiderio. Ne-
qȝ enī peccare metuūt ſʒ puniri: nec ꝟitati cor-
dis cāt opa: ſʒ valitudini corporis īmo etiā voluptati.
De scola ypocratis et epicuri didicerūt hec. Neqȝ enim
suis xp̄us discipulis hoꝝ q̄ppiā tradidit: ſʒ discite a me in-
qt qꝛ mitis sū et humilis corde. Vsqȝquo grāui corde: ut q̄d
diligitis vanitatē et q̄ritis mēdaciū. Tēpus hoc aīabȝ
nō corporibȝ ē assignatū: dies salutis nō vacȝ volup-
tatis. Ōia tp̄s hñt. aīabȝ nūc operam dare necē ē: nā ī
carne q̄ seminat solā exīde metet corrupcōez. At nemo
inquit carnē suā odio hūit. Verū ē: ſʒ zelū hñs absqȝ
sciā. dū pdēe festinat. īuenit obesse. Cū enī iudiciū
carnis et aīa pēdeat. nichil carni pt̄ vtilius q̄ sal' aīe
puidi: ut videlȝ ī tpe sic respēctus illi' et socia passiōis
felicitatis qȝ cōsortiū mereat. Vn̄ apl̄s. Saluatorē igit'
expectam' dn̄m nrm̄ ihm xp̄m: q̄ reformabit humilitatis
corp' nr̄e cōfiguratū corpi claritatis sue. Requiescet hac
spe caro misera. q̄ ap' aīam venit. p te qȝ ventur' ē:
q̄ reformabit illā. tu qȝ nō obliuiscet' ī finē. Requiet'
iterū aīa et tanqȝ p̄scita et p̄destinata a domino. cō-
formis fiat ymagini filii eius in mansuetudine
cordis et humilitate: ipsius enī merito te quoqȝ re-
generandā nouis aliquā conformandam corpori
eius in gloria et claritate.

Vt non resideamus in via. capitulū tricesimū primū

In regeneratione inquit cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue: sedebitis et vos et cetera. Consequimini ait quem sequimini: ut cum ipse sederit pariter et vos sedeatis. Quid enim ille residet in mundo? qui substitit. qui reclinavit caput? Exultavit ad currendam viam. benefaciendo pertransiit: quippe nec nidum nec foveam habens nec loculos in diversorio: donec opere tandem quod susceperat consummato sedendi preceptum mereretur accipere: et diceret dominus domino meo sede a dextris meis. Insipiens tu qui placere eligis qui consedere: querens in itinere delicias. Ille ministrare venit non ministrari: tu super magistrum et dominum maior. immo nec discipulus perfectus nec servus recubare iam festinas. Paululum dormies. paululum dormitabis. paululum conseres manus. Ille salit in montibus: transilit colles. Clama ad eum anima mea trahe me post te in odore unguentorum tuorum curremus. Alioquin quid cum te morando. repausando. pausando consequi speras? Exultavit ut gigas ad currendam viam: tu iacere sub dubio diligis sessionem. Necdum ad bravium pervenisti. necdum apprehendisti metam. grandis restat adhuc via: noli sistere gradum. noli in medio itinere residere. In sudore inquit vultus tui vesceris pane tuo: donec revertaris in terram de qua sumptus es. Et nunc sane tempus erit requiei. Nimirum quando iam ipse spiritus dicet: ut requiescant a laboribus suis. Nec tamen erit consummata pax. necdum perfecta quies: denique necdum sessio plena. In regeneratione igitur cum se. f. h. et cetera.

Quomodo nunc ex nulla parte sedemus capitulum tricesimum secundum

Haec regeneratio. Quid enim renascatur ad sessionem: miser homo natus ad laborem? O si unquam sedero totus: cum modo nec

minima quedam portio sedet: in quo nichil tranquillum nichil
quietum. sedatum nichil. nichil umquam in eodem permanens statu. Sede-
bitis et uos. O sessio: quis michi tribuat ut dignis exprimam uer-
bis: quod de sessione hac cordis affectione concipio. Immo quis michi
tribuat sessionis huius inchoata saltem requie quam desidero: qui aspiro quasi
nescio. Ecce enim ut dixi nil in me sedet: sed cuncta in motu sunt.
omnia mutantur: fluctuantur universa. Postremo ubi concupiscit adversus
caro adversus spiritum. spiritus adversus carnem: quasi iam hominis sedes videtur?
Nec sola iam concupiscentia pacem turbat impedit sessionem. vetat
esse sedatum: sed duplex quoque secundum corpus miserum hominem con-
trario vexat: presentis videlicet sensu doloris et mortis metu fu-
ture: nimirum cum passibile sit et mortale. duplex nichilo-
minus animam sollicitudo agitare videtur. spei utique et timoris.
Inter hec utique fluctuat iugiter. donec peccati corpus inhabi-
tat: ascendens usque ad celos. et iterum usque ad abissos descen-
dens: tabescens in malis. et ad bona nichilominus tardescens.

De imperfecta sessione. capitulum tricesimum tertium.

Erit autem cum lucem hoc egrediens domicilium a ti-
more quidem penitus liberabitur: sed necdum ab expecta-
tione. Ex tunc enim iam non erit timor in finibus nostris: sed
in singulariter constituta spe psallentis sigillum mentis et spiritus: qd' pli-
barat quodammodo cum dicebat. Convertere anima mea in requiem tuam:
quia dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de morte oculos
meos a lacrimis: pedes meos a lapsu. Ceterum de expectatione
vero ipse sic ait. Me expectant iusti donec retribuas michi. Nec
modo numerum suum ut compleant: sed et ipsum corpus ut sua re-
glorificatione restituatur expectant. Immo vero et expetunt cum desiderio

sub altare dei vociferantes ad ipsum: et quod audire meruit.
potuit et testificari. Nam corpus illo quidem in tempore secundum quod
dicatur: dum effluit et in saniem pulueremque redigitur. In re
generatione inquit cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue:
sedebitis et vos. Seminatur enim corpus animale: resurget
corpus spirituale. Seminatur in ignominia: resurget in gloria.
Ubi iam tunc mors victoria tua? Siquidem et tu inimica
nouissima destrueris. Corpus enim resurrectionis iam non
morietur: mors illi ultra non dominabitur. Sed et dolor et gemitus
omnis abscedet: quoniam absterget deus omnem lacrimam ab oculis sanctorum:
et iam non erit apostolus neque luctus neque clamor sed nec ullus
dolor: quoniam priora transierunt. Felices lacrime quas benigna ma
nus saluatoris absterget: et vere oculi qui in talibus liquefie
ri fletibus elegerunt: quam eleuari in superbiam quam omne sublime
videre: quam auaricie et petulantie famulari. Sedebit igitur
corpus immortalitatis et impassibilitatis gemina quadam
felicitate donatum: liberum ab omni necessitate. ab omni corrup
tione securum: alienum et immune ab omni concupiscentia: ple
num gloria configuratum denique claritati corporis christi. Sede
bit et anima sicut nil metuens sic nec cupiens ultra: nimirum
plena beatitudine et secura plenitudine fruens. Nullos
iam cogitationum fluctus. nullos temptationum conflictus.
nullos affectionum motus: sed eterne illi incommutabi
li prorsus immersa. et sic adherens deo ut unus
iam spiritus sit facta cum eo.

De lateribus scale capitulum tricesimumquartum

sed quoniam hec aut

Sed quando hec aut quibus hec erunt? Vos inquit qui secuti es-
tis me: cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue
sedebitis et vos. Iam quidem sedet filius hominis in sede
maiestatis. siquidem ascendens in celum sedet a dextris dei. sed cum se-
derit dictum est. cum apparuerit sedens sicut apostolus ait. Cum enim
xpistus apparuerit vita vestra: tunc et vos apparebitis cum ipso
in gloria. An magis audebimus dicere. et ipsum stare quodammodo
utpote cuius sedes necdum consummata videtur: necdum
pedibus eius scabello supposito quod promissum est a patre. Non
quod illi plenitudini quippiam desit: sed quia membra caput expectant.
Audiat hoc testari qui meruit intueri. Ecce ait stephanus
vidi celos apertos: et filium hominis stantem a dextris virtutis
dei. Paulus quoque sic scribit. xpistus assistens pontifex
futurorum bonorum: introivit in sancta eterna redemptione inventa.
Ceterum in regna celestia corporum sedebit in sede maiestatis: qui
pro animarum regnis celestibus stetit in ignominioso supplicio
crucis: et interrogatus est cum iniquis pro et tormento:
nec modo durissima morte sed et turpissima condempnatus.
Cum enim obediens factus est patri usque ad mortem. mortem autem
crucis: propter hoc exaltavit illum et dedit illi nomen quod
est super omne nomen. ut in nomine ihesu omne genu flectatur.
Hec autem dixerim fratres ut noveritis quanta sint duo latera
scale que volentibus dominum sequi proponuntur ascendenda: que bases
earum que capita que gradus quorum summitati deus innixus est.
Oportet siquidem. De gradibus scale. ca. tercium quam
nos domare carnem calcare mundum: ut volup-
tatem corporis declinantes caveamus nichilominus

nus vanitatē. Hec nimirū abhominacōes egipciorū
q̄s immolam⁹ dn̄o deo nr̄o: et totū qd̄ a via vite et
discipline detineret filios hui⁹ s̄cli. totū qd̄ exterreret
iterū servos dei. I h̄ys duob⁹ ē q̄ pp̄ha sub uno v̄su
cōmendat: vide inquiēs h̄umilitatē meā et laborē me
ū. Hec ḡ sit latera scale vilitas et asp̄itas q̄b⁹ de
incep̄s interne v̄tutis et grē ḡdus firmit⁹ inserātur. Est
eñ vide hoīes mūdi spnētes glām fauorē calcā
tes p̄pli. nō desidātes h̄umanū diē: s; nō adeo fortē
ī tolerātia molestie corp̄al'. nō adeo renuētes mol
lia. nō adeo carnis illecebras sup̄erātes. Qd istos
durū nisi latus alterū nō tenē? Porro uni tm̄
lateri innitēs p̄iculosius nimis ascēsus et p̄rimus
ē ruine. Qd si p̄iclitat⁹ qui c̄ca carnē videt⁹ pluscq̄
oporteat ī firmari: licet mūdi respuat glām nec cō
tumelus moueat⁹. Pctō lōge horribilius ē p̄iclm̄
et multo magis inexcusabile: si q̄s forte s; castigās
corpus suū viriliť et nō p̄cēs eius affligendi. inci
datur tm̄ minus resistēs glē desiderio: minus patiēs
iniuriarū. minus puritatis et solide h̄umilitatis habēs.
minus immunis a s̄cli vanitate. Qd eñ tibi infelix
h̄o cū h̄ys nugis et calamitatib;. cū hoc fastu et
vanitate ista: q̄ nec aīe nec corpi p̄dest? Qd im
tantis. qd̄ inflāmans ad verbi flatū: qd̄ nec carnē
vulnerat nec inquinat mētē? Nichil sic alienū a
natura tua: nichil cōtrariū votu. Nam eū sic
dicere possū qd̄ tibi cū albis et vestib; aut frigo

re vel estimo: quod moveans cum vnita personaliter anima non
huic mundo sed corpori. longe minus possit odisse carnem quam
mundum: quippe quam huic multum debeat, illi nichil. Quod quidem
dixerim non vt voluptas penitus excludatur: sed ut vanitas
et impietas ante omnia fugiatur. De via orien-
tali que a beati benedicti cella processit capitulum
S ane vbi sic tricesimum sextum.
stabilieris et firmaveris in corde tuo et aspira-
re ceperis amplecti corporalis abstinentie et laboris:
et vilitate omni et extremitate esse contentus: bona sunt la-
tera scemus iam inserere gradus exercitii spiritualis: vt totum
quod carni et mundo subtrahis studio pietatis impendas:
oblitus que retro sunt et extentus in anteriora: vt ascensionibus
dispositis de virtute proficias in virtutem: vt videas deum deorum
in syon means: et primum quidem per desertum proprii cordis et con-
valle ploracionis ascendens vt virgula fumi: dehinc iam in
serenius quodam elapsus ascendes etiam de deserto delicijs
affluens: innixus super dilectum ductus de claritate in clari-
tatem tamquam a domini spiritu: illo vtique quo scrutatur etiam alta dei.
Nec paucos in hijs gradibus invenies gratie multiformis:
verum hec spiritualia sunt et spiritualibus vtique comparanda.
Nunc ad incipientes potius sermo dirigitur: quorum intentio tota
est revocare ad cor prevaricatores. Ceterum habet perfecti
tes editum olim de duodecim gradibus humilitatis ex ser-
monis occasione libellum: quos videlicet gradus ille
institutor omnium spiritu plenus in regula sua tradit vere per
omnia benedictus. ~~Ille enim spiritualem nobis erexit~~

Ille enī spūalē nobis erexit scalā. cuius utique sumi-
tas celos tāgit: qđ ī eius glo͛so trāsitu euidēti mi-
raculo legimus cōmendatū bt̄o papa gregorio sic
scribēte. Inter discipulorū manus imbecillia mēbra
sustētās erectus ī celū manibz stetit: et ultimū spi-
ritū inter verba orōnis efflauit. Qua scilz die duobz de
fr̄ibz uni lōgius posito alteri aūt ī cella cōmorāti:
reuelacio unius atqz indissimilis visionis apparuit.
Viderūt nāqz q̄a strata pallijs et innumeris cho-
rusca lāpadibz via: recto orientis tramite ab eius
cella usqz ī celū tendebatur. Cui venerādo habi-
tu vir desup clarus assistēs: cuius eēt via quā cer-
nerēt inquisiuit. Illi vero se nescire pfessi sunt.
Quibz ille ait. Hec ē via q̄ dilcūs dn̄o celum
bn̄dcūs ascendit. Que ē enī via ab eius cella pro-
grediēs: nisi ordo quē idē vir beatus īstituit. et
forma vite q̄ ab eo sumpsit exordiū. Qua nimirū
via dn̄o dilcūs ascendit: qz nō potuit vir scūs
aliť docē q̄ᵐ vixit. Et hec q̄dē eorū uel maxima fi-
ducia: q ipsius studuerit utcūqz inherere vestigijs
ipm̄ pceptorē premiūqz sequentur. Neqz enī veni-
re aliq̄tenus ī dubiū potest. quī summus sit sacer
modus conuersacōis et diuina magis inspira-
cōe atqz cōsilio. q̄ humana prudēcia uel sciēcie
formatus: quo nimirū tāta in vita grām sāc-
titatis tantā post obitū gl̄am felicitatis idem
vere benedictus optinuit. Sz hec hactenus ne

quis forte qui semper longe sit a cordibus vestris derogare
nos eis. quod sibi varios prout cuique visum est religiose
vivendi formaverit modos: qui alios consolari et con-
re voluisse noscetur. Etiam cum quam videmus in ecclesiis
hodie formam dei ut informem duxerit vitam a quo sancti
non habuerunt: quis unquam vel in novo vel in veteri
testamento sic vivere sic vivere docuerunt homines. ut
ipsi sese interrogent singuli nec conscientias super hoc conveni-
re dissimulent. Multos enim videmus sectatores
viarum que videntur quidem hominibus bone: sed in profundum inferni
descendunt fines earum: quos ascensores scale non minus
sublimitas celos tangit sed quod illi omnino contraria est: huius
lateris concupiscentiam carnis. et concupiscentiam oculorum
gradus vero superbiam vite que ex mundo sunt non ex patre.
At eius sane quam vobis commendare volumus scale
gradus et latera ex patre utique sunt non ex mundo: cum
minimum intimus apparatur. Sobrie igitur et iuste et pie
et iuste vivamus in hoc seculo. Sobrietas voluptatem
carnis impugnat. iustitia seculi vanitatem: dum videlicet
cuique reddens quod suum est et adulationem deplorat: et com-
paratio nascentem. Denique ipse salvator dum baptiste
manibus cessit illius verticem inclinaret: sic igitur decet
nos implere omnem iustitiam: solam nimirum humilitatem iu-
stitiam reputans. Exhibeat ergo sobrietas nobis. iusti-
tia proximo: pietas deo. Pietas enim ipsa cultus est dei.
Sane ut et voluptas et vanitas clamores cordis
forte nosciuntur: sic sobrietas et iustitia pietatem.

ut inter hec latera de fide ī fidē spe mediante pro
ficiens: supeminentiā aliqn̄ teneat caritatis.

Inuitantur autē **De basib; scale. ca. tricesimum septimum.**

hec latera basib; quas supposuit artifex sapientia: du
ob; forsitan lignis cauis. Ubi enī ille multatur mor
te. cruce turpatur. quis suorū delicias seu gloriā
sustinere queat: nedū audeat q̄rē. Flagellatus
cesus et sputis illitus baiulat sibi crucē: et ludi
brio hītus coccinea veste. arundineo sceptro. coro
na spinea. foditur clauis: ānumerat̄ scelatis
ī ligno extēditur. etiā mortuus vulneratur: et
hec inuēs qui dicat̄ xpianus ꝯtīs nichil domini
voluptatib; indulgē et florere velle ī sclō illaten
erubescat. Ceterū si oīs qui se dicit ī xpō manere
debet sicut ille ābulauit et ille ambulare: multo
magis q̄ pro eo manere se dicit. q̄ pro eo legacōe
fungitur. q̄ ei ministrat. si eū nō sequit̄ inexcusa
bilis ē. Sane nisi abnegauerit semetipsm̄ et tu
lerit crucē suā: seq̄ eū omīo nō pt. Qd̄ vero cru
cē tollē ē. nisi laborē āplecti et humilitatem.
Sicut scrip̄tū ē. Elegi abiectus ēē ī domo dei mei.

Sed forsitan **De capitellis. ca. tricesimum octauum.**

minus adhuc firmiter stabilita hec
videantur: si tamē fuerint subnixa basib;:
nō etiā desup coherētia capitellis. Hinc ē qd̄ mi
nime sui contentus exēplis saluatoris etiā primi
a ꝑmittit: ut qd̄ forte nō ꝑuocat imitacio vel

iuitacio p̄cedentis: trahat vel desideriū retribucōis.
et siquidē voluptuosus ē: illū sitiat torrentē vo
luptatis. Si vero glē cupidus: aspiciat ad illā cel
situdinē iudicantie potestatis. Sedebitis aut & vos
sup sedes duodecī iudicātes duodecī tribȝ isrl. Ac
si dicāt. Pro cōfusione vr̄a duplici et rubore: ps vr̄a
laudabit. Propterea eū i terra vr̄a duplicia pos
sidebitis: leticia sempiterna erit vobis. In exilio vo
bis afflictio duplex: humilitatis vtiqȝ et laboris.
Sȝ cōsolamini et nolite deficē qm̄ i terra vr̄a tra
utiqȝ vinculū: duplex vos nichilominus remu
neratio manet sublimitatis et delectationis. In se
dibȝ enī q̄es īperturbata: ī iudicio dignitatis e
minentia commendatur. De iudicio capitulū tricesimum nonum.

Quis vero sciens
honor excogitari potest: q̄ nō p̄celsus
in tante sublimitatis cōparacōe vilescat.
Non vnius siquidē ciuitatis aut p̄pl'i seu regiōis
vnius sȝ vniuersitatis iudices hūc p̄sidē cū xp̄o:
nec solū hoīes sȝ et ipos āgelos iudicabunt:
q̄ paratē ad modicū vaporē presētis glē dedig
nantes et consufflantes: imperiū xp̄i vniuersis p̄
ferūt mūdis dignitatū. Nolite timē pusillus
grex: qm̄ cōplacuit pr̄i vr̄o dare vobis regnū.
Diffinitū ē cōsiliū qd̄ nō euacuabit: propositū
immutabile p̄seuerat. Deniqȝ iurauit dn̄s et nō
penitebit eū. Amē dico vobis q̄ vos q̄ secuti

celis me: i regñacione cũ sederit filius hoĩs ĩ sede
maiestatis sue sedebitis et vos iudicãtes. Quid
gloriosius? Iudicet̃ nunc et ꝑiudicet̃ sup̃bie filij cũ
rege suo: q̃ sibi lata aq̃lonis elegit. Exaltet̃ur et ele
uetur sicut cedri libani: trãsibimus et ecce nõ erit.
Opp̃rimãt nũc quos p̃ut. blasphemẽt cõgerãt ma
ledcã. veniãt sup nos opp̃bia exp̃brãcũ xp̃o: qm̃ m̃
ces nr̃a copiosa ẽ in celis. Gl̃am q̃ ab inuicẽ ẽ h̃ceant
vanã vtiqȝ et mẽdacẽ: qm̃ vani filij hoĩm mẽdac̃
filij hoĩm: gl̃am eni q̃ a solo deo ẽ nolũt: verã vti
qȝ et manentẽ: qm̃ ipẽ ẽ veritas et ip̃e est qui est.

De grossis ficuum capitulum quadragesimum

Infelix ꝑsus ambicio q̃ ambire magna non nouit:
q̃rens de modico crescẽ de maximo minui. Amãt eñ
cathedras p̃mas: q̃ velut grossi ficuũ velocit̃ sũt
casure. Sũt eñ grossi p̃ime q̃dã ficus ꝑsus inutiles
solã h̃ntes spẽm ficuũ nõ saporẽ: nec tã fructus q̃
futurorũ q̃dã p̃sagia fructuũ: q̃s et decidẽ nc̃e ẽ. ut eis
alie humano vsui et esui apte succedãt. Vñ sp̃osa in
cãtico cãticorũ. Iam tempus transijt imber abijt et recessit:
et post pauca. Ficus p̃tulit grossos suos: q̃
videlȝ p̃secucõe cessãte. i[n]cli[n]ta fc̃a sit eccl[es]ia posita in
sup̃biã sc̃orũ. Quã sane sublimitatẽ et excellẽciã
dignitatũ cõgrue sanctus grossos vocat: ut futura in
hys moneat q̃m̃ p̃sencia cogitare. Que eñ videtur
tp̃alia sũt: q̃ nõ eterna videtur. Caueãt ḡ qui p̃mas
cathedras amãt ne cõtingat carere secundis: et qui

ꝑmos nūc recubitus eligūt. icipiāt cū rubore locū
tenere nouissimū. Sedebitis inq̄t sup sedes duodecī iudi-
cātes duodecī trib; isrł. Hec iā ficus erit: nō vtiq; glo-
si. Has nimirū sedes ꝓuidebat: q̄ de superna ciuitate di-
cebat. Illic sederūt sedes ī iudicio: sedes sup domū da-
uid. Illic plane nō hic. Quo enī sedes q̄s hic videm᷒
sedes: q̄ totiens nutāt. totiēs titubāt. totiēs subrui-
tur. Grossi nimirū ficuū sūt: q̄s tenuis aura deicit
et dispgit. Ceterū q̄d sibi vult q duodecī trib; isrł iu-
dicaturos fore ꝑmittit: ī q̄b; etiā mūdus ipse cog-
noscitur iudicādus? An quia notus adhuc tm̄ ī iudea
deus. vniusitatē fideliū. appellacōe duodecī tribuū
voluit designari: et q solas meminit iudicādas ꝓp-
t̄ illud. q nō credit iā iudicat᷒ ē. Hec ē enī ꝑfector᷒ gla
singularis. inter ipsos etiā eminere fideles et ceteris q̄
saluādis ꝓmine auctoritate iudicare ꝑfectus. ut
iuxta illud de psalmo. Sederūt sup domū dauid. Quod
istud miserie ē: q ad verbum tāte promissionis
negligencia humana dormitat et dormit

Populle Querimonia saluatoris capitulū xl
meus quid debui tibi facere: et non feci?
Quid ē cause: q inimico meo vosq; lib; seruire
q mi. Neq; enī ille creauit vos. sz nec pascit q̄dē. aut
cetera ipa ipse disponit. Si pua hec videtur ingratis:
nō ille sz ego redemi vos. Sz quo ꝓcio? Nō vtiq; cor-
ruptibilib; auro et argēto. nō sole uel luna. nō saltē
aliquo āglor᷒: sz ꝓprio vos cruore redemi. Ceterum si

neque tam multiplici iure debitum a vobis exigere est famulatum: omissis omnibus meum saltem ex denario diurno conuenite. Nichil vobis ille nocuerit. Nichil ipse videatur profuisse: et obtemperate qui plurima vobis et potiora pollicetur: apud quem certior copiosiorque remuneratio est. Ut illud quod benignissima miseratione dissimulem quod bonorum vestrorum non egens. vobis tantummodo velit esse consultum: ne presentia detrectetis suscipere que nunc offero dona gratie: futuris glorie muneribus eadem coronanda promittens. Quid adhuc conscientia humana respondet. Cum improperari ceperint in die iudicii quomodo miseri sustinebunt? Quid excusationis habere poterunt de peccato?

De excusatione secularium. capitulum quadragesimum secundum.

Numquid tunc dicere incipient: modo. ecce modo. sine paululum. Sic enim nunc dissimulant infelices et modo et modo et non habet modum: et sine paululum in longum vadit. Bonus est inquiunt deus: qui primo inuitat. Magna quidem diuina promissio: sed longa nimium dilatio et molesta quidem expectatio est. Terrena deserere certe et necdum optinere celeste: afflictio est intolerabilis et inconsolabilis dolor. Quid accelerare necesse est ut miseria prolongetur. Misera prius et seductoria cogitatio. Noua siquidem hec querela est: nec pluriorem vitam hactenus causabatur. Breues dies hominis sunt: donec conscientia stimulante de pena et confusione vel intus a spiritu vel foris commoneatur ab homine. Exiit sane nouum concepit tedium longioris vite. differende mortis cum fiducia noua. Sed esto miseria

tibi annorum curricula restant adolescens es: usque ad senectutem et senium victurus. Quid nunc hec amittes tempora? perdes tanta lucra? Nichil pro eius tempore: sed heu nichil hodie vilius estimatur. Transeunt dies salutis et nemo recogitat: nemo sibi non reditura momenta perisse causatur. An putas o homo brevium tuum // eternum opus ab omnipotenti posse recompensari? Sic abbreviata est manus domini: ut centum annorum non possit remunerare laborem? Sed et computa quod diebus singulis acquirere valeas: certus quidem apud deum nullum bonum irremuneratum fore: et sicut non capillum de corpore sic nec momentum de tempore periturum. Quid illud sapientis consilium ingeram: ne tardes converti ad dominum. nescias quid superventura pariat dies. Quid insaniam causer de futuro tam temerarie presumentis? Quasi vero tempora et momenta pater in tua et non magis in sua posuit potestate. Postremo quod de incerto fine? quod de incerta brevitate laboris retributionis eternitate loquar? Novit dominus figmentum nostrum. consulit pusillanimitati nostre. humane obviat cogitationi. Anxietatem abigit. prevenit trepidationem.

// aut

nescies

De duplici promissione. capitulum quadragesimum tertium.

Sequitur enim. Et omnis qui reliquerit patrem aut matrem aut domum aut agrum propter nomen meum: centuplum accipiet et vitam eternam possidebit. Quid ultra dicetis filii hominum. quin et in hoc mundo tanta vobis promissa sunt ut dormiatis inter medios cleros de quibus paulo ante causabamini: et gementes a

sorte eterna amplior statim capiat consolacio: quod non parce
uit sed etiam singulariter modo exprexit sorte sanctorum in regna
coelorum promissa. Si quidem et ipsa expectacio iustorum leticia est.
Centuplum igitur accipietis: et vitam eternam possidebitis.
Habetis filii adam promissionem vite eius que nunc est
pariter et future: ut obstruatur omne os loquencium iniqua:
et confundantur omnes iniqua agentes supervacue. An non super
vacue penitus agit iniqua: qui non modo fructuosius
sed et iocundius. non modo salubius sed et suavius deo po
terat servire quam mundo. Et attende quod petro querenti dominus
tamen de futuro respondit: neque enim super hys que exhibebantur
presencialiter hesitare poterat: aut opus habebat in
terrogare. Denique non quid est nobis dixit sed quid erit. An
vero quis dubitat illaturus esse quis centupli promissionem.
Manifeste id quidem ipsa verborum consequencia probat:
ubi centuplum accepturi. et possessuri dicantur vi
tam eternam. Ceterum ne quis omnino impudenti remaneat
obstinacioni locus. mitto vos ad evangelium secundum
marcum: ubi promissio eadem descripta manifestius in
venitur. Ait enim deus. Nemo est qui relinquat patrem aut
matrem aut filios aut agros aut domum propter me
et propter ewangelium: qui non accipiat centies tantum nunc in
hoc tempore. Atque ut vehemencius miretur carnalis
anima non percipiens que sunt spiritus dei sed stulticiam reputans:
addidit signanter cum persecucionibus. Forte enim cum
audisset in tempore hoc promitti centuplum: coniectabatur
etiam de temporalibus exhiberi. Sed percipit hunc intellectum

nomē addidit p̄secucōis. Qd enim tirone ē consolacōi
qd nō facile collat tercia p̄secucio. Qd circuit tē p̄se-
cucōes sancti martires acceperunt: quā et ipsa quoque
beatorum certa corporum data ē in manus impiorum.

De incredulitate. capitulum quadragesimumquartum

Iterum tamen videamus centuplum sit acceptum: dummodo sit
centuplum. dum valeat centuplicari. centuplicari placeat.
cō solet. delectet. amet. quod insanie ē qd cumulacōne homines
relique simpla p centuplis. Ubi ē cupidus ubi ē avaricio-
sus: ubi conquisitor huius seculi. Quid ad fidele negoci-
um et nundinas questuosissimas. mercatura intepuit et ob-
dormivit humana. Cum iudeo id negares o xpo q ina-
num accepisti nomē dnī ihu xpī. Cum sacrilego dare
cumulares p centuplo quod q habes. Sed credulus sibi ē ma-
nus dnī. ut nullam ab eo quantitatem accipe. nō enim
ratione dati ul accepti communicare penitus acquies-
cas. An forte nō ex odio sed ex incredulitate detrec-
tas: nam id iam fateor credibilius ē. Nemo enim puto
magis optaret nunc cumulis p̄ma consolacōis obtenti:
qui in maxima cumulacōe salvati. Sed nō ē omnium fides
nec eorum quē q nomine tenus sunt fideles. Poteram sane
multorum vobis exempla ponere. multos producere testes
qui id p̄serte sicut crediderunt sic senserunt sicut audierunt
sic experti sunt. Ita abundant huiusmodi testimoniis
huiusmodi exhortationibus consolatoriis omnis nacio. regio
omnis. et omnis lingua. ubicumque secularium congregatio est. Sed
qui huiusmodi credat experimentis: qui veritati nō credit

p̄uitēciā. Illud q̄d̄ ego vehemētius arbitror āmirā-
dū: q̄ fideles mag̃ ī maximo q̄ī in minimo videamur.
Nō aūt difficile ei ē dare cētuplū in p̄ſēti: q̄ datus ē vitā
etniā ī futuro: q̄ daturus ē q̄d nec oculus vidit nec auris
audiuit nec ī cor hoīs aſcēdit nō mō dare cētuplū p̄t.

De labore ficto p̄t

S ed quō | De labore ficto. ca. quadrageſimū
ſingl̄o p̄ūo hec fieri? Qua rōne accipit cētu-
plū? q̄ nichil ſibi ex oībȝ relinq̄t? Nēpe hoc
ē q̄d paulo āte cōmemorauī: tollite iugū meū ſup
vos et īuenietis reqēm. Mira nouitas: ȝ eius q̄ noua
oīa facit. Iugū tollēs īuenit reqēm: relinquēs oīa cē-
tuplū h̄t. Nouerat hoc et nimirū ille hō ſc̄d̄m cor
dei: q̄ ei loq̄batur in pſalmo. Nūq̄d adhēt tibi ſedes ī-
iq̄tatis: q̄ fingis laborē ī p̄cepto. An nō fictus ī p̄cep-
to labor: dnus leue. ſuaue iugū. cruc' iuncta? Huius
aūt rei ſacrāmētū eſt: q̄ ī dedicacōe eccliarū depictas ī pa-
riete cruces oleo ſcō pōtifex linit. Sic et olim aū abra-
he dām ē: tolle filiū tuū quē diligis yſaac. et offēs
eū m̄ in holocauſtū. Labor fictus ē in p̄cepto. Obla-
tus ſiq̄dē yſaac ſāctificatus ē nō mactatus. Et tu ḡ ſi
vocē dn̄i audiens ītus ī aīo: et dicat' tibi ut offeras
yſaac tuū: tuū q̄d cuiq̄ ē gaudiū īmoles deo: interp-
tatur yſaac gaudiū ſeu riſus: fideliṯ et cōſtāṯ obe-
di nec timeas. Nimirū et ſi rē grātē dicit tibi p̄pheta.
facē debes: et obtēperandū ei p oīa etiā ſi ipm yſaac
oportuerit iugulari. Nūc aūt q̄d q̄d affectio p̄pria iudi-
cet ſecurus eſto: nō yſaac ſed aries morietur: nō peribit

enī //

ubi leticia sed contumacia: cuius utique cornua vepribus he-
rent et sine punctionibus anxietatis esse non possunt. Temptat autem te
dominus deus tuus: nec mactabitur ysaac ut opinaris: vi-
vens vivet sed elevatus utique super ligna: ut in sublimi
gaudeas: nec in carne propria sed in cruce domini glorieris: per quem ni-
mirum crucifixus et ipse es. sed crucifixus mundo nam ei vivis.

De nigredine sponse et decore. ca. quadragesimum sextum.

Hec nimirum conversatio perfectorum: hec sanctorum vi-
ta hec gratia spiritualis. Denique tanquam tristes inquit
semper autem gaudentes: tanquam nichil habentes et omnia pos-
sidentes: tanquam morientes et ecce vivimus. Qui videbant
me foras fugerunt a me: dicat et filia regis. ea utique
cuius gloria omnis ab intus est. Hinc et clamitat in cantico canti-
corum adolescentulas revocans: quas exterior sua in compositione
deformitas videt. Nigra sum sed formosa filie iherusalem sicut
tabernacula cedar. sicut pelles salomonis. Nolite me
considerare quod fusca sim: quia decoloravit me sol. Ac si
manifeste quasi spiritualia dicat spiritualis teneras et infirmas men-
tes exhortans. Quid laboriosa quoque et humilia conversationis
mee tam sedule numeratis. Saga cilicina sunt et pelles
arietum rubricate: quibus interior ille splendor et interna regis
gloria: ut illesa a pulveris et imbris iniuria conservetur.
Nolite me considerare quod fusca sim: nolite pavere. nolite
mirari. Neque enim tristicie aut vetustatis est exterior iste
neglectus et nigredo forinseca: sed occulti splendoris et exul-
tationis interne. Decoloravit igitur me sol: lux interior exterio-
ris impatiens. Nimirum ignis est et inania folia non admittit.

Alioquin aut erunt folia: aut si prevaluerit ignem extingui
necesse est. Quod quidem omnino cavendum apostolus docet: spiritum inquiens
nolite extinguere. Magis autem id ipsis prohibet: volens eum
vehementer accendi. Igitur sponsa que nigra est sed formosa:
apostoli tanquam tristes semper autem gaudentes: ipsi ipso similitudinis
consideret oculis. non erat species neque decor. E contra sane
alios dealbatos veritas comparat monumentis: foris
quippe splendidos et nitentes. intus sordidos et fetentes. Am-
bulant enim in stolis et primas ut dictum est cathedras amant:
gloriosi honorati magni et in oculis hominum: intus autem ubi
deus videt pleni avaritia. invidia. ambitione superbia. et
luxuria fortasse nonnulli. Quid enim talibus dicere precio sui
illud convenire minimus: nisi forte ad iudicium et contemp-
nationem: nequaquam paveant et resipiscant et convertantur a
studiis suis: sed obdormiscant in peccatis: et deterius pereant
aut ipsa irreverentia et securitate. Quod egestas fo-

Deue ut exterius ras eiciat. c. quod de agrestium septem
spiritualis et cure cordis iudicium audens. contemptum
exteriorum: sic econtrario sollicitudo. certum nichil
omnimus signum mentis incultae. Sapientia quippe est. In desider-
ius est omnis ociosus. Et iterum. De stercoribus boum lapida-
tur piger. Heu me misero: dum stercorat putat ornari.
Hos erat paulus transiens in terra domini: et suum cognos-
cens utique possessorem. Unde et dicebat. Propter ipsum omnia
detrimentum feci et arbitror ut stercora: ut christum lucrifa-
ciam. Hic aspiceret stercora etiam si quando nimius fuit
in crucis. Huius lapidatur stercoribus piger qui cristum

lucrifacere

lucrifacē negligēs corde vacuo ⁊ deserto foras cogit᷑
euagari. Siquidē famis necessitate iacob p̄triarcha
descēdere ī egiptū: ⁊ p̄digus ille filius seruire porcis
esurire siliquas egestate coactus est. De verme qui
eo q͛d dicit scriptura: nō morit᷑: cap̄ xlviii
O habēti dabit᷑ et habūdabit. Nō hn̄ti aūt
et hoc ipm̄ qd̄ videt᷑ hr̄e auferet᷑ ab eo. Aresc
cet fenū et cecidet flos. ip̄e q̄s fenestre claudent᷑: ut
nichil ult͛ terrene cōsolacōis valeāt hr̄e hauriūt.
Denique arguā te dicit dn̄s et statuā cont͛ faciē tuā.
Qd̄ illud cōfusiōis erit qd̄ miserie qd̄ doloris: quādo
dissipatis ⁊ dispsis vniusa nudabit᷑ turpitudo. reue solus
labit᷑ ignominia sanies apparebit: quā iā inmortal'
tās interi᷑ ɔsciē v͛mis tota malignitate corrodet ꝫ
nō cōsumet aīam īfelicē: nec erit oīno dissimula
cōis locus nec spes ulla cōsolacōis. Qd̄ eni͛ cause ē
q̄ nec mō ɔsciē stimulos sustinēt aliqtamus p̄terlꝫ aū
tūt oclos cordis et ad cōsolacōes miseras cōuertunt:
aut etiā simulacōibꝫ aliqbꝫ decipiūt semetip̄os: et mē
tit᷑ iniqtas sibi: nisi qꝛ īcolabit' ille ē cruciatus. Hic
adhuc blādiat᷑ spes ⁊ extimet oīno dolorē: dū sibi
ip̄is p̄ libitū tpa metiūtur ⁊ oē qd̄ agūt facile dilu
endū delendūq; qd̄ appetūt. temaria p̄sūpcōe p̄mit
tūt. Sꝫ et ip̄a cōsuetudiē ⁊ iactura stupidi. et ifestati
corde fere nil sētiūt: q̄ quidē oīa lōgius abeūt. vbi
fiet qd̄ scp̄tū est. Arguā te ⁊ statuā cōtra faciē tuā.
Qr aliq͛ spiritū nimis spūalia q̄ corpalia tāgāt: ca. xlix

Quanto enim sibi vicinior et naturali necessitudine
carior anima carne sua, tanto acutius doleat necesse
est et molestius ferat proprium quam corporis lesionem,
ubi a stupore isto et insensibilitate fuerit excitata. Sic et
econtra bona propria et delicias spirituales internasque cum volup-
tate ubi contigerit experiri, eo utique delectabilius amplecta-
tur iocundiusque fruatur oportet, quo propius et expressius eam tan-
gunt nec exterius eam tangunt. Nemo quippe eo modo invenie-
tur qui quo corporis sui refectione potest delectari. Placet quidem
et illa, sed longe aliter ista sapit, aliterque sentitur. Nam si inime-
cum anime corpus esse fateris, eadem utique non tibi observanda
est et in prosperis. Noli ergo errare, noli seduci, ut in corporalibus cre-
das spiritum posse, qui in spiritualibus oblectatur; vel humanam consu-
le communem si fides in te penitus obdormivit. **De tribus in**

carcere, et tribus in cruce, capitulum quinquagesimum primum.

Tres in carcere
quondam fuisse legimus, tres in cruce. Joseph siqui-
dem cum pincerna et pistore regis carcerali custo-
die mancipatus; ipse verus Ioseph cum duobus sceleratis
utique reputatus est. Et illi quidem in carcere viderunt sompnia et au-
dierunt interpretationes; isti in cruce verba locuti sunt et unus acce-
pit promissionem. Porro siquidem alter propinabat regi et audivit: ali-
ter restitueris in gradum pristinum. Alter pascebat aves: et respon-
sum mortis accepit. Ipsi siquidem sunt porci quos pavit ille pro-
digus adolescens. Spurci siquidem et elati nimio porcorum
et avium nomine designantur. Porro eorum qui crucifixi sunt cum
salvatore alteri utique confitenti dictum est: hodie mecum eris
in paradiso; alteri blasphemanti non quidem a domino neque enim ille

nit iudicabat quisquis: sed a socio responsum est. Nec tu times
deum qui in eadem damnatione es. Quod ergo putamus quod duo-
bus illis quorum alteri dictum est resurrecturus post tres dies: al-
teri hodie mecum in paradiso potuit iterum esse molestum: eris
Quod vero illum potuit delectare: cui dictum est truncato ca-
pite post triduum suspenderis animum esse futurus. Sane
in hoc positi sumus omnes: et nemo non in carcere. sunt amice
iterum nemo. Quippe ubi nec innocentes immunes inveniuntur:
quomodo peccator certe speret. Ceterum si volens sustinuerit et dicat non
quidem iuste merere habebit. Sin autem invitus et blasphemans
et negans deum duplex habetis et contractus est. Si quis testimonium
habet salutis et nemo eius reserat in spe et propter hoc farinula con-
dit pulmentum atque dulcorat: ut in olla iam non mors sed vi-
ta sit. Quod sine exceptione centuplum promittitur. Sermo quinquagesimus primus

Denique nemo sane mentis centuplum reddere credat esse in viciis quam in voluptatibus delic-
tiarum: profecto cum sit deus veritatis totius vere iocun-
ditatis fons letitie et exultationis. Neque enim carnali seu
mundo aut maligno principi: sed Christo utique servire reg-
nare est. Audi hominem de propria utique experientia perhibentem fi-
dele testimonium veritati. In via inquit testimoniorum tuorum
delectatus sum: sicut in omnibus divitiis. Quod erit in patria: si tan-
ta est copia delectationis in via. Sic et apostolus non in spe solum:
sed etiam in tribulatione docuit gloriari. Illi quidem sic ait amicus
huius seculi auctoris seculi inimicus: illi quidem sic ego forte non
ita. Delicatus sum homo peccator sum nec subsistere in tanto la-
bore sum gratia multa nec ipsam valeo gratiam promereri.

q̄ri vero grā nō sit grā s; opum mcēs: q̄i nō oēs pecca
uerīt aut nō oēs egeāt grā dei. Estimas o hō q̄ psona
rū acceptio sit apud deū? ꝛ nō oēs oīa relinq̄ntes tam
copiose cōsolentur? Noli eē incredulus acq̄esce vel vita
te cuius testimonio nulli licz dubitare ul' fideli. Et
oīs q̄ uniq̄s reliquit prēz aut mrēz aut domū aut agrū
ꝑpt nomē meū cētuplū accipiet. Neminē ip̄s excipit
miser q̄ dicit p̄ter me: q̄ excludūt semetip̄os et excipi
ūt a bñficio grāe. Plurimi īdignos se iudicāt inīo
magis vite eīne: q̄ nec ip̄m q̄d ē cētuplū spant. Sz q̄
deus verax ē q̄ pmittit: hō utiq̄ mēdax ē qui diffidit.

De hiis q̄ videntur oīa reliq̄sse nec centuplū habent

Et oīs q̄ reliq̄rit prēm Capitlm quadragesimū secūdū
aut mrēz aut domū agrū aut ꝑpt nomē meū:
cētuplū accipiet ꝛ vitā eīnā possidebit. Facile
ego possem cōtra hoc sustinē ligniarū: si id loq̄rer ex
meip̄o. Si q̄dē nō ꝑcipit carnalis hō q̄ sūt sp̄s dei: s; stulti
cia illi videt̄. Nūc aūt ip̄e id loq̄tur cui⁹ verba celū celo
et terra tūsēntibz nō tāsibūt. S; audiui ait hō q̄ ꝑdicōis
sue occasionē ꝛ vt vulgo dicit̄ festucā q̄rit vnde libre
mat oclīn: audiui igr de illo ꝛ illo q̄ reliq̄rāt oīa ꝛ ad
pomeri sūt reūsi. Quo illi accepāt aut cētuplū? Exurge
dñe iudica causā tuā ꝛ istorū ue ꝑpe calūpnia ꝛ murmu
ratōes q̄ forte oīa reliq̄re visi. mīme cū cētuplū acceperūt
nō cōueñt nos s; conuēt te ē q̄ dixisti. Oīs q̄ reliq̄rit prēm ꝛc
cētuplū accipiet. Qd̄ cū dicamus? An e collegio discipulorū
reprobari q̄s pt nisi locū⁹ tuus. Sūt enī locati nō modo

peccatrice sed et proprie voluntatis. Sequitur proprie vias suas et stu-
dia sua. Qui promissam sibi centupli gratiam deesse causatur: nec
dubium quin inveniat angulum et diversorium reclinatorium: non
quidem filii hominis, sed aut foveam vulpis aut volucris nidum. Ma-
gis autem precatus obsecro relinquat omnia et solum sequatur Christum:
iactans cogitatum in eo nutriendus ab eo et centuplum sine dubio
percepturus. Neque enim solum pro scripta quam tam corporali veritate subnixa
omnibus id sine exceptione promittitur. Nichil sibi retineat nichil
suis: ne modicum fermentum totam massam corrumpat. Sunt
enim qui retinent sibi aliquid dicentis vocis obliti qui non suam facere
voluntatem venit: et in ipsis quoque sanctorum collegiis proprio aut desi-
derio aut consilio fortasse importunius adherentes singulos sese
faciunt de se aliquid retinentes: quos penitus abnegasse et divi-
ne providentie ac obedientie patrum consiliisque spiritualium viro-
rum debuerant commisisse. Sunt qui propinquos retinent et amicos
quos abiecerant a se ipsis: pro eorum prosperitate solliciti. Iam propius
et [illegible] sollicitudine estuantes. Crudeles plane qui nequaquam
proximos diligunt tamquam se: crudeles inquam vel in se vel in suos
immo quod verius est in utrosque. Nemo ergo cum se videt non omnia
reliquisse: centuplum non accepisse miretur. Quod celesti conso-
latione se privant qui recurrunt pro aliis ad terrena. ca. quartum

Pretiosa siquidem divina consolatio est. [illegible]
nec omnino tribuitur admittentibus alienam. Infelix
tu Esau qui dixisti: Num unam tantum benedictionem habes
pater? Multo melius diceres cum propheta: Unam petii hanc requiram.
Indignus enim benedictione celesti communicari: qui dubio quodam
affectu duplicia petit in benedictione aliud sibi refugium parans

si forte eā nō optīe cōtingat. Maior ē īiq̄tas mea ait
fr̄icida ꝑimus: q̄ ut veniam merear. Qd ergo? Renuat cō
solari aīa tua si veniā nō merer̄: hoc solū deplora. hoc
solū plāge: aliud ne cogites q̄dē. Sz mox inq̄t oīs q̄ īve
nerit capiu occidet me. Grave satz tēptaciō. grādis iacu
ta: si puniat̄ corpus q̄n q̄dem aīa periit. Sic eīi occidēu
dū sese causabat̄ īfelix: tāq̄ ꝑ magno bn̄ficio hītur̄
si ꝓhiberetur occidi. Qd̄ fāu ē. Consolacōez miserā obti
nuit quā q̄rebat: et oblitus ē desolacōis manentis ꝓ
q̄ multo studiosius supplicare et remediū q̄rere oporte
bat. Simile q̄ddā et de Saule legisti cū amalechitarū
rege servato: p̄mū q̄dē Samueli sc̄o visus ē ꝓ īdulgē
a supplicare: sz eo tn̄ ī sētēcia ꝑsistēte nūc saltē honora
me corā ꝑplo. Hoccine ē qd̄ dicebas: peccavi roga dūm
ꝓ me. Merito nō peperc̄ q̄ tumebat̄ cor: nec simulate ē
misertus humiliacōi. Nō ita sane post maiora sz eq̄ de
testabilē cū David potuit īvenire. Denique ut adhuc
dixerat peccavi: et respōsū illi ē et dn̄s abstulit peccā
tuū. Sic invenit. Sic usq̄ dulcissimi cū ad alias cōso
lacōes mēs īhiat. et nō penitus rēnuit ī caducas et vanī
toris cōsolari: ipe sibi ꝑstāt celestis subt̄hit grām cōso
lacōis. Quā si digna devocōe pleno affc̄u desiderio vehe
mēti pet̄e q̄rere pulsare satagēt: sī dubio petēs acciper̄.
q̄rēs inveniret. pulsāti aperiret̄. Alioq̄n qd̄ absit. si prius
dū illū apostasie saltū ꝑ sup̄seret: certū oīo sit testi
moniū veritatis accipientibz: aut nūq̄ eū oīa reliq̄sse
aut ipm̄ q̄s postea deseruisse cētuplū qd̄ accepit. Nōnull

li sicque cum spiritu ceperit: sed carne postea consummatur. Quod
si illarum est centuplum nolle recipere: velle relinquere plusquam illa
rum iure censetur. An vero plangendus est videtur qui abstractus et
illectus a concupiscentia sua sponte id deserere: libens abiciat vo
luntarie relinquere et quod tenebatur in maceriis amplexatur stercora.
Non est unde causetur quod eiusmodi est. tamquam in eo irritum videatur
verbum domini aut evacuata promissio. Dum enim relinquit omnia
huius sine dubio recipiunt centupli bonum donum. Dum causa conte
stat non ei magis quam Christo credimus: non omnino accesserimus mutare eum
facere quod promisit. **De centuplo et vita eterna: capitulum liiij**

Centuplum inquit accipiet: et vitam eternam possidebit.
Illud enim in via hoc in patria est: immo hoc in patria illud
in via. Illud consolacio presentis laboris: hoc future
felicitatis consummacio est. Sic nummum et operariis huius seculi so
let dari in opere: mercedes in fine dari. Sic et militantibus et stipen
dia ministrantur pro necessitate temporis: et novissime donativum eroga
tur pro quantitate laboris. Sic et filiis israel donec terram promissionis
intrarent in deserto manna non defuit: et ad eam post quesitum
regni celestis adventum. cotidianus panis cotidie petitur in
oratione quam ipse salvator instituit. Habes hanc duplicem promis
sionem et in epistola evidenter expressam ubi ait. Reddet deus mercedem labor
um sanctorum suorum et deducet illos in via mirabili. Ipsa enim est via testimoni
orum domini in qua propheta alibi sicut in omnibus divitiis delectatum se esse testatur.
Ut quid graves in incredulitate moriamini filii hominum?

Quod centuplum hoc spirituale sit: capitulum lv.

At forte adhuc sciens ad hoc quispiam dicat. Osten
de michi centuplum quod promittis: et libens universa relinquam.

vtq̄d ostendā? Fides enī nō hic meritū ubi h̄uana rō p̄bet
experimētū. An hoī ostēderit q̄ veritatē credēs pmittetur.
Deitas secretas scrutinio nisi credideritis nō intelliges. Mā-
na absconditū ē: qd̄ i apocalipsi iohis victori pmittitur.
Nomē novū ē qd̄ nemo scit nisi q̄ accipit. Videt̄ enī fortē
nōnullis p̄sentē scōꝝ cōmunionē facultatū pit̄ & vo-
luntatū hoc loco cētupli noīe designari. Et magna quidē
hec ipa cōsolatio. s; nō adeo gn̄alis ut possit oībz queri-
te. Multos enī scōꝝ aut voluntate eā deseruisse ut ana-
choretas: aut violētia p̄secutoꝝ ut martires exilio rele-
gatos h̄uana cōsolacōe novimꝰ caruisse. Datū optimū
ē cētuplū hoc desursū descēdit a patre luminum. Quid
A ni nō denique sit hoc cētuplū. cū qnq̄gesimū secūdū
oīa possidet: cui oīa cooperant̄ i bonū. An nō
cētuplū hīc oīm: q̄ iplet̄ scō spū q̄ xpm hīc i pec-
tore. Nisi q plusq̄ lōge cētuplū ē visitacio presencia spūs
et p̄sentia xpi. Quā magna igr̄ multitudo dulcedīs tue dn̄e
q̄ abscōdisti timētibz te: pfecisti eis q̄ sperant i te. Vides quō
memoriā habūdātie suavitatis aīa scā hui' eructuet: quō
exprimere gestiēs vba multiplicet. Quā magna igr̄ multi-
tudo. Hoc ḡ cētuplū. adoptio filioꝝ ē. libertas & primicie
spūs delicie caritatis. glā cōsciē: regnū dei qd̄ intr̄ nos ē nō
utiqꝫ esca ul' potus: s; iusticia & pax i spū scō & gaudiū.
Gaudiū sane nō mō i spe glīe: s; etiā i tribulacōibus
Hic ē ignis q̄ voluit xp̄s vehementer accendi. Hec beatus ex-
alto q̄ andreā fecit amplecti crucē: laurētiū rate cōtēnere
stephanū p lapidātibz i morte fecit ad orādū. Hec illa

pax q̄m suis reliq̄t xp̄s: q̄m dedit et suā. Si q̄re domū ⁊ pax ē
clās dei. Pax utiq; p̄sentis ⁊ domū futur̄e. Illa supat oēm sensū
⁊ et hinc q̄dq̄d sub sole placet q̄dq̄d ī mūdo cōcupiscat̄ nō
potest cōpari. Hec gr̄a deuocōis ⁊ unctio docēs de oīb; q̄m
expertus nouit: inexptus ignorat q̄m nemo scit nisi q̄ accipit.
Utinam hic filio⁊ hoīm cōcupiscētia uigilet: utinā ul' cu-
riositas excitet̄ ut dicāt ī cordib; suis. Non uidetur hoc uer-
bū adinuencōis hūane an sic cōsonāt testimonia scriptu- uno ore
rū: q̄d si ita ē sn̄ dubio uehemēter erramus. Probare liber
ē hec ita se habeāt. gustare q̄d hoc absconditū māna sa-
piat: experiri q̄d hoc cētuplū sit q̄le gaudiū ī sp̄u. Eras
pstō respōdebit ei iusticia sua q̄ tā studiose q̄sierit: con-
festi ut gustauit uidebit q̄m suauis est dn̄s: q̄m bonus nō
mō terrena ꝫ q̄rentib; se aīe sp̄āti ī se. Alioq̄n uenite ⁊ ar-
guite me dicit dn̄s: si nō oīs q̄ reliq̄rit p̄rem aut matrē
aut domū aut agrū p̄pt' nomē cētuplū accepit ut ī hoc tp̄e. meū

Paratū est **Exhortacio breuis de vita eterna. c. viii**
et uitā etnām possidebit. Uerū si ī p̄sentis com-
mendacōe cētupli sermo deficiat: et ex habūdātia
cordis āgustia oris obstruit̄: q̄d in ad p̄missionē eterne
uite defectū p̄pū ipa etiā cogitacio fateat̄. Sed q̄d ex pte
ē nō ualet eloq̄ nec expertus: q̄d inexptus de p̄fōe balbuci-
re conetur? Oculus nō uidit deus absq; te: q̄ p̄parasti dili-
gentib; te. Pax eīm ē q̄ exsuperat oēm sensū. Pax sup pacē
inficies exultatio torrēs uoluptatis diuine: flumē leticie
plenū gaudiū. Cogita q̄dq̄d uis q̄dq̄d potes exopta
excedit cogitatū oīne: desideriū oē exsupat illa felicitas

per remediū

eternitas illa. illa bēatudo. Ad q̄ nos sua misac̄oē p
ducat. p̄ueniēs ī bñdc̄oē dulcedis: et iudeficiēter icari
tribuēs p̄missā cētupli grāam ad solaciū vtiqꝫ labo
ris huius ne deficiamꝰ ī via: et vt de exhibic̄oē p̄sētiū
muneꝝ firma sit expectacio futuꝝ: q̄ vēit vt vitā
habeam et habūdāciꝰ hēam dñs nr̄ ihc xp̄c: q̄ cū p̄re
et sp̄u sc̄o viuit et regnat d̄s p īfinita sc̄la sc̄loꝝ. Amen.

Explicit liber beati bernardi abbatis: de colloquio
simonis et ihesu.

Incipit tractatus beati bernardi abbatis: de a
more dei.

Venite ascendamus ad montē dñi
et ad domū dei iacob: et docebit nos
vias suas. intēciones cogitac̄oēs vo
lūtates affc̄oēs et interiora oīa mea.
Venite ascēdamus ī montē vl' locū
vbi dñs videt vl' videt'. Curie solliciu
dines. anxietates. pene seruitutis expectate me hic cū
asino corpe isto: donec ego cū puero rō cū itelligencia
vsqꝫ illuc p̄perantes reuertamꝰ ad vos. Reuertemꝰ eñ et heu
reuertemꝰ q̄ cito. Abducat eñ nos a vobis caritas veritatis:
s; p' fr̄es abdicare et abiurare vos nos nō pacit' veritas

h' vacat v̄sq; ... / ... qui ibi / incipit lib' de adde / dei ...

caritatis. Sed licet retrahat vita veritas: non propter vos omnino
incredibilis est illa suavitas. Domine deus virtutum converte nos: et ostende
faciem tuam et salvi erimus. Sed heu heu domine quam prepperum est quam
temerarium est quam inordinatum est: quam presumptuosum quam alienum a re
gula veritatis et sapientie tue corde immundo velle videre deum. Sed
o summe bonus summum bonum. vita cordium. lux oculorum interiorum
propter bonitatem tuam domine miserere. Hec est enim mendicatio mea. hec
fiducia mea: hec iustitia mea contemplatio tua bone domine
Ergo bone domine quod dicas anime mee modo quo tu scis. salus
tua ego sum: raboni summe magister unice doctor videndi
quod desidero. dic ceco mendico tuo quid vis faciam tibi. Et tu
scis quia iam hoc ipsum das: quam ex omnibus suis recessibus abiectis propter
aut omnibus seculi huius altitudinibus pulcritudinibus et quicquid con
cupiscentiam carnis vel oculorum vel ambitionem spiritus acceptare potest:
ut solet tibi dicere cor meum. Exquisivit te facies mea: faciem
tuam domine requiram. Ne avertas faciem tuam a me: ne declines in ira
a servo tuo. Impudens quidem et improbus sum o adiutor meus
antiquus et susceptor indefesse: sed amore amoris tui hoc facio
sicut vides me non videntem te: et sicut dedisti mihi desiderium tuum
et si quid tibi placet in me. et cito ignoscas ceco tuo ad te clama
ti: et manum das in aliquibus in currendo offendenti. Respondet quippe
in virtus in anima mea et mente tumultuans in me: et concutiens
omnia interiora vox testificationis tue. et caligans oculi mei interiores
a fulgore veritatis tue ingerentis mihi quia non videbit te homo et
vivet propterea. Ego enim vere in peccatis totus usque adhuc: necdum
potui mori mihi ut vivam tibi. Sed tamen ex precepto tuo et dono
tuo sto in petra fidei tue fidei christiane in loco qui est vere pacis

te: in quo ut possum fero interim paciencius et amplector et deos-
culor tegentem et protegentem me dexteram tuam: et aliquociens
contemplans et videre gestiens posteriora videntis me: humilita-
tem satis pertuse macerie dispensacionis humane christi filii tui suspi-
cio. Sed cum accedere gestio ad eum vel sicut emortua illa
in turbe aiens miserere mei a salutifero tactu vel fimbrie
eius qui furari gestio sanitatem: vel sicut thomas ille
vir desideriorum totum eum videre et tangere et non solum sed et acce-
dere ad sacrosanctum lateris eius vulnus: ostium arche quod factum
est in latere ut non tantum mittam digitum vel totam manum: sed totus
intrem usque ad ipsum cor ihesu in sancta sanctorum: in archam testamen-
ti ad urnam auream nostre animam humanitatis: continentem in
se manna divinitatis. Heu dicitur mihi. Noli me tangere. Et
illud de apocalipsi. Foris canes. Sicque cum dignis glorie
mee verbis expulsus et repulsus improbitatis et presump-
cionis mee penas cogor luere. Rursusque in petram meam me
recipiens que est refugium erinaciis. spinis peccatorum plenus te
amplector et deosculor tegentem et protegentem me dexteram tu-
am: et ex eo quod vel leviter sensi vel vidi magno accenso desi-
derio vir paciencie expecto ut aliquando auferas manum tegen-
tem et infundas graciam illuminantem: ut tandem aliquando sedem cel-
positum veritatis tue mortuus sim et vivens tibi revelata
facie ipsam tuam faciem inspiciam videndo et afficiar tibi a visione
faciei tue. Et o facies facies que beata facies que afficitur tibi
merendo videndo te. edificans in corde tabernaculum deo iacob:
et omnia faciens secundum exemplar quod ei ostensum est in monte. Hic vere
et competenter cantat. Tibi dixit cor meum exquisivit te facies

mea: faciē tuā dñe reqrā. Itaq3 ut dixi ex dono grē tue cō-
tēplās oēs āgulos cōsciē mee uel īminos uince ꝫ sīgli-
delicō uidē te: ut oēs fines tre mee uideāt salutare dñi
dei sui ut amē cū uidero qm̄ amare hoc ē uere uiuē. Dico
eñi m̄ i langore desiderij mei. Qs amat qd nō uidet?
Quō pt eē amabile: qd nō aliqtenus ē uisibile? Sz te
desidñtia amabilia q̄ te tua occurrūt. ꝫ a celo et a tra ꝫ ab
oī creatura tua se m̄ ultro offerūt et igerūt: oñdētē i
oībꝫ et amabil' dñe: q̄ q̄nto te maifestius et uerī p̄di-
cāt ꝫ a ꝑbāt amabilē. tāto ardētius te m̄ faciūt desidā-
bilē: sz heu nō ad fruēdū p'fcām suauitatē ꝫ gaudiū:
sz ad icētiuū et defectus: nō tñ sine aliq' suauitate tor-
mētū. Sicut cui nō tibi p'fcē placet oblata ī meūt: sic
bonorū tuorū cōtemplacō reficit nos q̄ te dulat: sz nō
sanat perfecte nisi tecum. Capitulum secundum.

Hec ē aīe mee assidua exercitacō. Hic assidue
scdo spūm meū: et cū bonis amabilibꝫ ꝫ tu-
is qī pedibꝫ et manibꝫ et totis inites uiribꝫ
sursū tēdo ad te i te summe amor summū bonū: sz q̄nto tendo
fortius tāto retrudor durius i terrā i memetipm. sub
memetipō. Sic g° respiciēs et discutiens ꝫ diiudicās me-
tipm: fcs sum mihi ipi de meipo laboriosa q̄stio. Tu dñe
cte certus sū p grām tuā desideriū desiderij tui. ꝫ amorē
amoris tui hēre me i toto corde ꝫ i tota aīa mea. Huc
usqꝫ te facīete pfeci: ut desiderē desidare te et amē amare
te. Sz hoc amās qd amē nescio. Qd ē cui amare amo-
rē: desidare desiderium? Amore amamꝰ si qd amamus

deſidio deſidāmus. Sȝ forſitā cū amo amorē nō amo a
morē quo amo qđ amare volo. et amo q̄d q̄d amo: ſȝ
me amantē cū ĩ dño laudat᷑ et amat᷑ aīa mea: q̄ ꝑul
dubio deteſtarer et odio haberē. ſicā alibi q̄ ĩ dño et ĩ
eius amore ĩueniret. Sȝ et de deſidio q̄d dicimus: ſi diā
deſidāns iā me ĩueni deſidantē. Sȝ nūq̄d deſidiū tui deſide
rātē q̄ nō habeā aut deſideriū magis q̄ habeā? Cū g̃
hoc mō deficiāt et caligēt et cecutiāt interiores oculi mei
quo viciuis aperiant᷑ a te: nō ſicut apti ſt̄ ade carnales
oculi ut videt̄ ꝯfuſionē ſuā ſȝ ut videā dñe gl̃iam tuā: ut
oblitus ꝑuitatis et paupertatis mee totus erigā et aurā
ĩ āplexus amoris tui: videns q̄ amatis et amans q̄ video:
et moriens ĩ me viue ſapiā ĩ te: et bñ ſit m̄i ĩ te cui peſſi
me ē in ſe. Sȝ feſtina dñe ne tardaueris. Hic enī dñe ſapie
tie gr̃a uel gr̃e tue ſapia ſua cōpendia: et quo rōnatiōi
uel rōnis nullis argumētis null' diſcuſſionibꝫ q̄ q̄bꝫdā
ſcalis cōſcedit᷑ ad correptē ſatȝ voluptatis tue: ad plenū
amoris tui gaudiū. Cui hoc datū ē: fidelit᷑ q̄rens. fidelit᷑
pulſans ſepe repētē ſe ibi ĩuenit. Sȝ o dñe qđ q̄ tantū ē
mei ſiq̄n me ĩ aliq̄ tui gaudiū ꝑte ĩuenio: clamo vociferor.
Dñe bonū ē nos hic ē faciamus hi tria tabnacula. fi
dei unū ſpei unū: amori unū. Sȝ nūq̄d neſcio q̄d dicā: cū
dico bonū ē nos hic ē? Sȝ repētē cado ĩ terrā q̄ mortal'
et reſpiciēs nichil video: et me ubi ꝑus erā ĩuenio ĩ dolore
ſatȝ cordis: et afflictiōe ſp̄s. Vſq̄q̄ dñe uſq̄ quo? Qūi di
u ponā cōſilia ĩ aīa mea: dolorē ĩ corde meo ꝑ diē? Qūi
diu nō ꝑmanebit ſp̄s ĩ hōibꝫ q̄ caro ſūt? Sȝ ueniet et

vadit et spirat ubi vult. Sed in convertendo dominus captivitatem
sion: facti erimus sicut consolati. Tunc replebitur gaudio os
nostrum et lingua nostra exultacione. Heu mihi quia incolatus
meus prolongatus est: habitavi cum habitantibus cedar multum
incola fuit anima mea. Sed respondet mihi intus in corde meo vitas
consolacionis tue: et consolacio vitantis tue. Capitulum tercium.

Est amor desiderii: et est amor fruicionis. Amor men-
tis aliquando visionem. visio fruicionem: fruicio amoris
perfeccionem. Gracias ago gracie tue quod loqui dignatus ad
cor servi tui: et amicis eius quasi sedentibus aliquatenus respondens.
Suscipio et amplector hanc spem tui amantem: et letus expecto in
tanta permissione tuam. Desidero itaque amare te et amo desiderare
te. et hoc modo curro ubi apprehendam in quo apprehensus sum: scilicet
ut amem te aliquando perfecte. o quam pro nos amasti amantes et amabiles
domine. Sed est ne aliquando aut alicubi domine hec amoris tui perfeccio. Sed
in amore tuo beatitudinis consummacio: ut sitiens anima ad deum fontem
vivum sic satietur sic impleatur ut dicat sufficit. Miror quod aliquis
ubicumque sit ille: si non desiderat si dicat sufficit. Sed ubi istius
sufficiencie est defeccio quomodo potest esse perfeccio. Nunquam ergo et nunquam perfeccio.
Sed et iniusti domine nunquam regnum tuum possidebunt. Iniustus
autem est qui non tantum desiderat et debitorem se sentit et intelligit se ama-
re: quantum ab aliqua creatura racionali possibile est amari te.
Constat beata illa seraphin que a vicinitate presencie tue ardens
tate visionis tue ardentes interpretantur esse: plus te amare
quam aliquis qui minor est in regno celorum. Cum si in regno celorum non
dicam minimus. sed nonnullus est unquam tantum desiderat amare te
quantum ab aliquo vel potes amari vel debes: et hoc forsitan

ē ī qͥ desidāt āgeli ꝓspicē. Desidāt gͦ vbi ille minoꝝ tm̄
te amare q̄ntū ille amat q̄uīcꝫ plus eo amat nō emu-
la īsectacōē: ſꝫ pia et deuota īcencōē. Si vō et ī amoꝛe ꝓ-
ficit. q̄nto felicius illūiatꝰ oclis ī intiora ꝓcedit: tāto
dulcius sētit et īttelligit. si igratus nō ē et īiustus: et te
plus posse amari: et se debitorē ē plus amare: ul' q̄ntū se
amāt cherubin et seraphī. Sꝫ q̄ desidāt qd' alter nō ht:
miser ē. Miseria vō a regno btītudis penitus aliena est.
Alter aut gͦ qd' desidāt q̄lq̄s ibi aliqd desidāt. Qd dicemꝰ
ad hec? Qd inq̄ dicemus? loq̄re obsecro dn̄e: qꝛ audit
seruus tuus. Nūqd et magni et pui oēs q̄ st ī regno di
vniuſq̄ſq̄ ī suo ordīe ꝛ amat ꝛ amare desidāt: ꝛ amoꝛis
vnitas nō sinit vt sit diuisitas: dū amat cū hoc dari ē
ardētius. minoꝛ aūt ī amoꝛe sn̄ īuidia bonū vbicūq̄ videt
amat qd' ipē sibi desidāt: et ht vtrq̄ amorē q̄ntitatēq̄ ē qͥ
ī amāte amat. Primitū amoꝛ ē q̄ amatur. q̄ ex magna bo-
nitatis sue affluētia ꝛ natura amātes et coamātes. gau-
dētes et cōgaudētes pari īplet grā ſꝫ dispari mēsura: ꝛ q̄n-
tū se amātiū sedibꝫ largius īfūdit: tāto eos sui capaciores
efficit. satietatē saciēs ſꝫ sn̄ fastidio: de ipā satietate nō
minuēs desideriū ſꝫ augēs: remota oī āxietudis miseria.
Amoꝛ enī ē vt dcm̄ ē q̄ amatur. q̄ a voluptatis sue torrēte
oēm ab amatore suo repellit ul' ī satietate fastidij ul' ī desidi-
o āxietudis ul' ī zelādo īuidie miseriā: illūiatꝰ eos ut dicit
aplꝰs a claritate ī claritatē: ut ī luīe videāt lumē ꝛ ī amoꝛe
cōcipiāt amorē. Hic ē enī fons vite q̄ sp fluit ꝛ nūq̄ ꝑfflu-
it. Hec ē glīa. hec sūt diuicie ī domo btī amatoris tui: q̄a

p̄sta ꝯ desiderium

ꝑfecto ē desideria et amācia qd' desidāt ⁊ qd' amat. Ideo q̄ de-
sidāt sp̄ amat desidāre et q̄ amat sp̄ desidāt amare: et de-
sidāti ⁊ amāti qd' desidāt ⁊ qd' amat sic facias habūdare
o dn̄e: ut nec ārietas desidāntē nec fastidiū affligat ha-
būdātē. Et nūqd obsecro dn̄e hec ē via etna de q̄ cātat
psalmus: et vide si via iniq̄tatis ī me ē et deduc me ī via
etna. Hec ē affcō: hec ē ꝑfcō. Sic sp̄ ire hoc ē ꝑuenire.
Unde apls tuus q̄ paulo āte dixāt nō qd' accepeīi aut
ꝑfcūs sim: sequor aūt si cōprehēdā a quo cōprehēsus sū
ī xp̄o ihū. Unū aūt q̄ retro sūt obliuiscēs: ad ea q̄ sunt
p̄ora extendēs me ad destinatū ꝑsequor: ad brauiū sup-
ne vocacōis dei ī xp̄o ihū. Quicūq; ꝑfci sum⁹ hoc sentiam⁹.

Capitlm quartum

Et hoc ē amare deū quo tu amas te amātes a dulcedīe bonitatis tue
quā habes ad creaturā tuā: amator bone cre-
ator inspirare eis hoc desideriū amādi te et amorē: qui
amāt et desidāre et amare te. Nō eiū affectis ad nos ul'
a nobis cū nos amas: sꝫ es qd' es q̄ sp̄ idipm̄ es: cui hoc
ē esse qd' eē bonū. Bonū aūt tibi ī te et oī creature tue ī te.
Nos aūt a te ad te afficim̄ cū te amamus: q̄ possum⁹
misero aliquo mō eē et nō amare te idest eē ⁊ male esse.
Tibi aūt q̄ sp̄ idem es nichil accedit si amādo ꝑficimus
ad te: nichil decedit si deficimus a te. Cū aūt nos amas
nō nisi ꝓpt' te nos amas: cū verissima sūme iusticie re-
gla etiā nos nichil amare ꝑmittat extra te. Et certe
possibile ē amori deū amātis ubi magna occurrit grā
eo ꝑfice: ut nec te nec se amās ꝓpt' se et te eo se ꝓpt' te

solū amet: et p̱ hec reformat̉ ad ymaginē tuā ad quā
creata cū: q̄ ex veritate nature tue et natura veritatis tue:
nec te nisi xp̄o te nec angelū nec hoīem amare p̄t n̄ xp̄o te
Et o felicē et felicissimā aīam q̄ deo sic adeo inet̉ afficit:
ut p̱ unitatē sp̄c ī deo solū amet deū: nō solū aliq̄d p̄
natū nec nisi ī deo amet seipm̄: et deus ī ipō amet ul' ap
p̱bet qd̄ amare ul' approbare debet deus idz̄ seipm̄: imo
qd̄ solū debet amari a creatore deo: et a creatā dei. Amo
ris cui nomē ul' affectus nulli cōpetit ul' debet̉ nisi tibi
soli: o vē amor et amātē dn̄e. Et hec ē ī nob̄ voluntas fi
lij tui: hec p̱ nob̄ orō eius ad te deū p̄rem suū. Volo ut
sicut ego et tu unū sumus: ita ⁊ ī nob̄ ipi unū sint. Hic
ē finis. hec cōsummacio ē hec ē p̱fcō. hec ē pax: hoc ē gau
diū dn̄i. hoc ē gaudiū ī sp̄u scō. hoc ē silenciū ī celo. Cum
diu q̄ppe ī hac sumꝰ vita hoc felicissime pacis silencio ī
celo idz̄ ī aīa iusti q̄ sedes ē sapiē aliq̄n fruit̉ affectus: sed
hora dimidia ul' q̄si dimidia: itencio vō de reliq̄s cogita
coīs diē festū agit tibi. In illa vō bt̄a ⁊ etna vita de q̄ dr̄
intra ī gaudiū dn̄i tui sola erit p̱fc̄a ⁊ etna fruicio: et tāto
felicior q̄nto remocis iā oībꝫ q̄ hoc tardare ul' ipedire vi
dent. Amoris eius īdissolubil' eternitas irrefragabil' p̱fcō:
īcorruptibil' erit beatitudo. Capitulum quintum.

O amor veni ī nos possidē nos. dispeant a facie
tua ī nob̄ oīa fedicatis nōīa: q̄ a cōcupiscētia
carnis et ocłoꝝ et sup̱bia vite. hinc īnasciatur
affcū q̄si spuria q̄dā vitulamina: affcū icq̄ q̄ amor in
nob̄ dicit̉. et corrūpit̉ sepius iusto morbis aīe a te. et ad

creatē te. Ad te solū cōtractus ⁊ cōactus ⁊ reluctās legi
ināli. ⁊ reclamās cogit̄ vocari luxuria gula auaricia
et his similia: q̄ incorruptus et ī sua p̄manēs natura
ad te solū ē dn̄e: cui soli amor debet̄. Est enī aīe rōnal'
amor sicut dicit q̄dā sensus suus motus ul' quieta statio
uel finis ī ultra q̄d nil appetat: uel appetēdū iudicet vo-
lūtatis appetitus. Ult̄ te v̄o uel sup̄ te q̄ q̄rit aliq̄d tāq̄
melius te nichil ē q̄d q̄rit: q̄z nichil ē melius ul' dulci-
te: ideoq̄z nichil efficac̄ recedēdo a te q̄ amādus solus es v̄e:
et fornicat̄ et luxuriat ī alienis affātibz: aliena vt dici
noīa h̄ntibz. Amor ut dcm̄ ē et sepe dicēdū ē ad te solū
ē dn̄e ⁊ ī quo ē soto q̄dq̄d vere ē: ubi quieta et secura sta-
tio q̄z deū timē timore amoris casto et mādata eius ob-
seruare: hoc ē oīs hō. Recedat itaq̄z ab aīa mea oīs
iniusticia: ut te diligā dnm̄ deū meū: ex toto corde meo
et ex tota aīa mea ⁊ ex oībz viribz meis. Recedat oīs
zelotipia ne terāi aliq̄d amē q̄d p̄pt̄ te nō amē: o vere
unice amor ⁊ v̄e dn̄e. Cū v̄o p̄pt̄ te aliq̄d amo: nō illd̄
amo sz te: p̄pt̄ quē amo q̄d amo. Tu enī v̄e solus es
dn̄s cuius dn̄ari sup nos hoc ē saluari nos: nr̄m
v̄o seruire tibi nichil aliud ē q̄ a te saluari. Que
enī salus tua o dn̄e cuius ē salus et sup p̄plm̄ tuū
bn̄dcō tua: n̄ q̄ a te accipim̄ ut amem̄ te et amē-
m̄ a te? Ideo dn̄e filiū dext̄e tue hoīem q̄ cōfir-
masti tibi ip̄m idz saluatorē appellari voluisti: ip̄e enī
saluū faciet p̄plm̄ suū a pc̄cis eorū: et nō ē alius ī quo sit
salus q̄ docuit nos amare se cū p̄or dilexit nos amādo

et diligẽdo: suscitãs nos ut amemus eũ q̄ p̄or usq̄ ĩ fi-
nẽ dilexit nos. Hec ẽ iusticia filiorũ hoīum: ama me
q̄ amo te. Rarus aũt ẽ q̄ dicẽ possit. Amo te ut amẽs
me. Hoc tu fecisti q̄ sicut clamat ꝛ p̄dicat seruus amo-
ris tui p̄or dilexisti nos: et sic dn̄e sic ẽ. Amasti nos p̄or
ut amaremus te nõ q̄ egeres amari a nob̄: sȝ q̄ q̄ nos
fecisti. ee nõ poteramus n̄ amãdo te. Ideo multiphariã
multisq̄ modis olim locutus p̄rib; ĩ p̄phis nouissime
dieb; istis locutus ẽ nob̄ in filio ĩ verbo tuo quo celi fir-
mati s̄t et sp̄ũ oris eius oĩs ṽtus eorũ. Loq̄ tuũ ĩ filio
tuo nõ aliud fuit q̄ ĩ sole id ẽ ĩ manifesto ponẽ taberna-
culũ tuũ: q̄tũ et quõ nos amasti q̄ p̄prio filio tuo nõ pe-
percisti sȝ p nob̄ oĩb; eũ t̄didisti: q̄ etiã dilexit et t̄didit se-
metip̄m p nob̄. Hoc ẽ verbũ tuũ ad nos dn̄e: hic omīps
sermo q̄ dũ mediũ silentiũ tenẽt oĩa a regalib; sedib;
venit durus errorũ debellator: dulcis amoris cõmẽdator.
Et q̄dq̄d fecit q̄dq̄d dixit ĩ terris usq̄ ad opp̄bria usq̄ ad
sputa ꝛ alapas usq̄ ad crucẽ et sepulcrũ nõ fuit n̄ loq̄
tuũ nob̄ ĩ filio: amore tuo p̄uocãs et suscitãs ad te a-
morẽ n̄rm. Sciebas eni creator aīarũ deus ĩ aīab; filiorũ
hoīm cogi nõ posse: sȝ p̄uocari oportẽ affectũ istũ. Scil-
icet q̄ ubi coactio: nec libtas iã nec iusticia. Tu aũt dn̄e
iuste saluare nos volebas iuste: q̄ nullũ saluas uel dãp-
nas n̄ iuste. ip̄e nob̄ formãs et iudiciũ et causã: sedes
sup thronũ et iudicãs iusticiã sȝ quã tu fecisti: ut oẽ os
obstruat̄ et subditus fiat oĩs mũdus deo: cui misereris
cuius misereris. et uitam p̄stas cui misertus eris.

Voluisti ergo ut amaremus te qui nec iuste potuimus salua
ri nisi amaremus te: nec amare te potuimus nisi procederet a te. Er
go domine sicut apostolus amoris tui dicit et nos iam diximus prior
dilexisti nos: et prior diligis omnes dilectores tuos. Ca

Sed nos te diligimus pitulum sextum
affectu amoris a te nobis inditi: tu vero conditor
omnium et affectuum bonorum et animarum afficiendarum. nunquid
accidenti vel incidenti amoris affectu amas quos amas vel
aliquo in aliquo afficeris: qui et omnes facis et omnia. Absit. Ab
surdum est penitus a fide est alienum ab omnium creatore. Quo ergo
nos amas: si nos amore non amas? Ita amor tuus boni
tas tua est summe bone et summum bonum. Spiritus sanctus procedens a patre
et filio: qui ab initio creature superfertur super aquas idest super mentes
filiorum hominum fluctuantes: omnibus se offerens omnia ad se trahens
inspirando. aspirando. noxia arcendo. providendo utilia: deum nobis
et nos uniens deo. Sic enim ipse spiritus sanctus tuus qui dicitur amor
patris et filii: et unitas et voluntas per gratiam suam in nobis ha
bitans. et dei in nobis caritatem commendans: et per ipsam ipsum nobis
concilians. deo nos unit per inspiratam nobis voluntatem bonam:
cuius bone voluntatis vehementia amor dicitur in nobis quo
amamus quod amare debemus te scilicet. Nichil enim est aliud
amor: quam vehemens et bene ordinata voluntas. Amas ergo te o
amabilis domine in teipso: cum a patre procedit et filio spiritus sanctus: a
mor patris ad filium et filii ad patrem. Et tantus est amor ut sit
unitas tanta unitas ut sit homousion idest patris et filii
substantia. Amas et teipsum in nobis mittendo spiritum filii tui in
corda nostra a dulcedine amoris. a vehementia inspirate a te

nobis volūtatis clamātē abba pr̄: sic nos efficiēs tui a
matores imo sic teipm̄ i nob̄ amās: ut q̄ p̄mū sp̄abamus
q̄ noueramꝰ nomē tuū dn̄e et gl̄iabamꝰ i te. q̄ diligebamꝰ
nomē tuū dn̄e: o dn̄e iā p̄ isp̄iratā nobis grām p̄ sp̄m ad
optionis tue oīa q̄ p̄ris sūt nr̄a eē cōfidētes ipo te noīe nūcupa
mus p̄ adoptionis grām: quo filius tuus vocat̄ p̄ na
turā. Sꝫ q̄ hoc abs te totū ē tuus amare hoc ē benefacere a
quo oē datū optimū & donū p̄fcm̄ sūme p̄r̄ luminū: tu
teipm̄ amas i nob̄ et nos i te. cū te p̄ te amabimꝰ. et i tātū
tibi vnimꝰ i q̄tū amare meremur: et p̄ticipes efficimꝰ
ut dām ē orōnis illius xp̄i filii tui. Volo ut sicut ego & tu
vnū sumꝰ: ita et ipi i nob̄ vnū sīt. Genus enī tuū dn̄e
sumus. genus dei sicut dicit ap̄ls tuus trāsferēs ethnica
sententiā de malo vase i vas bonū: ut nō ī ipām & vas
bonū sapiat. Genus igr̄ sumus dei. dii et filii excelsi oēs
cogitacōe q̄dā spiritali magnā apud te / vēdicātes affi / nob̄
nitatē: cū p̄ sp̄m adopcōis filius tuus nomē vnū nob̄ cū
sortiri nō dedignat̄: et cū ipo et p̄ ipm̄ p̄ceptis salutari
bꝫ monita et diuina istitucōe formati audemus dicē:
pr̄ nr̄ q̄ es i celis. Amas itaqꝫ nos i q̄tū nos efficis tui
amatores: et nos amamus te i q̄tū sp̄m tuū accipimꝰ a te
q̄ ē amor tuus: optinētē et possidētē oēs affcōnū nr̄arū
recessus et p̄ fcē eos cōuertētē i puritatē veritatis tue & i
veritatē puritatis tue. i plenū amoris tui cōsensum.
Tāta q̄ sit cōiunctio tāta adhesio tāta dulcedinis tue fruici
o: ut vnitas ab ipo dn̄o nr̄o filio tuo vocat̄ dicitur.
ut sīt et ipi i nobis vnū. Tāte dignitatis tāte gl̄ie vt

ſubſeq̄tur et dicat: ſicut ego et tu vnū ſumus. O gaudiū
o gl'am o diuicias o ſupbiam. Capitulū ſeptimum.

Habet enī ſapiēcia etiā ſuū gn̄us ſupbiā que dicit.
Mecū ſunt diuicie et glia: opes ſupbie ⁊ iuſticia
Qd aūt ē abſurdius ⁊ q̄ vniri deo amore ⁊ non
bt̄itudīe? Beati enī vē et viuice ⁊ ſigl'r et pfc̄e bn̄: q̄ vere
et pfc̄e amāt te. Nullus aūt et nullo mō btūs: q̄ nō amat
te. Beatū enī dixerūt ꝑplm cui hec ſunt: ſꝫ mēciunt' qr ſolus
btūs cui' dn̄s deus eius. Qd enī ē btūm ~~velle~~ eē: n̄ nō velle
n̄ bonū et oīa habē q̄cūq3 vult? Te g° velle et vehemēt'
velle qd̄ ē amare et ſigl'arit' amare: qr amari nō dig
naris cū aliq̄ oīno re ſiue carnali ſiū ſpūali: ſiū t'reſtri ſiū
celeſti q̄ amet' nō ꝓpt' te. Hoc tenui ē nō velle n̄ bonū. hoc
ē habē q̄cūq3 vult oīa: qr hīt te q̄s iniq̄tū amat te. Ergo
et amore ⁊ bt̄itudīe vniri deo īttelligimus q' vē dn̄i eſt
ſalus: et ſup ꝑplm tuū bn̄dc̄o tua. Ideoq3 oīones nr̄as
vota et ſacrificia et oīa nr̄a offerimus tibi pr̄ aſſidue per
dn̄m nr̄m ihm filiū tuū: credētes et īttelligētes ex te a te
et ad te p ipm nob' eē q̄dq̄d nob' bn̄ ē: a quo habemus ⁊
ipm eē. Que oīa p ſubminiſtracōem ſpc̄ ſc̄i tui habitātis
ī nob' credimus et īttelligimus q̄tū īttelligē fas ē: q' ut
dn̄i ē cōformās ſibi ſpm nr̄m ſpirat ī nob' q̄n vult. quo et viuēs
vult ⁊ q̄ntū vult. cui' ſum' factura: creati ī opib3 bonis ex
iſtēs ſāctificacio nr̄a: iuſticiacio nr̄a amor nr̄. Ipē eſt enī amor
nr̄ quo ad te ptingim': quo te āplectimur. Aliōq3 qn̄ o īcon-
phenſibil' maieſtas: cōprehēſibil' eē videris aīe te amāti.
Licet enī nullus ſenſus cuiuſlibz aīe vel ſpc̄ eſt cōprehēdat

tū totū te cōprehēdit quātus es amor amātis q̄ totū te
amat: quātus es. si tū ē totitas ubi nō ē p̄ticlaritas: si q̄n-
titas ubi nō ē tātitas. si ē cōprehēsibilitas ubi hec oīa
nō sūt. Sz cū te amant affectus quē sp̄us tuꝰ sp̄u tuo sc̄o:
p̄ quē habitante ī nobis caritatē dei habentꝰ ī cordibꝫ suīs.
Cuiqꝫ amor tuus amor p̄ris ad filiū amor filij ad p̄rē
sp̄s sc̄us habitās ī nob̄ ad te ē qd̄ ē: idꝫ amor dēm cap-
tiuitatē sponsi idꝫ aīe tue oēs affectōes ī se cōuertēs et sā-
ctificās: amantꝰ te ul' tu amas te ī nob̄ nos affectū te effectū
vnū nos efficiēs ī te p̄ vnitatē tuā. idꝫ p̄ sp̄m sc̄m tuū sp̄m
quē dedisti nob̄: ut sicut nō ē aliud p̄ri nosse filiū nisi
hoc eē qd̄ ē filius. nichil aliud nosse filio p̄rem nisi hoc
eē qd̄ ē p̄r: vnde ī euāgelio nemo nouit p̄rem n̄ filius et
nemo filiū n̄ p̄r: et sicut sp̄ui sc̄o nichil aliud ē nosse
uel cōprehēdē p̄rem & filiū quē hoc eē qd̄ ē p̄r et filius: ita
nobis q̄ ad ymaginē tuā cōdita sumꝰ et ab illa p̄ adam
ad illā ī uetustatē p̄ sp̄m renouamꝰ te die ī diē: amātibꝫ deū nichil
sit aliud amare et timē deū et mādata eius obseruare:
quē ē et cū deo vnū eē. Deū enī timē et mādata eiꝰ obserua-
re: hoc ē oīs hō. Adorande tremende bñdicende dā cū nobis.
Emitte sp̄m tuū et creabūt & renouabis faciē terre. Nō
enī ī diluuio aquā multarū ī p̄turbacōe & cōfusione
affcōnum tā multarū tā diu̇sarū ad eū approximabūt. Iā
satis dñe durauit cathaclismꝰ iste pena filiorum adē.
Adduc dñe sp̄m sup terrā recedat mare: recedat āque
dāpnacōis salsugo et appareat arida: fontē vite sitiēs.
Veniat columba sp̄s sc̄us: et expulso teterrimo alite cada-

uerib; suis īcumbētē: veniat ig̃ columba ramo oliue ramo
refectōis et luminis pacē annūciās: sanctificet nos sanctitas ⁊ sā
ficatio tua. viuat nos vnitas tua: et deo q̄ ē caritas ve
lut cognata q̄dā affinitate p̱ caritatis nomē sociemur:
p̱ virtutē nominis vniamur. Sꝫ interest dn̄e quō q̄s te amet.
Multi eni sicut ait q̄dā a te illuīatis amāt veritatē lu
centē et nō amāt redarguētē. Iusticiā q̄ multi coluīt ab
sentē. a q̄ paū sūt effc̄ti. approbātes eā et amātes eā i se
ipsa: nō aūt exercētes eā i seipis. Nūq̄d isti vē te amāt
o vera iusticia deus: nūq̄d isti vē te amāt. Philosophi h'
mūdi olī eā coluerūt ⁊ affcū amoris ⁊ effcū opis: tñ
vt dicit' de hijs ab eis. Oderūt peccare boni v'tutis amore.
Sꝫ cōuincit' iusticiā nō amasse q̄ nō amauerūt te. a q̄
fons et origo finis et recursus vē iusticie hoim aūt sicut
pānus menstruate. Nō eni habebāt fidē q̄ p dilectōem o
pat'. licet affcātū q̄ndā amorē et opa q̄dā haberent hones
tatis. q̄ q̄r ex fonte vē iusticie nō fiebāt: tāto despacius
errabāt. q̄nto fortius ext' viā currebāt. Via eni p̄r xp̄c ait
q̄ dixit. Ego sū via veritas et vita

Capitulum octauum

Veritas ergo tua vel via vel vita ad quā it' p q̄s
itur: verā et simplicē nob' describit forme diuine ⁊
vere philosophie dicēs ad discipulos. Sicut di
lexit me p̄r: et ego diligo vos. Manete i dilcōne mea. Si
p̄cepta mea seruatis: manete i dilcōe mea. sicut et ego
pris mei p̄cepta seruo et maneo i eius dilcōe. Erat dilcōis
dilc̄ā sicut i psalmo legit' ait p̄r diligit filiū. et filius ma
net i dilcōe pris: vsq; ad plenā mādatorū eī obseruacōem.

Rursusq; dilc̄ois dilcā. cū dilc̄ois disciplus diligit magi-
strū xp̄m vsq; ad obseruacōem oīm mādatorū. et vsq; ad
mortis necītatē nō pdit hāc voluntatē: ī illuīacōem amo-
ris et veritatis eius reb; oīb; et idoneis ad bonū ⁊ pnis
ad malū. et īter vtrūq; medijs vnū vtēs ī bono qd̄ xp̄ū ē
xp̄iane v̄tutis. Est enī v̄tus sicut iā ante dcm̄ ē. bonus v-
sus libe voluntatis. opus vō v̄tutis bonus illarū rerū
vsus: q̄b; etiā male vti possumus. Exinde ne māca sit
caritas. docent amare pximū scdm̄ legē caritatis purā:
vt sicut deus nō n̄ seipm̄ amat ī nobis et nos solū deū
didicim⁹ amare ī nob: ita et pximū sicut nos īcipiamus
amare ī quo solū deū amamus sicut ī nobipīs. Sz vero
dn̄e tot verba. Sz nuda ē dn̄e et gelida ⁊ algēs misa aīa
mea: et desiderans calefieri calore amoris tui. Ideo vestē nō
hn̄s pānicelos hos vndecūq; collectos cōtraho et cōsuo
ad tegendā nuditatē meā: et nō vt sapiēs illa sareptana
duo ligna s; surculos istos minutos de deserti mei vasti-
tate. de cordis mei spaciosa colligo vanitate: vt aliqn̄
īgrediar ī tabnaclm̄ domus mee: et faciā m̄ de pugillo
farine et de idria olei vt comedā et moriar vl nō tā cito
moriar: īmo dn̄e nō moriar s; viuā et narrē opa dn̄i.
Stās g° ī domo solitudis q̄i onager solitarius et habita-
culū habēs ī terra salsuginis et attrahēs ventū amoris
mei: os meū aperio ad te dn̄e et attraho spm̄. Et nōnūq̄
dn̄e qui clausis oclis ad te īhiantī mittis m̄ ī os cordis
qd̄ nō licet m̄ scire qd̄ sit. Saporē q̄dem sentio dulcē a deo
adeo cōfortantē: vt si pficeret ī me nichil vltra q̄rerē.

Sz cũ accipiẽs nullo corporis visu nullo aĩe sẽsu nullo sp̄s
itellcũ: adducere me puincttis qd sit. Cũ accepo tene & rumi
nare volo & diiudicare eius saporẽ: sz statĩ cãsit. Degluno
q̄ de illud qdqd illud ẽ i spẽ vite eterne: sz opacõis eius v̄
tute diu remanẽte oĩbz aĩe mee venis et medullis q̄i vi
talẽ q̄ndã succũ optauã tiisfudẽ. ut ab oĩbz aliis affectõi
bz desipet: et illud solũ & sp sapet: sz festinat tisire. Et
cũ de inq̄sicõe eius ul' acceptõe ul' visu formata q̄dã lini
amẽta. memorie gestio arcius iprellã cõmitte. uel i me
moriã labilẽ scripto iuuare te et expimẽto cogor discẽre
qd illud sit: qd i euãglio dicis de sp̄u & nescis vñ veniat
aut quo vadat. Quecũqz enĩ qi q̄bzdã liniamẽtorũ figis
cõmẽdare curaui memorie. quorũ q̄i quodã reductu cũ vo
luero illuc me recolligã: ac p hoc subesse m̄ vectĩ posse
quociẽscũqz voluero: audiẽs a dño sp̄s ubi vult spirat:
et sẽtiẽs etiã i me qz nõ qñ ego volo sz qñ ipe vult spirat.
Oĩa illa iteriora mortua iuenio et isipida: et ad te solũ
leuãdos eẽ oclõs fonis vite: ut i tuo lũie videã solo lumẽ.
ad te Ad te g° dñe ad te et sic ocli mei. ad te i te de te p̄ficet oẽs aĩe
mee pfectus: et cũ defecit v'tus mea q̄ nulla ẽ post te ãhelẽt
oẽs defectus eius. Sz iterũ q̄diu me differs q̄diu miserã & ẽgra
ã et ãhelãtã post te aĩam meã p̄cellis: absconde me obsecro i
abscondito facie tue: a c̄turbacõe hoĩm. Ptege me i taberna
clo tuo a cõtradcõe liguarũ. Sz iã aliu' retro cantat puerip
strepitu

Capitulum nonum.

Nunc g° dñe plena fide te deũ colo unũ te oĩm pñ
cipiũ et sapiam: q̄ sapiẽs q̄ aliqz aĩa sapiẽs ẽ et

spiritum donum quo beata sunt quaecumque beata sunt. Te unum deum colo
adoro benedico te ex toto corde meo et ex tota mente mea et ex
omnibus viribus meis: vel amo vel amare desidero. Quicumque angelorum
vel bonorum spirituum te diligit: scio quod me et diligit diligentem
se in te. Quicumque in te manet et potest sentire preces vel affectiones huma-
nas: scio quod in te me exaudit in quo et ego eorum gloriae congratulor.
Quicumque te habet bonum suum in te me adiuvat: nec tamen tam par-
ticipationem potest invidere. Solius enim apostatae spiritus est meam mise-
riam suam facere levamen nimis bonum suum despexit: invidentia qua a com-
muni omnium bono et vera beatitudine lapsus non est subditus veri-
tati: privato suo gaudens et commune omnium odiens bonum. Te igitur
deum patrem quo creatore vivimus. te sapientiam patris per quem refor-
mati sapienter vivimus. te spiritum sanctum quem et in quo diligentes beate
vivimus et beatissime victuri sumus: unius substantiae trinitatem. unum
deum a quo sumus per quem sumus in quo sumus. a quo peccando dis-
cessimus: cui dissimiles facti sumus a quo non perire permissi sumus.
principium ad quod recurrimus. formam quam sequimur. gratiam qua reconci-
liamur: adoramus et benedicimus tibi gloria in saecula saeculorum amen.

Hic incip. liber de amore dei. cap. i.

Ars est artium ars amoris: Capitulum decimum
cuius magisterium ipsa sibi retinuit natura et
deus auctor naturae. Ipse enim amor a creatore indi-
tus. nisi naturalis eius ingenuitas adulterinis aliquibus praepedita
affectibus fuerit: ipse inquam se docet si docibiles sint docibiles dei.
Est quippe amor vis animae: naturali quodam pondere ferens eam in lo-
cum vel finem suum. Omnis enim creatura sive spiritualis sive corporea
certum habet locum quo naturaliter fertur: et naturale quoddam pon-
dus quo fertur. Pondus enim ut ait quidam veritatis philosophus

nō ſꝑ fert ad ima: ſ; ignē ſurſū aqua deorſū. Sic et ī cent
rā hoiem pōdus agit ſuū naturalit' ſpm ferēs ſurſū cor-
pus deorſū: vnūqdq; ī locū ul' finē ſuū. Qs enī corpus
locis? Terra iqt es et ī trā ibis. De ſpū vō ī libro ſapie
et reūtet' inqt ſpūs ad eū q̄ creauit illū. Vide hoiem diſſo-
lutū quō tociꝰ pōdē fertur ſuo ī locū ſuū. Cū res ſuū et
ordine ſuo ꝑdit ſpūs redit ad deū q̄ creauit eū corpus
ī terrā. Nec ī terrā ſolū: ſ; ī elemēta ex qb; cōpactū et for-
matū erat. Cū enī ī eo qddā terra. qddā aq̄. qddā aer ſibi
vēdicet. cū natal' cōpactois natal' fit diſſolucio pon-
de ſuo vnūqdq; ad ſuū redit elementū: et tūc plena ſtā
ē diſſolucio: cū horū oīm ī locū ſuū ſtā ſiūt reſtitucio.
Que vtrū corrupcio uel putredo et nō potius reſolucō
uo dām ē melius uocanda ſit: iudicet q̄ vult. Et cū horū
nichil a nature ſue ſtatute aberret. Sola miſera aīa ꝛ degēs
ſpūs cū ꝑ ſe naturalit' contēdat ꝑcō vico corrupta: neſcit
uel difficiale diſcit ad ſuū redire ꝑncipiū. Natali qdem
pōdere ſuo ſꝑ eo īpellit' cū btitudinē ſōpniat: nec niſi
beatus eē qrit. Btūs aūt ille et nō alius: cuius ē dūs
deus eius. Sz btitudinē qrens nō ī regione ſua nec in
ī via ſua: lōge aberrat a natali ſua intēcōe. Ideoq; a
nulla doctīna ſua natali. opus iā ſit doctore hoīe q̄ de
btitudīe q̄ naturalit' qrit' admōdo. doceat ammonēdo vbi
et quō ī q̄ regione q̄ via qratur. Amor g° ut dām ē ab
auctore nature naturalit' ē aīe hūane iditus: ſ; poſtq̄m
legē dei amiſit ab hoīe ē docendus. Hic aūt docendus
ē nō ut ſit tanq̄ qui nō ſit. ſ; ut purget' et quō ꝑgetur

ut purificaret et quomodo purificaret: ut solidaret et quomodo solidaret doctus est.
Nam et fedus amor carnalis feditatis sue olim magistros habuit
in quo corrupti erant et corrumpebant: tam perspicaces tam efficaces.
ut ab ipsis feditatis amatoribus et sociis. doctor artis amatorie
recantare cogeretur quod intemperantius cantaverat: et de amoris scribere
remedio quod de amoris carnalis conscripserat incendio: qui in amoris in
antiqua vel veterana quasi per quandam pruritum excitanda vel in nova invenien-
da toto se effundebat ingenio. Non utique amoris carnalis fervorem in-
tenderat ille doctor: qui tam in docendis quam in eo quod docebat sine quovis com-
munis temperamento naturali quodam igne estuabat. Sed naturalem eius vi-
tium multiplicans quibusdam disciplinis in quibusdam erudiebat lasciviam insa-
niam: et superaddens quibusdam fomentis luxurie in quibusdam purgabat insa-
nam lasciviam. In illis enim nequam et perversis hominibus et superfluentem carnalis
concupiscentie vitio: totius deperierat ordo nature. Quippe cum de-
bito nature ordine spiritus eorum naturali pondere suo amore suo sursum
ferri ad deum debet qui creavit illum: carnis humiliatus illecebris non
intellexit comparatus est iumentis et similis factus est illis. Factique sunt
de quibus dictum est. Non permanebit spiritus meus in hominibus istis quia caro sunt.
In quorum persona. Factum est cor meum tanquam cera liquescens in medio
ventris mei. In angusta quippe corporis parte cor locatum. ubi quasi medium
superiorum sensuum arcem. et corporis inferioris sicut populi humilioris qui
quandam regeret et dispensaret rem publicam: totamque circumquaque cogita-
tionum et actionum regionem. ad concupiscentie carnalis ignem degenerare
quadam mollicie liquescens totum defluxit in ventrem et in medium ventris:
videlicet non sapiens nisi ea que ventris sunt et de ventre in veneris illecebra:
omnia confundens omnia degenerans. omnia adulterans. amoris naturalem
affectum pervertens in brutum quendam carnis appetitum: non solum quia non

licet appereret̃ ĩ cõtumelis corpis ĩ passiõib; ignominie. ꝫ
acto oblitū sue āntiq̄ generositatis: ut q̄ creatus erat deo soli
a corruptis ⁊ corruptorib; suis estimet̃ ee post luxurie natale
domiciliū ⁊ vicioꝝ oim ꝓstibulū. Infelices q̄ tantū natā re
clamāte sibi voluerint̃: ut aīe sue locū q̄ ꝓprius dei creatoris
erat et nulli creature cõmunicabil': sedē sathane sedē spur
citiarū ⁊ ois imūdicie cõstituerēt. Capl'm vicesimum

Acturi q̄ de amore ꝓut defert eius amore opis ipi
sudat intencio: ꝓmū qui a primordiis ipsius narracōis
serie inchoantes qui ꝑ succedentes sibi etates ꝓfectuum.
eius ꝓcessū ordiamur usq; ad senectā uberē: q̄ nō ē plena
senilis doloris ꝫ plena mīe uberis. Sicut enī scdm etatū īcre
mentū ul' defectum puer mutat̃ ī iuuenē. iuuenis ī virū. vir
ī senē: scdm q̄litatū mutacōēs etiā etatū noīa mutātes: sic
scdm v̄tutū ꝓfectū voluntas crescit ī amorē. amor ī caritatē
caritas ī sapiam. Nec debet latē ī amore de quo agim̃ q̄b;
ortus sit natalib;: q̄ nobilitatis linea īsignis habeat̃: uel
quo oriundus sit loco. Primūq; natiuitatis eius locus deus
ē. Ibi natus ibi ālitus. ibi puectus: ibi ciuis ē. nō aduena
ꝫ indigena. A deo enī solo amor datur et ī ipo ꝑmanet: q; nul
li n̄ ipi et ꝓp̄ ipm debet̃. Porro si de natalib; eius agit̃. cū ciui
tas deus hoiem crearet ad imaginē suā q̄ndā ī eo formauit
ciuitatis similitudinē: ī q̄ et imago ciuitatis creatoris reluceret:
et ꝑ quā nouus ille mūdi icola simul natalic̃ ad similē rec̄
rēte principio suo creatori suo deo īdissolubilr̄ inhereret si vellet:
ne multiplici creaturarū varietate illecta. abstracta. distracta.
creata illa ciuitas interior a summe et creatricis ciuitatis unitate

reuertit. Creauit cū ī facie eius hoīs ſpiraculū vite et ſpūa
le idē ītellectuale vim qd̄ ſonat ſpiratio. et ſpiraculū ꝫ vi
tale idē aīale qd̄ ſonat nomē vite īſufflauit. et ī ſumitate ca
pitis ei ꝗ̄ q̄dā arce vim memorialē collocauit: ut
creatoris ſui potentiā ꝫ bonitatē memoraret. Statimq̄ et
ſine aliquo īteruallo more memoria de ſe genuit rōnē:
et memoria et rō de ſe ꝓtulerūt volūtatē. Memoria q̄ppe
tenet et cōtinet quo tendendū ſit: rō q̄d tendendū ſit. volūtas
tendit. Et hec tria vnū q̄dā ſunt ſꝫ tres efficacie ſicut ī illa
ſūma trinitate vna ē ſbā tres ꝑſone. In q̄ trinitate ſicut pr̄
genitor filius genitus et ab vtroq̄ ꝓcedit ſpūs ſcūs: ſic et
memoria rō gignit̄ et memoria ꝫ rōne volūtas ꝓcedit.
Vnde ḡ deo creatura īheret ī hoīe rōnal' aīa: memoriā ſibi
vendicauit pr̄. rōnē filius volūtatē ab vtroq̄ ꝓcedente ab
vtroq̄ ꝓcedēs ſpūs ſcūs. Sunt q̄bꝫ orta natalibꝫ volūtas: aut
natiuitatis aut adoptionis aut dignitatis aut nobilitatis.
Que cū ꝑuenerīt ꝫ cooꝑante grā ſpūi ipi ſcō q̄ prīs ꝫ filij
amor ē et volūtas. bono ſui aſſenſu īcipit īherē vehemēt̄
īcipit velle qd̄ deus vult: et qd̄ volendū memoria ſugge
rit et rō et vehemēt̄ volendo amor efficit̄. Non eīi ē aliud
amor q̄ꝫ vehemēs ī bono volūtas. Per ſe eīi volūtas est
ſīplex affect̄ꝰ. ſic aīe rōnali īditus ut ſit capax tā boni q̄ꝫ mali
bono replendus cū adiuuat̄ a grā: malo cū ſibi dimiſ
ſus deficit ī ſemetipſo. Nec eīi a creatore aliq̄d aīe tribu
tum aut. Illa in virtutis ꝑte tanta ē ea volūtas: q̄ cum
adiuuā cōmendat grē virtus accipit ꝓ ſuū et nomē ꝫ a
mor efficitur. Cum ſibi dimiſſa ſepa ſedm̄ ſcipam ſtru

vulto suu ī scapha paciatur desertū: et quot vicia tot viciorū
sortiatur noīa. cupiditatis. auaricie luxurie et alia huiusmoi.
Primo itaqꝫ ꝑtū suo voluntas q̄ ī pytagorice littere biuio
luia cōstituta. si scd̄m dignitatē natalium suorū erigitur in
amorē: scd̄m natalē virtutū suarū ordinē de amore ut dau
ē ī caritatē: de caritate ꝑficiat ī sapiam. Si autē nullo ordi
nis sui. iuxta tū ordinacōē dei pcapitata ruina tenebris
cōfusiōis obruta sepelietur ī infernū viciorū: ni a gr̄a ei
fuit subuentū. Si v° una īferni relictā sursū gressū ce
pit attollē. et grām sequens deducētē et euntē adulta
fuit ī amorē: iā ī iuuentutis cōstituta fortitudīe a spū ti
moris quo hactenus ut puer timebat penā: ī spū pie
tatis incipit ꝑficere in eū a quo iā incipit gustare nouam
grām: pie iā incipiēs amare deū et colē de quo scriptū ē.
Pietas ē cultus eius. Hic g° iuuenis nō etatis sꝫ virtutis
naturalem fortitudinē exercat et virtutē. Nec iuuentutis licet
a rōne et ea veter° corrupte natalia ꝑdat ītentiua: q̄bꝫ
si isaniūt q̄ corripiūt. q̄ in imagine ꝑsistūt. quorꝫ spūs
ut spūs bestiarū et pecorū: quorū carnes iuxta ꝑphiam
carnes sūt asinorū: multomagis eos q̄ ī veritate sūt a
moris et spūalibꝫ eius agitātur incentiuis: ī spūalis iuuē
tutis feruore suo mō sꝫ isanire. Grauis eīi obprobrii res
ē in natam: si plus ī detur ꝑficē pūt eius corruptores q̄
ī bonū veri amatores Capitulum duodecimum

Audi sc̄am isaniā. Siue mēte inq̄t ap̄ls excedim⁹
deo siue sobrii sumus vobis. Huis adhuc au
dire insaniā? Si dimittis inq̄t eis pctm dimitte: sin aūt

dele me de libro vite. Vis aliū? Ipsum audi apl̄m. Optabā in-
q̄t anathema ee̅ a xp̄o p̄ frīb3 meis. Bone q̄dā mētis bene
affc̄te sana q̄dā uidet̄ insania: cū ipossibile sit effcā habe-
firmū in affcū p̄ xp̄o anathema ee̅ uelle a xp̄o. Hec ad sā
spūs aduentū aplorū fuit ebetas: hec pauli insania: cū
dicet ad eū festus. Insanis paule. Nemū ne erat si insanire
putabat: q̄ in ip̄o mortis piculo ip̄os iudices suos a
q̄bz p̄ xp̄o iudicabat̄. ad xp̄m cōuertere nitebat̄. Nō hanc i-
saniā multe lite i eo faciebāt sicut dicebat rex ueritatē
itelligēs s3 dissimulās: s3 ut dcm̄ ē sā spūs ebetas: in q̄ et i
puo et i magno similes eos sibi face gestiebat q̄ eū iudica-
bāt. Et ut cetā omittā q̄ maior q̄ magis iopinata insania:
q̄i hoīem relicto sclo̅ delicāntē et ardentem ihere xp̄o. p̄ xp̄o
nulli nouitate obire et karitans fune ihere sclo: relicte ad
celū semetipm mergere i cenū. Hic ē beniamin adolescen-
tus q̄ i mētis sue excessu nec se nec suū aliq̄d sentit: sed eū
solū i quē totus excessit. Hac insania insanierāt sc̄i martires
int tormēta ridentes. Cur hic nō dicā: q̄d i feruore lasciue
sue lascuus poeta dicebat insanire libet. Hic g̊ decet eū
neat feruor iuuentutis. et feruēs religionis cursus: q̄ qui-
adhuc i hoc statu nec habeat nec habē debeat frenū tū
patiat̄ rōnis. Feruorē eū nouiciorū nō decet ille misericor-

nō bn̄ q̄d seq̄tr

des i seipm discreciōes et discrecōim dispensacōes faciles: q̄a
idulgēte suo iudicio nō tū renusāde sūt alieno. A seipso in
seipm rigida debet eē cēsura et districta seueritas: ad regēte
et cōsulente p̄ximā uel firmā caritatē et pietatē lenis et obe-
diēs i oībz humilitas. Si alterū desit uel i delicte et tepido nō

ſpe eo certius pſūpſerat: uel ī ꝑcipiti timeo ruinā. Dicit
qđ tota debet eē diſcretio nouicij. Multū ſe ī oībȝ p ipſo
facit: et alieno pendere arbitrio maxime ſi ſeniorē talē hēt de
quo certū ſit qđ a deo diſcat: qđ hoīes doceat. Ubi tñ pfecta
et obediētia nō facile pſumenda ē iudicandi licentia: quādiu nil
manifeſte contra deū pcipit: donec longa et patiēs experiētia
intellectū ſup hiis tribuat auditui. Ad eā uō maxime ſe ſp o
bedientiā ſtudeat erigere de q ſcriptū ē. Caſtificantes corda uřa
ī obia caritatis: hec ē enī uoluntas dei beneplacens et pfecta. Ad
hec aūt optinenda et conſeruanda continua appetenda ſūt pſidia
ſedule et longanimis orōnis: ī q tanta ſit fides ut ſperet oīa
tanta deuotio ut deū uideat cogere: tantus amor ut oīa q petit
ī ipſa orōne ſe ſentiat optinere: tanta benigna humilitas ut ī oībȝ
nō ſuā ſȝ dei uoluntatē fieri īſe poptet. Studeat etiā hēre [illegible]
et amplectatur cordis puritatē. corporis mundiciā. ſilentiū uel u'bū
ordinatū: oculos ſtabiles et nō ſublimes. aures nō prurien
tes. uictū et ſompnū ſobriū et q faciat nō īpediat boni opis
dictā: manus continētes. greſſū mitē. nō ridendo cordis pdere
laſciuiā ſȝ leuit ſubridendo grām: meditacōes ſpūales et aſſi
duas. oportunas locōes et nō curioſas: ad maiores ſubiec
tionē. ad ſeniores reuerētiā. ad iuniores dilectionē: nō deſiderare
preeſſe. amare ſubeē: oībȝ cū quibȝ ē uelle pdeſſe. nō ſeueritate
obſcurari. nō leuitate euanari: ī uultu ſerenitatē. ī corde ad oēs
habere dulcedinē. ī ope grām. Hic etiā locus et tps ē volupta
tes amputandi. uicia oīa extirpandi: uoluntates frangendi: ut ce
ſis nō uoluntatibȝ ſȝ uoluntatū ſimulacris pſalis et amputatis
ſicut quibuſdā adulterinis et ſponte naſcētibȝ ramuſculis: ſpes

pficiendi augeantur uel caritati et vere volūtati. **Capitulum**
Ille eni nō tā ꝯ voluptates q̄ appetitus aīe **terciūdecimum**
ꝯcupiscēcia sal; carnalis. ꝯtinēcia oclorū et ābicio scli. Hic
q̄ plus amat plus currit. Hic labor hic opus ē multorū su-
dorū. opus multorū laborū: maxime cū cecus adhuc amor
q̄d sit faciat: et nesciat unde veniat adhuc aut q̊ vadat. Et
sic huiusmodi opera assilr. sicut cecus manibz: q̄ manibz quidē
operatr. sz nec manus videt q̄bz operatr: nec opus q̄d operatur.
Sicut eni vides si q̄s ī aliqđ opus erudiat nō vidente cecu
hic docēdū acuitat erigit et disponit ī arte eū agens sus-
cepti opis: sic p oīa q̄ supdicta sūt cecus amor erudiat
ī q̄ndā vite et morū formā honestatē. Cū vero in animo
hōis sub a iugo discipline usu emollita poterit plene
īprimi et informari ī eorū formā: tūc fructū pacatissimū
operabitr salutis: tūc ī re nō ī spe honū oīm et simulū pa-
piet voluptatē. Quecūq; eni obseruāda sup tercium nō-
dū sūt ī affcū sz ī desiderio et ꝯmis magisterio: et de hijs oī-
bz tñ ille adhuc cātat ad deū. Concupiui desiderare iustifi-
caciōes tuas. Sicut cū dicit de ceco ꝯtinus adhuc nō videre
oclis: nō cesset operari manus: ut q̄ pficē vult ī magno
fidelis sit ī minimo: et ī eo ex quo cōdicionis largitate iā
progratū habet ius pratis: officiū exhibeat bone volū-
tatis. In corpe sal; ppo facaticz q̄d dicit aplūs. Humanū
dico ppt īfirmitatē carnis vrē. Sicut eni exhibuistis mēbra
vrā seruire īmundicie et iniq̄tati ad iniq̄tatē: ita nūc exhi-
bete mēbra vrā seruire iusticie ī sanctificacōem. At si dicat.
Cū amor iussus ī caritate cū aīa pfectum suā acepta sūt

puritatem: nunc vobis dicam vel indicam longe aliud quod ex divinum
munere incautum accipite istud tamen amicis: ut sicut in tempore veteris neg-
ligentie et peccati liberi fuistis iusticie. iusticie in studio in omnibus
autem peccato exhibentes membrorum officia et hoc ad iniquitatem: sic
animo modo exhibeatis membra vestra servire iusticie in sanctificacionem.
In quo si fidelis ut dictum est apparuerit: sapit in semetipso experimento
quod David dicit. In nomine tuo levabo manus meas. Sicut
adipe et pinguedine repleatur anima mea. Si enim spiritu facta carnis
mortificaverit. si deum in corpore suo glorificaverit: ex hoc anima a-
dipe gratie et pinguedine sancti spiritus repleta renovari incipit spiritu
mentis sue: et induere novum hominem qui secundum deum creatus est in
iusticia et sanctitate veritatis. Ex hoc enim iam veri nova facies
ei incipit apparere. Karismata meliora in quorum emulacione
hactenus laboraverat familiarius se ei aperire: sensus corporis
humiliari disciplinis et consuetudine iam bona in spontaneum
spiritus servitium transire: novi hominis interior facies de die in diem re-
novari. et usque ad speculanda dei bona revelari. Iam frequen-
tes et impulsive theophanie et sapientie splendores animam continuo
laborantem desiderio incipiunt refocillare et illustrare: quia sa-
piencia occurrens in viis hilariter sicut dicit Iob abscondit lu-
men in manibus: et precipit ei ut rursus adveniat et annunciat de
ea amico suo quod possessio eius sit et ad eam possit ascendere.
Ex quo iam diu laborans anima insolitas quasdam et dulces affectiones
incipit colligere: in quibus tenere [illegible] cum assurgit. [illegible]
cum auferuntur: et non redditur ad votum. Sicut enim cum cuncta
et curialibus assueta [illegible]: cum affectiones has quas divinus
qui in primo ingressu aule regie cepit degustare: non numquam

ignominiose depulsa violenter expulsa: ī domū paupertatis
sue vix ulterius redire acq̄escat. Et frequenter ad ianuā recurrens
īportuna. īproba. et ānxia sicut inops. sicut mendica. sperans
suspirans īspirat suspirat: si quid ei porrigatur si quī ei aperiatur
Et aliquā īprobitate sua et īportunitate sic euincit oīa obsta
cula et trāsgreditur: ut usq; ad maiorē sapīe mensā papa
tūsilicens desiderio īpudēs et ilico expellenda allidat cū uiua
et audiat. Comedite amici et inebriamini karissimi. Ca. quartūdecim

Ex hoc iā īualescit scē paupertatis amor: lacendi
studiū. odiū seculariū distractionū. orationis usus psal
modia frequēs. Sz q̄ue nisi caueat occurrat tēpta
cōis īpedimentū: quod multorū cursū usq; hūc psperū et feliciss
mū vel q̄uiter retardat: vel retro nōnūq̄ī ī quādā tepōris ig
nauiā reflectat. Quod eciā a pēe pio ī via accipit ne deficia
at: sic incipit habēe quasi sufficiat. Et hic pficiendi metā cō
stituens ubi desinit pficere ibi incipit deficere. Quinetiā cōculcans
grām dei et uanā de ipsa sibi fabricans fiduciā: vel ī ore uel
ī corde iactat se nō usq;q̄q; a deo derelictū: tociens sibi iudiciū
mādūcans et bibēs: quociens visitacōis et cōsolacōis a deo
accipit grām: et ītē nō ī deū sz ī voluntariā suarū ercuciōem
psumit fiduciā. Inimici dn̄i ait psalmista mentiti sunt ei et
erit tēpus eorū ī scla. Et cibauit eos ex adipe frumenti: et de
petra melle saturauit eos. Audi cibatos et audi inimicos
Audi saturatos audi et mentitos. Audi nō solū frumentū
sz adipē frumenti. nō petrā sz mel de petra: occultā scilz et di
uā sacramentorū grām: de q saciati phibentur q̄ inimici cō
uincuntur. Quod si nō fuissent inimici: nō tā cito potuissent saciari.

Qui enī saciatus ē nō nō plus petit qȝ accipit qȝ plenus
ē: et qd̄ hēt ei satis ē. Hoc ē post primā illuminacionē ut ait
aplūs. post gustū nichilominus bonū verbi dei v̄tutesqȝ fu-
turi sc̄li voluntarie peccando. pꝰ accepta sibi noticiā veritatis
rursus sibimetipsis filiū dei crucifigere et cōculcare: et sanguinē
testamenti pollutū ducē. in quo sanctificati sunt et spūi grē cōtume-
liā facē. Quid enī ē aliud filiū dei crucifigere: qȝ facē mala ut ueni-
ant bona. cōfidentꝰ peccare et cruci xp̄i quicquid peccat̄ iponere.
Qui si audiat qd̄ sequitur. terra sepe supuenientē imbrē bibēs et ge-
nerās herbā oportunā hijs a quibꝰ colitur accipit bn̄dcōem
a dn̄o: proferens spinas autem et tribulos reproba ē et maledicto pro-
xima: cuius finis est ī combustionē. Sed credamus ad meliora ut ipe
ait aplūs et viciniora saluti. Iā ergo bone spei iuuenis annus
deus iuuentutē ī capit letificare: crescē ī capit ī virū pfectū ī mēsurā
etatis plenitudīs xp̄i. Iā enī amor ī capit cōfortari et illuminari
et tn̄sire ī affcm̄ et nomē maioris v̄tutis et āplioris digni-
tatis. Amor quippe illūiatus caritas ē. Amor a deo. ī deū. ad deū
caritas autē deus ē. Deus inquit caritas ē. Breuis laus: sȝ cōclusēs
oīa. Quicquid de deo dici pōt pōt dici et de caritate: sictū ut cōsiderata
scdm naturas doni et dātis. ī dāte nomē sit subē ī dato q̄litā-
tis: sȝ p emphasim donī etiā caritatis deus dicitur: in eo qd̄
sup omēs v̄tutes v̄tus caritatis deo coheret et assimilat. De
caritate quid dicemus? Audiuimus famā eius nō nouimus eā
nō vidimus eā. Aplūs eā nouit qui excellētiorē viā eā appellās:
ī laudē eius totū se effudit dicēs. Et adhuc excellētiorē viam
vobis demonstro. Si linguis hoīm loqr̄ et angelorū caritatē
autē non habeā: factus sū velut es sonās aut cimbalū tinniens.

Et si habuero ꝓphiā et nouerī misťia oīa et oēm sciam: et si
habuero oēm fidē ita ut mōtes tͣnsferā caritatē aūt nō ha
beā: nichil sum. Et si distribuero ī cibos paupeꝝ oēs facul
tates meas. et si tradidero corpus meū ita ut ardeā: caritatē
aūt nō habeā: nichil m̄ ꝓdest. Caritas patiēs ē benigna ē.
Caritas nō emulat̄: nō agit ꝑꝑeā. nō ē ābiciosa: nō q̄rit q̄
sua sūt. nō irritat̄: nō cogitat malū: nō gaudet sup iniq̄tate.
cōgaudet aūt ueritati. Oīa sperat oīa credit. oīa suffert oī
a sustinet. Caritas nūq̄ excidit: siue ꝓphie euacuabūt̄ siue
lingue cessabūt. siue sciā destruet̄. Nūc aūt manēt fides spes
caritas tͣa hec: maior aūt hīs ē caritas. Hoc ē iugū dnī su
aue et onus leue. Onus qd̄ portantē portat et leuigat o
nus leue euāglii: suaue dīr ubi ipē dicit dn̄s. Iā nō dicā uos
seruos sꝫ amicos meos. Qui enī ꝑus potat nō portare p̄cep
ta legis: postea hn̄t leuia p̄cepta euāgelii p coopantē grām.
Qui ꝑimū nō poterat iplere nō occides: postea leue hꝫ p fr̄ibus
aīam ponē et sic de reliq̄s. Sic cū iumēto onus iponit̄ graue
et refugit qͥ iportabile. adiūgat̄ q̄driga uolubilis id ꝫ euā
gelium discurrēs p totū mūdū: et onus qd̄ qͥ graue refugiebat
ꝑimū postea sine labore trahit duplicatū. Sic auicula q̄ in
plumis et sine alis leuari nō pt̄ portare: postē plumarū
et alarū addito auolat sine labore. Sic et panis durus q̄
p se nō pt̄ transire: adiecto lactis uel alterius liquoris cola
bilis fit ī gutture. Amor ergo ꝑus hūit conatū aliquē et aliq̄
affectū: caritas effectū. Iā cū tanto leuius opat̄ caritas manꝰ
q̄nto eā adiuuat illuminans oculus. Primū enī opamur
p manū: deinde manu regimus oculū. unde dicit. A mandatis

nus intellectu. Iam enim incipit opera sua intelligere: et affectiones discernere.
Iam sic afficitur virtutibus. ut sicut deo hoc esse. quod bonum esse: sic
iam iuste et sancte anime non aliud sit esse quam sancte et pie esse. Sancte in semetipsa
iuste ad omnes. pie ad deum. Ex augmento enim gratie dei sic informat iusti-
tia animam iustitie affectus: ut iam in nulla sui parte vel cogitationum
vel affectuum vel actuum sciat vel possit esse nisi iusta in toto suo:
in omni eo quod est iustitie plene et indissolubiliter affecta. Unde dicit
apostolus. Caritas numquam excidit. Aliquando quidem turbatur vel deviat
affectionis vel operis effectus. quamdiu in hac vita non potest videre cari-
tas nisi ex parte et per speculum et in enigmate: sed integer tamen semper et so-
lidus in sua veritate suus permanet affectus. Ca. quinquagesimum.

Aliud quippe est affectus aliud affectio. Affectus est quae generatur
quaedam potentia et perpetua quam tamen veritate firma et stabili
mente possidet: quam per gratiam obtinuit. Affectiones vero
sunt: quas varias varius rerum et temporum affert eventus. Infirmi-
tas enim carnis ex vitio prime originis sepe offenditur. sepe caditur:
sepe leditur graviter et leditur mente iterum dolente et patiente potius
quam agente quod perperam foris geritur: nec caritate perdente sed et carita-
te gemente: et clamante ad deum. Infelix ego homo quis me liberabit
de corpore mortis huius? Unde idem apostolus. Ego inquit ipse men-
te servio legi dei carne autem peccati legi. Et rursum. Non ego operor
illud: sed quod habitat in me peccatum. Ita ut quisquis ille est sicut dicit
beatus iohannes secundum hoc quod natus est ex deo id est secundum interioris hominis
rationem minime non peccat: in quantum peccatum quod corporis mortis foris
operatur odit potius quam approbat: semine spiritualis nativitatis quo
ex deo natus est eum iterum conservante. Nam et si iterum sensu peccati
aliquando leditur et atteritur: radice tamen caritatis in altum defixa non

perit: ĩmo scã fecundius et viuacius cõualescat ĩ spē boni
fructus et surgit. Sic eñ dicit btũs iohãnes. Oĩs q̃ nat᷑ ē ex
deo pctm̃ nõ facit: qm̃ semē ipius ĩ eo manet et nõ pt̃ peccare:
qm̃ ex deo natus ē. Notanda vis vborũ. Nõ inqt pctm̃ facit qd
patitur potius q̃ facit q̃ natus ex deo ē: et nõ pt̃ peccare pseue
rãdo scilz ĩ pctõ. Dũ legi dei cũ mēte seruit etiã carnē bestiãr
subigē: q̃ tēptacõe et pctõ ĩsurgēte legi pcti videbat᷑ seruire.
Petrus cũ peccauit caritatē nõ amisit: qr peccauit potius
ĩ veritatē q̃ ĩ caritatē: cũ se eius nõ eē mētitus ē ĩ ore cuius
totus erat ĩ corde. Ideoqz negacõem falsitatis cõtinuo lacrim̃
lauit veritas caritatis. Sic et dauid nõ pdidit caritatē cũ pec
cauit: sz obstupuit quodãmõ ĩ eo caritas ad vehemencē tēp
tacõis ictũ: et caritatis neq̃q̃ ĩ eo sõa ē abolita sz q̃i q̃dã sopo
rata: q̃ mox ut ad vocē pphē arguentis euigilauit: cõtinuo
ĩ illã ardētissime caritatis cõfessionē erupit. Peccaui dño. Et
cõtinuo audire meruit. Et dñs trãstulit pctm̃ tuũ a te non
morieris. Adhuc ĩ laude caritatis amor ĩ fide ē: et spe caritas
ĩ seipa et p seipam. Pt̃ etiã eē ut fides et spes siñ caritate sint:
ut aũt caritas fidē et spē nõ cõtineat ĩ se nõ pt̃ eē. Fides eñ
qd amatur esse asserit: spes pmittit. Amat g̃ q̃ in fide et spe a
mat. sicut amari pt̃ qd creditur tñ et speratur: caritas creditũ
et speratũ iã hñt iã tenet et cõplectitur. Amor g̃ fidei et spei deũ
videre desiderat qr amat: caritas qr videt amat. Ipsa ē eñ oculus
quo videtur deus. Habet eñ aĩa etiã sensus suos: hñt visũ suũ
vel oculũ quo deũ videt. Sicut eñ corpus suos hñt quinqz sensus
qbz aĩe cõiungitur vita mediãte: sic et aĩa suos quinqz sensus
hñt qbz deo cõiungitur mediãte caritate. Unde dicit apostolus.

Nolite conformari huic seculo. sed renouamini in nouitate sen-
sus vestri: ut probetis que sit voluntas dei bona et beneplacens et perfecta.
Hic ostenditur quod per sensus corporis veterascimus et huic seculo confor-
mamur: per sensum vero mentis renouamur in agnicionem dei: in noui-
tate vite secundum voluntatem et beneplacitum dei. Quinque autem sunt corporis
sensus animales vel corporales quibus anima corpus suum sensificat: ut ab
inferiori incipiam tactus. gustus. odoratus. auditus visus. Itē in-
ter quinque sunt sensus spirituales quibus caritas animam viuificat:
idest amor carnalis parentum scilicet amor socialis. amor natura-
lis. amor spiritualis. amor dei. Per quinque sensus corporis mediā-
te vita corpus anime coniungitur: per quinque spirituales sensus mediante
caritate anima deo consociatur. Capitulum sextumdecimum

Tactui comparatur amor parentum: quia affectus iste
promptus omnibus et quodammodo grossus et palpa-
bilis: sic se omnibus naturali quodam affectu prebet et in-
gerit ut effugere eum non possis etiam si velis. Tactus enim
sensus est totius corporalis. qui et quorumlibet corporum coniunctione
constituitur: si tamen unum eorum aut utrumque viuat ut tactus
esse possit. Sicut igitur quamdiu tu vixeris corpus tuum esse non potest
sine tactu: sic nec anima tua sine hoc affectu. Preter quod a-
mor iste in scripturis non multum commendatur: immo nec sic mi-
nus contempnitur dicente domino. Si quis non odit patrem suum
aut matrem suam non potest meus esse discipulus. Secundo gustui
comparatur amor socialis amor fratrum amor sancte et catholice
ecclesie: de quo scriptum est. Ecce quam bonum et quam iocundum habi-
tare fratres in unum. Quia sicut per gustum vita administratur
corpori: sic illic mandauit dominus benedictionem et vitam usque in seculum

Gustus etiā licet corpalit̃ exerceatur: saporē tn̄ interius
generat quo aīa afficiatur. Propter quod corpalis quidem maxi
me hic sensus: sꝫ tn̄ ex pte aliqua etiā aīalis eē cōpbatur.
Sic et socialis amor qͥ ex corpali cohabitacoē ī vnū. ex simi
tudīe pfessionū ex paritate studiorū aliusqꝫ huiusmodi cau
sis cōtrahat᷑: mutuisqꝫ officiis enutrit᷑ maxime aīalis eē vide
tur. Sꝫ tn̄ ex magna pte spūalis ē: qꝛ sicut sapor ē in gustu
sic affectus sēne caritatis flagrat ī affcū de quo scptū ē. Sicut
vnguentū ī capite: qͦd descēdit ī barbā barbā aaron. Qͦd
descēdit ī orā vestimēti ei᷒ sicut ros hermon q̄ descēdit ī montē
syon. Tercio odori compatur amor naturalis: q̄ n̄ralit᷑ ex ipius
nature similitudīe et cōsorcio absqꝫ oī spe recōpensacōnis
oēm hoīem diligit: q̄ ex occultis nature recessibꝫ veniens
et aīe se ingerens: nichil humanū ab ea patit᷑ eē alienū.
Sensus aūt iste magis aīalis videt᷑ eē q̄ corpal᷑ idꝫ odorat᷑:
qꝛ ad creandū eū intus corpus nil agit p̄ter leuē īstrumē
ti siue narium attractū: et licet haustus p corpus: aīam tn̄
afficit nō corpus. Sic et amor n̄ralis magis spūalis videt᷑
eē q̄ aīalis: qꝛ p̄ter solū cōn̄alis hūanitatis respectū. nō
cōsanguinitas nō societas: nec aliq̄ ī eo oīno necessitudo
huiusmodi cōsideratur. Quarto auditui cōpat᷑ amor spūalis
amor īimicorū. Auditus enī nichil īterius idꝫ ītra corpus
opatur: sꝫ exterius quodāmodo instꝫ ad aures pulsās aīaꝫ
excitat vt exeat et audiat. Sic et amorē īimicorū ī corde
nulla vis nature nullius aliui᷒ necessitudīs suscitat af
fectus: sꝫ sola obediēcia q̄ p auditū significatur. Ideoqꝫ a
mor iste spūalis dicitur. ideo etiā qꝛ ad filij dei similitudinē

et filiorū dei dignitatē pficit dicēte dño. Benefacite hiis q
oderūt vos: ut sitis filii patris vrī q in celis est. Cuncto vi
su cōparatur amor diuinus. Visus enī principalis ē sensus. si
cut inter omēs affcōes principatū optinet amor diuinus.
A visu oculorū ceteri sensus videre dicunt͛ cū solus videat
oculus. Dicimus enī tange et vide. gusta et vide sicqꝫ de reli
quis. Sicqꝫ ab amore diuino cetera dicunt͛ amari q bene
amantur: cū luce clarius cōstet nichil debere amari nisi
ꝑpter deū: nec amari rē que ꝑpt͛ aliud aliq͛d amatur: sed
potius ꝑpter qd amatur. Vnde ē a quo oīs ꝑternitas ī celis
et ī terra noīatur. Visus vis q̄dam ē aīe vera et potēs et
pura. Sic et amor diuīus potēs ē: qꝛ magna opat͛ si est.
Purus qꝛ sicut ille ait nichil īquinatū in eū īcurrit. Non
enī dignat͛ deus amari cū ulla re q ꝑpt͛ ipm nō amatur.
Visus ī eminenti arce corporis et īsigni capitis loco posi
tus: et secdm ipius corporis formā infra hēt et ordine et dig
nitate et ꝟtutis potētia oīa ceterorū sensuū īstrumenta:
ipos quoqꝫ sensus quos ut ita dicā aīaliores ꝑpinq̄ores:
quos vero corpaliores remotiores. Infimus enī oīm et ceīs
ignobilior tactus: licet cōmunis ee͞ videat͛ totius corporis
cū ꝓpe manuū est. Sic mēs q caput ē aīe et principale ipi
mentis sedes ee͞ debet amoris dei: ut sub se habeat et regat
et illustret ceteros amores: ne sit ī eis qd se abscondat a
calore et lumine eius: quos spūaliores habēs ꝑpinq̄ores
quos aīaliores uel carnaliores habēs remotiores: cū di
lexerimus dñm nrm deū ex toto corde nro. et ex tota aīa et ex tota
oībꝫ viribꝫ nrīs et ꝓximū nrm sicut nosipos. Visus in

dignior videtur corporis loco sedem habens, et super se ipsam animalitatis virtutem aliquid moliri videtur: et mentis vel memoriae quantum fas est gestit imitari virtutem: uno horae momento medium caeli pervolans, uno momenti puncto plurima terrarum stadia transvolans. Sic et illuminatus amor dei suam in anima christiana sedem optinens ad quandam divinae potentiae similitudinem eam provehit: dum omnem creaturam angustam et brevem immo nullam videri facit ad comparationem dei: dum confidit sua esse omnia quae patris sunt: dum omnia ei cooperantur in bonum: dum sive paulus, sive cephas, sive mors sive vita, sive omnia eius sunt: et fidelis viri totus mundus divitiarum est. Capitulum decimum septimum

Visus ergo ad videndum deum naturale lumen animae: ab auctore naturae creatus caritas est. Sunt autem duo oculi in hoc visu ad lumen quod deus est videndum: naturali quadam intentione semper palpitantes amor et ratio. Cum alter conatur sine altero non tantum proficit. cum invicem se adiuvant multum possunt scilicet cum unus oculus efficiuntur: de quo dicit sponsus in canticis. Vulnerasti cor meum o amica mea in uno oculorum tuorum. In hoc autem plurimum laborant suo unusquisque modo: quia alter eorum id est ratio deum videre non potest nisi in eo quod non est: amor autem non acquiescit requiescere nisi in eo quod est. Quid enim est quod ratio omni conatu suo possit apprehendere vel invenire de quo dicere audeat hoc est deus meus? Intantum tamen solummodo potest invenire quod est: inquantum potest invenire quod non est. Habet etiam ratio suos quosdam terminos certos et directas semitas quibus incedit: amor autem suo defectu plus proficit. sua ignorantia plus apprehendit. Ratio ergo per id quod non est in eo quod est gradiens proficere. Ratio maiorem habet sobrietatem: a

mor bt̄itudinē. Cū tamen ut dixi iuuicē se adiuuāt: et rō do-
cet amorē. et amor illuminat rōnē. et rō cedit ī affcūm amo-
ris et amor acq̄escat cohiberi t̄minis rōnis: magnū qd pōt
S; qd ē qd possūt. Sicut p̄fice p̄ficiens ī hoc et hoc discere
nō potuit nisi experiendo: sic nec cōmunicare p̄t scripto:
q; sicut dicit̄ in sapīa ī gaudio eius nō miscebit̄ extraneus.
Racio maiorē habet sobrietatē amor bt̄itudinem. Iude q̄ppe
passiue et naturalit̄ ī suū spirat p̄ncipiū. Et hoc iā aīam
suauitate tactu'us et deliciis amoris enutritā. et nōnū-
q̄ patītie pietatis disciplinis attritā. et hoc iā inq̄ fortis
ut mors dilcō p̄uadit dulci amoris gladio: ab amore et
affectu sc̄li sic occidens eā funditus et īsensibilē sicut mors
īterimit corpus: ītantū ut dici possit de ea qd de enoch:
sciʒ q nō īuenitur ī sc̄li actib; q; t̄nstulit eū deus. S; corp'
morte sua mortificat̄ ab oīb; sensib; suis: aīa sua morte
magis p̄ficit et uiuificatur et roboratur ī suis iā fortiter
et cōstant' et prudent' īcedēs: iā in semitis suis oīb; ꝯgres-
sib; et quocūq; tactu'us ignorando. dubitando. palpando
uix audebat tendere pedem boni ascensus. Fortitudo enim
simplicis uia dnī. A sc̄li g' actib; et affcīb; sic mortificat̄
sicut paulus ap̄lus: iā inq̄t mundus crucifixus ē et ego
mundo. Cū enī alter nō curaret de alt'o. cū suis ligari affcī-
b; ad seīnucē nō poterāt uel nō curabāt accidere: sibiīuicem
crucifixi erāt paulus et mundus. S; tn̄ cū pauli cōuersacio
tota esset ī celis nō recusabat q̄uamq; necessaria erat hōi-
b; ī terris. Propter qd cū gemitu dicebat. Cupio dissolui et cū
xp̄o eē. multo enī melius. Et o q̄ melius esse cū xp̄o. Esse enī

xp̄m cū paulo ſicut ipſe dicit. Eſte ergo vobiſcū ſū uſq;
ad conſummacōem ſcli: ſic uiq̄m eē xp̄m cū paulo mg̅
na pauli ſecuritas: eē vero paulū cū xp̄o uel hic p co
tēplacōem uel ibi p btitudinis p̄ſenciā bt̄a et glorioſa
pauli felicitas. Caritas vero dei ſurſū eū attollebat: ca
ritas uero proximi iſta eū p̄tinebat q̄ſi a collo dependēs.
Unde ſequitur et dicit. Pmanē aūt ī carne neceſſariū
ꝑpter vos. Affectus ergo caritatis deo īdiſſolubiliter ī
herens. et de vultu eius oīa iudicia ſua colligēs: ut a
gat ibi diſponat exterius. ſicut voluntas dei bona et be
neplacēs et pfc̄a ei dictat īterius: dulce habet ī vultū
illū ſemp̄ ītendere: et ſicut ī libro vite leges ī eo ſibi vi
uendi legere et ītellig̅e: illuminare fidē. roborare ſpē
ſuſcitare caritatē. Iam enī et ſpūs ſciēcie euidenter ſāc
tā docet aīam quid quō ſit faciendū. Et ſpūs forti
tudīs vires ac virtutes faciendi ſubminiſtrat: ſpūs
conſilij diſponit. Et cū aīe illi vacat deo īherere deo
efficitur ſimilis p deuocionis pietatē et voluntatis unita
tē. Cū vero ad hoīes et hūana redire cōpellit a lege uul
tus dei: et exhilaratā faciē in oleo illo caritatis dei tam
factus q̄m dictus et eciā glificatus q̄dā ꝫ gr̄a exiens hoīs
refert ad hoīes: ipo ſuo bonitatis quodā habitu et grā
ciā ſibi efficit uel exigit apud eos reuerenciā uo eciā ī pmp
tu habeat ī quo voluerit eorū obedienciā. Nam et ſi ex
occulto illo ad vicia delinquenciū et corruptos mores ecciā
tiū aliqn̄ exiens et ueritate et ſeueritate iudiciorū vultus
dei. qi cornuta apparet et terribilis: ubi viſa fuit a corrigē

dis scdm īsolubilē veritatis legē oīa agē et disponē ī pon
dere et mensura creditur mutati et ira illa caritatis itelli
gitur disciplina. Ideo tote ille ī quib; ē sp̄us vite sp eunt
ī voluntatē dei pficiendā: nec revertuntur ad suā faciendā.
Si iubentur p̄esse. psunt in sollicitudīe. si iubent' subesse
ī humilitate: si aliquib; coesse in caritate. Si plati sūt
sūt sicut pr̄es ad filios. si subiecti ut filii ad pr̄es suos: si
cōmunicantes oīm se servos faciūt. Pius ad oēs affectus:
dulcis ī bono cōsensus. Occursus ī hilaritate. cohabita
tio ī gr̄a: discessus ī ostencione caritatis. Ad minores quo
uis modo minus affectio cū ope. ad pares amor usq; ad
subiectiōem: ad maiores reverentia usq; ad servitutem.
Non q̄ sua sūt querūt s; q̄ sunt oīm. et si fieri pt omniū
adversa sua sepe faciūt que sunt ōnium: et ad hec oīa
quocūq; lex illa sūma ordinaverit facile habēt et mem
bra corpis et bonā voluntatē cōmodare: cū sp̄us scī carnā
acceperit servitutē istā creature et mēbrorū suorū ī brevi
transiturā ī adoptionem et revelacionē filiorum dei.

Sed veniamus ad eam **Ca decimumoctavum**
quā dicit aplus societatē sp̄us et laudē discipline:
ad bonū illud et iocundū cohabitacōis frm̄ in
unū ubi mandat dn̄s bndcōem et vitā: de quo dicit dn̄s.
Nolite timere pusillus grex qia cōplacuit pri meo dare
vobis regnū. Laus ergo huius discipline ab aplis sumpsit
exordiū qui sicut a dn̄o didicerant vel a sp̄u scō causis
btate nup ex alto fuerant īduti modū cōviuendi sibi si
bi istituerūt: ut multitudinis eēt cor unū et aīa una: et

oīa cōmunia et esset vnanimiter semp in tēplo. Hanc
aplice institucōis formā q̄dā emulātes nō hūt domos ul'
diuiticula: nisi domū dei domū ōrōnis. oīa q̄cumq; fa-
ciunt in noīe dñi faciūt: simul habitātes vno ordine
vna lege viuētes: nichil habentes ꝓpriū nec ipa corpa
sua: nec voluntates in potestate sua habentes. Simul
dormiunt simul surgūt. simul orāt: simul psallūt. simul
legūt. Firmū et imobile ꝓpositū eorū obedire ꝑpositis su-
is et subiacere illis. Ipsi vero peruigilantes ꝓ eis quasi
ratiōnē reddituri ꝓ aīabȝ eorū. Hec ipa ipsis p̄dicant
qd in ieremia ꝓp̄lo isrl' godolias legitur p̄dicasse. Ego
ꝓ vobis respōdebo caldeis qui veniunt ad vos: vos
aūt colligite frumentū. vinū. et oleum in vasis vr̄is
et habitate secure ī vrbibȝ vr̄is. Residuumq; cordis sui et
gaudiū ysaac cotidie deo ꝓ eis imolantes. filiū libere
filiū repromissionis reseruant: conseruant ysmahel
filiū seruitutis cū ꝓpt eos fructū negligūt sp̄us: et ser-
uiendo ipsorū saluti actibȝ seruitutis eorū ōnes cōpo-
nūt affectus ꝑfectuū suorū. Ipsis vero ꝑpetuū p̄dican-
tes sabbatū a curis secli: a nc̄citatū anxietatibȝ reddūt
alienos. Coactis eni in breui necessitatibȝ ipsis paruo
viuitur. Vilitas ī vestibȝ sobrietas in victu et ceteris
oīa p̄fixe legis terminata limitibȝ: ut nec habeat pl'
quis q̄ habere licet et sufficiat oībȝ. nec plus habere
libeat si habent qd liceat habere. Nunquid non iste
ē non terrestris sed celestis paradisus: Et in isto para-
diso solis ꝓlatis permittitur manducare assidue de

ligno scientie boni et mali idest disputationes administre discretionis: de subditis vero quorum est obedire non discernere si quis illud tetigerit morte morietur. Omnes enim tempore studiorum silentio in invicem cordis loquuntur affectu. Crebris eorum qui presunt exhortationibus oleum additur camino: licet plus ipsi mutuo se excitent exemplo. Honore et obsequio invicem certatim se preveniunt: secundum apostolum in provocatione se caritatis invicem provocantes invicem suscipientes. Nullum inter se patiuntur esse solitarium: ne dicat ei salomon ve soli. Solitarium vero eum reputant. qui in conscientia sua per confessionem non vult habere socium: vel qui novis et solitariis adinventionibus suis conturbant societatem fratrum. Si quando res exigit et permittitur de rebus anime vel corporis mutuo colloquium: sin autem mutuus utrique silentium. Ad studium orationis tanta et tam continua ubique devotio: ut locus omnis sit plenus divine dñacionis. Psalmorum tam pia tam consona tam fervens melodia: ut vite et morum et bonorum affectuum non musice sed caritatis regulis melos compositum quadam similitudine consonantie deo representare et sacrificare videantur. In communibus pietatum studiis in quadam etiam vultuum ac corporum et habituum gratia invicem in seipsis bonitatis divine videntes presentiam tanto se affectu complectuntur: ut sicut seraphin in amore dei alter ardeat ex altero: nec ullo modo satis esse possit deferentiam quod alter defert altero. Hec est

specialis caritatis scola. hic eius studia exercentur. dis-
putaciones agitantur: soluciones non racionacionibus
tantum quantum racione et ipsa rerum veritate et experiencia ter-
minantur. Hic qui in profectione lassus est, si residet ad
sarcinas quas adhuc de suis et cohabitancium sarcinis
et necessitatibus secum trahit: non movetur nec retro re-
gredi nec ultra progredi lege compellitur. Et si fideliter re-
sidens hic sarcinas custodierit: in triumpho victorie
parum ei erit dissimilis qui ulterius processerit. Nonne
locus est sarcinarum ubi patimur eos qui per potenciam
opprimunt nos quasi caput nostrum conculcantes: nimi-
os supra dorsum fabricantes. filios quasi in medio cor-
dis amplexibus vulnerantes? Foris pugne intus ti-
mores cotidiana immo continua omnium sollicitudo.
Sed adhuc habet proditum quod transiliat: adhuc gra-
dus restat via ascendenti ad montem domini et ad domum
dei iacob. Ulterius cum procedere fas non est cum sarcinis.
Sed et senectuti sua reverencia. Et hoc enim iam senectus
incipit non apta sarcinis. sed venerabiles non annorum
sed virtutum numero computata: spirans sapiencie
maturitatem. et requiem laborum quasi emerite milicie
premium. Suscipiens enim sapiencia proficiendi nec proficien-
dum caritatem quietem non abicit nec deserit sed provehitur:
sed tamen precium habet ut dictum est sarcinas eius por-
tare: que aliis iam intendens rebus parare se et apta-
re conatur ad intrandum in gaudium domini sui. Odit gra-
vas quascumque et si quos aliquos suscepit labores: sed

laborū non amat ſolitudines. Vires quidem non
deficiunt ad portandū: ſed refugit impedimentū. Era-
tus ergo in hoc ꝑficiendi gradu dn̄s et ꝓuocās ani-
mā ſcām ad ītrandū ut dictū eſt in gaudiū ſuum
diliges inquit dn̄m deū tuum ex toto corde tuo: et
ex tota aīa tua et ex omnibus viribus tuis et ex to-
ta mente tua. **Capitulum decimum nonum.**

Quatuor in deū a nobis ex toto exiguntur affc̄s
In eo quod dicit ex toto corde tuo totam ſibi
vendicat voluntatē: in tota anima totum
amorem. in ōībꝫ viribꝫ virtutē deſignat caritatis: ī
tota mente fruitionem ſapientie. Primū enī ad deū aīam
voluntas movet. amor ꝓmovet: caritas cōtempla-
tur. ſapientia fruitur. Sapientia vero digne vel mē-
te conſtituitur: que cū ideo mens dicatur q̄ memi-
nit vel emineat in aīa: bene illi aſcribitur virtuti q̄
ſuper ōnes eminet anime v̄tutes. Eſt enī mens vis
quedā anime qua inheremus deo et fruimur. Fruitio
autem hec ī ſapore quodā divino eſt: unde et a ſapo-
re dicitur ſapientia. Sapor autē iſte ī guſtu quodā eſt.
Guſtū autē iſtū nemo digne pt̄ exprimere: nec etiā q̄
meretur guſtare. Guſtate et videte qm̄ ſuavis ē dn̄s.
Hoc guſtu ſcdm aplm guſtatur bonū dei verbū:
guſtantur etiā divine ſcli venturi. Iam ḡ de guſtu
iſto qui ſaporē habet illū in quo ſapientia ſapit
ſubtilius īquirendū eſt. Primūqꝫ q̄ licet ꝑ gradus
ad arcem ſapīe venerit q̄ aſcendit: tamen ñ ubiqꝫ

in omni gradu usque ad ultimum sapientia sicut ipsa dicit in
libro sui salomonis querentes se quesisset et occurrisset
in viis ostendens se hylariter: nec voluntas movisset
nec amor promovisset nec caritati contemplacio nec
sapientie pervenisset fruicio. Itaque sicut tepetavimus
prosequamur de gustu. Corpus Christi universa est ecclesi-
a: tam veteris quam novi testamenti. In huius corporis
scilicet prima et antiquiori parte que est primitiva ecclesia
sunt quatuor sensus visus auditus odoratus et tac-
tus. Oculi sunt angeli propter contemplacionis subtili-
tatem: aures patriarche propter obediencie virtutem: na-
res vel odoratus prophete propter absentium rerum noticiam.
Tactus vero communis est sensus. Omnes hii sensus
ante mediatoris adventum in capite erant sed langue-
bant: in inferiori corpore penitus emortuo propter unius
sensus absentiam id est gustus: sine cuius adminicu-
culo nec vivere corpus poterat: nec sensus vim su-
e vivacitatis optinere. Quicquid enim ad totius cor-
poris spectat alimentum cunctis sensibus universo corpori
appone suppone circumpone: si solus gustus deest
quid proderit? Infunde auribus. intrude naribus: vel per
quamvis aliam partem. obesse poterit. prodesse non poterit.
Gustum autem quedam sequitur saporis dulcedo: quam
in interiori suo senciens anima modo quodam singulari
et ceteris sensibus incommunicabili quasi sub sapore cuncta
discernit et diiudicat: seque omnesque sensus vegetat
et confirmat. Gustus ergo in capitis et corporis con-

finio idest in gutture positus. velut utrumque conectens
eum designat: qui per condicionem carnis paulominus
est minoratus ab angelis: et moyse et helia ceterisque
patriarchis et prophetis per exhibicionem paciencie et humilita
tis minorem se quodammodo fecit et humiliorem: cum illi
potencia virtute dei suos protegerent inimicos: ipse vero su
os doceret discipulos si quis te percusserit in dexteram maxil
lam: prebe ei et alteram. Hic enim post prophetas veniens et
patriarchas iunxit quedam legis et gratie capitis et corporis
per misteria humanitatis sue et passionis et resurrectio
nis. quecumque in lege et prophetis et psalmis et hymnis
salubria: quecumque corpori vitalia vel utilia quasi quo
dam ipsius os degustans idest intelligens: et per se intelligen
da corpori traiciens. homo christus interior quodam divini
tatis sue sapore quo sapiencia nobis factus est sapiencia
dei christus sapida ea habet nobisque facit sapida et uti
lia. In se enim uniens et per se totum corpus vegetans
et confortans gaudium sibi gaudium angelis facit de
consummacione corporis: gaudium patriarchis et prophetis
de visione diei sui sicut ipse dicit. Abraham pater vester
exultavit ut videret diem meum vidit et gavisus est:
gaudium universo corpori et vita ita ut cum quodam men
tis tripudio universali illo tactu spirituali vivificati et
confortati clamemus. Quod vidimus et audivimus
et manus nostre contrectaverunt de verbo vite. Ideoque in omni
bus oracionibus nostris subiungimus per christum dominum nostrum:
vel quia omnes oraciones nostras et sacrificia dirigimus

ad deū p̄rem p̄ eū sc̄ilicet p̄ mediatorē nr̄m: uel ex q̄ d q̄d
sp̄amus a p̄re lumīū oē datū optimū et oē donū per
fc̄m nō p̄ aurē nō p̄ nares sꝫ p̄ ipm̄ petimus īhūdi
os nr̄m et gustū nr̄m et sapiēam nr̄am: ut sumenda
possit eē p̄ficuū. Hic ē gustus quē ī xp̄o trahat nob̄ sp̄c
ītellc̄us: ītellc̄us sciꝫ sc̄ptarū et sacr̄mentorū dei. Unde
cū post resurrectōem dn̄s suā discipl̄is apparuit: tūc
inq̄t euangelista ap̄uit ill̄ sensū ut ītelligerent sc̄pturas.
Cū eū sc̄ptarū maiorē sensū et v̄tutē mistiorū et sacrm̄e
torū dei cepimus nō solū ītellig̃e sꝫ etiā q̄dā ut ita di
cā expiēcie manu palpare et gustare: qd̄ nō fit n̄ quo
dā cōscīe sensu et expiētie disciplina ītelligentis. Imo
ut plus dicā ītus ī semetipa legentis et sencientis bonita
tē et v̄tutē dei: q̄ potētia bonitate. cū efficacia v̄tute ī
filiis gr̄e. gr̄e ip̄ius opus operat̄. Tūc demū sapia qd̄
suū ē exercitur. Tūc quos dignos iudicat unctōe sua
docet de oībꝫ: tūc apposito bonitatis dei sigillo oīa iā
parata unctione illa et emollita īprimit et cōformat:
et si q̄ dura si q̄ rigida īuenit īculcat et īstringit doua
letitia salutari dei recepta et sapiē sp̄u p̄ncipali cō
firmata aīa sc̄a leta ad deū dicat et. Signatū ē sr̄ nos
lumē vultus tui dn̄e: dedisti leticiā ī corde meo. Unde
et dn̄s. Hec ē inq̄t vita etīa: ut cognoscāt te solū dm̄
verū et quē misisti ihm̄ xp̄m. Hec sc̄ia ī q̄ cōtinetur
vita etīa. Vita ista ex illo gustu: ex gustare hoc ī
tellig̃e. Ex hoc gustu p̄ hūc saporē ī hac sapia nimi
ille ap̄lorū sacratus exhilaratus cōfirmatus in inq̄t

mĩmo oĩm scõꝝ data ē hec gr̃a ĩ gentibꝫ euãgli
zare inuestigabiles diuicias xp̄i: et illuĩare oĩns q̄
sit dispēsacio sacñti absconditi a sc̄lis ĩ deo qui
oĩa creauit. vt innotescat p̄ncipibꝫ ⁊ p̄tatibꝫ ĩ celes
tibꝫ p ecclesiam multiformis sapĩa dei scd̃m p̄finicio
nē sc̄lorũ ĩ xp̄o ihū dño nr̃o: ĩ quo habemus fidu
ciā et accessũ ĩ confidēcia p fidē eius. Et p⁹ pauca.
Hui⁹ inq̄t dei gr̃a flecto genua mea ad p̄rem dñi
nr̄i ihū xp̄i: ex quo oĩs p̄nitas ĩ celo et ĩ terra noĩa
tur. vt det vobis scd̃m diuicias glē sue v̄tutē corro
borari p sp̄m ei⁹ ĩ interiori hoīe habitare xp̄m p fidē in
ĩ cordibꝫ vr̃is. In caritate radicati et fundati: vt possitis
cõprehendere q̄ sit latitudo lõgitudo sublimitas ⁊ p̄fũdũ
libet hic aduertere si forte ĩ sensu ap̄lice sapīe aliq̄ten⁹

Quõ q̄tuor dei debem⁹ duo Ca. xx^m capere possimus
Quatuor sũt ĩ deo potẽcia ⁊ sapĩa. caritas ⁊ vitas vel
eternitas q̄ vnũ est. Nichil autẽ vere est: nisi quod
incommutabile ē. Ad q̄ duobꝫ modis respõdere nos cõ
uenit. Potẽcie q̄ p̄t nos punire sapīe quā nil p̄t latere
debemus timorē verũ: idest q̄ui nõ ĩpedit torpor secu
ritatis vel refugiũ simulacõis. Simulacio autẽ ē vel q̄n
fingim⁹ laborē ĩ p̄cepto: vel q̄n irrõnabilē vitam si
mulam⁹ ĩ deo. Caritati et veritati debem⁹ amorē verũ
idest quē nõ ĩpedit tepor affcõis vel scrupul⁹ suspicõis.
Caritati enĩ quod debetur n̄i caritas? Veritas vero ca
ritatis et caritas veritatis oẽm remouet scrupulũ
suspicõis. Suspicionem autẽ dico ne nõ amet caritas

nō decipiat veritas nec defluat eternitas. Vnde paulus
Vt possitis cōprehēdere cū oībȝ sc̄is q̄ sit longitudo la-
titudo sublimitas et pfundum. In sublimitate nota po-
tētiā in pfundo sapiētiam: i longitudīe eternitatem
siue veritatē in latitudine caritatē. Et hec est crux xp̄i
Et alibi idē aplus exp̄mēs euidentius sūme i nobis
sapīe veritatē. Propterea inquit et ego audiēs fidē vr̄am
q̄ ē i deū et dilcōem i oēs sc̄os nō cesso grās agens p
nobis memoriā vr̄i faciēs i oronibȝ meis: ut deus dn̄i
nr̄i ihu xp̄i pr̄ glīe det vobis sp̄m sapīe et reuelacōis
i agnicōe eius illūiatos oclōs cordis vr̄i: ut sciatis q̄ sit
spes vocacōis eius in sc̄os: q̄ diuicie glīe hereditatis eius i sc̄os
et q̄ sit supeminēs magnitudo virtutis eius: quā opatus ē i
xp̄o suscitās illū a mortuis. Cū ergo orāte aplō et exau-
diēte deo datur nobis sp̄s sapīe et reuelacōis i agnicōe
eius ut agnoscamus eū et sapiamus eū uel sapiat ipse i nobis
cū illūiantur oculi nr̄i ut videamus bonū et bona boni intelli-
gamus ad q̄ nos trahit spes vocacōis eius. scilicet diuicias glīe he-
reditatis eius in sc̄is: i hiis oībȝ bonitas nobis uel benignitas
apparet illūiantis uel vocātis. Cū vero vocatī sequitur
ut etiā virtus additur p ipam experienciā sp̄s sapīe reue-
latur nobis q̄ sit supeminēs magnitudo virtutis eius i nos.
Ex hoc igitur q̄ sit ex gustu diuine cōtēplacōis palati
cordis sanacio oīa discuit oīa diiudicat i auctore oīm
bonorū xp̄o: primū eius sapit sua ad deū cōuersio deinde
pctōrū remissio: postmodū p ita cuius sicut cernimus dies grā-
rū multiplex augmentacio. Et hec oīa nō ī p dn̄m nr̄m

ihm xpm. Ipse ē enī mediator nr̄ et sapiā nr̄a: cui qḋ
stultū ē sapientius ē hominib;. Nam cū talib; bonitas
dei habūdaret et offerretur oīb; nec esset q̄ recipet. uel
sciret recipē. uel recipē doceret nec q̄ illuc posset ascendē.
vbi bona hec distribuūtur uel q̄ huc posset deferre: opus
erat mediatore īter nos et deū. p quē nr̄a puenirent deo et
bona dei nobis. Init ergo cōsiliū tota trinitas cōsiliū illḋ
de quo pphā dicit: consiliū tuū antiquū verū fiat. Vide-
bat quippe deus q̄ueū ad hoīem oīa confusa oīa turbata:
nichil stare ī loco suo nichil pcedē in ordine suo. Vide-
bat hominē abisse ī regionē dissimilitudinis tā longe
vt p se nec sciret redire. Angelus enī p̄sumpsāt similitu-
dinē dei dicēs: ponā sedē meā ad aq̄lonē et ero similis al-
tissimo. Homo similit̄ deus eē voluit: cui psuasū ē eritis
sicut dij. Ergo ne iquit deus p̄r. filius meus splendor glīe
mee et figura substantie mee: ī ipsa mei similitudine
tot emulos habebit tot pares et socios? Periclitatus est
vterq;. Videns imago dei deus filius angelū et hominē
qui facti erant ad ipsam id; imaginē dei. nō tn̄ q̄ ipsa id;
imago dei p inordinatū imaginis et similitudīs eius
appetitū perisse: heu inq̄t sola miseria caret inuidia.
Sz subueniendū est ei: cui subuenitur nō pħibet iustitia
Exhibebo me igit̄ homī hoīem despectū et nouissimū
virorū. virū dolorū et sciencē īfirmitatē: vt zelet et imi-
tet̄ in me humilitatē p quā pueniat ad glīam ad quā p̄-
pere festinat: ut possit audire a me. Discite a me q̄r mi-
tis sū et humil' corde: et inuenietis req̄ē aīab; vrīs. capitlm xxi

Attinxit ſe ergo quodãmodo dei filius et aggreſ
ſus ē ꝑ humilitatē recupare eū q̄ recupari po
terat: q̄ ꝑ ſupbiā perierat. Itaq3 int̄ deū et
hominē mediū ſe faciens. q̄ recedēs a deo captus et liga
tus erat a diabolo: hoc modo boni mediatoris et ꝑſo
nā induit et actū: fcūs homo. Egreſſa ē virga de radi
ce ieſſe et flos de radice eius aſcendit: et requieuit ſup eū
ſpūs dñi. ſpūs ſapientie et itellcīs. ſpūs conſilij et forti
tudis. ſpūs ſciētie et pietatis: et replebit ſpūs eū timo
ris dñi. Intelligite hic fortiſſimū agonitetā nrm̄ qͥ
campū mundi īgreſſū inungi ad paleſtrā oleo ſpūs
ſcī: et exultantē gigantē ad currendā viā diſpenſacōis
humane. Nota vero ꝓphetam a ſuperioribz cepiſſe et deſcē
diſſe ad īferiora: qr mediatoris ānunciabat deſcenſum.
Nos vero ꝑ cauſā ſpūs ſcī grās et ꝓceſſū opis et ad
ſupiora īueſtigantes regreſſū: ab īferioribz incipimus.
Xpūs ad prem timorē habuit ſꝫ inītū ſꝫ filialē: ꝑ quē
in oībz honori eī detulit dicēs meus cibus ē vt faciā
voluntatē pris mei q̄ in celis ē. Et ī pſalmo. Letetur
cor meū vt timeat nomē tuū: et multa alia ī hūc mo
dū. Per quē etiā ſeipm videbatur abicere et humiliare neg
ligere: vt opus qd ꝑ eū fecerat pri ſꝫ perierat: reparatū et
renouatū ei poſſet reconſignare. Hoc igit̄ mediator nr̄
hūit timorē qͥ ſurſū: ad miſerū vero recōciliandum
pietatē qͥ deorſū: ad vtrūq3 vero ſcām ſciēs qd vtriq3 eēt
exhibendū. Sz ad ipledū miſteriū mediacōis ſue cū
pris bonā haberet volūtatē deſurſū: a miſero autem

infirmus iaceret habēt nichil et habē aliq̄d ordo et racio
mediacōis requireret: exegit ab eo fidē. Exegit autē fidem
p̄rogando pietatē. Qua exactione nulla poterat ee̅ vali-
dior: qr nō fuat difficile homī misero ei se credere a quo
se p̄uentū videbat pietate. Sz et cū se ei credere nō posset
ĩ quo spem non habēt cū fide etiā spem obtulit: cū spe
etiā addens timorē sine quo etiā spes ee̅ nō potāt: nam
scilicet deseretur a tā pio mediatore. Accepto itaq; media-
tor a reo suo tanto salutis pignore ad p̄rēm regreditur
scꝫ cū ĩ montē ascendit solus orare: vel cū ĩ agonia fc̄us
p̄lixius orabat cū sanguineo sudore. Pr̄ inq̄t clarifica fili-
ū tuū: vt filius tuus clarificet te. En q̄d tibi en q̄d exhibeā
illi. En q̄d a te habeo: en q̄d ab illo habeo. Mediator q̄p-
pe suū et ĩ salutē eius iā vidēt cōcurrere mediacōis mer-
cōnes: sz captus ē et ligatus. Alligauit eū fortis et nisi
fortior eo sup̄uenerit: non diripit vasa eius. Sz mitte me
manū tuā de alto et eripiā eū de inimicis eius fortissimis:
ĩ spū fortitudĩs fortitudo tua et virtus tua. Scio cui q̄d
faciā. Moriar p̄ nocente ĩnocēs. et plus poterit ĩcomp̄abi-
liter bonitas mea q̄ hostilis malicia: pena ĩnocencie q̄
pena iobediencie hūane. Et clarificaui inq̄t pr̄: et clari-
ficabo. Iam fortissimo mediatori opus ē consilio: qr si p̄n-
ceps mundi ĩtelligēt nūq̄ dn̄m gl̄e crucifigēt. Pro oīa ergo
ei virtutē diuinitatis occultās et solū ei ĩfirmitatē carnis
ostēdens. p̄ iusticiā vite sue ĩuidiā suscitauit hostilis neq̄-
cie: p̄ ĩfirmitatē carnis sue spem cōtulit illi victorie ad
faciendā inuidiā accedentib; miraculis q̄bz recōciliandi

ſui fidē in ſe roborabat. Decepcus antiquus deceptor pe
nā pcti mortē ſcilicet atrociſſimā et iniuſtā: q̄ nullo
pcto erat obnoxius. Occiſus iuſtus iniuſte p iuſticia no
uā de inimico obtinuit iuſticiā mortis ſcilicet iniuſte ſibi
illate. Quā q̄ non ſibi neceſſariā q: abſq; pcto erat
ipſe homī peccatori cōmunicās reū abſoluit p penā
innocencie ſue. Poſitoq; corpe ſuo et ſanguīe ī manu e
ius: hoc inq̄ manduca et bibe hic viue. Deniq; eū repſe
tās ei inq̄t pater mei ſāguīs preciū. Si de pcto huius
req̄ris: en p eo meus ſāguis. Dn̄e pr̄ dediſti benignitatē
et terra corpis dedit fructū ſuū. Iam iuſticia ante te ā
bulabit et tu pones ī via ſaluacōis humane pedes tu
os. Et vt iuſte iam ſaluetur qui iuſte pierat tu dn̄e fe
ciſti directōes: iuſticiā et iudiciū ī iacob tu feciſti. Ca.

De fructu ergo huius opis viceſimūſecundum.
Saciatus homo mediāte ſapiā dei: non ſolū
reconciliatur ſed eciā ſapiēs efficitur. Sapit
eni et qd manducat. Manducat et bibit corpus et ſā
guinē redemptoris ſui manna celeſte panē angelorū pa
nē ſapiē: et manducās trāſformatur in naturam cibi quē
manducat. Corpus eni xpi manducare nichil aliud ē
q̄ corpus xpi effici et templū ſpūs ſcī. Templū autem
hoc cū ornatū fuerit ꝑſcriptarū poſicōe virtutū et ſup
dcō dedicandi ordine dedicatū: nullos vicius alienos
titulos pt ſuſcipe nullū habitatorē niſi deū q̄ condidit
illū et creauit. Nichil ergo vlt̄ terrenū ſcā illa aīa nich
il materiale nichil corruptibile diligit aut curat: et q̄

egressa ē a loco sanctuarii: et si aliquo horū aliquā q̄i
ī transitu videtur: statim sentire non dignatur. Si q̄d ī huiusmo
di prosperū euenerit pertransit: nō turbat̄ si q̄d aduersi
concurrerit. Bonū sapit quicq̄d sapit. nec pt̄ amaritudinē sapere:
q̄cq̄d sicut saliuā contingerit de capite xp̄i descendēs. Quicq̄
ad corpus spectat bonū siue malū foris ei ē nec pt̄ pā
gere ad eū qui intus est. Unde ap̄lus ī squalore carceris
iacens et vinculis et quantum ad corpus tribulac̄oe et mise
ria coronatus: scribens discipulis mittā inq̄t ad vos
thimotheū vt sciatis q̄ circa me sūt. Que circa me sūt
inquit ioz ī exteriore hoīe ī exteriori tunica carnis: q̄ ad
me q̄ intus sū nō pertingūt. Hec ē sapiā de qua dicit ap̄ls
Sapiam loquimur int̄ pfc̄os. De q̄ sic nos loquimur sicut
q̄ audiuimus et nō vidimus: sicut loqueremur de aliq̄ ci
uitate quā nō vidimus s; plurima de ea audiuimus. de q̄ q̄ vi
dist; longe aliter loqueret̄ apl's? Hec autē sapia apostolicā
ex aduerso hēt aliā infausti noīs sapiam: quā ap̄lus
dicit principū huius mūdi sicut luci tenebras sicut ni
grū albo de qua dicit̄ Sapia vincit maliciā. Malicia
siquidem ē sapor mali: unde a ꝯ sapore sapia. Cū igitur
sapit et nō deest astucia vel volūtas ad exequēdū:
sapia principū huius mūdi p oīa supne sapie ē contrari
a. Hec ē enī malicia: quā odit sapia. Siquidem ibi sapor
boni ē in sensu: hic sapor mali ē in sensu. Ibi ad exequē
dū presto ē prudencia: hic vt dictū ē non deest astucia.
Sz inter has duas q̄dam media ē sapia q̄ int̄ nigrū
et albū medio colorātū. Que siue inferius siue supius

sic se habet ad vtramque ptē: vt pueniat ei finis sedm
intentionē et studiū vtentis. Sapīa ista est quā dicit
aplus huius mundi et mediā locauit quā int sapiam
dei et pncipū sapiam. Hec circa vtile et honestū tota v
satur: et affectata qdam prudentia dispensat. Hec pene
tota ē in sciā. videlicet vt sciat discernē prudēter et di
iudicare inter vtile et inutile int honestū et ihonestū:
etiā si nō sit vite et moribz accōmodatū. Sapīa enim
īflat caritas edificat. Auero ī huiusmodi exqrendis vt
tm̄ sciant qd tātūmodo seruit curiositati: q vt videant
siue sciant scire qd seruit vanitati. Et hoc eorū studiū
tm̄ pt pficere et ī alta se extollē: qntū pt nō sine amore.
Siquidē hec philosophia. Ca. vicesimūtercium
ī sciam rerū humanarum et diuinarū diuiditur.
Quādiu ē in hūanis sic intim sibi ē. Qndo vō
ad diuina se exaltat. qnto altius ascendit tāto īferius
cadit: et ipletur eo qd eleuās allisisti me. Eo siqdē aliqn
conatu natalis īgenij pueh itur. vt sicut dicit aplus
qd notū ē illis idz qntū de deo nō pt cōprehēdere notū sit
illis: ita vt in illis idz īfra semetipos. deus enī illis re
uelauit. qa sic eos creauit vt ī ipos habeāt vnde deum
cognoscāt. Surgūt enī de ethica sua ī qndā phisicam
et inuisibilia dei p ea q̄ fca sunt ītellcā conspiciūt: sempi
ternā qz eī virtutē & diuinitatē ita vt sit inexcusabiles: videlz qz no
lūt vlterius pcedē uel pficē cū possint ī verā scilz theolo
giā: qz cū cognouerūt deū nō sicut deū glorificāt aut
grās agūt: s euanescūt in cogitacōibz suis et obscurat

insipiens cor eorū. Dicētes eñi se ēē sapientes: stulti
facti sūt. Et quidē theologiā insipienter pdiderūt eñā
& phisica miserabilit̄ cadūt: qui gl'iam mutāt īcorrup-
tibilis dei in similitudinē ymaginis corruptibilis hoīs
et volucrū et quadrupedū et serpētū. Propter quod
neqꝫ ī ethica pruinaie puniūtur. sꝫ tradit illos deus ī
desideria cordis eorū in īmundiciā ut contumeliis affi-
ciāt corpa sua ī semetipsis: tradit illos ī reprobū sen-
sū vt faciāt que non cōueniāt. Sꝫ sapīa vincit semp
maliciā q̄ contuberniū habēs dei nouit semp pficere
et nūqꝫ deficere: et attingens a fine vsqꝫ ad finē fortiter
disponit oīa suauit̄: sapienter se agens ī diuinis cau-
te ī phisicis prudenter ī moralibꝫ. Igitur sapiens aīa si-
cut supdictū ē ab oībꝫ alienis affcībꝫ defecata deū tā-
tūmodo sapiens hoīem ī hoīe exuit: ideo qꝫ plene & ī
oībꝫ affcīā oīnē infra deū creaturā nō aliter qʒ deus
attendit: ī luce et ūtute sapīe oīa disponēs et ordi-
nans sic agens sic de eis iudicans sicut ē sicut viuit
faciēs iudiciū et iusticiā de eo vnde ē et vñ viuit. Est
eñi sapīa sicut dicit candor lucis eterne et speculū sine
macula maiestatis dei. sic eñi in creaturā se exponit
exprimit. et exhibet ymaginē bonitatis et iusticie dei:
et sicut vaporat' intus sic claritatis et caritatis ema-
nacōem effūdit extus. Vnde et alibi dicit salomon.
Sapīa hoīs lucet ī vultu eius. Et alibi. Oculi ī quit
sapiētis ī capite eius: qꝛ nō aliūde qꝫ de naturali et īma
ūtute cerebri sui se effūdūt et a capite non recedūt

Dicit salomō. Multitudo sapientū sanitas ē orbis
terrarū. O felices res hūanas si vbiqꝫ sapientibus ser
uirent insipientes. Sꝫ et felices res humanas dicit quidā
philosophus. si aut soli sapientes regnarent: aut philo
sopharent oēs qui regnāt. Sꝫ cū sapienter fugiūt sapiētes
sup̄ isipientes regnare: et isipienter fugiūt insipientes
sub sapientibꝫ eē. oīa desipiūt et cōfundūtur ꝰ turbant̄.
Sapientes latent et delitescūt: pueri regnāt et p̄ncipā
tur et fiūt principes q̄ mane comedūt et ve terre illi. Sꝫ
ad p̄positū redeamus. Aīa igitur hm̄i sapīe illustrata q̄
diligit iusticiā et odit īiquitatē, p̄pterea vnxit eā deus
oleo leticie pre p̄ncipibꝫ suis: et quā grā p̄fudit ōībꝫ
placet et ab ōībꝫ amatur. Ipsi etiā qui sūt ex aduso vir
tes huiusmodi timent et reuerētur. Et si bonū ī bono imi
tari non vult īdurata neq̄cia: dissimulare tū non p̄
ualeat. Intra se aūt habent sapientes q̄ndam p̄uatā
grām. et q̄ndā liguā angelicā. linguam angelorū qua
īt̄ra se loquūtur ī hoc ip̄m actionibꝫ a spectibꝫ: quā lin
guā nullus nouit nisi rex āgelorū et angeli eius: et q̄
sūt ex genere isrl̄is et ciues ihrlm. Nullus eā nouit egip
tius: nullus chananeus. Sicut enī in sc̄itate vite et hōis
īterioris glīficacōe. et cōtemplacōe et fruicione diuinitat̄
iā future vite bt̄itudinē p̄libare ī hac vita videnť et
inchoare: sic de corpm suorū etiā glīficacione quā plene
ibi p̄cepturi sūt. ī hac vita nōnichil p̄cipiūt. Accepta
enī illa grā de qua diximus qua habitantes ī vnū se
ipsis ī deo et deo ī seip̄sis fruūtur. et ip̄ius carnis se

ſenciūt inuicem affē oēs contradictiones. vt vniuerſa
carnis ſb̄a non ſit eis niſi inſtrumentū boni operis.
Manu et ſi ipſius miſeriis et infirmitatibꝫ cōtabeſ
cūt: ſꝫ ex hoc ipſo i interiori hoīe ſem̄ cōualeſcit. Cū eni
infirmior: tūc fortior ſicut et potens dicit apłus. Se
ſus ipſi nouā quādā ꝑcipiūt et pene ſpūale grām
Oculi ſimplices et aures temperātes. aliqn̄ i ſermo
ne diuinis tanta odoris ignota quādam fragrantia
ſpirat: tanta guſtus et nō guſtando ſuauitas. tū
ꝑ mutuū tactū ſpūalis caritatis icentiuū: vt vide
antur ſibi intra ſeipos ſpūalis cuiuſdā voluptatis
genere ꝑadiſū. Vultus etiā totius et corporis cōpoſi
cione vite et morū et actuū decore mirabile etiā ſer
uicijs uel deuocionis exhibicionibꝫ et piis ſucceſſio
nibus ſic cuiuſdā grē ſuppleantur ſibi inuicē cōueni
ūt et cōmuniūt: vt vere ſit cor vnū et aīa vna. Inui
cē futurā corporum ſuorū glām iā hic ex puritate cō
ſcīe et mutue cōuerſacōis grā perfectius eam ha
bitant in futuro et perhenni vita. Ca. vicesim qr
Sicut enī īc vniuerſa oīa ſolis claritate tam
ꝑſpicuntur et ab inuicē ꝑſpiciuntur. et ſicut
nos hic inuicē viuē videmꝰ: ſic in illa vita vide
bitur deus a ſingulis i oībꝫ et ab oībꝫ i ſingulis: nō qꝛ cor
palibꝫ oculis videatur diuinitas: ſꝫ ꝑ ſentiā diuinitatis
glorificacio corporum demōſtrabit manifeſta quādā ſui
grā. Ad hoc etiā in hac vita corporalium ſacramentorū
valet religio qꝛ cū vix aliquid niſi corpa et corporalia

intelligamus quamdiu in imagine pertransimus corpora-
libus religamur sacramentis ne a deo recedamus. unde
est a religando religio dicta. Cum vero fidelis anima tali-
bus erudita talibus sacramentis non indiget: et a corporalibus
transiit ad spiritualia. a spiritualibus ad spiritualium et corpora-
lium conditorem: hoc vere erit exire a sacriuus. Relicto
igitur corpore et corporis omnibus curis et impedimentis. omnia
que sunt preter deum obliviscitur: nichilque preter deum amat cla-
mans dilectus inquit meus mihi et ego illi. Quid enim michi
est in celo et a te quid volui super terram. Defecit caro me-
a et cor meum: deus cordis mei et pars mea deus in eternum.
Deinde venitur ad mortem. Hunc enim transitum ad vitam
miseri infideles mortem appellant. fideles autem quod vere
pascha. In morte igitur corporali perfecte moritur
mundo: ut perfecte vivat deo. Ingreditur ad locum ta-
bernaculi admirabilis: ingreditur usque ad domum dei.
Et omnibus bene et secundum ordinem peractis sicut predixi-
mus in principio pondus suum unumquodque defert in locum
suum: corpus in terram de qua assumptum est tempore suo resus-
citandum et glorificandum: spiritum ad deum qui creavit eum.
Sed quis iste transitus ad deum. Diruptis omnibus obligamen-
tis. superatis que omnibus impedimentis. plena beatitudine p-
hẽu dilectione et hoc iam perfecte deo inheret: vel potius
unitur vere sancta anima in terra. ut efficiatur una ex illis
quibus dicitur. Ego dixi dii estis: et filii excelsi omnes.
Hic est finis eorum qui promittunt ut dixi in principio tenue
sue: quos unctio docet sancti spiritus de omnibus. qui ac-

censiones in corde sapienter disponunt de virtute
in virtutem: donec videatur deus deorum in syon. deus
deorum. beatitudo beatorum gaudium bene gaudentium: v-
num omnium bonum summum omnium bonorum. Ca xxv^m

A fine boni proposita in principio ascensionis
usque ad hunc finem omnis consummationis
sapientia attingit fortiter. fortitudinem ascende-
di ad se custodiens ne in ascensu deficiat: et sua- in ascensu
viter disponit omnia et adversa et prospera. omnia
eciam in bonum modificans et componens: donec animam
ad principium suum reducat et abscondat in abscondito
faciei dei. Scire autem debet omnis sapiens ascensor
non sic esse gradus huius ascensionis quomodo gradus
scale: ut singuli affectus istis tantum temporibus et non
alio tempore sint necessarii. Habet quippe unusquisque
affectus in ascensus ordine tempus et locum suum: quo
cooperantur aliis affectibus suas videat partes sollicitus
exequi: sed omnes cum sibi occurrunt et cooperantur
preveniunt et sequuntur: et sepe fiunt primi novissi-
mi et novissimi primi.

Explicit tractatus beati bernardi abbatis de
amore dei

459 Early MS. by an English Scribe.—Bernardus (S. Abbas Clarevallensis) Tractatus de consideratione ad Eugenium Papum lib, V., de Colloquio Jesus et Symonis; et de Amore dei, Manuscript on vellum, 125 ll., 9 by 5½ in., *written in bold* gothic letter, *long lines*, 27 *to a full-page, headings in red, fine ornamental pen letters, probably by an English Scribe*, sm. 4to, half bound, £3 3s

SÆC. XIV.

BEATI
BERNARD
EXORTATI

